Fåglar i SÖRMLAND

Föreningen Södermanlands Ornitologer

Det sörmländska fågeläret 2020

Fåglar i Sörmland ges ut med en årsbok varje år av Föreningen Södermanlands Ornitologer, som är en ideell regionalförening till BirdLife Sverige. FSO verkar för vidgad kännedom om och bättre levnadsbetingelser för de sörmländska fåglarna. Vi vill också sprida intresse för ornitologi
Styrelsen kontaktas på fso@sormlandsornitologerna.se

Redaktionen årsbok 2020

Eva-Karin Brinell
(ekbrinell@gmail.com), layout

Kalle Brinell
(kallebrinell@yahoo.co.uk), layout

Johan Ehrenkrona
(johan.ehrenkrona@gmail.com), skribent

Yonas Ericsson
(jonas.ericsson@eskilstuna.se), korrekturläsning

Markus Forsberg
(markus.forsberg77@gmail.com), kontakt länsstyrelsen

Jan Gustafsson
(solvidd@gmail.com), koordinator

Bertil Karlsson
(bertil.karlsson@gnesta.se), skribent

Torbjörn Winqvist
(torbjornw22@gmail.com), skribent,

Ansvarig utgivare
Ingvar Jansson
(c.ingvar.jansson@gmail.com)

Omslagsfoton

Gärdsmyg (sid1)
Obestämd amur-/vitgumpad buskskvätta (baksidan)
Foton: Leif Nyström

Presslagd: sommaren 2021.
Upplaga: 700 ex.
Tryckeri: Grafoma, Strängnäs.

Manusstopp för nästa årsbok är den 1 mars 2022.

Redaktionellt material skickas till,
fagelaret@sormlandsornitologerna.se
Givetvis tas även hand- och maskinskrivet material emot. Bilder skickas till någon i redaktionen i digitalt högupplöst format.

Medlemsservice
Adressändring, medlemskap,
försäljning etc:
Ingvar Jansson
070-570 70 25
Plusgiro 773 78-8.

ISSN 0345-3820

Innehåll

Inledare 1
Inledning årsrapporten 2020 2
Rapportkommittén Södermanland: Fågelåret 2020 3
Allmänt om rapportering, varför rapportera? 62
Rrk:s ledamöter 2021 63
Rrk:s arbete, styrdokument 64
Blankettarter, tillvägagångssätt 65
Årsrapporten från Hartsö-Enskär fstn 2020 67
Försäljning Enskär 71
Tärnans artrally 2020 73
Ejderhusprojektet 2020 76
Skräntärna 2020 81
Tärnans miljölista 2020 89
Pilgrimsfalken 2020 90
Berguvsinventeringen 2019-20, slutresultat 92
Den nya rödlistan 2020 96
Hemsida, fågellokalsguide 102
Kungsörnsinverteringen 2020 106
Bildspel 108
Kåseri 110
Skräntärna KC9 113
Sillgrisslan i Sörmlands skärgård 2020 115
Fiskgjusen i norra Sörmland 124
Skjuten pilgrimsfalk i Gnesta 132
Gräsänder utsatta för jakt 134
Svartmes häckar i stenmur 139
FSO – verksamheten 2020 141
OKE – verksamheten 2020 143
SOK – verksamheten 2020 144
KVO – verksamheten 2020 149
FOF – verksamheten 2020 152
Tärnan – verksamheten 2020 153
Sponsorsidan 156
Hartsö-Enskär fågelstartion ..... omslag sid 3
Hur bli medlem i FSO? ..... omslag sid 3
Regionalförening ..... omslag sid 3
Lokalförening ..... omslag sid 3

Inledare

Liksom innevarande år har det gångna året präglats av Coronaviruset. Daglig rapportering i medierna. Uppmaningar till oss alla att var försiktiga, att inte träffas, att inte möta nya människor. Resandet och sättet att vara tillsammans har i högsta grad påverkat hela vårt samhälle. Så också hur vi har kunnat skåda fågel och bedriva vår föreningsverksamhet. Fysiska styrelsemöten, årsmöte och andra möten har fått ställas in. I skrivande stund ser prognosen för när smittan klingar av ännu rätt så dyster ut. Vi måste räkna med att också under sommaren 2021 kommer restriktionerna om hur vi kan träffas och umgås att finnas kvar, uppmaningen att t.ex. hålla avstånd att fortfarande gälla o.s.v. Vi följer utvecklingen noggrant och anpassar hela tiden vår verksamhet till rådande läge. Vi genomförde ett lyckat årsmöte via mail under mars månad då två verksamhetsår behandlades samtidigt. Jag hoppas verkligen att vi vid nästa årsmöte kan träffas som vanligt.

Vad gäller verksamheten inom föreningen så har den i stort rullat på som planerat. Ringmärkningen på Hartsö/Enskär har genomförts på ett bra sätt och vi planerar att om möjligt utöka verksamheten med ytterligare 1 eller 2 veckor, allt hänger på om vi kan engagera tillräckligt många intresserade medlemmar.

Vi har också som vanligt kunnat granska och yttra oss över många större exploateringar som t.ex. den planerade 130 kV kraftledningen mellan Hedenlunda och SSAB Oxelösund samt en lång rad nya naturreservat.

Rrk Sörmland har genom videomöten kunnat fortsätta sitt viktiga arbete och vi kan ta del av ännu en spännande årssammanställning av det gångna året. Arbetet med föreningens hemsida och den virtuella fågellokalsguiden har kunnat fortsätta. I nuläget finns fågellokaler i guiden för kommunerna Flen, Gnesta, Katrineholm, Nyköping, Oxelösund, Trosa och Vingåker.

Redaktionsgruppen har kunnat fullfölja sitt uppdrag och resultatet av deras fantastiska arbete har du nu framför dig, läs och njut av alla intressanta rapporter och artiklar och inte minst av de fantastiska bilderna. Redaktionsgruppen med Jan Gustafsson som sammanhållande koordinator, har bestått av Eva-Karin Brinell, Kalle Brinell, Johan Ehrenkrona, Yonas Ericsson, Markus Forsberg, Bertil Karlsson och Torbjörn Winqvist.

Vi tackar redaktionsgruppen för ett mycket gott arbete också detta år. Lycka till med kommande årsbok som redan ligger i pipeline!

Vi tackar också alla er fågelskådare som rapporterat in era observationer i Artportalen, en förutsättning för att vi skall få ett väl fungerande fågelskyddsarbete och att årsboken skall kunna produceras med det innehåll som den nu har.

Jag önskar er alla ett riktigt fint fågelskådarår! Glöm inte att rapportera det ni ser i Artportalen!

Ingvar Jansson, ordförande i FSO

Rrk Sörmlands årssammanställning för Sörmlands rapportområde 2020

Ytterligare ett år har passerat. Ett år som har varit helt unikt i alla möjliga aspekter. Coronapandemin har påverkat oss alla och för många har det lett till inställda resor och mer hemmasittande. En mer positiv effekt av detta har varit att fler har fått mer tid att vara ute och skåda i sina hemmamarker. Många myndigheter har under året rapporterat om att besöksrekord har slagits i många naturreservat på gott och ont. Året har dock även haft sina höjdpunkter ur skådarsynpunkt. Bland annat den kohäger som rörde sig kring gränsen mellan Trosa och Södertälje kommuner under ungefär ett dygns tid tills den till många tillresta skådares förtret blev slagen av en duvhök. Ett annat glädjeämne under året var den bergtajgasångare som under i princip hela december och in i januari året efter uppehöll sig kring reningsverksdiket i Brandholmen, Nyköping. Hela 167 skådare rapporterade den under december månad. Nu lägger vi hursomhelst år 2020 till handlingarna och ser fram emot ett nytt år som förhoppningsvis blir lite mer normalt. Som vanligt vill vi tacka alla skådare som har rapporterat sina observationer i Artportalen och hoppas att ni fortsätter med detta under kommande år.

Rrk Sörmland/Anton Johansson

Nattskärra
Foto: Niklas Liljebäck

Prutgås (Branta bernicla)

Även under 2020 gjordes inga vårfynd, fram till 31 maj, likadant var det 2019. Från juni finns det två fynd, och att det som var den 4 juni var sträckande fåglar. Ett fynd från 17 juni rör en rastande fågel, vi kan anta att det är en individ som stannar kvar i Sverige och inte fortsätter mot artens häckningsområden. Från 4 juli finns ett fynd om en fågel, kan ju faktiskt vara den individ som sågs i juni, trots det långa avståndet mellan fyndplatserna, Oxelösund och Strängnäs. Från höstens sträcktider finns rapporter från den 21 september till den 1 november, gällande sträckande och rastande fåglar. Några datum med större sträcksiffror finns rapporterade. De högsta sträcksiffrorna kommer från ytterskärgården i oktober. Från Mälaren finns också några högre sträcksiffror utifrån de förutsättningar som brukar vara i inlandet. Inga vinterfynd från januari och december är rapporterade.

Sommarfynd (juni – juli): 7 ex. sträckande NO Närsjötornet, Sandbankarna, Eskilstuna 4.6 (Edwin Sahlin). 1 ex. rastande Galtryggen, Oxelösund 17.6 (Jan Sjöstedt, Ingvar Jansson).1 ex. födosökande Golfbanan, Mariefred, Strängnäs 4.7 (Erik Widuss).

Stora sträcksiffror (=> 200 ex): 200 ex. sträckande SV Kolstahatt, Eskilstuna 30.9 (Johan Mellquist). 1865 ex. sträckande SV Hävringe, Oxelösund 7.10 (Kalle Brinell, Niklas Liljebäck, Johan Hammar, m.fl.).

Kanadagås (Branta canadensis)

Numera med de milda vintrarna så ökar fynden av övervintrande kanadagäss, förvisso kan det i flera fall vara individer som rör sig i rapportområdet och besöker olika delar av länet i samband med väderomslag. När snö eller köldperioder kommer och vissa områden med vatten fryser så rör de sig till andra områden med öppet vatten, för att sedan när isen släpper återvända till utgångsplatsen.

Vitkindad gås (Branta leucopsis)

Många häckningar/par på häckplats rapporterade från kusten, framförallt från de södra delarna. Hur många häckande par det är går inte att utläsa utifrån det rapporterade materialet. Sannolikt är tidigare skattningar av antalet häckande par likvärdiga med årets, alltså 150 - 200 par. Vi behöver göra regelrätta inventeringar för att få fram rättvisa antalsuppskattningar av hur stort den häckande populationen är i länet. Vi ser dock att antalet årsungar inte alls är speciellt många inne på de områden som används för födosök under sommaren. Så vi antar att predationen på dessa årsungar är hög. Inga rapporter om inlandshäckningar har inkommit till artportalen i år. Från vintermånaderna januari och december finns flertalet rapporter, dessa rapporter rör i flera fall samma fågelindivider. Fynden ökar numera då mildare vintrar infaller.

Vinterfynd (januari och december): 1 ex. förbiflygande Vattensportens Hus, Kungshagen, Nyköping 18.1 (Mats Andersson, Inger Kullander, Mikael Uneus). 1–4 ex. rastande Örstigsnäsfälten, Örstig, Nyköping 19–30.1 (Samuel Wivstad, m.fl.). 7 ex. rastande Marsviken - Närkemaderna, Nyköping 2–4.12 (Jan Karlsson, Lennart Wahlén, m.fl.). 1 ex. rastande Nordvästra Kolsnaren – Vingåkersslätten, Vingåker 4–19.12 (Ronny Nilsson, Lillemor Däckfors). 6 ex. rastande Ekeby våtmark, Eskilstuna 18.12 (Leif Carlsson).

Vitkindad gås x kanadagås (Branta leucopsis x canadensis)

Vi får anta att detta är fåglar som verkligen är hybridformen mellan vitkindad gås och kanadagås, det finns flera sådana individer rapporterade från andra rapportområden. Men för att säkerställa detta så önskas helst bilddokumentation då ofta rapporter av denna hybridform inkommer och vid foto så handlar det om "felfärgade" kanadagäss. Inga fotodokumenterade fåglar har inkommit till artportalen 2020.

Samtliga fynd: 2 ex. födosökande Mariefred, Strängnäs 2.1 (Kjell Thorsén). 1 ex. rastande Hagbybergafälten, Katrineholm 25.3 (John-Erik Nyman, Marie-Louise Nyman). 1 ex. födosökande Remröd, Katrineholm 2.5 (John-Erik Nyman, Marie-Louise Nyman). 1 ex. rastande Jungfrumaderna, Nyköping 17.6 (Jan Sjöstedt, Ingvar Jansson).

Stripgås (Anser indicus) (-2019:36/39) (2020:1/1)

Även i år ett fynd av en fågel, arten är ju numera kryssbar, placerad i kategori C.

Samtliga fynd: 1 ex. Marieberg, Yngaren, Katrineholm 11.8 (Claes Leijon).

Grågås (Anser anser)

Numera med de milda vintrarna så ökar fynden av övervintrande grågäss, förvisso kan det i flera fall vara individer som rör sig i rapportområdet och besöker olika delar av

länet i samband med väderomslag. När snö eller köldperioder kommer och vissa områden med vatten fryser så rör de sig till andra områden med öppet vatten, för att sedan när isen släpper återvända till utgångsplatsen. Stora flockar rapporteras från många platser i rapportområdet. Att göra en bedömning om hur många grågäss som finns i rapportområdet under sommaren kan ej göras utan riktade inventeringar.

Stora antal (=>3000 ex): 3000 ex. stationär Bärsta, Skåraområdet, Nyköping 14.3 (Ingvar Jansson). 4000 ex. stationär Vadsjön, Nyköping 14.8 (Leif Carlsson, Lennart Eriksson). 3000 ex. stationär Ekeby våtmark, Eskilstuna 14.8 (Leif Carlsson). 3000 ex. stationär Vadsjön, Nyköping 6.9 (Leif Carlsson). 3000 ex. rastande Labro ängar, Nyköping 13.9 (Alf Lettesjö).

Sädgås (Anser fabalis)

Likt kanadagås och grågås så finner vi sädgäss under vintermånaderna om de är milda och snöfattiga. Under 2020 så kom det ett inflöde under andra halvan av januari av sädgäss. Från december finns det rapporter från främst Katrineholm, här kan det röra sig om samma fåglar som rört sig inom kommunen. Under artens huvudsakliga perioder när de rastar i rapportområdet är det främst vid Skåraområdet, Stigtomta och ner i Kiladalen, Jönåker allt i Nyköpings kommun som de större flockarna befinner sig. I redovisningen visas maxantal under några utvalda månader.

Största antal (resp. månad): Januari 270 ex. rastande Skåraområdet, Nyköping 24.1 (Lennart Wahlén). Februari 4000 ex. födosökande Skåra gård, Skåraområdet, Nyköping 28.2 (Jonny Werdin). Mars 5000 ex. rastande Skåraområdet, Nyköping 22.3 (Jonny Werdin). April 3000 ex. rastande Skåraområdet, Nyköping 4.4 (Lennart Wahlén). Oktober 4000 ex. rastande Skåraområdet, Nyköping 17.10 (Jonny Werdin).

Tundrasädgås (Anser fabalis rossicus)

Fåglar av rasen tundrasädgås ses i hela rapportområdet numera, och säkerligen finns det ännu fler individer som inte rapporteras då man inte bemödar sig att försöka skilja tundrasädgås från tajgasädgås, vilket inte är så lätt heller. Under 2020 så har det rapporterats ganska få individer under våren, tillskillnad mot vad som gjordes under 2019, men här får vi nog som ovan skrivits är mest beroende på att man inte studerar individerna tillräckligt för att skilja de två raserna åt. Största antal som rapporterats var 100 ex. Från hösten finns rapporterna med större antal i sädgåsflockarna vid Skåraområdet, Stigtomta i Nyköpings kommun.

Största antal (rapporterade vår resp. höst): Mars 100 ex. rastande Bärsta, Skåraområdet, Nyköping 13.3 (Hans Norelius, Eva Edmert). Oktober 300 ex. stationär Bollbacken, Skåraområdet, Nyköping 12.10 (Björn Erixon m.fl.).

Spetsbergsgås (Anser brachyrhynchus)

Den första spetsbergsgåsen hittades den 23 januari bland de rastande sädgässen vid Skåraområdet, Stigtomta. Sedan noterades enstaka gäss under hela våren på flera lokaler i rapportområdet, men främst i Skåraområdet. Maximalt sågs tolv ex under våren i Skåraområdet. Enstaka gäss noterades sedan under hösten, den största flocken var 16 ex som sågs sträcka mot SV vid Torshälla. Sista observationen var ett ex den 2 november i Skåraområdet.

Första och sista fynd för året: 1 ex. rastande Harestafälten, Skåraområdet, Nyköping 23.1 (Björn Erixon, Kerstin Spjuth). 1 2K+ rastande Skåraområdet, Nyköping 24.1 (Lennart Wahlén). 1 ex. Sörkärrsfälten, Nyköping 2.11 (Jan Sjöstedt).

Största antal vår och höst: 12 ex. rastande Skåraområdet, Nyköping 17.3 (Ingvar Jansson). 16 ex. sträckande SV Torshälla huvud, Eskilstuna 9.10 (Sten Ljungars, Kent Carlsson).

Bläsgås (Anser albifrons)

Från vintermånaderna januari och december flera rapporter. Från våren är alla rapporter från Skåraområdet, Stigtomta, fåglarna då tillsammans med sädgäss. Från december är det ett ex vid kolsnaren, Vingåker samt en flock sträckande vid kusten och två rastande i Kiladalen, Jönåker i Nyköping. Vårens största flockar vid de två lokaler där större antal rastade var 400 ex + 1000 ex, Vadsjön och Skåraområdet. Som vanligt är det stora vårflockar vid främst Skåraområdet och trots inte riktade inventeringsräkningar av gäss i området så hamnar vi på stora antal av bläsgäss vid Skåraområdet. Från hösten då det inte rastar lika många individer i rapportområdet får vi förlita oss på sträckdagar med stora antal. Månaden oktober är då den månad som de flesta bläsgäss ses i större antal, den första halvan av

oktober månad hade två extra bra dagar, den 4 oktober och den 7 oktober var sådana dagar. Så här kommenterar Lennart Wahlén sträcket vid Enskär den 4 oktober: "Ett minimiantal som uppskattades i samband med ringmärkningen på Enskärs södra udde. Den största ansamlingen var när plogar och band innehållande närmare 1000 individer passerade rakt över oss! Det kan säkert ha varit ett mycket större antal, då en del flockar kom lågt och delvis var skymda från våra positioner, mäktigt var det!!" Största rastande flocken var på 200 ex i Skåraområdet.

Vinterfynd (januari och december):
2 adult rastande Skåraområdet, Nyköping 16.1 (Lennart Wahlén, Jonny Werdin). 5 ex. rastande Bollbacken, Skåraområdet, Nyköping 18.1 (Jukka Väyrynen, Göran Andersson, m.fl.). 7 ex. rastande Skåraområdet, Nyköping 24.1 (Lennart Wahlén). 1 ex. rastande Nordvästra Kolsnaren, Vingåker 1–20.12 (Ronny Nilsson). 7 ex. sträckande SV Marsäng, Nyköping 21.12 (Lars Danielsson). 2 adult rastande Erkan, Nyköping 25.12 (Jan Sjöstedt).
Största antalet (vårflockar, Vadsjön resp. Skåraområdet): 400 ex. rastande Vadsjön, Nyköping 10.3 (Jonny Werdin). 1000 ex. rastande Skåraviken, Skåraområdet, Nyköping 15.4 (Jonny Werdin).
Största antalet (höstrastande flock): 200 ex. rastande Rällinge, Nyköping 8.10 (Stefan Kyrklund, Ragnar Lagerkvist).
Stora sträcksiffror (>400 ex, oktober): 2000 ex. sträckande SV Hartsö-Enskär fstn, Enskär, Hartsö skärgård, Nyköping 4.10 (Lennart Wahlén). 441 ex. sträckande SV Hävringe, Oxelösund 7.10 (Kalle Brinell, Niklas Liljebäck, Johan Hammar).

Fjällgås (Anser erythropus)
Max två ex rastande under hösten i Skåraområdet, Stigtomta tillsammans med sädgäss och bläsgäss. Förra året sågs också en fågel i Skåraområdet, inte omöjligt att det är samma individ som besökte oss även hösten 2020.
Samtliga fynd: Max 2 ex. rastande Skåraområdet, Nyköping 12.10-2.11 (Björn Erixon, Jan Sjöstedt, Ingvar Jansson, m.fl.).

Svart svan (Cygnus atratus) (-2019:9/12) (2020:1/1)
Efter många års frånvaro dök det upp en svart svan i vårt område, givetvis rör det sig om en parkrymling. Senast arten sågs i rapportområdet var i mars 2014 då ett ex sträckte NO i Trosa.

Samtliga fynd: 1 ex. rastande Skebokvarns viltvatten, Flen 30.5 (Kauno Hämeenkorpi).

Knölsvan (Cygnus olor)
Vi har en sjö som varje år sticker ut med stora ansamlingar av rastande knölsvanar och det är Näsnaren i Katrineholm, i år sent i december hela 455 ex.
Största antalet under året: 455 ex. rastande Näsnaren, Katrineholm 21.12 (Pelle Moqvist).

Mindre sångsvan (Cygnus columbianus)
Under våren många fynd, väl spridda i rapportområdet, från hösten färre fynd/antal. Men årets största flock räknades in sträckande vid Marsäng, Nyköping i november.
Samtliga fynd (=>10 ex):12 ex. rastande Mälbyfälten, Mälby, Nyköping 10.3 (Mats Andersson). 10 adult rastande Hagersta, Nyköping 11.3 (Adam Stålnäbb). 30 ex. sträckande SV Marsäng, Nyköping 28.11 (Thomas Larsson).

Sångsvan (Cygnus cygnus)
Under främst våren stora antal rastande sångsvanar för rapportområdet på några lokaler/områden. I Kiladalen, Nyköping så ses maximalt 855 ex vid inventering, flockar är utspridda men övernattar vid översvämningsområdet Erkan öster om Jönåker i Kiladalen. Från hösten är flockarna som rastar mindre, en bra sträcksiffra finns, 367 ex mot S Brannäs våtmark, Oxelösund. Drygt 40 häckningar inrapporterade, en ökning jämfört med förra årets 34.
Stora flockar (=>400 ex): 400 ex. rastande Danbyholm, Katrineholm 9.3 (Jonny Werdin). 500 ex. rastande Sjöängs åkrar, Österåker, Vingåker 10.3 (Lillemor Däckfors). 400 ex. rastande Husbyfälten, Vadsjön, Nyköping 10.3 (Jonny Werdin). 855 ex. rastande observerad Kiladalen, Nyköping 11.3 (Henrik Andersson).
Stor sträcksiffra: 367 ex. sträckande SV Marviken, Brannäs våtmark, Oxelösund 7.11 (Tommy Knutsson).

Grågås x kanadagås (Anser anser x Branta canadensis)
Numera så många fynd i rapportområdet så det är tämligen svårt att göra uppskattning om hur många individer det rör sig om. Trots att så pass många observationer görs är det ovanligt få par av kanadagås och grågås som ses/konstateras göra en samhäckning. I år en-

dast tre rapporter rörande två häckningar. Ser vi en brist på rapporter av dessa "tråkiga" individer?
Rapporter med pull: 2 ex. pulli/nyligen flygga ungar Ängsviken, Brannäs våtmark, Oxelösund 9.5 (Peter Skoglund). 1 1K pulli/nyligen flygga ungar Utterholmshällarna, Örsbaken, Brannäs våtmark, Oxelösund 7.7 (Tommy Knutsson). 2 1K pulli/nyligen flygga ungar Rosvalla, Brandholmen, Nyköping 26.7 (Anton Johansson).

Gravand (Tadorna tadorna)
Häckningar konstaterades från fyra lokaler vilket är några fler än de 1 till 2 häckningar som har varit genomsnittet senaste åren. Ett inlandsfynd av en sträckande individ gjordes vid Torshälla huvud, Eskilstuna. Senaste fyndet i Eskilstuna kommun gjordes år 2017. Två fåglar sågs den 10:e februari vid Marviken, Brannäs våtmark på morgonen och vid Gåsudden, Strandstuviken under eftermiddagen. Detta är det tidigaste fyndet i vårt rapportområde någonsin. Det slog det gamla rekordet som var den 16:e februari från år 2019.
Häckningar: 5 pulli pulli/nyligen flygga ungar Södra Källskär, Oxelösund 27.6 (Jan Gustafsson, Henrik Andersson, Per Flodin m.fl.). 1 pulli pulli/nyligen flygga ungar Lilla Rödbaken, Oxelösund 10.7 (Henrik Andersson). 2 ex. pulli/nyligen flygga ungar Hävringe, Oxelösund 28.7 (Adam Stålnäbb, Hakim Chahed). 7 pulli födosökande Stora Garkast, Hartsö skärgård, Nyköping 9.8 (Niklas Liljebäck, Johan Hammar).
Inlandsfynd: 1 ex. sträckande V Torshälla huvud, Eskilstuna 26.3 (Sten Ljungars, Kent Carlsson).
Första fynd: 2 ex. förbiflygande Marviken, Brannäs våtmark, Oxelösund 10.2 (Tommy Knutsson). 2 hane rastande Gåsudden, Strandstuviken, Nyköping 10.2 (Lennart Wahlén).

Årta (Spatula querquedula)
En konstaterad häckning och indikationer på häckning från 15 områden är i paritet med föregående år.
Häckningar: 5 1K pulli/nyligen flygga ungar Gasverksbron, Eskilstunaån, Eskilstuna 5.6 (Lennart Eriksson).

Skedand (Spatula clypeata)
En konstaterad häckning och indikationer från cirka 40 områden är i paritet med föregående år.
Häckningar: 10 ex. (1 hona + 9 ex) pulli/nyligen flygga ungar Järpsätter-Ytterbo våtmark, Ytterbo, Nyköping 3 - 20.7 (Lennart Wahlén, Mats Andersson, Hans Norelius).

Snatterand (Mareca strepera)
11 säkerställda häckningar och indikationer från cirka 50 stycken lokaler är i nivå med tidigare år. Vinterfynd gjordes som vanligt i både januari och december. Årets största ansamling observerades i lagunen vid Tynnelsö där 285 individer sågs. Likt föregående år sågs dock inga ansamlingar över 1000 individer. Senaste var år 2018 då 1500 individer sågs vid Lilla Näsnaren, Katrineholm.
Stora antal (>200 ex): 285 ex. rastande Lagunen, Tynnelsö, Strängnäs 11.9 (Petter Sundin). 250 ex. rastande Näsnaren, Katrineholm 1.11 (Hans Norelius, Eva Edmert). 230 ex. stationär Sjösaviken (södra), Nyköping 22.11 (Peter Lantz).

Bläsand (Mareca penelope)
Likt tidigare år har det gjorts flertalet vinterfynd från spridda delar av vårt rapportområde. Anmärkningsvärt jämfört med senaste åren är dock att det största antalet som har setts enbart är 258 ex. Senaste åren har det antalet legat mellan 600-1000 ex.
Största antal: 258 ex. rastande Edeby våtmark, Strängnäs 8.10 (Yngve Meijer).

Stjärtand (Anas acuta)
Likt de senaste åren så har ett antal sommar- och vinterfynd gjorts. Inga häckningsindikationer finns från sommaren.
Sommarfynd (20 maj-31 juli): 2 i par Labro ängar, Nyköping 23.5 (Fredrik Enoksson). 1 hona obs i häcktid, lämplig biotop Hårsta våtmark, Nyköping 3.6 (Kerstin Spjuth). 1 ex. rastande Ångbåtsbron, Strängnäs 23.6 (gnm Yngve Meijer). 1 ex. Näsnaren, Katrineholm 28.6 (Ludwig Gustafsson). 4 ex. rastande Inre Strandstuguviken, Strandstuviken, Nyköping 30.6-19.8 (Mikael Ackelman, Jan Karlsson, Björn Johansson). 2 ex. sträckande S Domarringsvägen, Hällbybrunn, Eskilstuna 31.7 (Tommy Emanuelsson).
Vinterfynd (januari – februari, december):
1 hane rastande Järpsätter-Ytterbo våtmark, Ytterbo, Nyköping 7-18.1 (Kalle Brinell, Marianne Mattiasson, Susanne Stilling, m.fl.). 1 adult hane rastande Pumphuset, Björksunds gård, Nyköping 2.2 (Jan Sjöstedt). 1 honfärgad rastande Alvesta gård, Sundbyholms

naturreservat, Eskilstuna 7.12 (Johan Mellquist). 1 hane rastande Marsviken, Nyköping 13-23.12 (Jan Sjöstedt, Thomas Larsson, Olle Pers m.fl.). 1 ex. stationär Brannäs våtmark, Oxelösund 19 - 29.12 (Tommy Knutsson).

Kricka (Anas crecca)

Häckningar rapporterades från fyra lokaler under året, vilket är i paritet med hur det har sett ut de senaste åren. Utöver detta så finns det häckningsindikationer utspridda över rapportområdet. Flertalet vinterfynd har gjorts utspridda i rapportområdet. Anmärkningsvärt är att det sågs 17 stycken övervintrande krickor i Kylvattendammen, Oxelösund, den 7:e januari. Det är fram till år 2020 den näst högsta januarisiffran någonsin i rapportområdet. Vidare så sågs 22 stycken krickor i norra Sjösaviken, Nyköping den 7:e december vilket är den näst största decembersiffran någonsin i rapportområdet.

Häckningar: 5 ex. pulli/nyligen flygga ungar Gubbängsplogen, Torpesta Näs, Nyköping 1.6 (Alf Lettesjö). 7 pulli stationär Klockarsjön, Hedmossen, Flen 4.6 (Håkan Gilledal). 8 pulli pulli/nyligen flygga ungar Reningsverksdammarna, Gorsingeholm, Strängnäs 5.6 (Beje Aronsson). 9 ex. (1 adult hona + 8 pulli) pulli/nyligen flygga ungar Östra Vingåkers viltvatten, Katrineholm 5.7 (Osborne Lindberg).

Vinterfynd (januari): 2 ex. rastande Ekeby våtmark, Eskilstuna 2-22.1 (Johan Mellquist, Gunnar Carlsson, Hans Norelius m.fl.). 1 hane födosökande Noren, Mörtsjön, Länna bruk, Strängnäs 4.1 (Yngve Meijer). 1 ex. lockläte, övriga läten Diket och dikets utlopp, Brandholmen, Nyköping 5.1 (Peter Lantz). 17 ex. rastande Kylvattendammen, Oxelösund 7.1 (Kalle Brinell). 1 hona rastande Järpsätter-Ytterbo våtmark, Ytterbo, Nyköping 7.1 (Kalle Brinell). 2 hona rastande Järpsätter-Ytterbo våtmark, Ytterbo, Nyköping 18.1 (Kalle Brinell, Adam Stålnäbb, Samuel Wivstad). 2 i par födosökande Första dammen, Brannäs våtmark, Oxelösund 18.1 (Leif Ekblom, Bernth Andersson, Frank van Spelde m.fl.). 2 ex. rastande Floden, Katrineholm 20.1 (Pelle Moqvist, Krister Andersson). 1 ex. förbiflygande Marviken, Brannäs våtmark, Oxelösund 24.1 (Tommy Knutsson). 1 ex. födosökande Reningsverksdammarna, Gorsingeholm, Strängnäs 30.1 (Keith-Ove Nordebrink).

Vinterfynd (december): 2 i par födosökande Askögatans strandäng, Trosa 1.12 (Claes Leijon). 12 ex. rastande Sjöborgsviken, Sörfjärden, Strängnäs 4.12 (Yngve Meijer). 22 ex. rastande Sjösaviken (norra), Nyköping 7.12 (Jan Sjöstedt). 1 hane födosökande Edeby våtmark, Strängnäs 7.12 (Yngve Meijer). 1 hane stationär Brannäs våtmark, Oxelösund 9.12 (Tommy Knutsson). 6 ex. sträckande SV Marviken, Brannäs våtmark, Oxelösund 9.12 (Tommy Knutsson). 1 ex. födosökande Tureholmsviken, Trosa 12.12 (Claes Leijon). 2 ex. Saxviken, Nyköping 12.12 (Jan Sjöstedt). 6 ex. rastande Järpsätter-Ytterbo våtmark, Ytterbo, Nyköping 18.12 (Jan Sjöstedt, Ingvar Jansson). 1 ex. rastande Nordvästra Kolsnaren, Vingåker 19.12 (Ronny Nilsson). 7 ex. rastande Grinda våtmark, Nyköping 21.12 (Jesper Norrby). 11 ex. rastande Marsviken, Nyköping 23.12 (Jan Sjöstedt). 11 ex. stationär Diket och dikets utlopp, Brandholmen, Nyköping 26.12 (Lennart Wahlén). 2 honfärgad födosökande Inloppet, Ekeby våtmark, Eskilstuna 29.12 (Yngve Meijer).

Rödhuvad dykand (Netta rufina) (-2019:7/10) (2020:1/1)

En hane gästade i år Näsnaren, Katrineholm. Det är rapportområdets åttonde fynd av arten och Katrineholms kommuns andra fynd. Vidare så är det nu tredje året i rad som arten ses i vårt rapportområde. Det som i år bedöms vara samma hane sågs först under våren i Näsnaren mellan 15.2 och 21.4 för att sedan ses under hösten i Lilla Näsnaren mellan 7.11 och 26.11.

Samtliga fynd: 1 hane rastande Näsnaren, Katrineholm 15.2-21.4 (Krister Andersson m.fl.). 1 hane rastande Lilla Näsnaren, Katrineholm 7-26.11 (Pelle Moqvist, Ulf Ström, Monica Ström m.fl.).

Brunand (Aythya ferina)

Enbart en konstaterad häckning är i paritet med föregående år. Som brukligt så har det rastat ett större antal i Näsnaren, Katrineholm under sensommar och hösten. Årets största summa på 344 ex är i paritet med tidigare år.

Häckningar: 7 ex. (1 adult hona + 6 pulli) pulli/nyligen flygga ungar Jättne viltvatten, Strängnäs 4.6 (Yngve Meijer).

Stora antal: 202-344 ex. rastande Näsnaren, Katrineholm 29.7-7.9 (Krister Andersson, Pelle Moqvist, Anton Johansson m.fl.).

Vigg (Aythya fuligula)

Som brukligt rastade ett större antal vigg längs kusten i rapportområdet. Årets högsta

notering på 15000 ex är dock något i underkant mot vad som brukar rapporteras. Förra året var exempelvis högsta noteringen 42000 ex. Noterbart är att 11000 ex rapporterades från Norasjön, Trosa, vilket är tangerat rekord för Trosa kommun.
Stora antal (=>10000 ex): 15000 ex. rastande Strandstuviken, Nyköping 5.1 (Samuel Wivstad, Adam Stålnäbb). 10000 ex. rastande Sjösaviken (norra), Nyköping 8.1 (Kalle Brinell). 10000 ex. rastande Trobbofjärden, Nynäs naturreservat, Nyköping 15.11 (Ingvar Jansson). 12000 ex. rastande Trobbofjärden, Nynäs naturreservat, Nyköping 16.11 (Jan Sjöstedt, Ingvar Jansson). 11000 ex. stationär Norasjön, Trosa 17.12 (Claes Leijon, Ida Leijon).

Bergand (Aythya marila)
Från året finns inlandsfynd från tio stycken olika lokaler vilket är i nivå med tidigare år. Största antalet som rapporterats från kusten är 1000 ex vilket är i paritet med föregående år.
Stora antal: 1000 ex. Strandstuviken, Nyköping 5.1 (Samuel Wivstad, Adam Stålnäbb). 1000 ex. Örsbaken, norra delen, Nyköping 5.1 (Jan Sjöstedt). 1000 ex. Örsbaken, norra delen, Nyköping 6.1 (Ulf Svahn m.fl.).

Brunand x vigg (Aythya ferina x fuligula) (-2019:3/4) (2020:0/0)
En hane av denna hybrid sågs rastande i norra Sjösaviken, vilket bedöms vara samma individ som även sågs förra året i Gamla Oxelösund.
Samtliga fynd: 1 hane rastande Sjösaviken (norra), Nyköping 8.1 (Kalle Brinell).

Ejder (Somateria mollissima)
Inga inlandsfynd gjordes i år. Senaste gångerna som det hände var år 2016 och år 2000. Det största antalet rastande var 5200 ex, vilket är i paritet med hur det har sett ut under 2010-talet.
Stora antal: 2500 ex. stationär Hävringe, Oxelösund 24.4 (Lennart Wahlén, Jan Karlsson, Björn Johansson m.fl.). 5200 ex. rastande Enskär, Hartsö skärgård, Nyköping 25.9 (Samuel Wivstad, Janne Oldebring, Adam Stålnäbb m.fl.).

Svärta (Melanitta fusca)
Gällande inlandsfynd så rapporterades 24 individer under våren vilket är i paritet med tidigare år. Under hösten så rapporterades det enbart 11 individer från inlandet vilket är färre än föregående år då 44 individer rapporterades. Ett antal vinterfynd görs varje år, så även i år. Häckningar rapporterades från sex stycken lokaler, vilket är i paritet med tidigare. Noterbart är att en häckning finns från Trosa kommun, vilket enbart är det femte året som detta har rapporterats.
Inlandsfynd: 4 ex. sträckande O Torshälla huvud, Eskilstuna 6.4 (Sten Ljungars, Monica Ljungars). 2 ex. sträckande V Norrsundet, Hjälmaresund, Eskilstuna 21.4 (Sten Ljungars, Kent Carlsson). 13 ex. födosökande Norrsundet, Hjälmaresund, Eskilstuna 21.4 (Sten Ljungars, Kent Carlsson). 3 ex. förbiflygande Norrsundet, Hjälmaresund, Eskilstuna 26.4 (Johan Mellquist, Tommy Emanuelsson, Joachim Strengbom). 2 ex. rastande Hjälmaren V Hjälmaresund, Uddens fritidsområde, Katrineholm 6.5 (Krister Andersson, Pelle Moqvist). 2 i par förbiflygande Pottskär, Kvicksundsbron, Eskilstuna 26.9 (Jacob Rudhe). 2 hane förbiflygande Pottskär, Kvicksundsbron, Eskilstuna 30.9 (Daniel Hedenbo). 3 ex. sträckande V Torshälla huvud, Eskilstuna 25.10 (Sten Ljungars, Kent Carlsson). 1 ex. rastande Uddens båthamn, Katrineholm 18.11 (Krister Andersson). 1 ex. sträckande V Torshälla huvud, Eskilstuna 20.11 (Sten Ljungars). 2 ex. rastande Läppe östra, Vingåker 31.12 (Lillemor Däckfors).
Häckningar: 1 2K+ hona ruvande Södra Källskär, Oxelösund 27.6 (Jan Gustafsson, Henrik Andersson, Per Flodin m.fl.). 1 adult hona föda åt ungar Stångskär 10.7 (Henrik Andersson). 13 pulli födosökande Örskär, Lacka, Trosa 16.7 (Jan-Olov Svedberg). 6 ägg bo, ägg/ungar Vinterklasen, Femöre, Oxelösund 18.7 (Jan Gustafsson, Henrik Andersson, Claes Kyrk m.fl.). 75 pulli permanent revir Hävringe, Oxelösund 3.8 (Lennart Wahlén, Jan Karlsson, Björn Johansson m.fl.). 10 pulli obs i häcktid, lämplig biotop Enskär, Hartsö skärgård, Nyköping 7.8 (Göran Altstedt).

Sjöorre (Melanitta nigra)
För inlandet var det ett lite sämre år jämfört med dem senaste åren då enbart 96 individer sågs under våren och 79 individer sågs under hösten. Noterbart är att sjöorre sågs in samtliga inlandskommuner: Vingåker, Katrineholm, Flen, Gnesta, Eskilstuna och Strängnäs. I Gnesta kommun är det första observationen sedan år 2015.
Inlandsfynd (vår): 6 ex. födosökande Norrs-

undet, Hjälmaresund, Eskilstuna 21.4 (Sten Ljungars, Kent Carlsson). 20 ex. förbiflygande Norrsundet, Hjälmaresund, Eskilstuna 21.4 (Sten Ljungars, Kent Carlsson). 13 ex. rastande Pottskär, Kvicksundsbron, Eskilstuna 21.4 (Yonas Ericsson). 3 ex. rastande Närsjöfjärden 23.4 (Yonas Ericsson). 8 ex. rastande Dunkern, Flen 23.4 (Leif Carlsson). 7 ex. rastande Näsnaren, Katrineholm 24.4 (Pelle Moqvist). 20 ex. rastande Sörfjärden, Mälaren, Eskilstuna 24.4 (Yngve Meijer). 8 ex. förbiflygande Norrsundet, Hjälmaresund, Eskilstuna 26.4 (Johan Mellquist, Tommy Emanuelsson, Joachim Strengbom). 2 ex. sträckande N Torshälla huvud, Eskilstuna 26.4 (Sten Ljungars). 4 ex. förbiflygande Norrsundet, Hjälmaresund, Eskilstuna 30.4 (Johan Mellquist, Joachim Strengbom, Tommy Emanuelsson). 3 ex. rastande Skundern, Flen 2.5 (Jukka Väyrynen). 1 hane rastande Högsjön, Vingåker 19.5 (Lillemor Däckfors). 1 ex. Tomsängens naturreservat, Vingåker 21.5 (Ulf Larsson).

Inlandsfynd (höst): 1 ex. sträckande V Torshälla huvud, Eskilstuna 20.7 (Sten Ljungars). 2 i par rastande Torshälla huvud, Eskilstuna 17.8 (Sten Ljungars, Monica Ljungars, Kent Carlsson). 2 honfärgad rastande Pottskär, Kvicksundsbron, Eskilstuna 30.9 (Daniel Hedenbo). 35 ex. rastande Dunkern, Flen 8.10 (Leif Carlsson). 1 honfärgad sträckande SO Gnestahöjden, Gnesta 11.10 (Niklas Liljebäck). 4 ex. sträckande V Torshälla huvud, Eskilstuna 15.10 (Sten Ljungars). 5 ex. (2 hane + 3 hona) rastande Nordvästra Kolsnaren, Vingåker 24.10 (Ronny Nilsson). 7 honfärgad sträckande V Pottskär, Kvicksundsbron, Ekilstuna 25.10 (Jacob Rudhe, David Liderfelt). 7 honfärgad sträckande V Torshälla huvud, Eskilstuna 25.10 (Sten Ljungars, Kent Carlsson). 12 ex. rastande Sörfjärden, Mälaren, Strängnäs 13.11 (Kjell Thorsén). 3 ex. rastande Näsnaren, Katrineholm 26.11 (Krister Andersson).

Alfågel (Clangula hyemalis)

Största noteringen från kusten är på 500 individer, vilket är i paritet med föregående år. Från inlandet rapporterades tre individer från våren och åtta individer från hösten, vilket är i paritet med föregående år. Noterbart är att fynd finns från sjön Skundern i Flens kommun, vilket är första fyndet av arten sedan år 2008 i kommunen.

Inlandsfynd: 2 i par rastande Skundern, Flen 20.4 (Jukka Väyrynen). 1 ex. förbiflygande Norrsundet, Hjälmaresund, Eskilstuna 30.4 (Johan Mellquist, Joachim Strengbom, Tommy Emanuelsson). 1 adult honfärgad rastande Damm 7, Ekeby våtmark, Eskilstuna 26.10-16.12 (Jorma Jokinen, Eva Olofsson, Yngve Meijer m.fl.). 4 ex. rastande Sörfjärden, Mälaren, Strängnäs 8.11 (Yngve Meijer, Ture Persson). 2 ex. rastande Näsnaren, Katrineholm 20.11 (Pelle Moqvist). 1 ex. rastande Nordvästra Kolsnaren, Vingåker 16.12 (Ronny Nilsson).

Stora antal: 500 ex. Femöreflagen, Oxelösund 5.1 (Jan Sjöstedt).

Salskrake (Mergellus albellus)

Likt tidigare år har enstaka exemplar setts under sommaren i rapportområdet. Stora ansamlingar har som brukligt observerats längs kusten och Mälaren. Ovanligt få individer rapporterades från Näsnaren, med en toppnotering på enbart 100 ex.

Sommarfynd (juli och augusti): 1 2K hane rastande Strandstuviken, Nyköping 1.7 (Lennart Wahlén). 4 honfärgad stationär Snäckviken, Strandstuviken, Nyköping 24.7 (Mats Andersson). 2 ex. rastande Näsnaren, Katrineholm 29.7 (Krister Andersson). 1 honfärgad rastande Marsviken, inre delen, Nyköping 13.8 (Mats Andersson).

Stora antal (=>100 ex): 240 ex. Strandstuviken, Nyköping 9.2 (Mikael Ackelman). 160 ex. rastande Lagunen, Tynnelsö, Strängnäs 31.10 (Petter Sundin). 100 ex. rastande Näsnaren, Katrineholm 9.11 (Hans Norelius, Eva Edmert). 200 ex. födosökande Närsjöfjärden, Eskilstuna 17.11 (Yonas Ericsson). 300 ex. stationär Slängaviken, Marsäng, Nyköping 17.11 (Jonny Werdin). 110 ex. födosökande Örsbaken, norra delen, Nyköping 18.12 (Lars Danielsson). 360 ex. rastande Marsviken, inre delen, Nyköping 23.12 (Jan Sjöstedt). 200 ex. Strandstuviken, Nyköping 26.12 (Mikael Ackelman).

Storskrake (Mergus merganser)

Likt tidigare har större flockar vintertid setts runtom i rapportområdet.

Stora antal (=>1000 ex): 1000 ex. stationär Örsbaken, Oxelösund 14.2 (Tommy Knutsson). 1000 ex. födosökande Östra Hjälmaren, Eskilstuna 14.11 (Leif Carlsson). 1000 ex. födosökande Östra Hjälmaren, S Elovsnäs, Eskilstuna 14.11 (Leif Carlsson). 1000 ex. förbiflygande Bastviken, Aspö, Strängnäs 28.11 (Fredrik Hellner). 1000 ex. födosökan-

de Torpfjärden, Långhalsen, Nyköping 10.12 (Leif Carlsson).

Småskrake (Mergus serrator)

En konstaterad häckning i inlandet, vilket är första gången sedan år 2014. Ut över det har det setts individer i häckningstid från tre övriga lokaler i inlandet.

Inlandshäckning: 2 pulli pulli/nyligen flygga ungar Torshälla huvud, Eskilstuna 11.7 (Sten Ljungars).

Järpe (Tetrastes bonasia)

Totalt 11 fynd av sammanlagt 12 järpar är rapporterade 2020. Fynden är som vanligt främst från Mälarmården och Kolmården. Ingen säkerställd häckning finns rapporterad.

Samtliga fynd: 1 adult norr om Lilla Sörtorp, Eskilstuna 2.2 (Ingrid Nilsson). 1 ex. fågeltornsstigen, Nasen, Eskilstuna 19.3 (Lars-Owe Hagman, Kristina Hagman). 1 adult Kjulamon Kalkugnstorp, Eskilstuna 10.7 (Joachim Strengbom). 1 ex. förbiflygande Skiren/Kvicken området, Eskilstuna 22.10 (Johan Mellquist). 1 ex. Sundtorp, norr om, Flen 15.10 (Bernt Andersson). 1 ex. obs i häcktid, lämplig biotop öster om Nyckelsjön, Åkers kronopark, Gnesta 7.5 (Bertil Karlsson). 1 ex. obs i häcktid, lämplig biotop Skollärarstigen, Klövberget, Gnesta 19.7 (Bertil Karlsson). 1 adult hane obs i häcktid, lämplig biotop Äspvik, Nyköping 4.4 (Jan Sjöstedt). noterad förbiflygande Ekebykärret, Nyköping 2.6 (Björn Erixon). 2 ex. obs i häcktid, lämplig biotop observerad Romvägen, Äspvik, Nyköping 7.7 (Leif Lindvall). 1 hane obs i häcktid, lämplig biotop Magsjöbergets naturreservat, Strängnäs 15.4 (Per Erik Pershagen).

Tjäder (Tetrao urogallus)

Tjädern är en viktig indikator på tillståndet i skogen. Då tjädern är störningskänslig kan det vara bra att känna till att alla observationer med häckningskriterier döljs i Artportalen. Tveka således inte att lägga in tjäderobservationer i Artportalen. En handfull större tjäderlekar, med som mest sex spelande tuppar, finns rapporterade 2020. Majoriteten av fynden är som vanligt från Kolmården och Mälarmården. Det går dock inte att dra några säkra slutsatser om beståndets status och eventuella förändringar utifrån den spontana rapporteringen i Artportalen.

Orre (Lyrurus tetrix)

Det finns rapporter om spelande orrtuppar från 46 lokaler inom rapportområdet. Det är mestadels enstaka tuppar. Fynd av större antal spelande tuppar är som vanligt koncentrerade till Mälarmården och Kolmården. Bäst chans att se större orrspel är på Fjällmossen (Nyköping/Norrköping), Hedmossen (Flen) och Stora Bötet (Nyköping). Trots relativt många rapporter finns ingen säkerställd reproduktion rapporterad.

Rapphöna (Perdix perdix)

Under 2020 har rapphöns rapporterats från sju lokaler i rapportområdet. De handlar huvudsakligen av enstaka fåglar eller mindre flockar och en summering från de olika lokalerna ger totalt 19 fåglar i rapportområdet som helhet. Årets rapporter är rätt väl spridda under perioden april-december och större flockar under höst och vinter, som indikerar utsättningar, saknas till stor del från 2020. Trots detta kan man nog utgå ifrån att samtliga fåglar härstammar från tidigare utsättningar. Lokalerna med rapphöns under 2020 var följande: Tuna kyrka, Nyköping. Valla gård och Tybblefälten, Stora Malm, Katrineholm. Askare-Plångsta, Stallarholmen, Gredby och Sörby soldattorp, Strängnäs.

Sommarfynd (juni-juli): 2 ex. Valla gård, Stora Malm, Katrineholm 19.6 (John-Erik Nyman, Marie-Louise Nyman). 1 ex. Stallarholmen, Strängnäs 23.7 (Bo Persson, Anna Persson).

Vaktel (Coturnix coturnix)

Sammanlagt 46 vaktlar har rapporterats under perioden 16.5-25.8 under 2020. 44 av fåglarna har rapporterats som spelande och 2 fåglar har rapporterats som rastande under augusti. Årets antal ligger något under medelvärdet på 53 vaktlar/år under perioden 2000-2019 och årets uppträdande får betraktas som rätt normalt för hur det sett ut under 2000-talet.

Kommunfördelning: Nyköping 18 ex, Katrineholm 7 ex, Eskilstuna 5 ex Vingåker 4 ex, Strängnäs 4 ex, Flen 3 ex, Trosa 3 ex och Gnesta 2 ex.

Samtliga fynd (2 eller fler spelande): 2 ex. spel/sång Tuna kyrka, Nyköping 18.5-8.6 (Björn Erixon, Jan Karlsson, Jan Gustafsson). 2 ex. spel/sång Erikslund, Trosa 26.5-8.6 (Göran Andersson, Janne Oldebring, Claes Leijon m.fl.). 2 ex. spel/sång Vingåkersslätten, Vingåker 27.5-23.8 (Ulrik Johansson, Ronny Nilsson, Lillemor Däckfors). 2 ex. spel/sång

Kafjärdsslätten, Eskilstuna 27.5-19.6 (Joachim Strengbom, Sten Ljungars, Leif Carlsson m.fl.). 2 ex. spel/sång Edeby, Katrineholm 1-11.6 (Krister Andersson, Pelle Moqvist). 2 ex. spel/sång Hagbyberga, Katrineholm 1.6 (Krister Andersson, Pelle Moqvist). 2 ex. spel/sång Kjulshammar, Nyköping 4.6 (Peter Lantz). 2 ex. spel/sång Skåraområdet, Nyköping 15.6 (Jan Hägg). 2 ex. spel/sång Österåker, Vingåker 19-22.6 (Per Claesson).

Nattskärra (Caprimulgus europaeus)

Under året har det rapporterats nattskärror från 88 olika revir inom rapportområdet. Denna siffra ligger inom det normala spannet för hur många inrapporterade revir det funnits senaste åren. På hösten sågs en rastande individ på ön Hävringe i Oxelösunds skärgård. Observationen gjordes 6 oktober vilket är ett nytt fenologirekord för arten då det tidigare fenologirekordet var från den 4 oktober 2000.

Kommunfördelning (antal revir): Nyköping 36, Strängnäs 13, Eskilstuna 8, Katrineholm 8, Trosa 7, Vingåker 7, Flen 5, Gnesta 3, Norrköping 1.

Första fynd: 1 ex. rastande Hävringe, Oxelösund 2.5 (Adam Stålnäbb).

Sista fynd: 1 ex. rastande Hävringe, Oxelösund 6.10 (Kalle Brinell, Niklas Liljebäck, Johan Hammar).

Ob. seglare (Apodidae)

En till art obestämd seglare sågs i början av november i Oxelösunds kommun. Vid tiden för observationen sågs flertalet bleka tornseglare i landet men även några tornseglare sågs och då dessa arter är svåra att skilja åt samt säkert artbestämma utan bra fotodokumentation förblev denna seglare obestämd.

Samtliga fynd: 1 ex. sträckande S Getnäsudden, Oxelösund 3.11 (Peter Skoglund).

Tornseglare (Apus apus)

Årets första tornseglare sågs som brukligt i början av maj och den sista observationen gjordes den 12 oktober vilket är några veckor senare än när de flesta individerna lämnar våra breddgrader. Under sommaren har det även inkommit några rapporter om stora antal seglare.

Första fynd: 2 ex. förbiflygande Nyby, Vingåker 9.5 (Lillemor Däckfors). 3 ex. födosökande Labro ängar, Nyköping 9.5 (Peter Lantz). 2 ex. sträckande NO Östra Stadsfjärden, Trosa 9.5 (Göran Andersson).

Sista fynd: 1 ex. sträckande S Vattentornet, Oxelösund 12.10 (Ola Kumlin).

Stora antal (=>1000 ex): 1000 ex. Kolstahatt, Eskilstuna 17.5 (Johan Mellquist). 12000 ex. sträckande SV Marviken, Brannäs våtmark, Oxelösund 1.7 (Tommy Knutsson). 6000 ex. sträckande SV Frösäng, Oxelösund 4.7 (Peter Skoglund). 1500 ex. sträckande SV Marviken, Brannäs våtmark, Oxelösund 6.7 (Tommy Knutsson). 1000 ex. Vadsjön, Nyköping 14.7 (Eva Karlsson). 1500 ex. födosökande Stadsfjärden, Kungshagen, Nyköping 1.8 (Mikael Ackelman). 5000 ex. förbiflygande Ekebydal, Nyköping 5.8 (Jonny Werdin). 5000 ex. förbiflygande Ekebydal, Nyköping 6.8 (Jonny Werdin).

Gök (Cuculus canorus)

Årets första gök hördes spela 2 maj vilket är ett normalt ankomstdatum då de första individerna brukar anlända till rapportområdet de första dagarna i maj. Dessutom hördes spelande fåglar från fem olika lokaler den 2 maj vilket indikerar att fler individer anlände samtidigt.

Första fynd: 1 hane spel/sång Stora Bötet, Nyköping 2.5 (Lennart Wahlén).

Sista fynd: 1 ex. sträckande S Utsiktsberget, Vängsö flygfält, Vängsö, Gnesta 10.9 (Bertil Karlsson).

Skogsduva (Columba oenas)

På kartan ligger fynden av skogsduvor som en hagelsvärm över rapportområdet. Omkring 50 revir finns rapporterade. Det är en halvering mot senaste årens siffror. Det är dock svårt att dra någon slutsats av dessa siffror i och med att ingen systematisk inventering genomförts.

Stora antal (=>100 ex): 102 ex. sträckande SV Vattentornet, Oxelösund, 10.9 (Johan Södercrantz, Kalle Brinell, Jan Hägg).

Vinterfynd (januari och december): 1 ex. Lilla Göljen, Fjällmossen, Norrköping, 23.12 (Martin Resare, Örjan Jitelius). 2 ex. Oppeby våtmark, Nyköping 4.1 (Jan Sjöstedt). 2 ex. rastande Goglunda, Skåraområdet, Nyköping 18.1 (Lars Danielsson, Tomas Gustavsson, Pontus Åkerholm). 1 ex. spel/sång Boholmen, Marsäng, Nyköping 24.1 (Mats Andersson). 1 ex. förbiflygande Marsäng, Nyköping 13.12 (Lennart Wahlén). 1 ex. sträckande NO Marviken, Brannäs våtmark, Oxelösund 18.1 (Tommy Knutsson). 1 ex. sträckande SV Marviken,

Brannäs våtmark, Oxelösund 22.1 (Tommy Knutsson). 1 ex. födosökande Gorsingeholms våtmark, Strängnäs 19.1 (Markku Kemppi). 2 ex. förbiflygande Hässelbyholm, Strängnäs 19.1 (Leif Carlsson).

Ringduva (Columba palumbus)

I januari samt december sågs övervintrande ringduvor i flera kommuner i rapportområdet. Att enstaka individer övervintrar inne i städerna förekommer årligen men vissa år ses även större flockar under vintern. I december rapporterades bland annat en flock på 30 ringduvor inne i Nyköping. Under sträckperioden på hösten rapporterades även en dag stora sträcksiffror från både Nyköping och Trosa kommun.

Stora antal (=>5000 ex): 13730 ex. sträckande SV Marsäng, Nyköping 11.10 (Samuel Wivstad, Adam Stålnäbb, Jan Sjöstedt m.fl.). 5980 ex. sträckande SV Skogsstigen, Trosa 11.10 (Göran Andersson).

Turkduva (Streptopelia decaocto)

För några år sedan såg vi en nedåtgående trend av revirhållande turkduvor i rapportområdet och för fyra till fem år sedan fanns endast någon enstaka lokal där fåglar sågs regelbundet under häcksäsong. De senaste åren har vi sett en något uppegående trend där fler turkduvor setts på samma lokal under längre tid. Reviret inne i Strängnäs där turkduvor setts året runt sedan några år tillbaka har under året utökats ytterligare och som mest sågs 24 individer tillsammans. Spelande fåglar har rapporterats frekvent och dessutom har en ungfågel setts under häckningstid vilket är mycket glädjande. Små grupper om mellan två - tre individer har även rapporterats under större delar av året från tre andra lokaler. Av dessa tre lokaler finns en vardera i Nyköping, Katrineholm och Vingåker kommun. Under våren har även spelande fåglar observerats från ytterligare några lokaler inom rapportområdet vilket även det är glädjande då detta kanske kan vara framtida revir för arten? I början av oktober sågs även en större flock med tolv rastande turkduvor i Oxelösund. En så stor flock med rastande turkduvor har på senare år inte hört till vanligheten i rapportområdet vilket även det kan vara en indikation på en positiv trend för arten.

Vattenrall (Rallus aquaticus)

Sammanlagt 29 vattenrallar har rapporterats från vintermånaderna januari och december. Antalet är ett av de högsta som rapporterats i rapportområdet från januari och december. Det högsta rapporterade antalet hittills under januari och december ett enskilt år är de 30 vattenrallar som rapporterades 2019.

Vinterfynd (januari och december): 3 ex. Brannäs våtmark, Oxelösund 1-24.1 (Tommy Knutsson, Kalle Brinell, Mats Andersson m.fl.). 3 ex. Brandholmens reningsverk, Nyköping 5-31.1 (Peter Lantz, Tommy Ubbesen, Samuel Wivstad m.fl.). 1 ex. Arnö strandpark, Nyköping 12.1 (Morgan Andersson). 1 ex. Ekeby våtmark, Eskilstuna 20-26.1 (Tord Johansson, Yngve Meijer). 9 ex. Brannäs våtmark, Oxelösund 1-30.12 (Lennart Wahlén, Tommy Knutsson, Jan Karlsson m.fl.). 4 ex. Brandholmens reningsverk, Nyköping 2-31.12 (Lennart Wahlén, Ralf Lundmark, Per Eriksson m.fl.). 1 ex. Ekeby våtmark, Eskilstuna 2-30.12 (Kent Carlsson, Mattias Öberg, Yngve Meijer m.fl.). 1 ex. Vagnhärads våtmark, Vagnhärad 2-20.12 (Thomas Persson). 1 ex. Sjövikstornet, Vingåker 6-12.12 (Ronny Nilsson). 1 ex. Saxviken, Nyköping 13.12 (Peter Lantz). 1 ex. Backabadet, Katrineholm 19-26.12 (Ulf Ström, Monica Ström). 1 ex. Svartnacka, Nyköping 23.12 (Kalle Brinell, Adam Stålnäbb). 1 ex. Vassbältet S Skogsstigen, Trosa 26-31.12 (Göran Andersson). 1 ex. Bastviken, Strängnäs 31.12 (Petter Sundin).

Kornknarr (Crex crex)

Totalt 33 rapporterade kornknarrar, fördelat på 26 fynd, är en rätt rejäl ökning jämfört vad som rapporterats de fyra senaste åren då antalen varierat mellan 3 ex till 8 ex. Årets antal ligger även en bit över medelvärdet för tidsperioden 2000-2019 på 26 kornknarrar/år. 31 av årets fåglar har rapporterats som spelande under perioden 19.5 till 11.7, dessutom finns rapporter om 2 rastande fåglar under september och oktober. Årets fynd är rätt väl spridda i rapportområdet och fördelningen kommunvis ser ut enligt följande: Nyköping 11 ex, Strängnäs 7 ex, Eskilstuna 6 ex, Katrineholm 6 ex, Oxelösund 1 ex, Vingåker 1 ex, Gnesta 1 ex. Samtliga fynd (2 eller fler spelande): 2 ex. spel/sång Stora Djulö, Katrineholm 16-25.5 (Monica Ström, Lillemor Däckfors, Ulrika Ahlblom m.fl.). 2 ex. spel/sång Bergshammars Västergård, Nyköping 18-24.5 (Marianne Mattiasson, Mats Andersson, Hans Norelius m.fl.). 2 ex. spel/sång Viggeby, Strängnäs 20-25.5 (Camilla Callenmark,

Johan Skutin, Janne Wahlström m.fl.). 4 ex. spel/sång Kafjärdsslätten, Eskilstuna 27.5-16.6 (Tobias Lundström, Joachim Strengbom, Eva Olofsson). 2 ex. spel/sång Lövsund, Nyköping 9.6 (Hasse Berglund).

Småfläckig sumphöna (Porzana porzana)

Sammanlagt 22 småfläckiga sumphöns finns rapporterade från 2020. 21 av dessa har rapporterats som spelande under tidsperioden 26.4 till 12.6. Dessutom noterades en rastande fågel under hösten. Årets antal är det högsta som rapporterats sedan 2012 då sammanlagt 25 fåglar rapporterades. Antalet ligger även klart över medelvärdet på 13 fåglar/år för tidsperioden 2000-2019. Årets fynd är mycket tydligt koncentrerade till rapportområdets södra delar med 16 av de 22 fåglarna rapporterade från Nyköpings kommun. Ansamlingen av spelande fåglar vid Lövsund kan förtjäna ett särskilt omnämnande. Flera fåglar hördes på platsen under perioden 26.4 till 9.5 och på kvällen 8.5 inräknades hela 8 spelande fåglar.

Samtliga fynd: 8 ex. spel/sång Lövsund, Nyköping 26.4-9.5 (Claes Leijon, Mattias Ohlsberg, Lennart Wahlén m.fl.). 2 ex. spel/sång Långbromaden, Nyköping 26.4-10.6 (Hasse Berglund, Kerstin Spjuth, Björn Erixon m.fl.). 3 ex. spel/sång Haversjön, Gnesta 26.4-29.5 (Henrik Björk, Bertil Karlsson, Ann Karlsson m.fl.). 1 ex. spel/sång Svanviken, Nyköping 3.5 (Mats Andersson, Samuel Wivstad). 1 ex. spel/sång Ängstugans fågeltorn, Nyköping 4.5 (Björn Erixon). 1 ex. spel/sång Kinglöt, Sörfjärden, Eskilstuna 5-22.5 (Johan Mellquist, Tommy Emanuelsson, Peter Carlsson m.fl.). 1 ex. spel/sång Skåraviken, Nyköping 5.5 (Hans Norelius, Eva Edmert). 1 ex. spel/sång Sundtorp, Flen 8.5 (Andreas Grabs). 1 ex. spel/sång Holmkärret, Nyköping 29.5 (Samuel Wivstad, Adam Stålnäbb). 1 ex. spel/sång Kopparbol, Nyköping 3.6 (Alf Andersson). 1 ex. spel/sång Edeby våtmark, Strängnäs 6-12.6 (Maria Barkell, Yngve Meijer, Petter Kappel m.fl.). 1 ex. rastande Strandstuviken, Nyköping 24.8 (Mikael Ackelman).

Rörhöna (Gallinula chloropus)

Rapporter om rörhöns under häckningstid finns från totalt 35 lämpliga lokaler runt om i rapportområdet och på 20 av dessa lokaler kunde säkra häckningar konstateras. I regel handlar det om enstaka par på de flesta lokalerna men i ett par fall har flera par noterats och en sammanräkning ger 37 par i rapportområdet som helhet under 2020. Årets rapporterade antal troliga och säkra häckningar är något högre än de tre senaste åren och man kan möjligen skönja en svag ökning av det häckande beståndet sett i ett längre perspektiv. Årets lokaler med säkra och troliga häckningar fördelar sig kommunvis enligt följande: Nyköping 16, Strängnäs 6, Eskilstuna 5, Trosa 3, Katrineholm 2, Oxelösund 1, Norrköping 1 och Vingåker 1. Från vintermånaderna finns rapporter om 4 ex. under januari och 10 ex under december.

Vinterfynd (januari och december): 2 ex. Rothoffsparken, Eskilstuna 1-24.1 (Hans Herdegen). 1 ex. Ekeby våtmark, Eskilstuna 1-28.1 (Peter Carlsson, Johan Mellquist, Leif Carlsson m.fl.). 1 ex. Kolsnaren, Vingåker 5.1 (Jan Ridell). 2 ex. Ekeby våtmark, Eskilstuna 1-30.12 (Johan Mellquist, Björn Skogsberg, Tommy Emanuelsson m.fl.). 1 ex. Dammen, Påljungshage, Nyköping 3-13.12 (Jan Sjöstedt, Jan Karlsson, Barbara Leibiger m.fl.). 5 ex. Strömsholmen, Eskilstuna 7-27.12 (Hans Herdegen, Tobias Lundström, Johan Mellquist m.fl.). 1 ex. Reningsverksdiket, Gorsingeholm, Strängnäs 7.12 (Kjell Thorsén). 1 1K Hamnen, Torshälla, Eskilstuna 25.12 (Susanne Flodin).

Sothöna (Fulica atra)

Fem fynd gällande högre antal rastande sothöns finns rapporterade 2020. Högsta antalet (1600 ex) inräknades i Näsnaren, Katrineholm under september och höga antal finns rapporterade hela hösten från Näsnaren. De övriga fynden med högre antal rastande sothöns gjordes längs kusten under höst och vinter.

Samtliga fynd (=>500 ex): 500 ex. Anderviken, Trosa 6.1 (Janne Oldebring). 950 ex. Marsviken, Nyköping 8.1-15.2 (Kalle Brinell, Jan Sjöstedt, Jan Karlsson m.fl.). 1600 ex. Näsnaren, Katrineholm 9.8-21.12 (Anton Johansson, Krister Andersson, Pelle Moqvist m.fl.). 1100 ex. Marsviken, Nyköping 19.8-23.12 (Mats Andersson, Jan Karlsson, Jonny Werdin m.fl.). 600 ex. Västerviken Tullgarn, Trosa 19.10 (Örjan Jitelius).

Trana (Grus grus)

Vårens första trana noterades redan 18.2 då en förbiflygande fågel sågs vid Vingåkersslätten, Vingåker (Ronny Nilsson). Därefter finns ytterligare fem fynd under februari och en mängd fynd under första halvan av mars.

På senare år har som regel de första tranorna dykt upp i andra halvan av februari så årets uppträdande får betraktas som rätt normalt. Under hösten har större antal rastande tranor rapporterats på flera platser i södra delen av rapportområdet.
Stora antal (=>500 ex): 700 ex. rastande Skåraområdet, Nyköping 31.8-24.9 (Jonny Werdin, Ronny Melbéus, Roland Jidling). 500 ex. rastande Danbyholmsfältet, Katrineholm 4.9 (Jan Sjöstedt). 2000 ex. rastande Rällingefälten, Nyköping 6.9-12.10 (Stefan Kyrklund, Jonny Werdin, Örjan Jitelius m.fl.). 1000 ex. rastande Säby, Nyköping 5.10 (Thomas Strid).

Riktigt höga sträcksiffror saknas från hösten. Den 12.10 sträckte dock en hel del tranor söderut och det finns ett antal rapporter om sträckande tranor från södra delen av rapportområdet den dagen. De högsta rapporterade antalen är 2500 ex. sträckande SV Marviken, Oxelösund 12.10 (Tommy Knutsson) och 2500 ex. sträckande SV Marsäng, Nyköping 12.10 (Morgan Andersson). Från 2020 finns tre vinterfynd från januari och december.
Vinterfynd (januari och december): 1 ex. Segerstad, Nyköping 1-13.1 (Jan Sjöstedt, Jan Karlsson, Per Flodin m.fl.). 1 ex. Borsökna, Eskilstuna 3-30.12 (Johan Mellquist, Tommy Emanuelsson). 1 ex. Sanda, Tosterön, Strängnäs 25-27.12 (Susanne Lindqvist Larsson, Bengt Larsson, Martin Larsson). Fågeln i Nyköping under januari är samma fågel som sågs under december 2019.

Smådopping (Tachybaptus ruficollis)
Från 2020 finns rapporter om smådoppingar under häckningstid från 19 lämpliga lokaler i rapportområdet som helhet och säkra häckningar kunde konstateras på 4 av dessa lokaler. En summering baserat på antalet fåglar på de olika lokalerna ger 26 par i rapportområdet vilket ligger väl i nivå med hur det sett ut de senaste åren. Smådoppingen tycks ha ett ganska stabilt bestånd på 20-30 par i rapportområdet. Årets fynd av smådoppingar på lämpliga lokaler under häckningstid är tydligt koncentrerade till södra delen av rapportområdet med 65 % av de 26 paren rapporterade från Nyköpings kommun. Från Näsnaren, Katrineholm finns ett flertal rapporter om 10 eller fler rastande smådoppingar under perioden 8.8 - 14.11 med toppnoteringen 25 ex inräknade 6.6 (Pelle Moqvist, Krister Andersson, Ronny Melbéus m.fl.). Ansamlingen i Näsnaren under hösten antyder rimligen att det nog finns fler häckande smådoppingar i rapportområdets dammar och våtmarker än vad rapporterna visar. Från vintermånaderna finns rapporter om nio ex under januari och tolv ex under december.
Vinterfynd (januari och december): 3 ex. Ekeby våtmark, Eskilstuna 1-28.1 (Elias Ernvik, Johan Mellquist, Leif Carlsson m.fl.). 1 ex. Reningsverksdammarna, Strängnäs 1-27.1 (Yngve Meijer, Fredrik Hellner, Markku Kemppi m.fl.). 1 ex. Skjulsta, Eskilstuna 2.1 (Tommy Emanuelsson). 3 ex. Oxelösunds hamn 5-26.1 (Jan Sjöstedt, Leif Nyström, Johan Ehrenkrona m.fl.). 1 ex. Kyrkbron, Eskilstuna 21-26.1 (Lars Alenius). 6 ex. Ekeby våtmark, Eskilstuna 1-31.12 (Johan Mellquist, Mattias Öberg, Tommy Emanuelsson m.fl.). 1 ex. Reningsverksdammarna, Strängnäs 2-31.12 (Yngve Meijer, Magnus Brandel, Gunhild Wallén m.fl.). 1 ex. Skjulsta. Eskilstuna 3.12 (Håkan Gilledal). 3 ex. Marsviken, Nyköping 13.12 (Jan Sjöstedt). 1 ex. Sjövikstornet, Vingåker 19.12 (Ronny Nilsson).

Gråhakedopping (Podiceps grisegena)
Under 2020 konstaterades äntligen en säkerställd häckning av gråhakedopping i rapportområdet då en adult fågel sågs tillsammans med en dununge under juli i Tegnebols våtmark, Katrineholm. Gråhakedoppingar har rapporterats från Tegnebols våtmark under häckningstid både 2016 och 2019 men inga säkra häckningar har konstaterats de åren. Senast gråhakedopping konstaterades häcka i rapportområdet var 1955 då två par häckade i Södra Kärrlången, Strängnäs. Utöver häckningen finns 25 fynd av sammanlagt 28 fåglar från 2020 vilket får betraktas som normalt. Merparten av fynden kommer som vanligt från kusten under vår och höst och tre fynd gjordes på inlandslokaler under vår och sommar. Dessutom finns ett vinterfynd från december.
Häckningar: 1 par Tegnebols våtmark, Katrineholm 3.5-22.7 (Esbjörn Dahl, Per Flodin, Anton Johansson m.fl.).
Vinterfynd (januari och december): 1 ex. Örsbaken, Oxelösund 14-16.12 (Tommy Knutsson, Mats Andersson, Jan Sjöstedt m.fl.).

Skäggdopping (Podiceps cristatus)
Högre ansamlingar av skäggdoppingar har som vanligt rapporterats från några inlandslokaler

under hösten. Antalen är dock något lägre än de senaste åren, speciellt gäller detta Öljaren i nordvästra delen av rapportområdet där omkring 1000 rastande skäggdoppingar inräknats de fem senaste höstarna. Under milda vintrar med isfria insjöar dröjer sig en del skäggdoppingar kvar och från 2020 finns några rapporter som visar att ganska stora mängder kan finnas kvar vintertid i norra delarna av rapportområdet.
Stora antal (=>250 ex): 250 ex. Norra Yngaren, Katrineholm/Flen/Nyköping 11.8 (Claes Leijon). 500 ex. Sörfjärden, Mälaren, Eskilstuna/Strängnäs 14.10-3.11 (Leif Carlsson). 300 ex. Öljaren, Katrineholm/Vingåker 14.11 (Leif Carlsson).
Vinterfynd (januari och december, högre antal): 72 ex. Prästfjärden, Mälaren, Strängnäs 1-25.1 (Yngve Meijer, Leif Ekblom, Maria Barkell m.fl.). 116 ex. Prästfjärden, Mälaren, Strängnäs 26.12 (Yngve Meijer). 185 ex. Södra Hjälmaren, Vingåker 31.12 (Håkan Johansson, Lillemor Däckfors, Eva-May Ståhl).

Svarthakedopping (Podiceps auritus)
Svarthakedoppingar under häckningstid har under 2020 rapporterats från sammanlagt 55 lämpliga lokaler i rapportområdet och säkra häckningar kunde konstateras på 11 av dessa lokaler. En uppskattning av antalet par ger 119 par i rapportområdet som helhet. Antalet par ligger klart över medelvärdet på 92 par/år under perioden 2010-2019 men får ändå betraktas som normalt och antalet överensstämmer väl med de uppskattningar som gjorts tidigare under 2000-talet.
Den geografiska fördelningen, kommunvis, av antalet lokaler och par ser ut enligt följande: Nyköping 22 lokaler/40 par, Katrineholm 10 lokaler/26 par, Flen 8 lokaler/22 par, Gnesta 5 lokaler/9 par, Eskilstuna 3 lokaler/3 par, Trosa 3 lokaler/6 par, Strängnäs 2 lokaler/2 par och Vingåker 2 lokaler/11 par. Vinterfynd görs inte årligen i rapportområdet men från 2020 finns ett fynd gällande två fåglar under december.
Vinterfynd: 2 ex. Marsviken, Nyköping 1-20.12 (Thomas Larsson, Lennart Wahlén, Olle Pers m.fl.).

Strandskata (Haematopus ostralegus)
Årets sträcksiffra för en enskild dag vid Oxeludden på Askö i Trosa skärgård resulterade i det största antalet som någonsin rapporterats från vårt rapportområde. Förutom årets sträcksiffra på 882 ex kommer även tidigare års riktigt höga sträcksiffror från samma lokal, 692 ex. 4.4 2009, 491 ex. 11.4 2012 och 623 ex. 25.4 2015.
Första fynd: 1 ex. Oxelösunds hamn, Oxelösund 15.3 (Erik Stensman).
Sista fynd: 1 ex. 1K rastande Enskär, Hartsö skärgård, Nyköping 25.9 (Samuel Wivstad, Janne Oldebring, Adam Stålnäbb m.fl.).
Största sträcksiffra: 882 ex. sträckande NO Oxeludden, Askö, Trosa 5.4 (Göran Andersson, Örjan Jitelius, Janne Oldebring).
Inlandshäckningar: 2 ex. adult med 1 ex. pulli/nyligen flygga ungar Stora Blackhäll, Eskilstuna 13.6 (Markus Rehnberg).

Skärfläcka (Recurvirostra avosetta) (-2019:23/36) (2020:1/1)
Arten är långt ifrån att vara årlig i vårt rapportområde och årets fynd är det första någonsin i Trosa kommun. Fortfarande saknas fynd av arten i tre av våra kommuner, Vingåker, Gnesta och Flen. Hos oss är skärfläcka fortfarande att beteckna som en raritet, trots tecken som tyder på att arten har en positiv utveckling i landet. Den första skärfläckan någonsin i vårt område rapporterades den 12.4 1964 vid Strandstuviken i Nyköping.
Samtliga fynd: 1 ex. rastande Trosa Våtmark, Trosa 18-20.7 (*Claes Leijon, Örjan Jitelius, Thomas Persson m.fl.).

Tofsvipa (Vanellus vanellus)
Inkluderat årets tre fynd som rapporterats till Artportalen från rapportområdet har totalt nio fynd under januari månad rapporterats. Fynd under december månad är att beteckna som sparsamma men förekommer vid milda vintrar.
Vinterfynd (januari/första fynd): 1 ex. förbiflygande Oppeby våtmark, Nyköping 17.1 (Olle Pers). 2 ex. rastande Öknamaden, Floda, Katrineholm 19.1 (Krister Andersson). 1 ex. förbiflygande Södra ängarna, Svanviken, Nyköping 21.1 (Jan Sjöstedt).
Efter dessa tre fynd dröjde det tre veckor innan nästa fynd gjordes i rapportområdet, 1 ex. förbiflygande Modellflygbanan, Trosa 8.2 (Ida Leijon).
Sista fynd: 24 ex. rastande Hallebro, Gnesta 21.12 (Bertil Karlsson).

Ljungpipare (Pluvialis apricaria)
Årets fyndbild från våren känns igen från föregående år när några riktigt tidiga fynd gjor-

Skärfläcka
Foto: Mauri Karlsberg, www.karlsbergsfoto.com

des mellan den 8.3 och 10.3. och att därefter dröjde det två veckor innan nästa fynd gjordes. Detta scenario är i mångt och mycket en kopia av 2019. Antalet vinterfynd under 2000-talet som rapporterats till Artportalen från rapportområden inskränker sig till fyra stycken inkluderat årets. Bara en rapport har ett senare datum, fem ex den 16.12 vid Bergshammar i Nyköping. Lokalerna där de största antalen rastar under våren är i stort sett återkommande år för år och enbart årets största antal för respektive lokal redovisas nedan.
Vårfynd (tidiga): 1 ex. rastande Marsäng, Nyköping 8.3 (Jan Karlsson, Thomas Larsson). 2 ex. sträckande NO Bastenshällsområdet, Sjöhagens brygga/Rosenhill marina, Nyköping 8.3 (Mikael Ackelman). 1 ex. rastande Solöfälten, Fogdö k:a, Strängnäs 10-11.3 (Magnus Brandel, Bo Karlsson, Inger Karlsson).
Vinterfynd (december): 2 ex. rastande Fälten NO Erikslund, Trosa 9.12 (Claes Leijon, Ida Leijon).
Stora antal (=>65 ex): 65 ex. rastande Hagbybergafälten, Katrineholm 1.5 (Krister Andersson). 300 ex. rastande Vingåkersslätten, Vingåker 1.5 (Lillemor Däckfors). 250 ex. rastande Tybblefälten, Stora Malm, Katrineholm 1.5 (Krister Andersson). 300 ex. födosökande Lundbyfälten, Eskilstuna 2.5 (Barbro Hedström, Kent Carlsson). 200 ex. rastande Kafjärden, Sofiebergsåsen, Eskilstuna 3.5 (Eva Olofsson). 120 ex. rastande Lötfälten, Gorsingeholm, Strängnäs 3.5 (Markku Kemppi, Susanne Lindqvist Larsson, Bengt Larsson). 210 ex. rastande Solöfälten, Fogdö k:a, Strängnäs 6.5 (Magnus Brandel). 108 ex. födosökande vid Kattnäs k:a, Gnesta 12.5 (Niklas Liljebäck).

Kustpipare (Pluvialis squatarola)

Vårfynd: 1 ex. sträckande Hävringe, Oxelösund 23.5 (Samuel Wivstad). 1 ex rastande Strandstuviken, Nyköping 6.6 (Arne Hellström, Per Astfeldt, Ola Kumlin m.fl.). Vårfynd görs så gott som årligen.
Sent höstfynd: 1 ex. rastande Marsäng, Nyköping 31.10 (Anders Jönsson). Kustpipare är bara rapporterad tre gånger i vårt område vid en senare tidpunkten på året. Fenologirekordet för hösten är från den 8.11 2018.

Inlandsfynd: Samtliga rapporter från inlandet utom två kommer från Vadsjön i Nyköping där kustpipare är rapporterad mellan den 20.7-24.9 med som flest 8 ex. rastande 30.7 (Mattias Ohlsberg). I övrig från inlandet 1 ex. rastande Båsenberga, Vingåker 30.7 (Ronny Nilsson) och 2 ex. lockläte, Torshälla huvud, Eskilstuna 16.8 (Sten Ljungars, Monica Ljungars).

Större strandpipare (Charadrius hiaticula)

Bara vid ett tillfälle har ett förstafynd rapporterats tidigare på året, vilket är från fjolåret då den första strandpiparen anlände den 28.2. Medeldatumet för förstafyndet under 10-årsperioden 2007 till 2016 är den 14.3. Noterbart är att inga stora antal har rapporterats där 30 ex. vid Strandstuviken, Nyköping är årets största. Från åtta lokaler har häckningar med ungfåglar rapporterats och därtill ett antal rapporter från lämpliga biotoper.
Tidigt vårfynd: 2 ex. Tornmaden, Strandstuviken, Nyköping 2.3 (Fredrik Enoksson, Lennart Wahlén).

Mindre strandpipare (Charadrius dubius)

Trenden från de tre senaste åren fortsätter där häckningar rapporterats från enbart ett fåtal lokaler, vilket är en rejäl nedgång efter några goda år. Några år med en nederbördsfattig vår har följts av en varm och likaledes nederbördsfattig sommar vilket kan vara en bidragande orsak till minskningen. Tre av våtmarkerna i Strängnäs där arten har häckat med flera par har torkat ut till stora delar under 2018 och 2019 vilket förändrat vegetationen kraftigt i strandområdet. Detta har underlättat för predatorer som kråka och icke minst trana som flyttat in som häckande på dessa tre lokaler där mindre strandpiparen håller till. Ett lite oväntat sent sistafynd har rapporterats från Strandstuviken i Nyköping den 22.9 vilket bara är fyra dagar från fenologirekordet för hösten.
Häckningar: Gredbyvägen, Eskilstuna, Eskilstuna 13.6 (Elias Ernvik). Holmstugevägen, Holmstugan, Nyköping 4.7 (Mats Andersson). Tornmaden, Strandstuviken, Nyköping 6.7 (Adam Stålnäbb, Jan Hägg, Lillemor Däckfors m.fl.). Vadsjön, Nyköping 8.7 (Jan Sjöstedt, Ingvar Jansson).
Sent höstfynd: 2 1K födosökande Nya fågeltornet, Strandstuviken, Nyköping 22.9 (Ronny Melbéus, Roland Jidling).

Fjällpipare (Charadrius morinellus) (-2019:98/709) (2020:4/24)

Ett typiskt uppträdande där fynden är koncentrerade till några enstaka dagar under mitten av maj. Fynden görs ofta i samband med ogynnsamt väder för vidare flyttning. Ofta lättar fjällpiparna redan efter någon dag eller två för vidare färd norrut. Inga rapporter har inkommit från flyttningen under hösten.
Samtliga fynd: 3 ex. rastande Tybblefälten, Stora Malm, Katrineholm 11-14.5 (Bengt Larsson, Hans Karlsson, Krister Andersson m.fl.). 4 ex. födosökande Åby loge, Vingåkersslätten, Vingåker 15.5 (Ronny Nilsson). 7 ex. rastande Stenkvistafältet, Eskilstuna 16-17.5 (Kent Carlsson, Johan Mellquist, Barbro Hedström m.fl.). 10 ex. rastande Sörkärrsfälten, Sörkärr, Nyköping 16-17.5 (Mats Andersson, Jan Karlsson, Jan Gustafsson m.fl.) vilka har bedömts vara samma individer som senare under dagen den 17/5 upptäcktes vid Stockholmstorp, Nyköping 17.5 (Jonny Werdin, Björn Johansson, Samuel Wivstad m.fl.).

Fjällpipare
Foto: Ingvar Jansson

Småspov (Numenius phaeopus)
Det är svårt att exakt avgöra det totala antalet individer som rapporterats vilket inte bara gäller småspov utan det stora flertalet av vadarna. Är det samma rastande småspov som går kvar på tredje dagen eller har det varit ett utbyte mellan dagarna och att det i verkligheten rör sig om tre olika individer? Denna typ av frågor är givetvis svårt att få ett helt korrekt svar på och i de redovisade antalen finns därför ett visst mått av estimering. Trenden från de senaste åren där småspov uppträder fåtaligt står sig. Totalt är 77 ex. rapporterade under året med fördelningen 46 ex. på våren och 31 ex. under hösten.

Storspov (Numenius arquata)
Under våren i samband med att storspov rastar finns en del rapporter med spelande individer, tyvärr finns det inget som tyder på några permanenta revir i rapportområdet.
Stora sträcksiffror (=>90 ex): 91 ex. sträckande NO Nötudden, Brannäs våtmark, Oxelösund 20.4 (Tommy Knutsson). 133 ex. sträckande NO Ramnöflagen, Nyköping 22.4 (Hans Norelius, Eva Edmert).

Myrspov (Limosa lapponica)
Fynd under våren är årliga och handlar vanligtvis om enstaka eller några få individer som rastar. Undantag finns där antalen kan vara ansenliga men då är det så gott som alltid frågan om sträckande individer, som den 29.5 år 2013 när totalt 470 sträckande myrspovar är noterade på tre inlandslokaler.
Vårfynd: 1 ex. rastande Tornmaden, Strandstuviken, Nyköping 19.4 (Olavi Hinkkanen, Ingemar Palmberg, Marianne Mattiasson m.fl.). 1 ex. förbiflygande Hummelholmen, Horns båtvarv, Nyköping 19.4 (Olavi Hinkkanen). 1 ex. Strandstuviken, Nyköping 23-26.4 (Olle Pers, Mikael Ackelman, Marianne Mattiasson m.fl.).1 ex. sträckande NV Marviken, Brannäs våtmark, Oxelösund 9.5 (Tommy Knutsson).
Inlandsfynd: 64 ex. sträckande Torshälla huvud, Eskilstuna 7.7 (Sten Ljungars, Kent Carlsson). 36 ex. rastande Vadsjön, Nyköping 8.7 (Alf Andersson, Jonny Werdin, Björn Johansson m.fl.) där myrspov i varierande antal därefter är rapporterade fram till den 15.7. 2 ex. rastande Hårsta våtmark, Nyköping 10.7 (Kerstin Spjuth). 3 ex. sträckande Nabbvägen, Eskilstuna, Eskilstuna 16.7 (Joachim Strengbom). 7 ex. sträckande Torshälla huvud, Eskilstuna 20.7 (Björn Fors). 1 ex. rastande Vadsjön, Nyköping 9.8 (Johan Ehrenkrona). 1 ex. rastande Vadsjön. Nyköping 21.8 (Håkan Gilledal). 1 ex. sträckande Svanviken, Nyköping 16.9 (Lennart Wahlén).

Rödspov (Limosa limosa)
Arten rastar fåtaligt hos oss och årets tre individer är att beteckna som ett ganska normalt uppträdande.
Samtliga fynd: 2 ex. födosökande Labromaden, Labro ängar, Nyköping 1.5 (Fredrik Enoksson, Lennart Wahlén, Jan Sjöstedt m.fl.). 1 2K+ rastande Labromaden, Labro ängar, Nyköping 4.6 (Ola Kumlin, Peter Lantz).

Roskarl (Arenaria interpres)
Ett antal par är rapporterade från framförallt Hävringe men även från andra lämpliga biotoper i framförallt Nyköpings- och Oxelösunds skärgård. Här krävs det en riktad inventering mot skärgårdens ytterområden för att bilda sig en uppfattning om hur det går för arten i vårt område. Roskarl är en art där population ser ut vara kraftigt vikande i landet enligt fågelrapporten i Vår fågelvärd 2019.
Häckning: 2 adult i par föda åt ungar och 1 ex. 1K pulli/nyligen flygga ungar Stora Vattungen 27.7 (Henrik Andersson). 1 ex. 1K pulli/nyligen flygga ungar Byttsankorna, Vattungarna 1.8 (Leif Nyström, Leo Mäkinen) vilket bedömts vara ungfågeln från häckningen vid Stora Vattungen.

Kustsnäppa (Calidris canutus)
Arten är förhållandevis sparsam i sitt uppträdande i inlandet där det många gånger rör sig om sträckande individer under flyttningen söderut under juli och augusti. Årets inlandsfynd är gjorda vid Vadsjön, Nyköping mellan den 8.7 och 2.8 där samtliga rapporter handlar om rastande fåglar, som flest elva ex mellan den 20-22.7 Nyköping (Mats Grahn, Lennart Wahlén, Johan Wallin m.fl.). I Eskilstuna handlar det om det omvända där alla tre fynden rör sträckande fåglar. 4 ex. sträckande V Kvicksundsbron, Eskilstuna 15.7 (Jacob Rudhe). 20 ex. sträckande V Torshälla huvud, Eskilstuna 20.7 (Björn Fors). 15 ex. sträckande V Nabbvägen, Eskilstuna, Eskilstuna 25.7 (Joachim Strengbom).

Myrsnäppa (Calidris falcinellus)
En försiktig uppskattning baserad på att det rörde sig om samma individer som med varierande delmängder rapporterades från

Strandstuviken i Nyköping mellan den 30.5 och 5.6 ger detta sju ex. Den totala årsantalet blir då 16 individer fördelat på 3 fynd. Även om det periodvis kan vara stora variationer mellan åren har såväl numerären och antalet fynd legat på en låg nivå under flera år. Inga fynd är gjorda under returstråcket på hösten vilket är ett ytterst vanlig scenario för arten i vårt område.
Samtliga fynd: 2 ex. rastande Tornmaden, Strandstuviken, Nyköping 25.5 (Ragnar Falk, Lennart Wahlén, Peter Lantz m.fl.). 7 ex. rastande Närkemaderna, Marsviken, Nyköping 29.5 (Jan Hägg, Eva Edmert, Jan Gustafsson m.fl.). Som flest 7 ex. rastande Tornmaden, Strandstuviken, Nyköping 30.5-5.6 (Samuel Wivstad, Adam Stålnäbb, Jan Gustafsson m.fl.)

Spovsnäppa (Calidris ferruginea)
Årets inlandsfynd av totalt 24 ex kommer från 4 olika lokaler där Vadsjön står för 21 ex av dessa. När det gäller vadare är det alltid vanskligt att göra en korrekt bedömning av det totala antalet. Vid Vadsjön rastade spovsnäppa mellan den 5.7 och 14.8 med periodvis frekvent rapportering av olika antal. Nedan redovisade antal bygger på att övriga rapporter som inkommit under respektive period är delmängder.
Samtliga inlandsfynd: 7 ex. som flest rastande Vadsjön, Nyköping 5-8.7 (Jan Sjöstedt, Ingvar Jansson, Alf Andersson m.fl.). 2 ex. rastande Hårsta våtmark, Nyköping 11.7 (Hans Norelius, Eva Edmert, Jan Sjöstedt). 1 ex. adult rastande Vadsjön, Nyköping 12-27.7 (Lennart Wahlén,, Monica Ström, Esbjörn Dahl m.fl.). 9 ex. som flest rastande Vadsjön, Nyköping 28.7-4.8 (Mattias Ohlsberg, Lennart Wahlén, Anton Johansson m.fl.). 1 ex. rastande Sjöholmskärret, Näsnaren, Katrineholm 12.8 (Pelle Moqvist, Krister Andersson, Gunilla Carlsson m.fl.). 3 ex. rastande Vadsjön, Nyköping 14.8 (Jan Gustafsson). 1 ex. 1K rastande Edeby våtmark, Edeby, Strängnäs 29-30.8 (Yngve Meijer, Kjell Thorsén, Bernt Andersson m.fl.).

Mosnäppa (Calidris temminckii)
Tidigt vårfynd: 1 ex. födosökande Tornmaden, Strandstuviken, Nyköping 30.4 (Ragnar Falk, Mikael Ackelman). Det finns enbart ett tidigare fynd av mosnäppa under april månad i rapportområdet vilket är det gällande fenologirekordet från den 29/4 2006.
Stort antal: 17 ex. rastande Tornmaden, Strandstuviken, Nyköping 11.5 (Samuel Wivstad, Mats Andersson).

Sandlöpare (Calidris alba)
Inlandsfynd är inte årliga i vårt område där dock Vadsjön sticker ut med sitt fjärde fynd. När det gäller vadare finns det alltid en risk för att bedömningarna av de inkomna rapporterna resulterar i dubbelräkningar. En försiktig uppskattning ger 7 fynd med totalt 18 individer vilket kan ses som ett normalt uppträdande.
Inlandsfynd: 1-2 ex. rastande Vadsjön, Nyköping 31.7-2.8 (Johan Ehrenkrona. Janne Oldebring, Marcus Oldebring m.fl.).
Samtliga övriga fynd: 1 ex. adult rastande Stora Vattungen, Oxelösund 27.7 (Henrik Andersson). 5 ex rastande Vattungarna, Oxelösund 1.8 (Leif Nyström, Leo Mäkinen). 1 ex. rastande Stora Garkast, Hartsö skärgård, Nyköping 1.8 (Tomas Widlund, Niklas Liljebäck). 6 ex. födosökande Hartsö skärgård, Nyköping 2.8 (Lennart Wahlén, Janne Oldebring, Marcus Oldebring). 1 ex. rastande Vattungarna, Oxelösund 3.8 och 7.8 (Lennart Wahlén, Jan Karlsson, Björn Johansson m.fl.). 2 ex. Stora Garkast, Hartsö skärgård, Nyköping 8.8 och 16.8 (Niklas Liljebäck, Johan Hammar).

Kärrsnäppa (Calidris alpina)
Brukligt är att vi redovisar flockar där antalet är minst 100 individer vilket dock inte uppnås varje år i vårt område.
Stora antal: 100 ex rastande Stora Vattungen, Oxelösund 27.7 (Henrik Andersson).

Skärsnäppa (Calidris maritima)
Fyndet på 729 ex. vid Vattungarna är det största antalet som någonsin rapporterats i Sverige på Artportalen. Bara ett fåtal fynd där antalet överstiger 500 ex har tidigare rapporterats i landet, samtliga är gjorda på Västkusten förutom de i Oxelösunds skärgård.
Stora antal (vår): 105 ex. rastande Byttsankorna, Vattungarna, Oxelösund 6.2 (Jan Karlsson, Jan Gustafsson, Lennart Wahlén m.fl.). Max 729 ex rastande Byttsankorna, Vattungarna, Oxelösund 22-27.3 (Leo Mäkinen, Leif Nyström m.fl.).
Stora antal (höst): 100 ex. rastande Vattungarna, Oxelösund 12.11 (Niklas Liljebäck, Tomas Widlund). Minst 500 ex. rastande Svartbådarna, Oxelösund 14.11 (Kalle Brinell).

Skärsnäppor, 729 ex
Foto: Leo Mäkinen

Småsnäppa (Calidris minuta)

Trenden från de senaste åren med ovanligt få inlandsfynd fortsätter med rapporterade fynd från endast två lokaler som inte är knutna till kustområdet.

Inlandsfynd: 2 ex. adult rastande Hårsta våtmark, Nyköping 11-15.7 (Hans Norelius, Eva Edmert, Jan Sjöstedt m.fl.). 3 ex. som flest rastande Vadsjön, Nyköping 31.7-2.8 (Johan Ehrenkrona, Karl-Erik Häger, Örjan Jitelius m.fl.). 1 ex. rastande Vadsjön, Nyköping 28.8 (Magnus Brandel).

Morkulla (Scolopax rusticola)

Totalt åtta fynd under vintermånaderna januari och december. Under 2000-talet är 62 individer rapporterats under januari och december ifrån vårt rapportområde. Detta ger ett snitt på ungefär tre morkullor per år. Bara under de senaste 5 åren är 28 ex av dessa rapporterade. Om detta är resultatet av ett mildare klimat eller ett ökat intresse för fågelskådning är kanske lite för tidigt att bilda sig en uppfattning om.

Vinterfynd (januari): 1 ex. förbiflygande Mellan-Djupviks gamla tomt, Nyköping 6.1 (Kalle Brinell). 1 ex. förbiflygande Berget söder tågrälsen, Nyköping 9.1 (Adam Stålnäbb). 1 ex. förbiflygande Malmbryggshagen, Nyköping 29.1 (Johan Ehrenkrona).

Vinterfynd (december): 2 ex. stationär Ängsviken, Brannäs våtmark, Oxelösund 8.12 (Peter Skoglund). 1 ex. födosökande Järshagens Gård, Trosa 15.12 (Gunilla Thyreen). 1 ex. Väsby backe, Vagnhärad, Trosa 17.12 (Thomas Persson). 1 ex. förbiflygande Ängstugans fågeltorn, Ängstugeområdet, Nyköping 20.12 (Peter Lantz, Sofi Nordfeldt). 1 ex. Hungaskogen, Trosa 31.12 (Göran Andersson).

Dvärgbeckasin (Lymnocryptes minimus)

Omkring 40 dvärgbeckasiner finns rapporterade 2020. Som vanligt är de flesta rapporter från kustnära lokaler. Men även ett antal observationer i ett nordostligt stråk upp mot centrala Mälaren. En intressant observation är de 12 dvärgbeckasiner som rastade på Snäckviksmaden, Strandstuviken, Nyköping 5.4 (Lennart Wahlén). Både årets första och sista fynd är rapporterade från Våmmen, Strandstuviken, Nyköping. 1 ex. rastande 2.3 (Lennart Wahlén) och 1 ex. rastande 3.11 (Mats Andersson). Ovanligt nog finns inga vinterfynd rapporterade.

Spelande dvärgbeckasiner: 1 ex. spel/sång norr om Kinglöt, Sörfjärden, Eskilstuna 26.4 (Joachim Strengbom) och 2.5 (Elias Ernvik). 1 ex. spel/sång Fjällmosseviken, Fjällmossen, Norrköping 6.4 (Jan Sjöstedt). 2 ex. spel/sång Fjällmossen, Norrköping 3.5 (Rickard Fredriksson).

Dubbelbeckasin (Gallinago media)

Antalet fynd som rapporterats fortsätter att vara på en låg nivå. Totalt fem individer fördelade på fyra fynd. Årets förstafynd är från den 29.4 är oväntat tidigt på säsongen med tanke på den sena våren. I Sverige finns bara tre övriga fynd av dubbelbeckasin under april månad detta år, varav ett med spel/sång i Halland.

Samtliga vårfynd:

2 ex. spel/sång Snäckviksvassen, Strandstuviken, Nyköping 29.4 (Mikael Ackelman). 1 ex. spel/sång Norra ängarna, Svanviken, Nyköping 12.5 (Samuel Wivstad, Adam Stålnäbb, Jan Sjöstedt m.fl.). 1 ex. spel/sång Trosa Våtmark, Trosa 15.5 (Janne Oldebring). Samtliga höstfynd: 1 ex. rastande Södra fälten, Svanviken, Nyköping 3.9 (Samuel Wivstad, Adam Stålnäbb, Lennart Wahlén m.fl.).

Enkelbeckasin (Gallinago gallinago)

En varm höst som varade långt in i december bidrog med stor sannolikhet till att vinterfynd gjordes på tre lokaler i vårt område under en stor del av månaden. För Strandstuviken och Marsäng redovisas enbart det största rapporterade antalet och sistafyndet för respektive lokal. Det finns goda skäl att misstänka att åtskilligt fler enkelbeckasiner gömde sig utmed kusten när man ser på antalen. Tidigare års rapporter i Artportalen från december månad visar enbart på fynd av någon enstaka eller ett par individer per lokal.

Vinterfynd (januari): 1 ex. Brannäs våtmark, Oxelösund 4.1 (Tommy Knutsson). 1 ex. Bryngelstorpp, Nyköping, Nyköping 6.1 (Fredrik Enoksson). 1 ex. Labro ängar, Nyköping 6.1 (Fredrik Enoksson).

Vinterfynd (december): 3 ex. Tornmaden, Strandstuviken, Nyköping 8.12 (Mats Andersson). 2 ex. Strandstuviken, Nyköping 12.12 (Peter Lantz, Sofi Nordfeldt). 5 ex. rastande Ängstugeområdet, Nyköping 13.12 (Peter Lantz). 17 ex. rastande Sältingen, Marsäng, Nyköping 14.12 (Mats Andersson). 1 ex. rastande Sältingen, Marsäng, Nyköping 23.12 (Jan Sjöstedt).

Dammsnäppa, Foto: Jan Karlsson

Stora antal (=>65 ex): 80 ex. rastande Snäckviksmaden, Strandstuviken, Nyköping 5.4 (Lennart Wahlén). 100 ex. rastande Svanviken, Nyköping 17.4 (Samuel Wivstad, Adam Stålnäbb). 65 ex. rastande Svanviken, Nyköping 12.9 (Samuel Wivstad, Adam Stålnäbb).

Smalnäbbad simsnäppa (Phalaropus lobatus)
Fjärde året i rad där arten är fåtalig där endast två rastande individer rapporterats. Årets fynd är tidsmässigt typiska för arten i vårt område där den oftast ses som rastande under någon eller några dagar i månadsskiftet maj/juni.
Samtliga fynd: 1 ex. rastande Närkemaderna, Marsviken, Nyköping 26.5 (Jan Hägg, Lennart Wahlén, Jan Sjöstedt m.fl.). 1 ex. rastande Labromaden, Labro ängar, Nyköping 3-4/6 (Peter Lantz, Björn Johansson, Samuel Wivstad m.fl.).

Drillsnäppa (Actitis hypoleucos)
Fynd från sista veckan av september och framåt har utvecklat sig från att ha varit något av rariteter till så gott om årliga med flera rapporterade individer under de senaste åren.
Sena höstfynd: 1 ex. Marviken, Brannäs våtmark, Oxelösund 24-25/9 (Tommy Knutsson). 1 ex. Hartsö-Enskär, Hartsö skärgård, Nyköping 25.9 (Adam Stålnäbb, Kalle Brinell). 1 ex. Getnäsudden, Oxelösund 25.9 (Peter Skoglund). 1 ex. Långholmen, Kungshamn, Nyköping 26.9 (Gregorio Para, Ragnar Falk).

Skogssnäppa (Tringa ochropus)
Tidigt vårfynd: 1 ex. förbiflygande Gorsingeholms våtmark, Gorsingeholm, Strängnäs 19.3 (Janne Wahlström, Gittan Wahlström). Fynd före den 20.3 är bara rapporterade till Artportalen från vårt område under fyra tidigare år
Sent höstfynd: 1 ex. rastande Sjöholmskärret, Näsnaren, Katrineholm 5.10 (Hans Karlsson) vilket är det andra fyndet någonsin under oktober månad i rapportområdet. Fågeln hade en skadad vinge. Ofta kan olika defekter förekomma vara orsaken till tidsmässigt extrema fynd under hösten.

Dammsnäppa (Tringa stagnatilis) (-2019:28/30) (2020:1/1)
Årets dammsnäppa är det sjätte fyndet i Strandstuviken där också rapportområdets första fynd gjordes den 6.5 1993.
Samtliga fynd: 1 ex. rastande Tornmaden, Strandstuviken, Nyköping 11-12.5 (*Samuel Wivstad, Mattias Ohlsberg, Jan Gustafsson m.fl.).

Grönbena (Tringa glareola)
Redan den 13.4 rapporterades årets första grönbena vilket kanske var lite oväntat tidigt i april med tanke på att våren gick på ett par kraftiga bakslag i början på månaden. Först under den sista veckan av april började arten rapporteras frekvent ifrån hela rapportområdet.

Första fynd: 1 ex. Lövsund, Nyköping 13.4 (Hasse Berglund).
Stort antal (>100 ex): 150 ex. rastande Lövsund, Nyköping 9.5 (Adam Stålnäbb, Hakim Chahed).

Svartsnäppa (Tringa erythropus)
Ett sent sistafynd där bara två fynd i vårt område har rapporterats till Artportalen med ett senare datum. Höstens gällande fenologirekordet är ifrån den 16.10 år 2018.
Sista fynd: 3 ex. rastande Marsäng, Nyköping 13.10 (Eva Edmert).

Gluttsnäppa (Tringa nebularia)
Fynd gjorda före den 13.4 inskränker sig till ett fåtal i vårt område där fenologirekordet för arten ligger på den 9.4. I slutet av oktober börjar fynd av gluttsnäppa höra till ovanligheterna i rapportområdet och i november har arten bara rapporterats med fyra fynd någonsin i Artportalen.
Tidigt vårfynd: 1 ex. Lövsund, Nyköping 13.4 (Hasse Berglund).
Stort antal: 50 ex. rastande Vadsjön, Nyköping 9.7 till 21/7 (Magnus Brandel, Mats Grahn, Björn Erixon m.fl.).
Sista fynd: 1 ex. stationär Granömaden, Marsäng, Nyköping 28.10 (Jan Karlsson).

Tretåig mås (Rissa tridactyla) (-2019:91/91) (2020:7/9)
Arten är årlig i rapportområdet och likt tidigare år dominerar höstfynden. Årets totalsumma på nio individer är tredje högsta noteringen dem senaste 10 åren.
Samtliga fynd: 1 adult sträckande O Norrsundet, Hjälmaresund, Eskilstuna 30.4 (Joachim Strengbom). 1 2K sträckande N Hävringe, Oxelösund 5.6 (Kalle Brinell, Niklas Liljebäck). 1 adult sträckande V Kvicksundsbron, Eskilstuna 19.10 (Yonas Ericsson). 3 1K sträckande V Torshälla huvud, Eskilstuna 23.10 (Sten Ljungars, Monica Ljungars). 1 1K sträckande V Pottskär, Kvicksundsbron, Eskilstuna 25.10 (Jacob Rudhe, David Liderfelt). 1 1K sträckande SV Femörehuvud, Femöre, Oxelösund 25.10 (Samuel Wivstad m.fl.). 1 1K sträckande V Hävringe, Oxelösund 27.10 (Lennart Wahlén, Jan Karlsson, Mats Andersson m.fl.).

Dvärgmås (Hydrocoloeus minutus)
Totalt har det rapporterats 154 individer i vårt rapportområde, med stor dominans från inlandskommunerna. Detta är i paritet med föregående år. Högsta noteringen är 30 ex från Torshälla huvud den 5.5. Detta är snarlikt förra året, men en bit ifrån den flock på 60 ex som sågs 2018. Fynden fördelar sig över de olika kommunerna enligt följande (antal individer): Trosa (1), Oxelösund (5), Nyköping (19), Vingåker (5), Katrineholm (11), Eskilstuna (109), Strängnäs (4).
Stora antal: 30 ex. födosökande Torshälla huvud, Eskilstuna 5.5 (Sten Ljungars, Monica Ljungars). 23 ex. sträckande V Nabbvägen 59, Eskilstuna 8.8 (Joachim Strengbom).

Svarthuvad mås (Ichthyaetus melanocephalus) (-2019:10/10) (2020:1/1)
Rapportområdets 11:e fynd och arten har nu varit årlig tre år i rad.
Samtliga fynd: 1 2K sträckande NO Femörehuvud, Femöre, Oxelösund 26.4 (*Johan Ehrenkrona, *Mattias Ohlsberg).

Fiskmås (Larus canus)
Några rapporter gällande stora flockar på 2000 individer har inkommit i år. Detta är de högsta noteringarna sedan år 2017.
Stora antal: 2000 ex. rastande Femörehuvud, Femöre, Oxelösund 17.3 (Kalle Brinell). 2000 ex. rastande Stora Garkast, Hartsö skärgård, Nyköping 7.10 (Kalle Brinell, Niklas Liljebäck, Johan Hammar). 2000 ex. rastande Hävringe, Oxelösund 7.10 (Kalle Brinell, Niklas Liljebäck, Johan Hammar).

Havstrut (Larus marinus)
Två stycken konstaterade inlandshäckningar är i paritet med föregående år, dock lägre än de fyra stycken som rapporterades förra året.
Inlandshäckningar: 2 pulli bo, ägg/ungar sten söder Viboön, Eskilstuna 10.6 (Leif Carlsson). 1 adult föda åt ungar Prästhällen, Mälaren, Strängnäs 21.7 (Markku Kemppi).

Kaspisk trut (Larus cachinnans) (-2019:24/24) (2020:2/2)
Rrk har valt att det inte ska krävas en bild för publicering av fynd, däremot att beskrivningskravet kvarstår. För att fynd ska publiceras utan foto så krävs det dock en mycket genomgående beskrivning av dräktkaraktärer och åldersbestämning. Fynd utanför den vanliga tidsperioden (juli-november) kommer dessutom ha ribban liggandes något högre. Trutar är sällan svårfotograferade och vi ber er därför att ta dokumentationsbilder till era rapporter.

Östersjötrut
Foto: Ingvar Jansson

I år finns det två rapporter som uppfyller kravet på publicering, bägge två föga oväntat från Nyköpings hamn och i samband med långvariga vindar från S-SO. Fyndet i slutet av december sticker dock ut och detta är det första vinterfyndet i rapportområdet. Utöver dessa fynd finns flera rapporter där ingen beskrivning inkommit från rapportörer.
Samtliga fynd: 1 1K rastande Gästhamnen, Nyköping 21.9-1.10 (Samuel Wivstad, Björn Erixon). 1 1K rastande Gästhamnen, Nyköping 29-30.12 (Jan Hägg, Jan Sjöstedt, Ingvar Jansson).

Silltrut (Larus fuscus)
I år konstaterades det sex - sju stycken häckningar i rapportområdet. Noterbart är att tre stycken ruvande fåglar sågs vid Skåren, Asköfjärden i Trosa kommun, vilket är kommunens blott andra häckningsrapport någonsin. Runt sjön Klämmingen i Gnesta kommun sågs det fåglar under häckningstid, men ingen konstaterad häckning kunde noteras för i år. Ett decemberfynd gjordes i år för första gången sedan år 2013.

Häckningar: 3 ex. ruvande Dansken, Prästfjärden, Mälaren, Strängnäs 22.5 (Johan Skutin). 3 ex. ruvande Skåren, Asköfjärden, Trosa 14.6 (Ingvar Jansson). 1 1K pulli/nyligen flygga ungar Marieskär, Oxelösund 18.7 (gnm Jan Gustafsson).
Vinterfynd: 1 1K stationär Gästhamnen vid Täcka udden, Nyköpings hamn 1.12 (Lennart Wahlén).

Skräntärna (Hydroprogne caspia)
Som vanligt finns skräntarnan häckande i vår koloni i Bråviken, Nyköping. Vi har svårt att få fram exakta antalet par inom kolonin, då vi periodvis får predationsattacker från främst havsörn. Vi ser att minst 62 par gått till häckning. Vi har alltså många omläggningar i samband med att paren har blivit av med sina ägg/ungar. Vi såg det tydligt i år, då det på ett skär fanns 5 par i början av säsongen för att sedan vara 22 par efter olika predationer på de andra skären. Vi kunde också genom avläsningar av färgringar se att det kom upp fåglar från kolonin i södra Östergötland, när det blivit predation där, för att häcka i Bråviken.

Totalt märktes det 101 årsungar under 2020 i Bråviken. I år fanns ingen del av kolonin på de angränsande skären som ligger i Östergötland, enbart det som vanligt solitära paret på Mellre Benskären, tyvärr misslyckades de i år. Mer om arbetet med skräntärnan i Södermanland finns att läsa i "Det sörmländska fågelåret 2020". De största vårflockarna, rastande fåglar, var från Strandstuviken, Nyköping. Från hösten, juli - augusti, är det Vadsjön, Nyköping som visar de största ansamlingarna. Från Vadsjön är det fåglar från många andra platser i Sverige som rastar, vi har sett det genom avläsningar av färgmärkta fåglar, främst utfört av Per Flodin, tack för det.
Största antalet (vår och sommar/höst): April 35 2K+ rastande Tornmaden, Strandstuviken, Nyköping 25.4 (Markus Forsberg, Karl Ingvarson). Juli 60 ex. födosökande Vadsjön, Nyköping 17.7 (Leif Carlsson).

Kentsk tärna (Thalasseus sandvicensis)
Arten har varit årlig i vårt rapportområde sedan år 2003 och i år sågs sex individer vilket är ett bra resultat. Det är den högsta noteringen sedan år 2011 då sju individer sågs.
Samtliga fynd: 1 ex. sträckande NO Femörehuvud, Femöre, Oxelösund 28.4 (Lennart Wahlén). 2 ex. sträckande O Hävringe, Oxelösund 6.6 (Kalle Brinell, Niklas Liljebäck). 2 ex. förbiflygande Hävringe, Oxelösund 27.6 (Niklas Liljebäck, Johan Hammar). 1 ex. sträckande SV Torshälla huvud, Eskilstuna 17.8 (Sten Ljungars, Monica Ljungars).

Småtärna (Sternula albifrons) (-2019:88/89) (2020:1/1)
Ny klassificering på antal fynd/individer enligt nrk har gjort att antalet fynd för vårt rapportområde har justerats uppåt till 88 stycken gällande 89 individer. I år har det gjorts ett fynd av arten som fortsätter att vara årlig i vårt rapportområde, vilket den har varit sedan år 1988.
Samtliga fynd: 1 ex. födosökande Mellanfjärden, Nyköping 4.5 (Jan Sjöstedt).

Svarttärna (Chlidonias niger)
Totalt rapporterades 59 individer vilket är bättre än förra året då enbart 14 stycken sågs, men sämre än år 2017 då 150 individer sågs enbart vid Torshälla limpor.
Samtliga fynd: 2 ex. födosökande Linuddsmaderna, Nyköping 2.5 (Ingvar Jansson). 2 ex. födosökande Tallargrundet, Strandstuviken, Nyköping 3.5 (Jan Karlsson). 2 ex. födosökande Ekeby våtmark, Eskilstuna 4.5 (Kent Carlsson). 1 ex. förbiflygande Marviken, Brannäs våtmark, Oxelösund 5.5 (Tommy Knutsson). 18 ex. födosökande Torshälla huvud, Eskilstuna 5.5 (Sten Ljungars, Monica Ljungars). 1 ex. födosökande Stjärnholmsviken, inre delen, Oxelösund 6.5 (Jan Karlsson). 3 ex. födosökande Sjöholm, Näsnaren, Katrineholm 7.5 (Hans Karlsson). 1 ex. födosökande Skåraviken, Skåraområdet, Nyköping 8.5 (Lars Danielsson). 1 ex. födosökande Marsviken, inre delen, Nyköping 10.5 (Lars Sundin). 2 ex. födosökande Mellanfjärden, Nyköping 11.5 (Ingvar Jansson). 2 ex. sträckande V Torshälla huvud, Eskilstuna 12.5 (Sten Ljungars). 1 ex. förbiflygande Sjöholm, Näsnaren, Katrineholm 14.5 (John-Erik Nyman, Marie-Louise Nyman). 2 ex. sträckande V Tegelviken, Sundbyholm, Eskilstuna 17.5 (Kjell-Arne Larsson). 2 ex. födosökande Kolstahatt, Eskilstuna 17.5 (Johan Mellquist). 1 ex. födosökande Sjösaviken (norra), Nyköping 4.6 (Lennart Wahlén). 1 adult födosökande Snöholmen, Stadsfjärden, Trosa 17.6 (Ernst Rydén). 13 ex. födosö-

Svarttärna
Foto: Ingvar Jansson

Kustlabb, Foto: Leif Nyström

kande Torshälla huvud, Eskilstuna 7.7 (Sten Ljungars, Kent Carlsson). 1 ex. förbiflygande Eskilstunaån vid Ekeby våtmark, Eskilstuna 24.7 (Gunnar Carlsson). 3 ex. sträckande V Torshälla huvud, Eskilstuna 24.7 (Sten Ljungars).

Kustlabb (Stercorarius parasiticus)
I år har det rapporterats fyra stycken konstaterade häckningar från kusten, vilket är i paritet med föregående år. Inga inlandsfynd gjordes i år. Årets första fynd gjordes den 18 april och årets sista fynd 30 augusti vilket är likvärdigt med hur det brukar se ut.
Häckningar: 2 i par ruvande Svartranten, Hävringe, Oxelösund 1.6 (Lennart Wahlén, Jan Karlsson, Björn Johansson m.fl.). 1 1K pulli/nyligen flygga ungar Soparklubben, Hävringe, Oxelösund 10.7 (Lars Sundin, Leif Nyström). 1 pulli pulli/nyligen flygga ungar Skär NV Järnklabben, Nyköping 18.7 (Jan Gustafsson, Henrik Andersson, Claes Kyrk m.fl.). 1 1K pulli/nyligen flygga ungar Vattungarna, Oxelösund 7.8 (Fredrik Widemo).
Första och sista fynd: 2 ex. förbiflygande Hävringe, Oxelösund 18.4 (Emilia Wiktorsson). 1 ex. sträckande SV Skjutfältsstranden, Askö, Trosa 30.8 (Göran Andersson).

Sillgrissla (Uria aalge)
Under 2020 gjordes riktade eftersökningar av arten i den yttersta delen av Oxelösunds skärgård, och då främst på ön Tordmulen. Vid besök under sommaren kunde man konstatera att arten hade etablerat sig ordentligt. Sannolikt hade det funnits enstaka par även tidigare år men årets ökning av arten var rejält positiv. Vid besök för att ringmärka fåglar kunde mer än 300 fåglar inräknas. Exakt hur många par som gått till häckning är svårt att bedöma, men spekulationer om att det rör sig om 120 -140 par anser man.
Största antalet i samband med ringmärkning:
175 2K+ obs i häcktid, lämplig biotop Tordmulen, Oxelösund 27.6 (Jan Gustafsson, Henrik Andersson, Per Flodin m.fl.). 127 2K+ ringmärktes Tordmulen, Oxelösund 27.6 (Jan Gustafsson, Henrik Andersson, Per Flodin m.fl.). Fåglarna som ringmärktes är ej medräknade bland de 175 exemplaren.

Tordmule (Alca torda)
Totalt har det inkommit rapporter ifrån skärgården om cirka 799 par fördelade kommunvis enligt följande: Nyköping (12 par), Trosa (62 par), Oxelösund (725 par). Detta är den högsta rapporterade summan sedan år 2015

Tobisgrissla
Foto: Leif Nyström

då en genomgående kustfågelinventering gjordes. Likt tidigare år har det även gjorts ett antal vinterfynd.
Vinterfynd: 5 ex. stationär Femöreflagen, Femöre, Oxelösund 10.2 (Lennart Wahlén). 2 ex. stationär Örsbaken, Brannäs våtmark, Oxelösund 10.12 (Tommy Knutsson).

Tobisgrissla (Cepphus grylle)
Årets rapportering har medfört 2 par i Nyköpings skärgård, cirka 85 par i Oxelösunds skärgård och 2 par i Trosa skärgård. Detta är totalt sett något lägre än föregående år. Ett antal vinterfynd görs varje år, så även i år.
Vinterfynd: 1 ex. rastande Femöreflagen, Femöre, Oxelösund 8.1 (Kalle Brinell). 1 ex. rastande Ramnöflagen, Nyköping 16.1 (Lennart Wahlén, Jonny Werdin). 1 ex. födosökande Loskärshällarna, Ramnöflagen, Nyköping 12.12 (Lennart Wahlén).

Smålom (Gavia stellata)
Totalt finns drygt 100 rapporter om smålommar från 2020 och ett försök att summera antalet inblandade fåglar resulterar i att 89 smålommar sågs i rapportområdet under året. Som vanligt har huvuddelen av fynden gjorts längs kusten under vår och höst men med enstaka fynd från inlandslokaler och sammantaget får uppträdandet betraktas som normalt för hur det sett ut tidigare under 2000-talet.
Fördelningen av årets fåglar under året ser ut enligt följande: januari-februari 9 ex, mars-maj 38 ex, juni-augusti 3 ex, september-november 36 ex och december 3 ex. Årets högsta rapporterade sträcksiffra var 8 ex sträckande NO Oxeludden, Askö, Trosa 5.4 (Göran Andersson, Örjan Jitelius, Janne Oldebring).
Inlandsfynd: 1 ex. sträckande NV Torshälla huvud, Eskilstuna 6.4 (Sten Ljungars). 1 ex. förbiflygande Kvicksundsbron, Eskilstuna 28.7 (Jacob Rudhe). 1 ex. förbiflygande Fjällmossen, Norrköping 3.5 (Rickard Fredriksson).
Sommarfynd (juni-juli): 1 ex. stationär Örsbaken, Oxelösund 9.6 (Tommy Knutsson). 1 ex. förbiflygande Kvicksundsbron, Eskilstuna 28.7 (Jacob Rudhe).
Vinterfynd (januari och december): 8 ex. Ramnöflagen, Nyköping 12-17.1 (Kalle Brinell, Samuel Wivstad, Adam Stålnäbb). 1 ex. Örsbaken, Oxelösund 26-29.1 (Tommy Knutsson). 2 ex. Örsbaken, Oxelösund 1-31.12 (Lennart Wahlén, Tommy Knutsson, Peter Skoglund m.fl.). 1 ex. förbiflygande Femörehuvud, Oxelösund 22.12 (Kalle Brinell).

Storlom (Gavia arctica)
Rapporter om säkerställd häckning finns från tolv sjöar inom rapportområdet. Baserat på fyndbilden av möjlig häckning (ca 100 st) eller trolig häckning (9 st) kan man anta att antalet häckningar är betydligt fler än tolv. Stora flockar av storlommar ses årligen under eftersommaren och tidig höst i Gölsjön, Flens kommun. Från 2020 finns ett antal rapporter om fler än 50 storlommar under perioden 20.7-31.8, med toppnoteringen 91 adulta fåglar 31.8 (Leif Carlsson). Även från Dunkern finns rapporter om större ansamlingar av storlom. 53 adult stationär Dunkern, Flen 26.8 (Leif Carlsson).
Vinterfynd: utöver de enstaka storlommar som setts utmed kusten i Nyköping och Oxelösund finns ett inlandsfynd. 1 ex. förbiflygande Ulvhällsfjärden, Mälaren, Strängnäs 20.12 (Frank van Spelde).

Vitnäbbad islom (Gavia adamsii) (-2019:12/12) (2020:1/1)
Efter fyra år utan fynd av vitnäbbad islom gjordes ett fynd under 2020 vilket innebär att det nu gjorts tretton fynd i rapportområdet och av dessa har åtta gjorts under 2000-talet. Årets fågel sågs sträckande i ytterskärgården under oktober.
Samtliga fynd: 1 1K+ sträckande V Hävringe, Oxelösund 18.10 (*Samuel Wivstad, *Adam Stålnäbb).

Vit stork (Ciconia ciconia) (-2019:53/239) (2020:2/5)
Under 2020 gjordes totalt fem fynd av vit stork i rapportområdet. Samtliga fynd är koncentrerade till södra halvan av rapportområdet under första halvan av maj och sammanlagt bedöms minst två vita storkar vara inblandade i de fem fynden.
Samtliga fynd: 2 ex. Ek, Gnesta 6.5 (Karin Gustafsson Rydberg). 1 ex. sträckande N Skåraområdet, Nyköping 6.5 (Lennart Wahlén, Björn Erixon). 1 ex. sträckande V Vadsbro k:a, Flen 6.5 (Per Flodin, Maria Gustavsson). 1 ex. förbiflygande Myrkärr, Katrineholm 7.5 (Markus Forsberg). 1 ex. rastande Skavstarondellen östra, Nyköping 13.5 (Torleif Nilsson).

Storskarv (Phalacrocorax carbo)
Rapporter om storskarvar med högre häckningskriterier, som indikerar säkra häckningar, finns från sammanlagt 13 lokaler i rapportområdet. Utöver det finns rapporter om möjliga/

troliga häckningar från ytterligare sju lokaler. Totalt ger detta alltså 20 lokaler med kolonier där säkra/troliga häckningar rapporterats och där åtminstone 13 av dessa kolonier bedöms ha varit aktiva under 2020. Rapporterna från de 13 aktiva kolonierna är bristfälliga men ett försök till uppskattning ger omkring 3790 par i rapportområdet som helhet.

De 13 lokalerna med aktiva kolonier fördelar sig geografisk enligt följande: Östersjökusten 5, Mälaren 5, Hjälmaren 1, Långhalsen, Nyköping 1, Hallbosjön, Nyköping 1. Årets största rapporterade kolonier var Korpholmen, Oxelösund och Stora Järkneön, Norrköping, båda med 1200 rapporterade par.

Rördrom (Botaurus stellaris)

2020 blev ett bra år för rördrommen i rapportområdet. Sammanlagt finns rapporter om 121 spelande fåglar i rapportområdet som helhet. Antalet är det högsta som rapporterats sedan år 2000 då rördrommen var riksinventeringsart och sammanlagt 145 spelande fåglar rapporterades. Årets antal ligger även klart över medelvärdet på 90 spelande/år för tidsperioden 2000-2019. Från Sörfjärden, Mälaren finns rapporter om totalt 20 revirhävdande fåglar. Antalet är något över medelvärdet för lokalen under perioden 2001-2019 och ligger i nivå med de högsta antalen som rapporterats under 2000-talet.

Den geografiska fördelningen av årets spelande rördrommar ser ut enligt följande: Nyköpngs kommun 28 ex, Eskisltuna kommun (utom Sörfjärden) 20 ex, Sörfjärden (Eskilstuna och Strängnäs kommuner) 20 ex, Strängnäs kommun (utom Sörfjärden) 17 ex, Flens kommun 13 ex, Katrineholms kommun 10 ex, Vingåkers kommun 5 ex, Gnesta kommun 4 ex, Trosa kommun 3 ex och Kungsörs kommun 1 ex. Rena vinterfynd av uppenbart övervintrande fåglar saknas från vintermånaderna januari och december. Från januari finns dock ett fynd som avser en av de spelande fåglarna. Man kan konstatera att rördrommarna började spela tidigt under 2020 med åtminstone åtta fåglar rapporterade som spelande under januari och februari.

Vinterfynd (januari och december): 1 ex. spel/sång Mellanfjärden, Nyköping 29.1 - 31.1 (Mats Andersson, Hans Norelius, Marianne Mattiasson m.fl.).

Kohäger (Bubulcus ibis) (-2019:3/3) (2020:1/1)

Rapportområdets fjärde kohäger sågs i Trosa kommun under oktober 2020. Fågeln höll, under två dagar, till på gränsen mellan Sörmlands- och Stockholms rapportområde och rörde sig över gränsen och sågs i båda rapportområdena. Den 31.10 höll fågeln till vid Tullgarn i Stockholms rapportområde och blev där tråkigt nog slagen av en duvhök på morgonen. Årets fynd var det första höstfyndet, de tre tidigare kohägrarna i rapportområdet har setts i mitten och slutet av maj.

Samtliga fynd: 1 ex. rastande Norasjön, Trosa kommun 30.10 (*Jesper Lind, Yngve Meijer, Janne Oldebring m.fl.).

Gråhäger (Ardea cinerea)

Rapporter om gråhägrar där häckningskriterierna indikerar säkra häckningar finns från åtta lokaler i rapportområdet som helhet. Dessutom finns omkring fem rapporter med lägre häckningskriterier men där möjlig eller trolig häckning kan misstänkas. Årets största rapporterade koloni med säker häckning var den på Korpholmen, Oxelösund där 111 par inräknades. I övrigt avser rapporterna enstaka par eller mindre kolonier. En summering av antalet par från de 8 lokalerna med säkra häckningar ger 190 par i rapportområdet under 2020.

De 8 lokalerna med säkra häckningar under 2020 var följande: Korpholmen, Oxelösund 111 par. Höga Hästholmen, Oxelösund 20 par. Nävekvarn, Nyköping 16 par. Stora Järkneön, Norrköping 20 par. Hultastrand, Katrineholm 15 par. Kvicksund, Eskilstuna 5 par. Merlänna, Strängnäs 1 par. Södertuna, Gnesta 2 par.

Ägretthäger (Ardea alba)

Totalt finns 56, relativt väl avgränsade, fynd i rapportområdet under 2020. Fynden har gjorts under perioden 25.3-28.12 och är mycket tydligt koncentrerade till södra delen av rapportområdet med 75 % av fynden från Oxelösund, Nyköping och Trosa kommuner. Antalet inblandade fåglar är mycket svårt att avgöra och risken för dubbelräkning är stor då fåglarna rör sig en del mellan närliggande lokaler. Ett försök till uppskattning ger sammanlagt omkring 70 ägretthägrar i rapportområdet under 2020. Antalet är något lägre än förra årets 90 fåglar men högt jämfört med tidigare år under 2000-talet. Fynden är rätt

Kohäger
Foto: Mauri Karlsberg, www.karlsbergsfoto.com

väl utspridda under året men med viss koncentration till april och perioden juli - september.
Samtliga fynd (3 ex. eller fler): 5 ex. Vrena, Nyköping 11.4 (Jesper Lind). 5 ex. Sjösaviken, Nyköping 19.7 (Göran Altstedt). 3 ex. Fyrtorps våtmark, Katrineholm 21.7-10.8 (Thomas Lundell, Bernth Andersson, Ulrika Ahlblom m.fl.). 4 ex. sträckande NO Runnmarsudden, Oxelösund 23.8 (Tommy Knutsson). 3 ex. Marsviken, Nyköping 11.9 (Tomas Sandin, Mauri Karlsberg). 3 ex. sträckande SV Marviken, Oxelösund 11.9 (Tommy Knutsson). 3 ex. sträckande V Marsäng, Nyköping 15.9 (Lennart Wahlén). 3 ex. sträckande SV Marviken, Oxelösund 15.9 (Tommy Knutsson).
Vinterfynd (januari och december): 1 ex. Ekeby våtmark, Eskilstuna 28.12 (Yngve Meijer, Johan Mellquist, Tommy Emanuelsson).

Fiskgjuse (Pandion haliaetus)

2020 finns det rapporter om 39 säkerställda häckningar, därutöver en del lokaler med häckningskriterier för trolig och möjlig häckning, av de två sistnämnda kriterierna så finns det en del som är svåra att tolka om det rör ett par som även rapporterats som en säker häckning på säkerställd lokal. Totalt kan vi nog anta att vi ligger i närheten av medelvärdet för de senaste åren på ca 50 par. Vi uppmanar alla att rapportera med häckningskriterium på rätt lokal, alltså där ev. bo är om det går och inte där man själv befinner sig eller använder en lokal som redan finns i Artportalen i närheten av lokalen där en häckning är. Utnyttja även kommentarsfältet vid rapportering för att förtydliga er observation. Från året finns det också några fynd som är intressanta att presentera, det gäller årets första och sista fynd samt årets högsta sträcksiffra. Från hösten är det knappt någon dag med mer enstaka fiskgjusar som sträckande i Artportalen.
Första fynd: 1 ex. förbiflygande Skåraområdet, Nyköping 24.3 (Lennart Wahlén).
Sista fynd: 1 ex. förbiflygande Fälten S Norasjön NO Vagnhärad, Trosa 21.10 (Kauno Hämeenkorpi).
Största sträcksiffran: 21 ex. sträckande SV Vattentornet, Oxelösund, Oxelösund 10.9 (Johan Södercrantz, Kalle Brinell, Jan Hägg).

Bivråk (Pernis apivorus)
En grov tolkning av årets rapporter visar på omkring femtio troliga revir. Med tanke på bivråkens diskreta vanor torde detta dock vara en underskattning av antalet revir.
Säkerställd reproduktion finns rapporterad från två platser i norra delen av rapportområdet: 3 ex. pulli/nyligen flygga ungar Fagerhult, Kungsör 28.7 (Josefina Pehrson). 4 ex. pulli/nyligen flygga ungar Johannesdal, Kungsör 29.7 (Josefina Pehrson). I den rödlista som kom 2020 är bivråkens bevarandestatus LC (livskraftig). I den förra rödlistan från 2015 var bivråkens bevarandestatus NT (nära hotad).
Första fynd: 1 ex. förbiflygande Gullvivestigen, Nästorp, Näsnaren, Katrineholm 7.5 (Esbjörn Dahl). Fenologirekordet är 5.5.
Sista fynd: 1 ex. rastande Vik, Gammelsta, Nyköping 1.10 (Jan Karlsson).

Mindre skrikörn (Clanga pomarina) (-2019:6/6) (2020:1/1)
Rapportområdets 7:e fynd av arten gjordes i augusti strax utanför Nyköpings tätort, fågeln upptäcktes/artbestämdes efter fotokontroll i efterhand på kvällen. Fågel behagade stanna kvar till dagen efter och kunde då beskådas av flera.
Samtliga fynd: 1 3K+ födosökande Väderbrunn 26-27.8 (*Morgan Andersson, Hans Norelius, Eva Edmert m.fl.).

Mindre skrikörn
Foto: Morgan Andersson

Större skrikörn
Foto: Thomas Larsson

Större skrikörn (Clanga clanga) (-2019:8/8) (2020:1/1)
Inte sedan 2006 har större skrikörn observerats i rapportområdet. Detta blev det 9:e fyndet.
Samtliga fynd: 1 2K förbiflygande Marsäng, Nyköping 16.5 (*Thomas Larsson).

Större skrikörn
Foto: Thomas Larsson

Kungsörn (Aquila chrysaetos)
Under året har riktad inventering gjorts i fyra delområden i länet på uppdrag av Länsstyrelsen i Södermanland. I dessa fyra områden har äldre kungsörn noterats under häckningstid i två av områdena, i ytterligare ett av områdena har äldre kungsörn noterats under inledning av revirsäsongen. Utöver detta har äldre kungsörn noterats vid några få platser inom rapportområdet under häckningstid. Inga säkra häckningskriterium har noterats för arten. Sammanfattningsvis kan vi utifrån årets inventering konstatera att flera av de undersökta områdena är under starkt skogsbruk, samt att de stora granbarkborreangreppen gör att åtgärder i skogen ökar. Vi ser alltså under 2020 inga säkerställda häckningar eller tecken på att häckning gjorts. Vi bedömer trots detta att arten har ett antal revir i länet Södermanland, vi anser att antalet revir sannolikt ligger på samma nivå som under i stort sett hela perioden 210-2019, alltså 10-12 revir. Några av dessa revir ligger i gränstrakterna till andra län, vilket gör att vissa par kan röra sig mellan oss och Östergötland samt Närke.

Sparvhök (Accipiter nisus)
Från hösten två dagar med höga sträcksiffror.
Stora sträcksiffror (>150 ex): September: 352 ex. sträckande SV Vattentornet, Oxelösund, Oxelösund 10.9 (Johan Södercrantz, Kalle Brinell, Jan Hägg). 300 ex. sträckande SV Horns båtvarv, Nyköping 18.9 (Jan Sjöstedt, Teet Sirotkin).

Duvhök (Accipiter gentilis)
Endast sex lokaler med säkerställd häckning rapporterad, ligger i nivå med fjolårets sju.

Brun kärrhök (Circus aeruginosus)
Den första observationen för året gjordes 21 mars vilket är några dagar tidigare än normalt men helt inom det normala tidsspannet för när de första individerna brukar ses. Sista fyndet är även det några dagar ifrån det normala då den sista observationen gjordes några dagar senare än normalt. Även en stor sträcksiffra är rapporterad från Oxelösunds kommun under hösten.
Första fynd: 1 ex. förbiflygande Stadsskogen, ledningsgatan-landsvägen, Strängnäs 21.3 (Maria Barkell). 1 ex. Vretahagsvägen 21.3 (Tobias Lundström). 1 adult hane Bastenshällsområdet, Sjöhagens brygga/Rosenhill marina 21.3 (Mikael Ackelman).
Sista fynd: 1 hane sträckande SV Ryssland, NV Marieberg, Trosa16.10 (Claes Leijon, Ida Leijon).
Stora sträcksiffror (=>25 ex): 25 ex. sträckande SV Vattentornet, Oxelösund 10.9 (Johan Södercrantz, Kalle Brinell, Jan Hägg).

Blå kärrhök (Circus cyaneus)
Under året gjordes flera vinterfynd under både januari och december. I januari finns det rapporter om tre individer på två olika lokaler och i december fem observationer. Under häckningstid har det observerats några individer inom rapportområdet men inga rapporter om att någon individ har varit stationär inom samma område under längre tid har inkommit.
Sommarfynd (20 maj-31 juli): 1 hona födosökande Flättsjön, Eskilstuna 26.5 (Roland Svensson). 1 ex. förbiflygande Grusvägen till Åby, Vingåkersslätten, Vingåker 27.5 (Ulrik Johansson). 1 adult hane födosökande Norra sidan av Skåraviken, Skåraområdet, Nyköping 7.6 (Markus Forsberg, Ragnar Falk). 1 ex. födosökande Tibble, Gnesta 10.6 (Olle Wahlström). 1 ex. Apalsjön, Lista, Vingsleör, Eskilstuna 13.6 (Tobias Lundström). 1 adult hane födosökande Skjulsta, NV Lundby, Malmköping, Flen 30.6 (Kurt Agerskov). 1 adult hane förbiflygande Apalsjön, Lista, Vingsleör, Eskilstuna 31.7 (Bo Gustafsson).
Vinterfynd (januari och december): 2 honfärgad födosökande Örsta gård, Stenkvista, Eskilstuna 4-19.1 (Jan Sjöstedt, Jukka Väyrynen, Johan Mellquist m.fl.). 1 2K födosökande Eskilstuna flygplats, Eskilstuna 6-12.1 (Pedro Haglund, Monica Andersson). 1 2K+ hona födosökande norr om Kinglöt, Sörfjärden, Eskilstuna 12-19.12 (Leif Carlsson, Sten Ljungars, Monica Ljungars). 1 honfärgad förbiflygande Visnaren, Strängnäs 18.12 (Mats Larsson). 1 ex. sträckande V Öknamaden, Floda, Katrineholm 21.12 (Pelle Moqvist). 1 honfärgad stationär Oppeby våtmark, Nyköping 28-30.12 (Jan Sjöstedt, Lars Danielsson, Ola Kumlin m.fl.). 1 hona sträckande V Öknamaden, Floda, Katrineholm 31.12 (Pelle Moqvist).

Stäpphök (Circus macrourus) (-2019:63/63) (2020:7/7)
Under årets gjordes sju fynd av arten inom rapportområdet, alla fynd i den sydöstra delen av rapportområdet. Fynden faller väl i den fyndbild som gäller både i tid på året samt på lokaler. Den klart säkraste lokalen för att se

Blå kärrhök
Foto: Leif Nyström

sträckande stäpphökar på hösten är vid Marsäng i Nyköping. I viss mån kan det säkert förklaras av den i stort sett dagliga bevakningen under stor del av höstens rovfågelsträck. Vi har även ett tillägg från 2019, en adult hane sågs och fotograferades i Eskilstuna, rapport inkommen sent under 2020.
Samtliga fynd: April: 1 adult hane sträckande N Tornmaden, Strandstuviken, Nyköping 8.4 (Mikael Ackelman). 1 hona förbiflygande Lövsund, Nyköping 15.4 (Jan Sjöstedt, Ingvar Jansson). 1 adult hane födosökande Svanviken, Nyköping 17.4 (Samuel Wivstad, Adam Stålnäbb m.fl.). 1 3K+ hane förbiflygande Svanviken, Nyköping 23.4 (Per Astfeldt m.fl.). September: 1 adult hane sträckande SV Marsäng, Nyköping 6.9 (Samuel Wivstad, Jan Karlsson, Jan Gustafsson m.fl.). 1 adult hane födosökande Marsäng, Nyköping 8.9 (Ola Kumlin). 1 1K sträckande SV Marsäng, Nyköping 10.9 (Samuel Wivstad m.fl.).
Tillägg från 2019: 1 hane födosökande Nyanlagda dammen, Stenkvistafältet, Eskilstuna 18.9 2019 (Tord Johansson).

Ängshök (Circus pygargus)
Flera fynd/rapporter under året, främst ser man många rapporter om en ungfågel under hösten som rört sig i området sydväst - väst om Nyköpings tätort. Individen har kunnat följas genom fotodokumentation. Under sommaren enbart ett fynd som kan hänvisas till under häckningstid. Likt stäpphök så är samtliga fynd från rapportområdets sydöstra delar. Totalt är det inte mer än fem olika fåglar som noterats, vilket också är färre fynd av individer än av stäpphök under ett kalenderår. Inga vårfynd under året.
Fynd häckningstid, samt en långstannare: 1 2K hane förbiflygande Syran, Marsäng, Nyköping 21.6 (Thomas Larsson). 1 1K födosökande sydväst-väst om Nyköping 19.8-6.9 (Mats Andersson m.fl.).

Ob. stäpphök/blå kärrhök (Circus macrourus/cyaneus)
Från året ett fynd av en obestämd stäpphök/blå kärrhök. Finns säkert fler fynd som inte har rapporterats.
Samtliga fynd: 1 honfärgad sträckande NO Nötudden, Brannäs våtmark, Oxelösund 26.4 (Tommy Knutsson).

Ob. stäpp-/ängshök (Circus macrourus/pygargus) (-2019:37/37) (2020:6/6)
Sex inrapporterade fynd från året, alla från hösten, inte omöjligt att något/några av dessa

Stäpphök
Foto: Leif Nyström

rör den långstannande unga ängshöken (som beskrivs under ängshök i årsrapporten).
Samtliga fynd: Augusti: 1 ex. sträckande SV Marsäng, Nyköping 22.8 (Mats Hildeman). 1 1K förbiflygande Väderbrunn, Nyköping 27.8 (Lennart Wahlén, Jan Gustafsson). 1 ex. födosökande Täcka udden, Väderbrunn, Nyköping 27.8 (Johan Mellquist). 1 ex. Väderbrunn, Nyköping 27.8 (Jonny Werdin). September: 1 1K födosökande Bränn-Ekeby, Nyköping 3.9 (Ola Kumlin). 1 ex. förbiflygande Marsäng, Nyköping 5.9 (Samuel Wivstad m.fl.).

Röd glada (Milvus milvus)

Numera så många rapporter så det är helt omöjligt att skapa sig en bild över hur många individer som det setts inom rapportområdet. Totalt 395 rapporter på Artportalen i år, att jämföra med fjolårets ca 165 rapporter. Vi ser också en ökning av områden där häckning eller revir ökar, från 2020 finns det minst 16 revir i rapportområdet. Under 2019 bedömdes det vara 7 områden, alltså en ökning med mer än 100 %. Vi ser en positiv utveckling i länet/rapportområdet överlag. Under höstens sträck och under perioder när åkermarkerna slås så kommer ju merparten av alla dessa rapporter, men varifrån kommer alla individer? Säkerligen kommer fåglar från angränsande län samt från våra egna par. Det kommer bli spännande att se om det går att utröna under kommande år hur många revir vi har enbart utifrån rapporter av arten i Artportalen. Vad som kommer att önskas är att det rapporteras ungfåglar i Artportalen, alltså årsungar, under perioden 15 juli - 15 augusti. Under den perioden vet vi att ungfåglarna inte har rört sig alltför långt bort från det område som de blivit födda.
Häckningar/revir i rapportområdet: 16 häckningar/revir i rapportområdet Södermanland 2020. Fördelningen på kommunerna är, Eskilstuna 2, Flen 2, Katrineholm 4, Nyköping 4, Strängnäs 2, Trosa 1, Vingåker 1.

Brun glada (Milvus migrans)

Under 2020 har det inkommit 77 rapporter om brun glada, fjolåret var det drygt 80 rapporter från rapportområdet. Likt förra året är det ytterst vanskligt att göra en bedömning om hur många individer det rör sig om. Vi har under 2020 kunnat se att hanen i det häckande paret i Nyköping rört sig från boplats minst 25 km fågelvägen, detta genom fotodokumentation. Som 2019 häckar ett par i rapportområdet, som vi vet, även detta år med lyckat resultat med minst en flygg unge. Detta är det 13.e året i rad som detta par häckar på samma plats. Från övriga delar av rapport-

Ängshök
Foto: Mauri Karlsberg, www.karlsbergsfoto.com

området finns det noteringar av fåglar under häckningstid på minst en plats. Då vi nu med säkerhet vet att hanen från det häckande paret rör sig över så extremt stora ytor under häckningstid så behöver vi mer säkra observationer om häckning/revir för att kunna bekräfta fler par i rapportområdet.
Häckning: 1 häckning Nyköping.

Havsörn (Haliaeetus albicilla)

Från året ca tio lyckade häckningar inrapporterade, därutöver några rapporter med misslyckad häckning. Hur många revir med häckningar det varit utan bra rapportering är svårt att göra. Utifrån äldre uppgifter, tidigare år, så handlar det om ca 60-65 aktiva bon, sannolikt fler då arten ökar i rapportområdet. Från året finns det flera rapporter med stora ansamlingar av havsörnar, i stort alla är då från skärgården.
Stora antal (=>25 ex): 34 ex. förbiflygande Marviken, Brannäs våtmark, Oxelösund 10.1 (Tommy Knutsson). 25 ex. förbiflygande Marviken, Brannäs våtmark, Oxelösund 14.1 (Tommy Knutsson). 26 ex. förbiflygande Marviken, Brannäs våtmark, Oxelösund 11.2 (Tommy Knutsson). 26 2K+ rastande Södra Skvaltan, Hartsö skärgård, Nyköping 14.2 (Jan Gustafsson, Lennart Wahlén, Jan Karlsson). 38 ex. rastande Norra Skvaltan, Hartsö skärgård, Nyköping 28.3 (Göran Altstedt).

Fjällvråk (Buteo lagopus)

Som vanligt numera finns det många rapporter av arten under vintermånaderna januari och december. Hur många individer det rör sig om är vanskligt att sia om. Under våren en del sena majfynd och även tämligen tidiga höstfynd från augusti. Under artens sträckperiod på hösten klena sträcksiffror, vilket visar på dålig häckningsframgång.
Sista vårfynd: 1 ex. födosökande Östra sumpmarkerna, Gesta gård, Strängnäs 20.5 (Petter Kappel).
Tidigt höstfynd: 1 ex. förbiflygande Helgdagsvägen, Vagnhärad, Trosa 27.8 (Thomas Persson).
Stora sträcksiffror (hösten): 16 ex. sträckande SV Marsäng, Nyköping 11.10 (Samuel Wivstad, Adam Stålnäbb m.fl.). 15 ex. sträckande SV Marsäng, Nyköping 11.10 (Jan Sjöstedt, Ingvar Jansson, Jan Karlsson). 34 ex. sträckande S Vattentornet, Oxelösund 12.10 (Ola Kumlin). 15 ex. sträckande SV Marviken, Brannäs våtmark, Oxelösund 13.10 (Tommy Knutsson). 24 ex. sträckande SV Getnäsudden, Oxelösund 13.10 (Peter Skoglund).

Ormvråk (Buteo buteo)

Massvis med rapporter från vintermånaderna januari och december, det är omöjligt att utläsa hur många individer det rör sig om. Från hösten finns det några dagar med höga sträcksiffror, och som vanligt är dessa från kusten.
Stora sträcksiffror (=>200 ex): Oktober: 237 ex. sträckande SV Marsäng, Nyköping 11.10 (Samuel Wivstad, Adam Stålnäbb m.fl.). 300 ex. sträckande SV Väderbrunn, Nyköping 12.10 (Jonny Werdin). 342 ex. sträckande SV Marviken, Brannäs våtmark, Oxelösund 12.10 (Tommy Knutsson).

Berguv (Bubo bubo)

Som en del i riksinventeringen av berguv 2019-2020 presenteras här resultatet i Södermanlands län. Totalt har under riksinventeringen 47 lokaler besökts vid ett eller flera tillfällen. Av dessa 47 lokaler har det noterats uv på 34, med konstaterade par på 15 av dessa. Det har under inventeringen producerats 34 ungar på de 15 lokalerna, 23 under 2019 och 11 under 2020. Tyvärr har det under 2020 även förekommit störningar vid några lokaler som resulterat i misslyckad häckning på två av dessa. En påtaglig skillnad mellan de båda åren var antalet ungar, 23 under 2019 och endast 11 under 2020. Antalet häckningar skiljde dock inte lika påtagligt, då det under 2019 var tolv och under 2020 var tio. Antalet lokaler med ensamma uvar var även betydligt fler under 2020 jämfört med året innan. Det konstaterades inga störningar på lokaler 2019, men minst tre under 2020. Den kanske största skillnaden mellan de båda inventeringsåren var rapporteringen. Under 2019 var det en väldigt bra rapportering, både i artportalen och direkt till inventeringsansvariga, men under 2020 var rapporteringen betydligt sämre.

Lappuggla (Strix nebulosa) (-2019:88/90) (2020:9/11)

Från 2020 finns det rapporter om två häckningar (2+1 pulli) samt fynd under häckningstid på ytterligare två lokaler. Därutöver finns det några observationer från början av året.
Häckningar/fynd under häckningstid: 4 häckningar/fynd under häckningstid, Eskilstuna och Flen.

Samtliga fynd utöver häckningstid: 1 2K+ rastande Storängsstugan, Nynäs naturreservat, Nyköping 12.2 (gnm Jan Gustafsson). 1 ex. Hygge Syd Hult, Strängnäs 9.3 (Yngve Meijer).

Hökuggla (Surnia ulula)

Det har setts hökugglor i flertalet kommuner under årets första månader men även under hösten och slutet av året. Fynden är utspridda över större delen av rapportområdet och då vissa fynd enbart rör sig om en enstaka observationer går det inte att veta med säkerhet hur många olika individer som setts under året. Uppskattningsvis rör det sig om 9-11 olika fynd men om detta är individer som flyttat sig mellan olika lokaler och därmed är samma individ går inte att utesluta. Flertalet observationer av hökuggla gjordes dessutom under hösten 2019 och då dessa sannolikt övervintrat i området sågs flera hökugglor även de första månaderna detta år.

Samtliga fynd: 1 ex. stationär Fliten, Hedlandet naturreservat, Eskilstuna 1-9.1 (Peter Carlsson, Kent Carlsson, Johan Mellquist m.fl.). 1 adult stationär Skogsvägen mot Ölsjön. Eskilstuna, Lomsjön, Nyköping 1.1 (Håkan Gilledal). 1 ex. stationär Stora Sundetdammen, Öster-Malma, Nyköping 4-11.1 (Olle Grönberg, Lars Danielsson, Jan Sjöstedt m.fl.). 1 ex. födosökande Avtag mot Mörtsjötorp, Husby-Rekarne, Eskilstuna 4.1 (Jan Sjöstedt). 1 ex. stationär Brobyö, Eskilstuna 19.1-1.3 (Pedro Haglund). 1 ex. födosökande Aspdalen, Nyköping 20-29.1 (Tommy Ubbesen). 1 ex. stationär Bromshult, Vingåker 3.2-16.3 (Jan Ridell, Ronny Nilsson, Lillemor Däckfors m.fl.). 1 ex. Nappkärret, Gnesta 4.10 (Martin Berg). 1 ex. förbiflygande observerad Honungsholmen, Fjällmossen, Norrköping 20.11 (Tomas Nordebrink). 1 ex. rastande Älgbergsmossen, Nyköping 12.12 (Mauri Karlsberg, Morgan Andersson, Fredrik Larsson). 1 ex. rastande Branden, Norrköping 19-26.12 (Per Eriksson, Lars Eriksson, Morgan Andersson m.fl.).

Sparvuggla (Glaucidium passerinum)

Ett trettiotal spelande sparvugglor finns rapporterade från vintern/våren. Det är i paritet med 2019. Fynden är jämt spridda över rapportområdet.

Häckningar:

1 ex. föda åt ungar Fräkenkärret naturreservat, Nyköping 20.5 (Jan Karlsson, Lars Sundin). 2 pulli pulli/nyligen flygga ungar Kalkbro naturreservat, Strängnäs 25.6 (gnm Bertil Karlsson).

Pärluggla (Aegolius funereus)

Tio spelande pärlugglor finns rapporterade från våren. Det är ungefär samma antal som 2019.

Rapporterna är från följande lokaler: Myrgryten, Katrineholm. Kolartorpsjön, Katrineholm. Fjällmossen, Nyköping/Norrköping. Stora Bötet, Nyköping. Stora Lottsjön, Flen. Krigtorp, Eskilstuna. Gisesjön, Trosa. Perstorpsskogen, Vingåker. En uppmaning till så noggrann rapportering som möjligt för att möjliggöra en så korrekt bedömning av antalet som möjligt.

Höstfynd: 1 ex. spel/sång Skogstorp, Eskilstuna 18.12 (Janne Haikara). Fyndet är intressant då det finns flera rapporter om spelande pärluggla vid Skogstorp under våren. För övrigt ringmärktes inga pärlugglor på Hartsö-Enstär fstn under 2020.

Ob. horn-/jorduggla (Asio)

Två fynd gjordes under året av hornuggla eller jorduggla som inte kunde artbestämmas.

Samtliga fynd: 1 ex. födosökande Svanviken, Nyköping 13.5 (Mats Andersson, Marianne Mattiasson). 1 ex. födosökande Lundbyån, Hållsta, Eskilstuna 7.6 (Gunnar Carlsson).

Hornuggla (Asio otus)

2020 får betraktas som ett bottenår för hornugglan inom rapportområdet. Endast tio säkerställda häckningar finns rapporterade. Denna negativa trend ligger tyvärr i linje med att hornugglan numer tillhör rödlistekategori NT (nära hotad) mot tidigare LC (livskraftigt).

Höst- och vinterfynd: 1 ex. stationär Långkärr, Katrineholm 17.11 (Jan Ridell). 3 ex. stationär Barackberget, Enskär, Nyköping 15.10 (Per Flodin, Per Folkesson). 1 ex. lockläte, övriga läten Vagnhärads kyrka, Trosa 30.11 (Kauno Hämeenkorpi). 1 adult rastande observerad Järshagens Gård, Bergs Gård, Trosa 11.12 (Gunilla Thyreen).

Jorduggla (Asio flammeus)

Under året har det inkommit rapporter om 20 olika fynd av jorduggla. Detta antal är normalt för arten inom rapportområdet. Inga vinterfynd gjordes under året och som brukligt gjordes några ströobservationer under häck-

ningstid men inga indikationer på att någon individ regelbundet hållit till inom samma område har inkommit.
Kommunfördelning: Nyköping 8, Oxelösund 3, Eskilstuna 2, Strängnäs 2, Trosa 2, Vingåker 2, Katrineholm 1.

Härfågel (Upupa epops)
Under året gjordes flera observationer av härfågel inom rapportområdet vilket inte hör till vanligheten. Exakt antal individer går ej att säkerställa då samma individ kan förflytta sig mellan olika lokaler. Nedan redovisas samtliga fynd men av dessa tio fynd går det inte att utesluta att vissa fynd rör sig om samma individ. Årets höga antal fynd är sannolikt ett nytt rekord för rapportområdet. Även en observation om en rastande individ under våren har tillkommit för 2017.
Samtliga fynd: 1 ex. stationär Mosstorp, Marsäng, Nyköping 1-2.5 (Jan Karlsson, Lennart Wahlén, Hans Norelius m.fl.). 1 adult förbiflygande Stubbetorp, Flen 13.5 (Åsa Nyberg). 1 2K+ rastande Sävö, Nyköping 28.5 (gnm Jan Gustafsson). 1 ex. stationär Juresta, Floda, Katrineholm 29.6 (Per Flodin). 1 ex. förbiflygande Berg gård, Trosa 1.7 (James Owen). 1 ex. stationär Eriksberg, Mellösa, Flen 2.10 (gnm Per Flodin). 1 ex. rastande Åsa folkhögskola, Sköldinge, Katrineholm 17.10 (gnm Stefan Paulin). 1 ex. födosökande Lindsberg gård, Mellösa, Flen 31.10-1.11 (Andreas Grabs, Per Flodin, Jorma Jokinen m.fl.). 1 ex. födosökande Järna gård, Gnesta 18-26.11 (Monica Larsson, Tomas Saxgård, Mauri Karlsberg). 1 ex. födosökande Tumbo, Eskilstuna 26.11 (gnm Eva Olofsson).
Tillägg från 2017: 1 ex. rastande Romholmen, Nyköping 4-6.5 2017 (gnm Jan Sjöstedt).

Kungsfiskare (Alcedo atthis)
Detta år har det inkommit många rapporter om kungsfiskare under årets alla månader. Flertalet vinterfynd finns från olika kommuner samt flertalet observationer under sommarmånaderna. Då årets antal rapporterade kungsfiskare är fler än tidigare år blir en uppskattning av antal individer under året väldigt svårt att uppskatta. Under häckningstid har det inkommit rapporter om att individer setts hålla revir. Ungfåglar har dock ej med säkerhet kunnat observerats.

Biätare (Merops apiaster) (-2019:2/2) (2020:1/1)
Ett fynd är gjort under året och denna observation gjordes i Nyköping den 11 juni. Detta är första observationen sedan 1975 i rapportområdet.
Samtliga fynd: 1 ex. lockläte, övriga läten Blommenhovsvägen 18, Nyköping, Nyköping 11.6 (Lennart Wahlén).

Göktyta (Jynx torquilla)
Totalt har det under året rapporterats göktytor från 207 olika revir. Denna höga siffra är ett glädjande trendbrott från de senaste årens minskande antal. Som revir räknas här spelande individer, föda åt ungar och obs i häcktid, lämplig biotop.
Reviren fördelar sig enligt följande på de olika kommunerna; Eskilstuna (41), Flen (11), Gnesta (8), Katrineholm (9), Nyköping (49), Oxelösund (17), Vingåker (6), Trosa (14), Strängnäs (52).
Första fynd: 1 ex. Herrsättra, Trosa 17.4 (Örjan Jitelius). 1 ex. spel/sång Backen, Norasjön, Trosa 17.4 (Claes Leijon). 1 ex. spel/sång Herrsättra våtmark, Trosa 17.4 (Janne Oldebring).
Sista fynd: 1 ex. stationär Hembygdsgården, Vingåker 9.9 (Jan Ridell).

Tretåig hackspett (Picoides tridactylus)
Inga observationer av tretåig hackspett har inkommit för året, Endast en rapport gällande äldre spår finns för 2020.
Noterad: Äldre spår observerad Askersund 300 m SO, Katrineholm 21.1 (Bo Karlsson).

Mindre hackspett (Dryobates minor)
Räknat på fåglar som rapporterats med kriterier som indikerar revir, så landar det totala antalet för året på 116 revir. Det är ett tydligt trendbrott gentemot de senaste årens minskande antal. En teori är att arten kan gynnats av de massiva angrepp av granbarkborre vi haft i länet de senaste tre åren.
Reviren fördelar sig på följande sätt mellan kommunerna; Eskilstuna (25), Flen (3), Gnesta (4), Katrineholm (5), Nyköping (40), Oxelösund (12), Strängnäs (12), Trosa (12), Vingåker (3).

Tornfalk (Falco tinnunculus)
Från året hela 24 rapporter med häckningskriterium från rapportområdet. Av dessa är det sju lokaler där man konstaterat säkerställd häckning, ligger i nivå med fjolårets nio sä-

Göktyta
Foto: Leif Nyström

kerställda häckningar. Under hösten finns det några bra dagar med höga sträcksiffror, alla dessa från våra vanliga sträcklokaler i Nyköping och Oxelösund. Från två lokaler i rapportområdet finns det januariobservationer, vid Tureholm i Trosa samt norr om Sjösa i Nyköping. Från december också två lokaler med fynd, vid Tybblefälten i Katrineholm samt nära Lid norr om Nyköping.
Stora sträcksiffror (>15 ex): 58 ex. sträckande SV Marsäng, Nyköping 10.9 (Samuel Wivstad, Jan Gustafsson m.fl.). 60 ex. sträckande SV Vattentornet, Oxelösund 10.9 (Johan Södercrantz, Kalle Brinell, Jan Hägg). 17 ex. sträckande SV Marsäng, Nyköping 11.9 (Mats Andersson m.fl.). 56 ex. sträckande SV Marsäng, Nyköping 13.9 (Samuel Wivstad m.fl.)

Aftonfalk (Falco vespertinus)
Detta år återgick till det mer normala för arten efter fjolårets invasion på hösten. Från året finns det tre godkända rapporter, därutöver några rapporter där man inte skickat in någon dokumentationsblankett. Alla godkända rapporter är från andra delen av året.
Samtliga fynd: 1 hane rastande vägen Arboga-Västtorp, Dammkärr, Eskilstuna 26.7 (Pelle Moqvist). 1 1K rastande Älunda, Husby-Rekarne, Eskilstuna 30.8 (Tobias Lundström). 1 adult hane sträckande V Marsäng, Nyköping 19.9 (Samuel Wivstad, Lennart Wahlén m.fl.).

Stenfalk (Falco columbarius)
Vardera en rapport från januari och december, är brukligt med enstaka rapporter från vintermånaderna. Från sommaren finns två rapporter, vilket också är normalt. Dessa fåglar utgör fåglar som inte har häckat eller misslyckat med häckning norr om rapportområdet.
Samtliga fynd (udda perioder): 1 ex. förbiflygande Kvicksundsbron, Eskilstuna 12.1 (Kurt Östberg). 1 ex. förbiflygande Vagnhärads Våtmark, Trosa 9.7 (Kauno Hämeenkorpi). 1 ex. förbiflygande Tybblefälten, SO Stensjön, Stora Malm, Katrineholm 27.7 (Pelle Moqvist). 1 ex. sträckande Torshälla huvud, Eskilstuna 27.12 (Sten Ljungars).

Lärkfalk (Falco subbuteo)
Under 2020 finns det rapporter om trolig eller säkerställd häckning från 9 lokaler i rapportområdet, lägger vi till rapporter om även möjlig häckning så kan vi plussa på ytterligare 19 lokaler. En ökning från fjolårets 21 lokaler

rapporterats utifrån samma häckningskriterium. Här har vi säkert också ett mörkertal då många rapporter från sommaren inte anges med häckningskriterium. Vi uppmanar alla rapportörer att tänka till och använda häckningskriterium om det är så att fåglar som normalt sett häckar i rapportområdet och att de ses under en period som infaller i artens häckningstid. Från höstens sträckperiod finns det flera dagar med höga sträcksiffror, alla de är från kustlokaler där man främst bedriver sträckskådning under hösten. det finns fem fynd från april i rapportområdet i år, det första fyndet är från den 22 april. Inget av dessa hamnar som något nytt tidigast vårfenologifynd.

Tidiga vårfynd (april): 1 ex. sträckande NO Marviken, Brannäs våtmark, Oxelösund 22.4 (Tommy Knutsson). 1 ex. Lövsund, Nyköping 22.4 (Jan Sjöstedt, Ingvar Jansson). 1 ex. förbiflygande Sofiebergsåsen, Eskilstuna 24.4 (Yonas Ericsson). 1 ex. sträckande N Lindbacke, Svanviken, Nyköping 25.4 (Samuel Wivstad). 1 ex. Nasen, Eskilstuna 26.4 (Lennart Eriksson).

Stora sträcksiffror, (=>10 ex): 10 ex. sträckande SV Marsäng, Nyköping 6.9 (Samuel Wivstad m.fl.). 18 ex. sträckande SV Marsäng, Nyköping 10.9 (Samuel Wivstad, Jan Gustafsson m.fl.). 18 ex. sträckande SV Vattentornet, Oxelösund 10.9 (Johan Södercrantz, Kalle Brinell, Jan Hägg). 12 ex. sträckande SV Marsäng, Nyköping 11.9 (Mats Andersson m.fl.). 11 ex. sträckande SV Marsäng, Nyköping 13.9 (Samuel Wivstad m.fl.).

Pilgrimsfalk (Falco peregrinus)

2020 har gett rapporter om fem påbörjade eller genomförda häckningar inom rapportområdet, därutöver fynd på minst två lokaler där revir sannolikt har påbörjats. Vi har också som vanligt många rapporter om pilgrimsfalkar under artens sträcktider. Totalt har det inkommit ca 250 rapporter under hela året. Från 2020 finns det också individer som setts under januari-februari samt december. Vi har övervintrande fåglar numera i rapportområdet också, från Vingåker finns det rapporter från vintern 2019-2020 samt från december 2020. Från Strängnäs är det en fågel som setts under hela december 2020.

Vinterfynd (januari och februari, december): 1 ex. förbiflygande Smörparken, Eskilstuna, Eskilstuna 16.1 (Elias Ernvik). 1 ex. födosökande Sjövikstornet, Nordvästra Kolsnaren, Vingåker 1.1-28.2 (Jan Ridell, m.fl.). 1 adult födosökande Brene strandskog, Nordvästra Kolsnaren, Vingåker 1-19.12 (Ronny Nilsson, m.fl.). 1 1K+ födosökande, Marsäng, Nyköping - Lindbacke, Svanviken, Nyköping 20-26.12 (Pontus Åkerholm, m.fl.). 1 1K hona rastande Gorsingeholms våtmark, Gorsingeholm, Strängnäs 1-31.12 (Magnus Brandel, m.fl.).

Sommargylling (Oriolus oriolus)

Efter ett år helt utan fynd av sommargylling lossnade det i år. Under perioden 17.5-15.6 gjordes det inte mindre än sju fynd om sju fåglar i rapportområdet. Tidsspannet för fynden är typiskt för arten och det rör nästan uteslutande sjungande fåglar. Dessutom så gjordes det ett höstfynd under året. Det är blott det tredje höstfyndet hos oss och rörde i det här fallet en rastande fågel på Marsäng i Nyköping.

Samtliga fynd: 1 ex. lockläte, övriga läten Smaragdvägen, Sjösa, Nyköping 17.5 (Morgan Andersson). 1 ex. spel/sång Sjösa, Nyköping 20.5 (Jan Sjöstedt). noterad Fyrökorset, Katrineholm 25.5 (Anette Andersson). 1 ex. spel/sång Linuddens naturreservat, Nyköping 28-29.5 (Ragnar Falk, Jan Karlsson, Karl-Erik Häger m.fl.). 1 ex. spel/sång Källvik, Trosa 28.5 (Örjan Jitelius, Martin Resare m.fl.). 1 ex. spel/sång Brannäs våtmark, Oxelösund 31.5-4.6 (Tommy Knutsson). 1 ex. spel/sång Ullberga, Nyköping 15.6 (gnm Adam Stålnäbb). 1 1K+ rastande Marsäng, Nyköping 1.8 (Thomas Larsson).

Nötkråka (Nucifraga caryocatactes)

Arten fortsätter att vara mycket svårinventerad. Under häckningstid finns rapporter från 16 olika lokaler vilket är i samma nivå som de senaste åren. Från sex av lokalerna finns rapporter med lägre häckningskriterier men några konstaterade häckningar finns inte.

Smalnäbbad nötkråka (Nucifraga caryocatactes macrorhynchos)

Denna underart av nötkråka ses långt ifrån varje år i rapportområdet. Under året gjordes det dock två fynd av underarten.

Samtliga fynd: 1 adult rastande Lisselängsvägen 40, Torshälla, Eskilstuna 6.8 (Håkan Gilledal). 1 ex. födosökande Mälarlunden, Strängnäs 4.9 (Kjell Thorsén, Ulf Gustafsson).

Råka (Corvus frugilegus)
Arten uppträder hos oss främst under vår och höst, under flyttningen till och från häckplatser norrut, men undantagsvis görs även vinter och sommarfynd av arten. Inga sommarfynd gjordes under året men däremot fyra vinterfynd, tre i januari och ett i december.
Vinterfynd (januari och december): 1 ex. födosökande Västra fälten SO, Gesta gård, Strängnäs 4.1 (Petter Kappel). 1 ex. födosökande Norra Ekeby, Strängnäs 10.1 (Maria Barkell). 1 2K födosökande Giresta, Strängnäs 22.1 (Yngve Meijer, Leif Ekblom, Inger Karlsson m.fl.). 1 ex. födosökande Klitsbro, Aspö k:a, Strängnäs 12-29.12 (Fredrik Hellner m.fl.).

Svartkråka (Corvus corone corone) (-2019:35/38) (2020:1/1)
Efter ett år utan fynd, gjordes det i år ett fynd av denna underart av kråka. Det rör ett fynd av en sträckande fågel i Svanviken, Nyköping. Denna underart fortsätter att vara mycket sparsam i vårt rapportområde.
Samtliga fynd: 1 ex. sträckande NV Lindbacke, Svanviken, Nyköping 16.5 (Samuel Wivstad, Adam Stålnäbb).

Sidensvans (Bombycilla garrulus)
Efter hösten 2019, då vi såg ett rekorduppträdande av sidensvansar, så inleddes detta år med ett ganska normalt uppträdande. De stora antalen hade helt enkelt dragit vidare och kvar fanns mest små flockar, även om enstaka flockar med några hundratal rapporterades ifrån årets första veckor. Små grupper höll sig dock kvar en bra bit in i april eller till och med början av maj. Vårens sista obs gjordes dock ovanligt sent, då 1 ex rastade på Hävringe, Oxelösund så sent som den 22:a maj (Kalle Brinell, Niklas Liljebäck). Höstens första sidensvansar återkom sedan den 3:e oktober, men det dröjde som vanligt ytterligare ett par veckor innan de började dyka upp i större numerär. Uppträdandet var dock långt ifrån fjolårets och exempelvis så rapporterades det blott 14800 ex mellan 1 okt-31 dec, vilket bör ställas i jämförelse med fjolårets 71500 ex under samma period. Uppträdandet gentemot förra året skiljer sig även som så att sträcktoppen i år låg under slutet av oktober, medan toppen år 2019 låg i december. Artens rörelsemönster verkar dock inte styras utav tidsperioder, utan snarare av födotillgång.

Blåmes (Cyanistes caeruleus)
Inte sedan 2007 har vi haft anledning att kommentera blåmesens uppträdande i vårt rapportområde, men från gångna höstsäsongen finns två noteringar om höga antal i yttre skärgården. Under några dagar i slutet av september räknar stationspersonalen på Hartsö-Enskärs ringmärkarstation i Nyköpings skärgård anmärkningsvärt höga antal fåglar under sträckförsök.
Stora sträcksiffror: 800 ex. sträckande SV Södra udden, Enskär, Hartsö skärgård, Nyköping 23.9 (Kalle Brinell). 500 ex. sträckförsök Hartsö-Enskär fstn, Nyköping 25.9 (Samuel Wivstad, Janne Oldebring, Adam Stålnäbb m.fl.).

Skäggmes (Panurus biarmicus)
Det fortsätter att vara en rätt tydlig fyndbild under häckningstid. Söker man på fynd under perioden mitten av maj till slutet av juli finner man enstaka fynd främst i vassvikar i Mälarområdet nära Eskilstuna och Strängnäs samt i området öster om Nyköping. Undersöker man fyndbilden över hela året tillkommer endast enstaka spridda fynd i de centrala delarna av rapportområdet. Då det normalt är tämligen god aktivitet av fågelskådare vid lämpliga lokaler kan man nog inte göra annat än att dra slutsatsen att arten även fortsatt är sparsam precis som de senaste åren.

Trädlärka (Lullula arborea)
Årets första trädlärka rapporterades den 6:e mars, vilket är närmare en vecka tidigare än mediandatumet för artens ankomst. Trädlärkor verkar dock vara något utav en väderflyttare, även om de sällan kommer lika tidigt som sin släkting sånglärkan. Vi ser m.a.o. stora variationer från år till år och arten kan anlända allt ifrån slutet av februari - slutet av mars, beroende på vad vi har för sorts vår. Under perioden 1 maj - 31 juli har totalt 106 sjungande/fåglar i lämplig häckningsbiotop rapporterats ifrån rapportområdet. Det är en bra siffra och något högre än de senaste åren. De största koncentrationerna med revir tycks finns i ett bälte från Nyköping upp till Trosa och sedan vidare upp mot Strängnäs, medan det rapporteras förvånansvärt få trädlärkor i västra delen av rapportområdet. Om detta i sin tur beror på sämre rapportering eller färre lämpliga habitat är oklart, men det finns nog anledning att tro att det finns ganska många trädlärkor även i detta område.

Berglärka
Foto: Leif Nyström

Första fynd: 1 ex spel/sång Stora Bötet, Nyköping 6.3 (Rickard Gustafsson).

Sånglärka (Alauda arvensis)
Vintern 2020 uteblev så gott som och övergången mot vår kom redan i mitten januari. Bland de första tofsviporna och gässen, så sågs också den första nordsträckande sånglärkan redan den 23:e januari! Även om mycket andra vårfåglar dök upp i ovanligt talrika antal, så dröjde det dock ett par veckor innan en större stöt med sånglärkor anlände. Från andra veckan av februari och fram till månades slut så rapporterades det dock hundratals med sånglärkor över hela länet. Förmodligen är detta den tidigaste sträcktoppen vi har sett av arten någonsin, även om vi såklart har varit med om att de anländer tidigt även förr. I och med bristen på bakslagsväder och snö, så sågs dock inga riktigt stora flockar. Inte heller höststräcket var av imponerande karaktär.
Första fynd: 1 ex sträckande Stora Stockbäcken, Gnesta 23.1 (Niklas Liljebäck).

Berglärka (Eremophila alpestris) (-2019:70/146) (2020:2/3)
Första fynden sedan 2018 och fågeln som sågs i Strandstuviken, Nyköping var dessutom den första som gästade oss under en längre period sedan en fågel på Labro ängar år 2016. Bägge årets fynd stämmer dock väl in i fyndbilden både vad gäller lokaler och tidpunkt på året.
Samtliga fynd: 2 ex. rastande Enskär, Hartsö skärgård, Nyköping 28.11 (Göran Altstedt). 1 ex. rastande Strandstuviken, Nyköping 26-31.12 (Mikael Ackelman, Peter Lantz, Lennart Wahlén m.fl.).

Backsvala (Riparia riparia)
Säkerställd reproduktion av backsvalor har rapporterats från nio kolonier/lokaler inom rapportområdet. Det är i paritet med 2019. Häckningsplatserna är i huvudsak belägna i gamla täkter. I den rödlista som kom 2020 är backsvalans status VU (sårbar). I den förra rödlistan var dess status EN (starkt hotad). Trenden har dock inte vänt utan det går fortsatt trögt för arten inom rapportområdet. BirdLife Sverige genomför en landsomfattande inventering av backsvalor. Hjälp till genom att rapportera dina observationer så noggrant som möjligt på Artportalen.
Fenologirekord (vår): 1 ex. sträckande N Lindbacke, Svanviken, Nyköping 18.4 (Samuel Wivstad, Lennart Wahlén). Det är fenologirekord inom rapportområdet.

Sista fynd: 1 ex. sträckande SV Horns båtvarv, Nyköping 22.9 (Jan Hägg).

Ladusvala (Hirundo rustica)

Ett tämligen normalt år sett ur alla perspektiv. Årets första ladusvala sågs på Arnö, Nyköping den 12:e april, vilket förefallet vara ett ganska normalt datum på senare år, om än några dagar tidigare än det nu gällande mediandatumet. Årets sista ladusvala sågs även den i Nyköping, vid Vadsjön, den 6:e november. Vi är inte överdrivet bortskämda med fynd i denna månad, men det förekommer till och från.
Första och sista fynd: 1 ex. rastande Arnö, Nyköping 12.4 (Mikael Ackelman, Peter Lantz). 1 ex. födosökande Vadsjön, Nyköping 6.11 (Jonny Werdin).
Stora sträcksiffror (>2000 ex): 4000 ex sträckande SV Marsäng, Nyköping 24.8 (Jan Gustafsson, Jan Karlsson, Lars Sundin). 2535 ex sträckande SV Marsäng, Nyköping 5.9 (Samuel Wivstad m.fl.).

Hussvala (Delichon urbicum)

Årets första hussvalor rapporterades återigen mycket tidstypiskt på två lokaler den 20:e april. Detta är en art som tycks vara fantastiskt punktlig på våren. Fenologirekordet lyder på den 15:e april medan mediandatumet bara ligger några dagar senare (=21 april). Det är dock sällan som de anländer utanför en snäv tidsram runt den 20:e april. Märkligt nog tycks de också ha lika bråttom iväg och det finns märkligt nog bara 6 fynd ifrån oktober månad genom alla år. Höstens fynd i Oxelösund är således det första fyndet i november månad och därmed alltså ett nytt fenologirekord med nära två veckor tillgodo!
Tidiga vårfynd: 1 ex. förbiflygande Catena, Katrineholm 20.4 (John-Erik Nyman, Marie-Louise Nyman). 3 ex. födosökande Björködammen, Nyköping 20.4 (Lennart Wahlén).
Fenologirekord (höst): 1 ex rastande Gamla Oxelösund, Oxelösund 10.11 (Thomas Larsson, Jan Gustafsson).

Gransångare (Phylloscopus collybita)

Som vanligt numera är det svårt att bedöma hur många individer som noteras under juni/juli och som kan indikera revir, men klart är att det blev ett rekordår under 2020. Vi har en tid väntat på att det ska öka med tanke på utvecklingen i södra Sverige, och nu tycks vi se just denna ökning. Från förra årets knappa 30 till årets 45-50 sjungande individer kan vi konstatera en tydlig ökning då antalen annars varierat mellan 15-30 de senaste fem åren. Vi kan nog se gransångaren som en väl etablerad häckfågel i vårt rapportområde numera. Dessutom noterar vi flera vinterfynd än vanligt med två i januari och fyra i december.
Vinterfynd (januari och december): 1 ex. Diket och dikets utlopp, Brandholmen, Nyköping 2.1 (Adam Stålnäbb, Samuel Wivstad). 1 ex. stationär Ytterbo, Nyköping 9.1 (Mikael Gemsiö). 3 ex. födosökande Diket och dikets utlopp, Brandholmen, Nyköping 10-31.12 (Jan Hägg, Mikael Ackelman, Lennart Wahlén m.fl.). 1 ex. Marsängsparkeringen, Marsäng, Nyköping 15-20.12 (Lennart Wahlén, Thomas Larsson). 1 ex. lockläte, övriga läten Ängstugans koloniområde, Nyköping 19.12 (Peter Lantz). 1 ex. Fiskarstugeviken, Oxelösund 21.12 (Kalle Brinell).

Sibirisk gransångare (Phylloscopus collybita tristis) (-2019:32/32) (2020:1/1)

I 2019 års rapport redogjordes för förtydligade kriterier för bedömning av gransångare av den ostliga rasen tristis. Vi kunde sedan konstatera att just hösten 2019 var extrem i antalet fynd som fördubblade totalen för vårt rapportområde. Vi gjorde även bedömningen att det var ett faktiskt högt inflöde och inte ett resultat av de nya bedömningskriterierna. Att det sistnämnde stämmer kan vi konstatera efter hösten 2020 med betydligt blygsammare antal av ostliga tättingar vilket även syns i rapporteringen av tristis. Endast ett fynd godkännas för publicering. Det är å andra sidan typiskt för denna ras då fågeln ringmärkts på en ö i skärgården.
Samtliga fynd: 1 ex. ringmärktes Hartsö-Enskär fstn, Nyköping 30.9 (*Lennart Wahlén).

Ob. gransångare, underarterna tristis/abietis (Phylloscopus collybita tristis/abietinus) (-2019:15/15 (2020:1/1)

Precis som för bestämda ostliga gransångare av rasen tristis, och övriga ostliga tättingar för den delen, var 2020 ett blygsamt år även för icke rasbestämda gransångare med utseende som indikerar ostligt ursprung. Tid, plats och uppträdande annars typiskt.
Samtliga fynd: 1 ex. rastande Källskären, Oxelösund 7.10 (Kalle Brinell, Niklas Liljebäck, Johan Hammar).

Brunsångare (Phylloscopus fuscatus) (-2019:3/3) (2020:1/1)
Vi fick vänta rätt länge efter rapportområdets första brunsångare 2001 innan vi fick inte mindre än två fynd under 2019 varav en publikfriare på fastlandet nära Oxelösund. Därför kan det tyckas anmärkningsvärt att fynd nummer fyra noteras redan året därpå, men då ska man komma ihåg att det gjordes ett för arten tämligen stort antal fynd i övriga Sverige under hösten. Ur det perspektivet, och men tanke på tidpunkt och plats, får fyndet ändå betecknas som normalt.
Samtliga fynd: 1 ex. rastande Vattungarna, Oxelösund 12.11 (*Niklas Liljebäck, *Tomas Widlund).

Brunsångare, Foto: Niklas Liljebäck

Kungsfågelsångare (Phylloscopus proregulus) (-2019:27/27) (2020:4/4)
Som nämndes förra året har vi inte sett samma ökning i antalet fynd för den ostliga kungsfågelsångaren som vi sett för dess kusin tajgasångaren. Under det anmärkningsvärda inflödet av ostliga rariteter under hösten 2019 stannade antalet kungsfågelsångare på blygsamma två ex. Under gångna hösten har vi inte sett samma uppträdande avseende tättingar från öster, men likväl stannar antalet kungsfågelsångare på rekordnivån fyra exemplar. Det är m.a.o. inte lätt att förutspå denna arts uppträdande. Fynd under oktober i skärgården är annars synnerligen typiskt.
Samtliga fynd:1 ex. rastande Hävringe, Oxelösund 2.10 (*Kalle Brinell, *Niklas Liljebäck, *Tomas Widlund). 1 1K ringmärktes Hartsö-Enskär fstn, Nyköping 3.10 (*Lennart Wahlén). 2 ex. rastande Hävringe, Oxelösund 7.10 (*Niklas Liljebäck, *Kalle Brinell, *Johan Hammar m.fl.).

Kungsfågelsångare, Foto: Niklas Liljebäck

Tajgasångare (Phylloscopus inornatus) (-2019:91/91) (2020:28/28)
Totalt ca 28 ex under en tämligen begränsad tid 19.9-7.10 innebär ett nytt prydligt rekord för ett enskilt år. Notera dock att det kan vara svårt att avgöra hur många fåglar det egentligen rört sig om på öarna Enskär och Hävringe. Under 2015 noterades 20 tajgasångare i vårt rapportområde vilket fram till nu gällt som toppnotering. De senaste åren har sedan 4-8 individer noterats per år vilket numera ansetts som normalt för denna ostliga art som fortfarande för tiotalet år sedan var nätt och jämt årlig. Tidsperioden för fynden får ses som synnerligen typisk och även de flesta fåg-

Tajgasångare, Foto: Jan Karlsson

larnas uppträdande i kustbandet. Glädjande nog gjordes annars flera inlandsfynd denna rekordsäsong som exempelvis i Vingåker och Eskilstuna. Det finns alltså all anledning att plugga in locklätet för denna art och vara uppmärksam varhelst man skådar.
Samtliga fynd: Ca 8 ex (varav 5 ringmärkta) Hartsö-Enskär fstn, Nyköping 19-30.9 (Kalle Brinell, Samuel Wivstad, Janne Oldebring m.fl.). 1 ex. rastande Solgläntan, Gamla Oxelösund, Oxelösund 20.9 (Jan Gustafsson, Jan Karlsson). Ca 10 ex. rastande Hävringe, Oxelösund 20-26.9 (Samuel Wivstad, Adam Stålnäbb, Niklas Liljebäck, Richard Ottvall). 1 ex. stationär 1:a Mellandammen, Brannäs våtmark, Oxelösund 21.9 (Tommy Knutsson). 1 ex. stationär Alphyddan, Eskilstuna 24-25.9 (Nicke Helldorff, Kent Carlsson, Joachim Strengbom m.fl.). 1 ex. lockläte Sjövikstornet, Nordvästra Kolsnaren, Vingåker 28-29.9 (Ronny Nilsson). 1 ex. förbiflygande Vagnhärads kyrka, Trosa 29.9 (Kauno Hämeenkorpi). 1 ex. Ludgokärret, Ludgo k:a, Nyköping 1.10 (Hasse Berglund). 2 ex. stationär 1:a Mellandammen, Brannäs våtmark, Oxelösund 3-5.10 (Tommy Knutsson, Jan Karlsson, Samuel Wivstad m.fl.). 1 ex. rastande f.d. gamla muddermassorna, Brandholmen, Nyköping 4.10 (Adam Stålnäbb). 1 ex. rastande Brandholmens jordtipp, Brandholmen, Nyköping 6-7.10 (Adam Stålnäbb, Hakim Chahed, Tomas Gustavsson m.fl.).

Bergtajgasångare (Phylloscopus humei) (-2019:3/3) (2020:1/1)
Så sent som 2011 gjordes första fyndet av denna ostliga art i vårt rapportområde. Sedan fylldes det på med ytterligare två fynd under det makalösa inflödet av ostliga rariteter hösten 2019. Att det då redan denna höst återigen skulle hittas en bergtajgasångare var överraskande. Då de tidigare fynden var tillfälliga och på otillgängliga öar i yttre skärgården var det extra roligt att årets fågel var på fastlandet och dessutom en långstannare som gladde många tillresta. Den var dessutom kvar över årskiftet och noterad även 2021.
Samtliga fynd: 1 ex. stationär Bäverhyddan vid reningsverksdiket, Nyköping 3-31.12 (*Lennart Wahlén m.fl.).

Lundsångare (Phylloscopus trochiloides) (-2019:46/46) (2020:5/5)
För femte året i rad noterar vi fynd av lundsångare i vårt rapportområde och vi kan konstatera nivåer på 4-5 individer de senaste tre åren. Återstår att se om detta är en trend som håller i sig. Uppträdande i form av tid och plats får anses som synnerligen normalt.
Samtliga fynd: 2 2K+ hane spel/sång parkeringsskogen, Strandstuviken, Nyköping 26-30.5 (Jan Gustafsson, Lennart Wahlén m.fl.). 1 ex. rastande Hävringe, Oxelösund 6.6 (Kalle Brinell, Niklas Liljebäck m.fl.). 1 ex. spel/sång Utterviks naturreservat, Nyköping 15.6 (Jan Gustafsson). 1 ex. spel/sång Edanö_Ängsvägen, Öbolandet, Trosa 18.6 (Claes Leijon, Ida Leijon).

Trastsångare (Acrocephalus arundinaceus)
Som noterades i förra årets sammanställning varierar antalet sjungande trastsångare en hel del mellan åren och brukar hamna i intervallet 20-50 fåglar. Så också säsongen 2020 där vi summerar ca 38 revirhävdande trastsångare. Ungefär en tredjedel av dessa noteras i Söderfjärden med en majoritet i Eskilstuna kommun. Inga ringmärkta fåglar detta år och inga höstfynd.

Bergtajgasångare
Foto: Mauri Karlsberg, www.karlsbergsfoto.com

Busksångare
Foto: Jan Karlsson

Busksångare (Acrocephalus dumetorum) (-2019:73/73) (2020:10/10)
Från Rrk har vi en längre tid önskat oss bättre rapportering och beskrivningar av busksångare för att kunna publicera fynden, och vi tycks nu ha blivit hörsammade. Detta till stor del tack vare att åtskilliga skådare numera bär med sig kameror och/eller inspelningsutrustning av olika slag där bilder och inspelningar sedan laddas upp i Artportalen. I sin enklaste form kan det handla om en videoinspelning med mobilen där sången hörs tillräckligt bra. Därmed kan vi för 2020 konstatera nio sjungande fåglar plus en tyst rastare i skärgården vilket summerar till ett rekordår. Troligen är detta en fortsättning av en trend där arten ökar, men som är svåravläst i sammanställningen till årsrapporten p.g.a. nämnda brister i rapporteringen.
Samtliga fynd: 1 ex. spel/sång Säfstaholm slott, Vingåker 30.5-9.6 (Ronny Nilsson m.fl.). 1 ex. spel/sång Hävringe, Oxelösund 1.6 (Lennart Wahlén m.fl.). 1 ex. spel/sång Gruvdammen, Nävekvarn, Nyköping 2.6 (Mats Andersson m.fl.). 1 ex. spel/sång Trappgatan 4, Gnesta 2.6 (Niklas Liljebäck, Tomas Widlund m.fl.). 1 ex. spel/sång Lundbyån, Hållsta, Eskilstuna 4-11.6 (Kent Carlsson m.fl.). 1 ex. rastande Hävringe, Oxelösund 6.6 (Kalle Brinell, Niklas Liljebäck). 1 ex. spel/sång Vibberholmen, Nävekvarns klint naturreservat, Nyköping 7.6 (Hans Norelius, Eva Edmert). 1 ex. spel/sång Jogersösundet, Jogersö, Oxelösund 13.6 (Pontus Åkerholm, Anders Jönsson). 2 2K+ spel/sång Jägern, Katrineholm 13-23.6 (Ulrika Ahlblom m.fl.).

Rörsångare (Acrocephalus scirpaceus)
Under de senaste 15 åren har rörsångaren kommit tämligen regelbundet till vårt rapportområde runt 25.4 plus minus några dagar, och i tre år i rad nu har första fyndet gjorts 26.4 precis som i år. Detta i jämförelse med fynd gjorda före millennieskiftet då så pass tidig ankomst var något mycket ovanligt.
Första fynd: 1 ex. spel/sång Sjövikstornet, Nordvästra Kolsnaren, Vingåker 26.4 (Ronny Nilsson).

Kärrsångare (Acrocephalus palustris)
Vi brukar ange att normalt för senare år är runt 70-100 sjungande kärrsångare per säsong. Därför får årets ca 86 revirhävdande fåglar anses just normalt. Det är som tidigare en ganska tydlig uppdelning i två regioner med många fynd i kustbandet och i Mälarregionen. Däremellan är arten mer sparsam.
Kommunfördelning (revir): Nyköping (41), Eskilstuna (16), Strängnäs (9), Trosa (9), Vingåker (7), Oxelösund (2), Katrineholm (1), Gnesta (1) och Flen (0). Kommunvis fördelning är tämligen lik tidigare år.

Gräshoppsångare (Locustella naevia)
Glädjande nog kan vi notera ett för senare år relativt högt antal sjungande gräshoppsångare gångna säsongen då vi kan summera till ca 67 individer. I totalen räknar vi samtliga sjungande individer som vanligt vilket innebär att vissa fåglar är under flyttning. Det innebär att antalet revir och häckningar är lägre, men vi kan ändå göra vissa jämförelser med tidigare års rapportering. Vi får gå tillbaks till 2012 för att hitta en lika hög siffra medan vi för den senaste femårsperioden har fått vänja oss vid ungefär hälften så många sjungande fåglar per säsong. Som jämförelse kan vi annars notera att det rapporterades 80 sjungande fåglar för tio år sedan. Som vanligt är det vanskligt att säkert avgöra exakta antalet individer utifrån rapporteringen då det skiljer en hel del hur noga olika rapportörer är, så det finns både risk för att man missar fåglar och att man dubbelräknar samma individ. Antalsfördelningen per kommun får alltså tas med en viss nypa salt.
Kommunvis fördelar sig fynden av sjungande fåglar enligt följande: Eskilstuna (26), Strängnäs (18), Nyköping (11), Katrineholm (5), Gnesta (3) Vingåker (3) och Flen (1). Kustkommunerna Oxelösund och Trosa blev däremot helt utan gräshoppsångare denna säsong. Därutöver kan vi även notera ett tämligen sent fynd från slutet av september vilket inte är helt vanligt.
Sista fynd: 1 ex. stationär Brannäs våtmark, Oxelösund 29.9 (Tommy Knutsson).

Flodsångare (Locustella fluviatilis)
Under de tre senast föregående åren har vi fått vänja oss vid att flodsångaren för närvarande är en fåtalig gäst hos oss. Under dessa tre år noterades fyra sjungande fåglar per år varför vi inte ska vara så överraskade att vi för gångna säsongen summerar endast tre individer. Flodsångaren är dock nyckfull i sitt uppträdande och det är endast sju år sedan vi hade ett rekordår med 46 sjungande fåglar. Annars har vi under 2000-talet regelbundet varit nere på nivåer kring 3-5 individer per år så det är svårt att tala om en trend för denna art.
Samtliga fynd: 1 ex. spel/sång Nysätter, N Bergsjön, Eskilstuna 29.5-18.6 (Lasse Eisele, Elias Ernvik, Gunnar Carlsson m.fl.). 1 ex. spel/sång Lilla Vik, Kvicksundsbron, Eskilstuna 31.5-2.6 (Pedro Haglund, Kjell Ingeström). 1 ex. spel/sång Jättne viltvatten, Strängnäs 17.6 (Maria Barkell, Leif Ekblom).

Vassångare (Locustella luscinioides) (-2019:61/61) (2020:5/5)
Fyra sjungande fåglar och en ringmärkt ger en årstotal på fem individer vilket är en god notering med tanke på att rekordet från 2015 ligger på sex fynd. Vi konstaterade med visst vemod förra året att trenden med sjungande vassångare i Haversjön, Gnesta sedan 2013 var bruten. Desto mer glädjande då att det under 2020 återigen dök upp en individ på den lokalen. Även fortsatt intressant med först sjungande vassångare i södra änden av Söderfjärden där det senare under säsongen ringmärks en årsunge precis som var fallet under 2019.

Gräshoppsångare
Foto: Petter Kappel

Samtliga fynd: 1 ex. spel/sång Haversjön, Björnlunda, Gnesta 4.5-1.6 (Ann Karlsson m.fl.). 1 ex. spel/sång Idö Holme, Sörfjärden, Mälaren, Eskilstuna 5-27.5 (Johan Mellquist, Tommy Emanuelsson m.fl.). 1 ex. spel/sång Årby, Eskilstuna 2.6 (Kent Carlsson). 1 ex. spel/sång Östra delen, Valnaren, Strängnäs 16-19.6 (Yngve Meijer m.fl.). 1 1K ringmärktes Idö märkplats, Sörfjärden, Mälaren, Eskilstuna 11.8 (Lars Broberg).

Svarthätta (Sylvia atricapilla)

Svarthättans uppträdande under vintern fortsätter att variera en hel del (1-11 fynd per år) under 2000-talet utan att vi kan se någon tydlig trend. Årets två fynd under december och två fynd under januari ligger i nivå med vad vi betraktat som normalt på senare år.

Vinterfynd (januari och december): 1 2K hane Solbackavägen 9C, Eskilstuna 16-27.1 (Yonas Ericsson). 1 hane Allégatan, Trosa 25.1-2.2 (Claes Leijon, Ida Leijon). 1 honfärgad födosökande Bergmansvägen 3, Nyköping 20-21.12 (Per Folkesson). 1 hona födosökande Jössebacken, Stensund, Trosa 24.12 (Thomas Persson).

Trädgårdssångare (Sylvia borin)

Som konstaterades i förra årets årsbok är det fortfarande ovanligt med fynd av trädgårdssångare redan de första dagarna i maj. Därför kan det vara värt att notera årets första fynd som dessutom är endast en dag senare än gällande fenologirekord.

Första fynd: 1 ex. spel/sång Brannäs gård, Brannäs våtmark, Oxelösund 2.5 (Peter Skoglund).

Ärtsångare (Curruca curruca)

I Rrk:s totala statistik över oktoberfynd för ärtsångare kan vi summera 16 stycken genom alla tider, varav som synes tre för gångna året. Värt att notera är att 15 av dessa är gjorda under 2000-talet och 12 under senaste decenniet. Man kan anta att det till viss del beror på ökad aktivitet bland fågelskådare som eftersöker småfågel under hösten, men säkerligen beror det även på en faktisk förändring i artens uppträdande.

Sena höstfynd: 1 ex. ringmärktes Hartsö-Enskär fstn, Enskär, Nyköping 2.10 (Lennart Wahlén). 1 ex. rastande Gröna pumpen, Femöre, Oxelösund 2.10 (Samuel Wivstad, Adam Stålnäbb). 1 ex. rastande Hävringe, Oxelösund 7.10 (Kalle Brinell, Niklas Liljebäck, Johan Hammar).

Brandkronad kungsfågel (Regulus ignicapilla)

(-2019:27/27) (2020:23/30)

Vi har några år nu förväntat oss en kraftig ökning av fynden av brandkronad kungsfågel i vår del av landet med tanke på artens expansion i södra Sverige. Vi har även förväntat oss konstaterade häckningar. År 2020 infrias dessa förväntningar och det är rentav lite svårt att hålla isär de olika sjungande individerna i främst Nyköpingstrakten. Noterbart är även att arten tycks rycka fram på bred front och att det därmed föreligger inlandsfynd. Detta är ytterligare en art där det lönar sig att träna in dess timida sång då man kan hitta fåglar i trivial skog nästan var som helst. Ska man försöka summera antalet fåglar, och man räknar nedanstående två häckningar som två fynd om minst nio individer, hamnar man på totalt ca 30 individer fördelade på 23 fynd.

Häckningar: En häckning med revirhävdande hane samt senare 2 pulli Kronskogen - Stenby äng, Eskilstuna 17.4-4.8 (Johan Mellquist, Mervi Enojärvi, Tarja Enojärvi m.fl.).). I den s.k. parkeringsskogen vid Strandstuviken, Nyköping hördes en till två sjungande fåglar 28.4-7.6 och senare noterades en adult som gav föda åt två ungar 10.7 samt två födosökande årsungar 13.8 (Jan Gustafsson , Jan Karlsson, Mikael Ackelman m.fl.).

Övriga fynd: 1 hane spel/sång Alskogen, Svanviken, Nyköping 24-26.3 (Fredrik Enoksson m.fl.). 1 hane rastande Hävringe, Oxelösund 27.3 (Johan Södercrantz, Kalle Brinell, Niklas Liljebäck m.fl.). 1 ex. spel/sång Örstigsnäs badplatsparkering, Nyköping 28.3 - 4.4 (Jan Karlsson m.fl.). 1 ex. födosökande Vingåkersån, Lönntorp, Högsjö, Vingåker 29.3 (Ronny Nilsson m.fl.). 2 adult hane spel/sång Östra skogen, Örstigsnäs gård, Nyköping 31.3 (Jan Sjöstedt). 1 ex. spel/sång Östra skogen, Örstigsnäs gård, Nyköping 4.4 (Adam Stålnäbb). 3 ex. rastande Hävringe, Oxelösund 7.4 (Kalle Brinell, Niklas Liljebäck, Johan Södercrantz). 1 ex. spel/sång Pinnerströmmen, nedre delen, Nävekvarns klint naturreservat, Nyköping 7.4-18.6 (Åke Danielsson, Jan Karlsson, Jan Gustafsson). 1 ex. spel/sång Flinkbacken, Horns båtvarv, Nyköping 13-20.4 (Peter Lantz m.fl.). 4 2K+ spel/sång Snäckviksskogen, Strandstuviken, Nyköping 24-27.4 (Markus Forsberg m.fl.). 1 2K+ hane spel/sång Kvislingen, Strandstuviken, Nyköping 27.4 (Mikael Ackelman). 1 honfärgad rastande Hävringe, Oxelösund 28.4 (Niklas Liljebäck).

Brandkronad kungsfågel
Foto: Jan Karlsson

1 ex. spel/sång Hållets naturreservat, Nyköping 3.5 (Ingvar Jansson). 1 hane spel/sång Tjuvholmens vägskäl, Nyköping 3.5 (Lennart Wahlén). 1 hane spel/sång Utterviks stugområde, Utterviks naturreservat, Nyköping 29.5 (Åke Danielsson). 1 hane spel/sång Östra skogen, Örstigsnäs gård, Nyköping 8.6 (Jan Sjöstedt). 1 ex. spel/sång Ålspånga Fridhem, Ålspångaviken, Långhalsen, Flen 19.6 (Henrik Aspeborg). 1 ex. spel/sång Dagnäsöns naturreservat, Nyköping 20.6 (Krister Mild). 1 ex. födosökande Fågelmatningen, Ekeby våtmark, Eskilstuna 20-23.12 (Yonas Ericsson, Eva Olofsson, Johan Mellquist m.fl.).
Tillägg från 2018: 1 ex. spel/sång Kvisslingskogen, Strandstuviken, Nyköping 28.4 2018 (Markus Forsberg).

Kungsfågel (Regulus regulus)
Under några dagar i början av oktober är skären i den yttersta skärgården i Oxelösund nerlusade med kungsfåglar under flytt. Man kan anta att en kombination av intensivt sträck och väderbetingelser gav denna s.k. ”ö-effekt” som skådare som ger sig ut i kustbandet under hösten så hett eftertraktar.
Stora antal: 500-750 ex. rastande Hävringe, Oxelösund 2-7.10 (Kalle Brinell, Niklas Liljebäck, Tomas Widlund m.fl.). 1000 ex. rastande Källskären, Oxelösund 6.10 (Kalle Brinell, Niklas Liljebäck, Johan Hammar).

Stare (Sturnus vulgaris)
Under januari som förblev mild noterades över 450 exemplar i rapportområdet vilket är betydligt fler än senaste åren. Även december förblev mild och över 430 individer noterades under årets sista månad. De milda vintrarna är skonsamma och allt fler verkar stanna kvar hos oss.

Ringtrast (Turdus torquatus)
En skaplig utdelning under våren med 19 fynd och detta resultat slås faktiskt endast utav fyra år under den senaste 60-års perioden. Däribland då rekordåret 2007 då det sågs 33 ringtrastar. Sett ur ett historiskt perspektiv så ser vi faktiskt en tydlig ökning, vilket möjligen avspeglas av att vi är duktigare att leta rätt på arten nu för tiden? Detta är dock något

som framtiden får visa. Årets första ringtrast rapporterades återigen relativt tidigt, nämligen den 13:e april. Sträcktoppen låg dock som vanligt under senare delen av april-början av maj.

Samtliga fynd: 1 2K+ hane rastande Lacka, Trosa 13-14.4 (Pierre Stålnäbb). 1 hane födosökande Kolsnaren, Vingåker 14.4 (Ronny Nilsson, Lillemor Däckfors). 1 hane förbiflygande Lindbacke, Nyköping 17.4 (Samuel Wivstad, Adam Stålnäbb m.fl.). 1 hane rastande Gesta gård, Strängnäs 18-19.4 (Petter Kappel m.fl.). 1 ex. födosökande Fornbo, Flen 18.4 (Henrik Ström). 1 hane rastande Arnö, Nyköping 19-30.4 (Ragnar Falk m.fl.). 1 hane förbiflygande Lindbacke, Nyköping 24.4 (Samuel Wivstad). 2 ex. förbiflygande Svanviken, Nyköping 25.4 (Samuel Wivstad). 1 hane stationär Svanviken, Nyköping 26.4 (Samuel Wivstad). 1 hane födosökande Dalby, Eskilstuna 26.4 (Kent Carlsson). 2 ex. förbiflygande Ängstugans fågeltorn, Nyköping 29.4 (Kauno Hämeenkorpi). 1 2K+ rastande Ramdalshöjden, Oxelösund 1.5 (gnm Jan Gustafsson). 1 ex. födosökande Kyrksjön, Gnesta 1-2.5 (Ann Karlsson, Olle Wahlström m.fl.). 1 ex. rastande P10 Norra övningsområdet, Strängnäs 1.5 (Janne Wahlström, Gittan Wahlström m.fl.). 1 hane födosökande Äleby våtmark, Strängnäs 1.5 (Maria Barkell). 1 hane rastande Nya (södra) kyrkogården, Strängnäs 2.5 (Bo Karlsson, Inger Karlsson). 1 adult hane rastande Skyttholmen, Norrköping 3.5 (Rickard Fredriksson).

Rödvingetrast (Turdus iliacus)

Något fler januarifynd än normalt, då lite drygt 45 ex rapporterades. Som vanligt med en koncentration utmed kusten. I och med att arten rapporterades relativt spritt under hela vintern igenom, så är det svårt att veta när det började anlända nya fåglar söderifrån. Vi ser dock som vanligt en tydlig ökning av antalet fynd från 25:e mars och framåt. Under sommaren rapporterades 38 revir av rödvingetrastar i hela länet, med en klar tyngdpunkt i norra delen av länet och arten är fortsatt ganska sparsam utmed kusten. Givetvis gäller de flesta rapporterna sjungande fåglar och endast två häckningar kunde konstateras. Uppträdandet av rödvingetrastar (eller trastar överlag) var däremot väldigt dåligt under senhöst och december. Blott fyra rödvingetrastar rapporterades under inledningen på årets sista månad.

Taltrast (Turdus philomelos)

Arten fortsätter att ses vintertid i vårt område, även om antalen fortfarande är låga. Under årets första månad så rapporterades fyra taltrastar i Nyköping/Oxelösund, vilket faktiskt är lika många som sågs totalt under vintermånaderna mellan åren 1968-2000, d.v.s. under en tidsperiod på 33 år. Det bör även nämnas att det rapporterades ett par fåglar i första halvan av februari som högst sannolikt har övervintrat och därtill en rapport i början av december månad. Det är väl rimligt att denna, relativt nya företeelse är något som kommer bli ännu vanligare med tiden. Arten tycktes komma ovanligt tidigt i år, även om man får ha överseende med övervintrande fåglar. Det verkar som att de första taltrastarna kom mellan den 6-9:e mars, medan ett större inflöde skedde först efter den 21:a mars.

Vinterfynd (januari och december): 1 ex. stationär Harg, Nyköping 5-14.1 (Jonny Werdin, Morgan Andersson, Lennart Wahlén). 1 ex. rastande Gamla Oxelösund, Oxelösund 6-18.1 (Kalle Brinell, Adam Stålnäbb, Samuel Wivstad). 1 ex. rastande Horns båtvarv, Nyköping 6.1 (Kalle Brinell). 1 ex. rastande Södersviken, Femöre, Oxelösund 8.1 (Kalle Brinell). 1 ex. födosökande Enholmen, Strandstuviken, Nyköping 4.12 (Lennart Wahlén).

Dubbeltrast (Turdus viscivorus)

Vi nöjer oss med att, vad gällande vinterfynd, publicera januarifynd. Precis som med så många andra arter så är det lättare att under januari (jämfört med december) avgöra hur pass många fåglar som faktiskt övervintrar. Därmed är det också lättare att göra jämförelser mellan åren. Som vanligt rapporterades ett gott gäng uppe i Strängnäs, men denna vinter finns också spridda observationer över hela länet. En bedömning över totalantalet under januarimånad uppgår till 55-60 individer.

Rödhake (Erithacus rubecula)

Både för början på året under januari såväl som slutet under december noterar vi rekordnivåer av övervintrande rödhakar. Det är förstås svårt att uppskatta det korrekta antalet med fåglar som rör sig och/eller håller vinterrevir nära varandra, men med det sagt summerar vi ca 42 individer för januari och ca 73 individer för december. Under milda vintrar är rödhaken en ganska vanlig fågel numera. För att få perspektiv på utvecklingen kan detta jämföras med sista året förra seklet 1999 då vi redogjorde för två fåglar vardera för januari och december.

Taltrast
Foto: Leif Nyström

Blåhake (Luscinia svecica)
Som brukligt noterades enstaka blåhakar under vårflyttningen och de flesta i skärgården som vanligt. Noterbar är även ansamlingen av blåhakar vid Svanvikens plattform i början av september enligt nedan. Enligt rapportörerna är antalet lågt räknat så förhållandena för nedfall av blåhakar måste ha varit optimala denna morgon.
Vårfynd: 1 ex. Tornmaden, Strandstuviken, Nyköping 4.5 (Mikael Ackelman). 1 adult rastande Fyrhuset, Femörehuvud, Oxelösund 18.5 (Ingemar Palmberg). 1 ex. Ekeby våtmark, Eskilstuna 19.5 (Roland Svensson). 2 ex. Djulö, Katrineholm 21.5 (Ove Sjögrund, Ingrid Sjögrund). 1-3 ex. rastande Hävringe, Oxelösund 19-24.5 (Adam Stålnäbb, Samuel Wivstad, Kalle Brinell m.fl.).
Stort antal: 20 ex. födosökande Svanvikens plattform, Svanviken, Nyköping 3.9 (Mauri Karlsberg, Lennart Wahlén).

Halsbandsflugsnappare (Ficedula albicollis) (-2019:38/38) (2020:6/6)
För andra året i rad begåvas vi med flera halsbandsflugsnappare och som vanligt kustnära och under maj/juni. Denna gång hamnade dock samtliga fåglar på samma plats. Är man lite försiktig i bedömningen sågs det tre hannar och två honor halsbandsflugsnappare på Hävringe i Oxelösunds yttre skärgård under början av maj samt ytterligare en hane i början av juni. Detta utifrån rapportörernas egna bedömningar och bilder. Arten är annars inte årsviss i vårt rapportområde utan brukar noteras ungefär vartannat år.
Samtliga fynd: 3 ex. rastande Hävringe, Oxelösund 2.5 (Adam Stålnäbb). 2 ex. (varav en ny hona) rastande Hävringe, Oxelösund 3.5 (Adam Stålnäbb, Niklas Liljebäck). 1 2K+ hane Hävringe, Oxelösund 6.5 (Niklas Liljebäck, Johan Hammar). 1 2K hane rastande Hävringe, Oxelösund 5-6.6 (Kalle Brinell, Niklas Liljebäck, Tomas Widlund m.fl.).

Halsbandsflugsnappare, hane respektive hona
Foto: Niklas Liljebäck

Mindre flugsnappare (Ficedula parva)
Under 2019 kunde vi göra den märkliga noteringen att samtliga fynd gjorts kustnära söder om E4:an. Gångna säsongen ser det annorlunda ut med tämligen väl spridda fynd under främst vår och sommar. Tydligare tyngdpunkt för kusten under hösten. Vi kan summera till ca 16 individer under vår och sommar medan höstsäsongen bjöd på ca 10 exemplar. Att det blir cirka-antal beror på att det ibland kan vara svårt att avgöra det korrekta antalet individer när det ses fåglar i flera dagar i rad på någon ö i kustbandet. Årstotalen på ca 26 mindre flugsnappare får anses normal för denna art som kan variera en hel del mellan åren.
Kommunfördelning: Oxelösund (12), Nyköping (5), Eskilstuna (4), Strängnäs (2), Trosa (1), Flen (1) och Vingåker (1).

Svartvit flugsnappare x halsbandsflugsnappare (Ficedula hypoleuca x albicollis) (-2019:2/2) (2020:1/1)
Detta utgör blott tredje rapporten om en förmodad hybrid mellan svartvit flugsnappare och halsbandsflugsnappare i Artportalen från vårt rapportområde. Fågeln är väldokumenterad på bild och uppvisar karaktärer för just en hybrid. Denna hane uppvaktade en hona svartvit flugsnappare som höll på att bygga i en holk så vi får väl se om vi får ännu mer svårbedömda individer framöver.
Samtliga fynd: 1 hane stationär Frösängskogen, Oxelösund 16.5-7.6 (Peter Skoglund).

Svart rödstjärt (Phoenicurus ochruros)
Som vanligt blir det till viss del en subjektiv bedömning av vad som kan vara besatta revir respektive m.e.m. tillfälliga besök från flyttande eller kringstrykande svarta rödstjärtar. Är man lite försiktig i sin bedömning kan man tyvärr konstatera att trenden vi noterat de senaste åren håller i sig med få revir besatta under längre tid, och få eller inga konstaterade häckningar. Vad gäller troliga eller konstaterade häckningar så har det under 2020 noterats två årsungar från 27.8 Spelhagen, Nyköping (Tomas Larsson) där revirhävdande fåglar även funnits under säsongen. Därutöver en tillfällig observation av en årsunge vid gården Galat, Hedlandet, Eskilstuna 25.7 (Kent Carlsson). Dessutom finns rapporter under längre tid indikerande besatta revir på två platser till i Nyköping. Förutom konstaterade eller troliga häckningar föreligger 20 fynd från vår/sommar och tre från hösten.

Svartvit flugsnappare x halsbandsflugsnappare
Foto: Peter Skoglund

Buskskvätta (Saxicola rubetra)
Fynd gjorda före 20.4 är fortfarande ovanliga i vårt rapportområde varför årets första buskskvätta kan vara värd att nämna. Desto mer anmärkningsvärd är sedan årets sista notering som sträcker sig in i början av december. Fynd som görs under de första dagarna i oktober är redan de sällsynta varför denna kvardröjande fågel är uppseendeväckande. Decemberfynd av arten är sällsynta även ur ett riksperspektiv. Fyndet är fotodokumenterat.
Första fynd: 1 ex. rastande Tybblefälten, SO Stensjön, Stora Malm, Katrineholm 19.4 (Kerstin Norin).
Fenologirekord (höst): 1 ex. stationär Lacka gård, Lacka, Trosa 24.11-4.12 (Pierre Stålnäbb).

Obestämd Amur-/vitgumpad buskskvätta Saxicola stejnegeri/maurus (-2019:2/2) (2020:1/1)
Under hösten, strax innan lunch den 26 oktober, upptäcktes en trolig vitgumpad buskskvätta i vassarna i första dammen på Brannäs våtmark i Oxelösund. Arten är extremt svårbestämd, trots massvis med bilder på fågeln så gick det inte att klarlägga vilken art det rörde sig om. Den kommer att publiceras som obestämd amur-/vitgumpad buskskvätta. Fågeln fanns kvar i dammen under hela dagen, men försvann sedan under kommande natt, eftersök dagen efter resulterade i negativt utbyte. Sedan tidigare finns det två fynd i rapportområdet som också har hamnat i samma publiceringsnivå.
Samtliga fynd: 1 1k+ honfärgad Första dammen, Brannäs våtmark, Oxelösund 26.10 (*Thomas Larsson, Jan Gustafsson, Morgan Andersson, m.fl.)

Stenskvätta (Oenanthe oenanthe)
Som konstaterades redan förra året är det ovanligt med fynd av stenskvätta efter mitten av oktober i vårt rapportområde. Därför kan det vara värt att uppmärksamma fyndet från Gorsingeholm. Ännu mer anmärkningsvärt är fyndet från Erikslund då det är det första godkända från november och därmed ett nytt prydligt fenologirekord för hösten. Båda fynden är fotodokumenterade.
Sent fynd: 1 1K Lötfälten, Gorsingeholm, Strängnäs 18.10 (Kjell Thorsén, Ulf Gustafsson).
Fenologirekord (höst): 3 ex. rastande Erikslund, Västerljung, Trosa 6.11 (Claes Leijon, Ida Leijon).

Järnsparv (Prunella modularis)
Järnsparven tillhör en grupp av arter som börjar bli svår att avgöra när de första fåglarna faktiskt anländer på våren. Anledningen till det är förstås att arten börjar bli en så pass regelbunden övervintrare att det börjar bli svårt att avgöra om fåglarna är övervintrare eller nyanlända fåglar. Fynd i slutet av februari gäller troligen övervintrande fåglar, medan fynd mellan den 8-10:e mars troligen är nyanlända. Detta är, liksom för flertalet andra arter, något tidigare än normalt. Återigen också ett flertal januarifynd även i år och dessutom ytterligare ett par observationen i första veckan av februari utöver det.
Vinterfynd (januari och december): 1 ex. rastande Brandholmen återvinningscentral, Nyköping 2.1 (Samuel Wivstad). 1 ex. spel/sång Brannäs våtmark, Oxelösund 6.1 (Teet Sirotkin, Jeanin Day). 1 ex. spel/sång Dammkärrets skogsmatning, Nyköping 18.1 (Gregorio Para, Björn Erixon, Kerstin Spjuth m.fl.). 1 ex. spel/sång Långa bryggan, Marsviken, Nyköping 18.1 (Marianne Mattiasson, Susanne Stilling, Bertil Karlsson). 1 ex. födosökande Jössebacken, Stensund, Trosa 25.1 (Thomas Persson). 1 ex. Brannäs våtmark, Oxelösund 1.12 (Lennart Wahlén). 2 ex. rastande Brandholmens reningsverk, Nyköping 3-17.12 (Örjan Jitelius, Jan Hägg, Kalle Brinell m.fl.). 1 ex. rastande Gamla Oxelösund, Oxelösund 24.12 (Kalle Brinell)

Gulärla (Motacilla flava)
Gulärlorna anländer vanligtvis till våra trakter under senare delen av april och de sista sträcker söderut i slutet av september. För 2020 finns det inga rapporter utanför detta datumintervall.
Första fynd: 1 ex. sträckande N Lindbacke, Svanviken, Nyköping 18.4 (Samuel Wivstad). Sista fynd: 1 ex. sträckande Hartsö-Enskär fstn, Enskär, Hartsö skärgård, Nyköping 27.9 (Samuel Wivstad, Adam Stålnäbb, Kalle Brinell).
Stort antal (=>100 ex): 150 2K+ rastande Marsäng, Nyköping 3.5 (Jan Gustafsson, Jan Karlsson). 100 ex. rastande Fyrtorps våtmark, Katrineholm 17.5 (Krister Andersson). 100 ex. rastande Gamla tornet, Näsnaren, Katrineholm 18.5 (Krister Andersson). 150 1K+ rastande Marsäng, Nyköping 24.8 (Jan Gustafsson, Jan Karlsson, Lars Sundin, m.fl.).

Sydlig gulärla (Motacilla flava flava):
De gulärlor som häckar inom rapportområdet, och ungefär upp till norrlandsgränsen, är s.k. "sydliga gulärlor (rasen flava).
Häckningar: 3 ex. föda åt ungar Marsäng, Nyköping 21.6 (Jan Karlsson). 1 ex. föda åt ungar Berga-Tuna ladugård, Nyköping 22.6 och 8.7 (Jan Karlsson). 2 ex. föda åt ungar Stäpphöksberget, Marsäng, Nyköping 11.7 (Jan Karlsson). 4 ex. pulli/nyligen flygga ungar Gorsingeholms våtmark, Gorsingeholm, Strängnäs 20.6 (Fredrik Hellner).

Forsärla (Motacilla cinerea)
Tre forsärlor övervintrade i länet under vintern 2019/2020. Detta är något som ju nu faktiskt börjar bli ett regelbundet beteende. Arten verkar förvisso vara en tålig fågel och de första fåglarna på våren anländer också mycket tidigt. Första halvan av mars är helt normalt och i år rapporterades den första forsärlan i Vingåkersån redan den 2:a mars (Ronny Nilsson). Fortsatt ökning utav antalet rapporter under häckningstid även i år och vi har åtminstone 12 säkra häckningar denna sommar och därutöver fåglar på minst 18 lokaler där fåglar har setts under våren, men där ingen uppföljning har skett. Således finns det förmodligen forsärlor på drygt 30 lokaler i rapportområdet, även om man nog inte kan räkna med att alla lokaler verkligen är häckningsplatser. Förmodligen finns det dock även ett mörkertal i länet och en riktad inventering hade förstås varit intressant! Utöver alla vinter/häckningsfynd, så har det också rapporterats ett 50-tal forsärlor under vår och höst.
Vinterfynd (januari och december): 1 ex. rastande Reningsverksdiket, Gorsingeholm, Strängnäs 4-25.1 (Frank van Spelde, Yngve Meijer). 1 ex. rastande Ekeby våtmark, Eskilstuna 5-19.1 (Bo Runesson, Yonas Ericsson, Joachim Strengbom). 1 ex. födosökande Virå bruk, Nyköping 19.1 (Maria Strömberg). 1 ex. födosökande Faktoriholmen, Eskilstuna 2.12 (Hans Herdegen). 2 ex. rastande Ekeby våtmark, Eskilstuna 3-31.12 (Mattias Öberg, Tommy Emanuelsson m.fl.). 1 ex. rastande Södra kyrkogården, Strängnäs 12-30.12 (Elisabeth Byskata-Evjen, Yngve Meijer m.fl.). 1 ex. förbiflygande Kolsta gård, Eskilstuna 21.12 (Yonas Ericsson).

Engelsk sädesärla (Motacilla alba yarrellii) (-2019:9/9) (2020:1/1)
Årets rapport är det första fyndet sedan år 2015 och fynd utav typiska hanar är än ovanligare. Märkligt nog är de flesta fynden i vårt rapportområdet honfärgade individer, varför man nog kan misstänka att en del intermediära fåglar finns publicerade i vårat material.
Samtliga fynd: 1 hane rastande Svärta gård, Nyköping 13.4 (Jan Sjöstedt).

Större piplärka (Anthus richardi) (-2019:17/17) (2020:3/3)
Känslan är att arten verkar ha haft några dålig år sett ur den nationella fyndbilden, men fyndbilden hos oss är ändå relativt stabil. Arten är dock mycket ovanlig, om än regelbunden. Sedan milleniumskiftet så är arten anträffad under elva utav åren och ibland med ett par fynd/år. Man kan då snabbt räkna ut att de allra flesta utav rapportområdets fynd faktiskt är gjorda under de senaste 20 åren. Årets första fynd (13:e sept) är dock det tidigaste någonsin, vilket nu innebär att alla rapportområdets fynd är gjorda inom tidsramen 13:e sept-8:e nov. Tyngdpunkten för alla fynd ligger dock tydligt i slutet utav septemberbörjan av oktober, med ett mediandatum den 24:e september. Årets rapporter kommer alla från sträcklokaler utmed kusten, vid lämpliga biotoper och där arten är sedd ett flertal gånger förr genom åren.
Samtliga fynd: 1 ex. sträckande SV Marsäng, Nyköping 13.9 (*Samuel Wivstad, *Adam Stålnäbb, *Jan Gustafsson m.fl.). 1 ex. rastande Marsäng, Nyköping 21-26.9 (*Björn Erixon, *Fredrik Larsson, *Lennart Wahlén m.fl.). 1 ex. rastande Horns båtvarv, Nyköping 27.9 (*Peter Lantz, *Sofi Nordfeldt).

Ängspiplärka (Anthus pratensis)
Återigen en del vinterfynd, men under januari sågs arten endast på en lokal. Nämligen vid Marsäng, Nyköping där maximalt fyra ex rapporterades. Både antalet fynd och antalet individer är betydligt färre än i januari 2019, vilket man ändå kan tycka är lite märkligt med tanke på de milda förutsättningarna denna vinter. Vårens första ängspiplärkor bedöms vara de som sträckte förbi Brannäs våtmark, Oxelösund den 13:e mars. Detta är något tidigare än mediandatumet (median 1987-2019=15:e mars).
Vinterfynd (januari och december): 4 ex. rastande Marsäng, Nyköping 25.1 (Samuel

Wivstad m.fl.). 3 ex. rastande Marsäng, Nyköping 12.12 (Jan Karlsson, Lars Danielsson). 2 ex. förbiflygande Diket, Brandholmen, Nyköping 13.12 (Viktor Björkert). 1 ex. Strandstuviken, Nyköping 26.12 (Mikael Ackelman)

Trädpiplärka (Anthus trivialis)

Vårens första trädpiplärkor hade återigen koll på klockan och anlände den 18:e april (Samuel Wivstad, Lennart Wahlén, Annika Henschen). Detta är som sagt mycket nära vad man kan förvänta sig, men ändock ett par dagar senare än mediandatumet (median 1987-2019=16:e april). Inga anmärkningsvärt sena höstfynd finns rapporterade utan den sista rapporten gäller en rastande fågel på Källskären, Oxelösund den 6:e oktober (Kalle Brinell, Niklas Liljebäck, Johan Hammar). Från hösten finns ett par dagar med bättre sträck, även om det inte är i närheten av några sträckrekord.

Stora sträcksiffror (>400 exemplar): 543 ex. sträckande SV Horns båtvarv, Nyköping 15.8 (Kalle Brinell). 1854 ex. sträckande SV Horns båtvarv, Nyköping 16.8 (Kalle Brinell) och 418 ex. sträckande SV Marsäng, Nyköping 16.8 (Samuel Wivstad, Adam Stålnäbb).

Rödstrupig piplärka (Anthus cervinus)

För första gången på flera år så rapporterades arten under våren. Dessutom gäller den rapporten ett aprilfynd, vilket sticker ut i statistiken. Observationer i sista dagarna av denna månad förekommer, om än långt ifrån årligen, men vårens rödstrupiga piplärkor måste ändå bedömas vara mycket tidiga. Uppskattningsvis, med risk för både underskattning och dubbelräkning, så rapporterades drygt 30-35 individer under perioden 23.8-1.10. Arten är fortfarande tillräckligt talrik för att vi inte ska publicera samtliga fynd.

Vårfynd: 2 ex. Tornmaden, Strandstuviken, Nyköping 25.4 (Mikael Ackelman).

Skärpiplärka (Anthus petrosus)

Arten är väl spridd i vår skärgård och en beståndsuppskattning utifrån spontanrapporteringen i artportalen är inte möjlig. Artens starkaste fäste i vårt rapportområde är dock på ön Hävringe utanför Oxelösund. Minst 10-12 par häckar på den lite drygt 500 meter långa ön och det är inte helt lätt att ha koll på revirtätheten när man är på ön.

Vinterfynd (januari och december): 1 ex. rastande Ängudden, Hummelvik, Nyköping 17.1 (Kalle Brinell).

Tallbit (Pinicola enucleator)

Under första halvan av året observerades det, föga förvånande, betydligt fler tallbitar än normalt. Detta är ju naturligtvis fåglar från föregående hösts invasion av arten. En stor andel av fynden är gjorda i januari och rör då individer som höll sig kvar i vårt rapportområde. Enbart ett fåtal observationer gjordes i februari och mars. Under höststräcket är fyndbilden tillbaka till mer normala nivåer och det gjordes fyra fynd om 16 fåglar under hösten.

Höstfynd: 1 ex. lockläte, övriga läten Skyttorp, Nynäs naturreservat, Nyköping 7.10 (Johan Ehrenkrona). 2 hane sträckande SV Vattentornet, Oxelösund 3.11 (Ola Kumlin). 1 honfärgad sträckande SV Vattentornet, Oxelösund 3.11 (Ola Kumlin). 12 ex. födosökande Oppeby, Nyköping 5.12 (Jonny Werdin).

Rosenfink (Carpodacus erythrinus)

Årets första rosenfink rapporterades vid Brannäs våtmark, Oxelösund den 12:e maj. Detta är ett ganska så förväntat fynd, om än något tidigare än vad man kan klassa som normalt. Under året finns det rapport om lite drygt ett 60-tal sjungande hanar, varav ett flertal ifrån inlandslokaler i exempelvis Eskilstuna där arten normalt sett inte förekommer. Artens kärnfäste är dock utan tvekan längs med kusten och även om arten främst rapporteras kring stadskärnorna i Nyköping/Oxelösund/Trosa, så kan man nog misstänka att det verkliga antalet rosenfinksrevir längs med Sörmlandskusten är långt många fler än vad som faktiskt rapporteras. På lång sikt verkar dock det Sörmländska beståndet vara relativt stabilt, om än eventuellt något minskade de senaste fem åren. Fortsatt rapportering får visa om detta är en tillfällig trend eller om det beror på bristfällig rapportering.

Första fynd: 1 ex. spel/sång Brannäs våtmark, Oxelösund 12.5 (Tommy Knutsson).

Sista fynd: 1 ex. rastande Horns båtvarv, Nyköping 18.8 (Kalle Brinell).

Vinterhämpling (Linaria flavirostris)

Antalet vinterobservationer varierar från år till år. Under året gjordes 12 fynd om 374 fåglar under vintermånaderna. Arten kan variera kraftigt men summan är i samma storleksordning som de senaste åren. En riktigt stor flock noterades under januari i Nyköping, där storleken uppskattades till inte mindre än 200 individer.

Rosenfink
Foto: Leif Nyström

Stora antal (>100 ex, januari): 200 ex. förbiflygande Ängstugans fågeltorn, Ängstugeområdet, Nyköping 6.1 (Gregorio Para). 150 ex. Ängstugans koloniområde, Nyköping 18.1 (Gregorio Para, Björn Erixon, Kerstin Spjuth m.fl.).

Hämpling (Linaria cannabina)

Under de senaste åren har det varit sparsamt med vinterfynd i rapportområdet. Under det gångna året noterades däremot tre fynd om 55 individer i januari, varav ett av fynden rör hela 53 individer, vilket inte alls hör till vanligheterna. I december gjordes ett fynd rörande en förbiflygande fågel. Årets total av vinterfynd sticker ut och betydligt fler individer än vanligt noterades.

Vinterfynd (januari och december):1 ex. rastande Norra parkeringsskogen, Gamla Oxelösund, Oxelösund 18.1 (Johan Ehrenkrona, Mattias Ohlsberg). 1 ex. förbiflygande Piren, f.d. fiskehamnen, Femöre, Oxelösund 18.1 (Lars Danielsson, Marianne Mattiasson, Pontus Åkerholm m.fl.). 53 ex. födosökande Hillesta, Västerljung, Trosa 26-30.1 (Janne Oldebring, Hans Norelius, Eva Edmert m.fl.). 1 ex. förbiflygande Diket och dikets utlopp, Brandholmen, Nyköping 19.12 (Kenneth Pless).

Snösiska (Acanthis flammea exilipes)

Under året har enbart fem rapporter inkommit om 13 individer av denna underart. Detta är betydligt färre än tidigare år. Enbart en observation gjordes i början av året och resterande gjordes under hösten. Den lågfrekventa rapporteringen kan nog till viss del förklaras av det inte rörde sig mycket gråsiskor alls under året. Om degraderingen från art till underart har börjat visa sig nu är svårt att säga såklart.

Antalet individer fördelar sig kommunvis enligt följande; Eskilstuna (2), Strängnäs (10), Katrineholm (1) och Trosa (1).

Bändelkorsnäbb (Loxia bifasciata)

Under året finns fem fynd av sex individer i rapportområdet. Detta är ett litet uppsving från förra året men under normalt för år där arten inte uppträder invasionsartat.

Samtliga fynd: noterad lockläte, övriga läten Brannäs våtmark, Oxelösund 18.3 (Tommy Knutsson). 1 ex. lockläte, övriga läten Älundavägen 9, Hållsta, Eskilstuna 20.6 (Peter Carlsson). 2 ex. sträckande SV Horns båtvarv, Nyköping 15.8 (Kalle Brinell). noterad lockläte, övriga läten Brannäs våtmark, Oxelösund 16.8 (Tommy Knutsson). 1 ex. förbiflygande kraftledningsgatan, Rom, Fjällveden, Nyköping 8.9 (Jan Karlsson).

Steglits (Carduelis carduelis)

Större flockar av arten rapporteras numera regelbundet efter häckningen på hösten och flockar på 100 individer eller mer blir allt vanligare. En riktigt stor flock noterades också med uppskattningsvis 500 individer.

Stora antal (=>150 ex): 250 ex. födosökande Erkan, Nyköping 1-19.1 (Rickard Gustafsson, Lars Danielsson, Morgan Andersson m.fl.). 250 ex. stationär Gällstaavtaget, solrosfält, Nyköping 1.1 (Per Flodin, Göran Andersson, Jukka Väyrynen). 150 ex. stationär Öllsta Östergård, Jönåker, Nyköping 2.2 (Henrik Andersson). 150 ex. födosökande Lötfälten, Gorsingeholm, Strängnäs 29.8-4.9 (Kjell Thorsén, Yngve Meijer, Magnus Brandel). 300 ex. födosökande Lundbyfälten, Eskilstuna 20.9 (Kent Carlsson). 200 ex. födosökande Västra Helgestadammen, Skåraområdet, Nyköping 24.9 (Lennart Wahlén). 500 ex. födosökande Lilla Kungsladugården, Nyköping 28.9-13.12 (Ingvar Jansson, Björn Erixon, Jan Hägg m.fl.).

Gulhämpling (Serinus serinus) (-2019:8/8) (2020:1/1)

Rapportområdets blott nionde fynd och första fyndet sedan 2017, och därmed en värdig raritet i rapportområdet. Fyndet gjordes den här gången i slutet av april ute på Hävringe. Samtliga fynd: 1 ex. rastande Hävringe, Oxelösund 28.4 (*Niklas Liljebäck).

Ortolansparv (Emberiza hortulana)

Arten fortsätter att vara ovanlig i vårt rapportområde och är numera en raritet. Antalet fynd ligger på samma nivå som de senaste åren. I år gjordes det enbart två fynd, och båda dessa under vårsträcket. Fåglarna uteblev därmed helt under hösten.

Samtliga fynd: 1 ex. rastande Lötbacka, Löt, Gorsingeholm, Strängnäs 3.5 (Kjell Thorsén). 1 hane stationär Aspafälten, västra delen, Oxelösund 13.5 (Tommy Knutsson).

Videsparv (Emberiza rustica)

Arten är en sällsynt gäst under höststräcket i rapportområdet och blir allt ovanligare i takt med att populationen minskar. Årets enda fynd gjordes i mitten av september och får

Järnsparv
Foto: Leif Nyström

anses falla under normala ramar.
Samtliga fynd: 1 ex. rastande Brannäs våtmark, Oxelösund 18.9 (Tommy Knutsson).

Sävsparv (Emberiza schoeniclus)

Från januari finns det fynd av sävsparv från sex lokaler i Nyköping och en lokal i Eskilstuna. Summerar man högsta noteringen från respektive lokal blir den totala summan 13 individer. Detta är en lite ökning från förra året men något mindre än normalt. Föga förvånande är samtliga rapporter från vasstäta områden.
Vinterfynd (januari): 6 ex. lockläte, övriga läten Diket och dikets utlopp, Brandholmen, Nyköping 4-18.1 (Samuel Wivstad, Peter Lantz, Bertil Karlsson m.fl.). 1 ex. rastande Enholmen, Nyköping 6.1 (Kalle Brinell). 1 ex. rastande Horns båtvarv, Nyköping 6.1 (Kalle Brinell). 2 ex. lockläte, övriga läten Ekeby våtmark, Eskilstuna 11-19.1 (Petter Sahlström, Sten Ljungars, Kent Carlsson m.fl.). 1 ex. rastande Ängstugans fågeltorn, Ängstugeområdet, Nyköping 17.1 (Kalle Brinell). 1 ex. lockläte, övriga läten Svanvikens plattform, Svanviken, Nyköping 18.1 (Johan Ehrenkrona, Mattias Ohlsberg). 1 ex. rastande Åstugan, Sjösa, Nyköping 18.1 (Kalle Brinell, Adam Stålnäbb, Samuel Wivstad).

Lappsparv (Calcarius lapponicus)

Under vårsträcket gjordes endast ett fynd om två fåglar, medan det observerades 24 individer från 12 olika lokaler under höststräcket (6.9-9.11). Som mest observerades fyra individer åt gången men majoriteten av fynden rör en eller två fåglar.
Vårfynd: 2 ex. Tornmaden, Strandstuviken, Nyköping 11.4 (Mikael Ackelman).

Snösparv (Plectrophenax nivalis)

Arten observeras så gott som årligen under vintermånaderna i vårt rapportområde. Under det gångna året gjordes enbart två fynd under vintern, och båda dessa då i januari. Toppen för arten blev vårsträcket (6.2-12.4) där inte mindre än 212 individer noterades. Höststräcket blev inte alls lika påtagligt och enbart 60 individer sågs under hösten.
Vinterfynd (januari): 5 ex. rastande Tornmaden, Strandstuviken, Nyköping 15.1 (Mikael Ackelman). 1 ex. förbiflygande Lindbacke, Svanviken, Nyköping 22.1 (Lennart Wahlén).

Rapportering av fågelobservationer

Artsammanställningen i den här årsboken bygger på fågelobservationer som gjorts under 2020 och som rapporterats via rapporteringssystemet Artportalen (www.artportalen.se).
Det är den regionala rapportkommittén för Södermanland, ofta förkortat till Rrk, som har gjort sammanställningen. Rrk har också till uppgift att granska de rapporter som kommer in via Artportalen. Det är Rrk som avgör om en ovanlig observation har tillräcklig kvalitet för att godkännas och publiceras. Det kan gälla en observation av en ovanlig fågelart, men även en observation som gjorts vid en ovanlig tid på året, en s.k. fenologirapport.

Rapporter som gäller mycket exklusiva fynd skickar Rrk vidare för bedömning till rapportkommittén på riksnivå, ofta förkortad Rk. Vi ser helst att du rapporterar successivt i Artportalen. Detta underlättar oändligt för Rrk och innebär att vi alla får mycket på köpet avseende exempelvis bevakning av särskilt intressanta fynd (rariteter, udda antal, udda tidpunkt o.s.v.) med hjälp av de filter vi definierat.
Notera att rapporter inskrivna i rapportsystemet Artportalen efter den 31 januari påföljande år riskerar att inte komma med i rätt årssammanställning. Glöm sedan inte att göra beskrivningar av sällsyntare arter eller udda fynd i övrigt där skriftlig dokumentation/beskrivning krävs. Vilka dessa är framgår av filtreringen uppsatt i Artportalen av Rrk, men som gemene rapportör egentligen inte behöver hålla reda på. Om man rapporterar något som kräver beskrivning kommer automatiskt en länk att skapas till ett rapportformulär i Artportalen som man ser när man är inloggad.

För att se denna länk behöver man klicka på art/arterna under rubriken ”Fynd för vlidering” till vänster på din egen sida när du är inloggad i Artportalen. Notera att det går bra att rapportera även känslig information i Artportalen som häckningar av rovfåglar och liknande, men kom då ihåg att använda ett häckningskriterie under fliken Aktivitet i din rapportering. Dessa publiceras naturligvis inte i detalj och kommer inte att synas för andra än rapportören och Rrk, men kännedomen om dem kan vara avgörande i fågelskyddsarbetet.

Rrk Södermanland

Gärdsmyg
Foto: Leif Nyström

Om rapportering av fåglar på Artportalen

Föreningen Södermanlands Ornitologer (FSO) vill uppmuntra alla att rapportera sina fågelobservationer på Artportalen. Artportalen är det bästa redskapet som finns för att som privatperson bidra till fågelskyddet, då det bland annat används av myndigheterna inför exploatering och skogsavverkning. De inrapporterade fågelobservationerna kan då vara helt avgörande för att rätt hänsyn ska tas och för att långsiktigt kunna bevara fåglarna.

Vi vill uppmuntra att man rapporterar (att man använder något i aktivitetsfältet) med ett så högt häckningskriterium som möjligt, såsom ”obs i häcktid, lämplig biotop” eller ”besöker bebott bo”, men även anger om det är en rastande eller sträckande fågel. Samt, att man rapporterar så noggrant som möjligt. I många fall kan det vara bättre att skapa en egen lokal istället för att använda de förinställda publika lokalerna som ofta är har en sämre noggrannhet. En ökad noggrannhet och ett högre häckningskriterium hjälper myndigheterna att enklare kunna avgöra vilka områden som det ska tas hänsyn till och hur stark den hänsynen bör vara. I nuläget upplever myndigheterna ett problem med att många skyddsvärda arter inte är inrapporterade med en tillräcklig noggrannhet eller har ett tillräckligt häckningskriterium. Följden kan bli att många områden exploateras utan nödvändig hänsyn till dessa arter. På Artportalen döljs rapporter av skyddsvärda arter med ett häckningskriterium automatiskt, så att ingen utomstående kan komma över uppgifterna.

FSO bevakar och validerar inkomna rapporter på Artportalen genom den Regionala rapportkommittén(Rrk Södermanland) för att bland annat sammanställa häckningar, vilket underlättar för myndigheternas bedömningar. För vissa skyddsvärda arter finns det även en kontaktperson kopplad till FSO som man kan vända sig till. FSO jobbar aktivt med sekretessen för uppgifterna som de tar del av genom Artportalen och endast två stycken medlemmar (Jan Gustafsson och Per Flodin) har full behörighet att se uppgifter för de mest skyddsvärda arterna. Dessa arter är bland annat berguv, havsörn, kungsörn och pilgrimsfalk.

Rrk Södermanland

Rrk:s ledamöter under 2021

Under arbetet med rapporter inkomna under 2020 består Rrk Sörmland av 11 ledamöter.

Anton Johansson
Sammankallande, rapportmottagare och sammanställningsansvarig
Linnévägen 12B, 611 56 Nyköping
070-2974388

Göran Andersson, Trosa
Sammanställningsansvarig

Per Flodin, Flen
Ansvarig Artportalen, fågelskydd

Jan Hägg, Nyköping,
Sammanställningsansvarig

Petter Sundin, Tullinge
Sammanställningsansvarig

Yngve Meijer, Stallarholmen
Sammanställningsansvarig

Kalle Brinell, Tierp
Sammanställningsansvarig, bildgranskare

Jan Gustafsson, Oxelösund
Sammanställningsansvarig, fyndstatistik, fågelskydd

Samuel Wivstad, Nyköping
Sammanställningsansvarig

Peter Lantz, Nyköping
Sammanställningsansvarig, NV arter

Fredrik Enoksson
Sammanställningsansvarig, NV arter

Skriftliga rapporter för rariteter hanteras i Artportalen. För den som vill komma i kontakt med Rrk Sörmland via e-post gäller adressen: rrk@sormlandsornitologerna.se

Styrdokument för Regionala rapportkommittén i Södermanland

Regionala rapportkommittén (Rrk) är en arbetsgrupp inom Föreningen Södermanlands Ornitologer (FSO).

Sammankallande för Rrk utses av FSO-styrelsen.
Övriga Rrk-medlemmar utses inom Rrk som fördelar uppgifter till medlemmarna inom gruppen.

Sammankallande samordnar arbetet inom Rrk och har fortlöpande kontakt med styrelsen.

Rrk:s arbetsuppgifter är att:

- Sammanställa ett underlag till årsrapport i Artportalen. Uppgiften omfattar validering/kvalitetssäkring och bedömning av fågelobservationer för årsrapporten. För dessa arter skrivs artkommentar och de fynd som ska publiceras markeras för publicering i regional- och nationell årsrapport.
- Bedöma inkomna raritetsrapporter av ovanliga och svårbestämda arter.
- Skapa/förvalta regional rapportmall.
- Administrera publika fågellokaler i Artportalen. Innebär att skapa nya lokaler och redigerar befintliga.
- Föra fyndstatistik över arter med 100 eller färre fynd i rapportområdet och hålla denna statistik aktuell i Artportalen.
- Bevaka utveckling i arternas fenologi i rapportområdet. Nya fenologirekord ska dokumenteras genom att fynd beskrivs genom raritetsrapport.
- Följa rapportering i Artportalen av ett antal utvalda arter av högt naturvårdsintresse.
- Utvalda arter är de högt skyddsklassade arterna (havsörn, kungsörn, pilgrimsfalk och berguv). För att se fynd som rapporterats med häckningskriterium av dessa arter krävs full behörighet till skyddade fynd i Artportalen. Full behörighet till dessa fynd begränsas till två Rrk-medlemmar, som är godkända av FSOs styrelse. Alla medlemmar ska ha adekvat kunskap för hantering av rapporter av skyddsklassade arter (skyddsklass 3,4,5).
- Ge support kring Artportalen till användare. Utöver grundläggande support om systemet ingår att informera användare om betydelsen av noggrann rapportering.

(Fastställt av FSOs styrelse 2018-10-23)

Hur behandlas arter som beskrivits på blankett inom Rrk Södermanland?

Arter som skall beskrivas på blankett får automatiskt en sådan blankett knuten till rapporten när den skrivs in, den får detta utifrån den rapportmall som finns i Artportalen.

Vissa undantag finns dock, och det är då sådana arter där endera könet är undantaget för blankett, exempelvis adulta praktejderhanar. Även udda datumobservationer kan vara sådana.
I dessa fall gör en Rrk-medlem en manuell validering på rapporten så att den får ett beskrivningskrav på blankett eller att blankettkravet släpps direkt. Denna åtgärd kan ta ett tag innan den görs, allt utifrån den enskilda Rrk-medlemmens arbete i Artportalen.

I fall där bild/ljud bifogats rapport på Artportalen som utan tvivel bekräftar arten i rapporten så kan blankettkravet släppas när kontroll görs av Rrk-medlem.

Rrk ser trots detta att man helst gör blankettbeskrivning på dessa arter som har en bild/

Lövsångare, Foto: Leif Nyström

ljud för att dessa arter/blanketter skall hamna i det samlade arkivet över rapporter som inkommit på blankett. Rrk önskar åtminstone att man knyter blid/ljud till blanketten om man inte kan/vill skriva en textförklaring på sitt fynd.

Vem skall då skriva en beskrivningsblankett?
Vi ser helst att den som finner/upptäcker fågeln som faller inom beskrivningskrav och har artbestämt den och skriver in den i Artportalen gör denna blankettbeskrivning. Om upptäckaren av fågel som fått beskrivningskrav själv inte bestämt fågeln så är det i första hand den som bestämt fågeln till art som gör beskrivningen på blanketten i Artportalen.

Vi ser ju gärna att flera gör en blankettskrivning av art som fått beskrivningskrav (detta för att olika rapportörer kan bidra med fler bestämningsnycklar som gör att en rapport blir bedömd rätt). ***Men vi vill inte se en rapport som inte innehåller något som beskriver fågeln.*** Däremot går det bra att bara bifoga bild/ljud i en blankettrapport.

Hur behandlas sedan en beskrivning på blankett på en art?
Inom Rrk finns flera erkänt duktiga ornitologer som läser de inkomna beskrivningsblanketterna noggrant och utan några förutfattade meningar om rapportskrivaren. Oavsett om denna är nybörjare eller erfaren ornitolog.

De inom Rrk bedömer sedan den inkomna rapporten och ger den ett omdöme. När alla inom den läsande gruppen i Rrk gjort sin bedömning tar hela Rrk med sammankallande i spetsen ett beslut om rapporten utifrån de omdömen som gjorts, allt ifrån ett godkännande till ett underkännande.

I samband med att en rapport har fått ett underkännande beslut så kommer den/de person/personer som skrivit en beskrivningsblankett få ett meddelande under fliken ”Mina sidor” på Artportalen om beslutet. Vid godkända fynd ser rapportören det genom den symbol som nu lagts till fyndet.

När detta förfarande har gjorts av en godkänd fågelrapport, så går man igenom (inom snar framtid) övriga rapporter av samma fågel som då också har beskrivningskrav, men inte inkommit med beskrivning. De rapporter av samma fågel som finns inom den tidsperiod som omfattar en period som inte avviker på slutdatum valideras om till godkänd. Om fynd av arten ligger långt efter slutdatum så kvarstår beskrivningskravet på blankett och vissa fall meddelas rapportör genom meddelande på ”Mina sidor” med fråga om datumet är rätt inskrivet m.m.

Om fågeln har blivit underkänd så valideras denna rapport som avser beskrivningsblanketten till underkänd. De övriga fynden på denna fågel har fortfarande då sitt beskrivningskrav på blankett kvar tills rapport inkommit. Året efter när Rrk arbetar med nästkommande årsrapport underkänns alla rapporter som inte inkommit med beskrivningsblankett. Detta med underkännande görs även på arter som det inte inkommit någon beskrivning på av någon rapportör.

Vill någon rapportör efter att en rapport blivit underkänd komma med en beskrivning på blankett i efterhand så meddelar denna person Rrk om detta så validerar Rrk om fyndet till att vara med beskrivningssymbol.

Rrk Södermanland/2018-12-19

Ökenstenskvätta. Foto: Göran Andersson

Hartsö-Enskär fågelstation 2020

Text: Göran Altstedt

Verksamheten vid fågelstationen var likt tidigare år uppdelad i två perioder. Under häckningstid genomfördes inventeringar på Enskär och i yttre delen av Hartsö skärgård. Ordinarie ringmärkningen startade sedan 20/9 och pågick i fyra veckor. Totalt ringmärktes under hösten 2778 fåglar av 36 arter. Inga ugglor ringmärktes och invasionsarter var fåtaliga under hösten, med undantag för nötskrika som uppträdde lite mer talrikt.

Inventeringar

Enskär besöktes vid flera tillfällen och inventerades för att bland annat följa eventuell förekomst av höksångare. Ingen observation gjordes av arten detta år. 4 par knölsvan häckande i området runt Enskär. Tidigt på sommaren noterades 2+3+4+5 ungar hos dessa par. Skedand och kricka häckade sannolikt på Enskär, och ett par snatterand noterades med 4 ungar. 4 honor av vigg sågs med ungar (7+8+11+9) i Gräshålet, södra Enskär, vid flera tillfällen. Svärta sågs med upp till 10 ex, och konstaterades även häcka. 2 honor med 5 ungar sågs vid flera tillfällen runt södra Enskär. Minst 3 par drillsnäppa, 2 par strandskata och morkulla häckade på Enskär. I Gräshålet häckade även 1 par svarthakedopping. Troligen fanns även i år en mindre koloni av häger på Enskär. Bland noterade tättingar under inventering på Enskär kan nämnas 2 par rödstjärt, 2 par grå flugsnappare, 1 par törnskata, 1 sjungande trädlärka, minst 5 sjungande skärpiplärkor, upp till 7 sjungande ärtsångare, minst 3 sjungande törnsångare, 1 sjungande härmsångare, 1 göktyta och 1 sjungande rosenfink.

Från inventeringar i yttre delen av Hartsö skärgård kan nämnas svärta med upp till 30 ex och honor med 10 respektive 11 ungar i yttre

Trädkrypare Foto: Ingrid Altstedt

Deltagare vid uppstarten på Enskär, Foto: Ingrid Altstedt

delen av skärgården. 3 par gravand häckade framgångsrikt i området. 2+5+3 ungar med föräldrar noterades vid flera tillfällen, bland annat runt St. Garkast. Minst 2 kullar med småskrake sågs bland de yttre skären med 5+6 ungar. 1 par roskarl lyckades glädjande nog med häckning och fick ut 1 unge. 2 par kustlabb häckade runt St. Garkast och fick vardera 2 ungar. 2 mindre kolonier med silvertärna fanns i området, men väldigt få ungar noterades i dessa. Gråtrut gjorde likt tidigare år häckningsförsök på Garkast och Torskbådan. På Garkast sågs upp till cirka 25 adulta fåglar, men endast 4 par påbörjade häckning och inte en enda unge såg dagens ljus. På Torskbådan var det flera par som påbörjade häckning och 2-3 ungar kläcktes, men sågs aldrig flygga.

Adulta tordmular har noterats med upp till 20 ex vid Torskbådan och runt 30 vid Långö Trutbåda. Några få par verkar ha gjort häckningsförsök, bland annat på Torskbådan. Någon framgångsrik häckning noterades dock inte, men möjligtvis kan en sen häckning på Torskbådan ha genomförts med okänt resultat.

Uppstart

Efter att vädret medfört inställd uppstart den planerade helgen 12-13/9, kunde den dock genomföras helgen därpå. På lördagen 19/9 avgick två båtar i halvklart väder ut till Enskär från Studsvik med de 8 personer som deltog. Väl framme på Enskär klarnade det på och resten av dagen avnjöts i soligt och lugnt väder. Innan arbetet påbörjades gick vi en promenad runt södra Enskär och då upptäcktes en tajgasångare samtidigt som en forsärla flög över oss!

Tajgasångaren noterades sedan vid flera tillfällen. En gedigen arbetsinsats med städning av huset, röjning av nätgator och stigar samt lagning av staketet genomfördes under dagen. Lördagen avrundades sedan med gemensamt fika innan båtarna med deltagarna satte kurs mot fastlandet. Dagen därpå inleddes sedan höstens ordinarie ringmärkning.

Observationer under hösten

Gråhakedopping noterades rasta vid två tillfällen. Av sträckande sjöfåglar kan bland annat nämnas uppskattningsvis 2000 blässgäss som passerade Enskär under dagen 4/10. I flockarna noterades även enstaka sädgäss. Prutgås noterades sträckande två dagar med 23 stycken 21/9 och 47 stycken 26/9, då även 18 stycken rastade. Bläsand sträckte förbi 25/9 och 26/9 med 94 respektive 15 fåglar. Smålom sågs under två dagar, 2 stycken 21/9 och 1 25/9. Av rovfåglar kan nämnas inte mindre än 7 blå kärrhökar 26/9, en pilgrimsfalk 13/10 och en bivråk 25/9.

Inga ugglor fångades ju under hösten, men 3-4 stycken hornugglor sågs på kvällen 15/10.

Varfågel sågs endast 2 dagar under pågående ringmärkning, 15/10 och 17/10. De flesta invasionsarter var väldigt fåtaliga och många uteblev helt i fångsten, som till exempel hackspettar. Nötskrika sågs dock lite fler av, med cirka 50 som gjorde sträckförsök 23/9. Forsärla noterades förutom på uppstarten även 13-14-15/10. I vanlig ordning brukar de första sidensvansarna dyka upp mot slutet på säsongen, så även denna höst med första observationen 12/10. 17/10 noterades även en snösparv.

Utöver de ringmärkta tajgasångarna, hördes och sågs ytterligare minst 3 fåglar runt fågelstationen utan att fångas, samt fågeln vid uppstarten.

Efter avslutad ringmärkningssäsong gjordes några besök på ön och då noterades 7/11 bland annat 3 smålommar, 2+6 snösparvar, 2 vinterhämplingar och cirka 100 sidensvansar. 28/11 sågs 2 berglärkor som tillfälligt rastade på hällarna öster om fågelstationen och även 6 snösparvar.

Ringmärkningen

Den ordinarie ringmärkningen startade 20/9 och pågick sedan under fyra veckor till 18/10. Lite nytillskott på personalfronten bådar gott inför framtida säsonger. Totalt ringmärktes 2778 fåglar av 36 arter. Ingen ny art för fågelstationen ringmärktes. I vanlig ordning är det kungsfågel som dominerar fångsten med 1837 stycken, vilket motsvarar hela 66 %. Bland det lite mer udda i fångsten kan nämnas följande; fågelstationens 16:e kungsfågelsångare, 3 mindre flugsnappare och fågelstationens 5:e steglits som senast ringmärktes 2006. Även en sibirisk gransångare ”tristis” ringmärktes.

Även denna höst har vi deltagit i ett försök att fånga tajgasångare med hjälp av läten, och lyckades fånga och ringmärka hela 5 stycken. Totalt har nu 30 tajgasångare ringmärkts vid fågelstationen.

Ovanligt många gransångare ringmärktes, hela 71 stycken. Det är det högsta antalet på en säsong sedan 1976, och dessutom 4:e högsta antalet någonsin. Även av blåmes ringmärktes fler än genomsnittet på 107 då 160 stycken ringmärktes, vilket är högsta antalet sedan 2010. Totalt har nu 182 790 fåglar av 165 arter ringmärkts vid Hartsö-Enskär fågelstation. Fångsten presenteras i separat tabell.

Ringmärkta fåglar i tabell:

Sparvhök	1	Mindre flugsnappare	3
Större hackspett	1	Entita	2
Trädpiplärka	1	Svartmes	17
Ängspiplärka	1	Blåmes	170
Gärdsmyg	79	Talgoxe	45
Järnsparv	27	Nötväcka	2
Rödhake	234	Trädkrypare	23
Koltrast	5	Nötskrika	4
Björktrast	1	Bofink	5
Taltrast	32	Bergfink	1
Rödvingetrast	1	Grönfink	4
Dubbeltrast	1	Steglits	1
Ärtsångare	2	Grönsiska	81
Svarthätta	14	Gråsiska	96
Kungsfågelsångare	1	Domherre	2
Tajgasångare	5	Gulsparv	5
Gransångare	71	Sävsparv	1
Lövsångare	12	SUMMA	2778
Kungsfågel	1837		

Gråsiska, färgvariation
Foto: Ingrid Altstedt

Främmande kontroller inrapporterade 2020

R 273952 – Trädkrypare, årsunge
2020-09-30 Säppi, Finland
2020-10-17 Enskär (PFL)
Kontrollerad av ringmärkare och släppt
17 dagar, 378 km SV

UJ 2743 – Kungsfågel, årsunge eller äldre
2020-10-03 Landsort
2020-10-08 Enskär (GAT)
Kontrollerad av ringmärkare och släppt
5 dagar, 23 km VSV

SH 3982 – Kungsfågel, årsunge
2020-08-20 Norsjö, Västerbotten
2020-09-24 Enskär (JOG)
Kontrollerad av ringmärkare och släppt
35 dagar, 693 km S

FA 7899 – Kungsfågel, årsunge
2019-10-12 Kaderavec, Turnov, Tjeckien
2020-10-10 Enskär (GAT)
Kontrollerad av ringmärkare och släppt
364 dagar, 915 km N

Återfynd inrapporterade 2020

DB 79397 – Rödhake, årsunge
2020-09-25 Enskär (KBL)
2020-10-13 Detmold, Tyskland
Nyligen död, troligen flugit mot glasruta.
18 dagar, 926 km SV

Personal

Utöver undertecknad har följande person deltagit i verksamheten som ringmärkare eller assistenter: Kalle Brinell, Adam Stålnäbb, Samuel Wivstad, Janne Oldebring, Nicke Helldorff, Dan Johansson, Lennart Wahlén Peter Altstedt, Ingrid Altstadt, Per Folkesson och Per Flodin. Stort tack till er alla för en värdefull insats!

Upprop

Fågelstationen har akut brist på ringmärkare. Flera intresserade assistenter finns, som vill komma ut till Enskär tillsammans med någon erfaren ringmärkare. Om du som läser detta känner dig träffad, tveka inte att höra av dig till: hartso.enskar@sormlandsornitologerna.se

Följ oss på vår blogg

Under pågående ringmärkningssäsong går det att följa vår verksamhet på vår blogg: hartsoenskar.blogspot.com

Arbetsgrupp

Under 2020 bildades en arbetsgrupp som ska ansvara för fågelstationens drift. I denna grupp ingår förutom undertecknad: Janne Oldebring, Adam Stålnäbb, Per-Åke Hägerroth och Kalle Brinell.

Göran Altstedt
hartso.enskar@sormlandsornitologerna.se

Försäljning
Stöd fågelstationens verksamhet genom att köpa fågelholkar i olika storlekar, klisterdekaler, ”enskärsugglan” (med eller utan tomteluva) och den snygga kepsen med broderad logga.
Kontakta gärna undertecknad för köp och leveransfrågor

Göran Altstedt
hartso.enskar@sormlandsornitologerna.se

Keps 150:-

Enskärsugglan 50:-

Fågelholkar i olika storlekar

Dekal 20:-

Brandkronad kungsfågel
Foto: Leif Nyström

Fågelföreningen Tärnan

artrally 2020, Nyköping/Oxelösund

Text: Jan Gustafsson och Susanne Stilling

För 24:e gången gick Tärnans artrally av stapeln på lördagen den 18 januari. I grådisigt väder med våranknytning startade rallyt på morgonen, framåt lunchtid kom det in ett lättare duggregn på en del håll i tävlingsområdet för att på slutet övergå till en del solsken.

22 olika lag med totalt 66 deltagare åkte runt i Nyköpings- och Oxelösunds kommuner för att samla arter till sitt lag. Flera nya lag och då nya personer var med detta år.

Denna blandade skådardag med social aktivitet blir mer och mer uppskattat av de närvarande, för att vara med krävs inget annat än att anmäla ett lag och sedan ha roligt och utföra denna dag i sitt eget tempo. Det viktigaste är inte att segra, det viktigaste är att komma ut och träffa skådarkamrater från alla hörn av Sörmlands län, samt att det kommer skådare utanför länet och deltar.

Efter tävlingstidens slut så samlades vi för gemensam genomgång av dagen på restaurang Sailor Kickis i Oxelösund.

Inne på restaurangen började Jan Gustafsson tillsammans med Susanne Stilling med att hälsa alla välkomna. Därefter berättades det om den kommande mobilanpassade hemsidan för lokalbeskrivningar för fågellokaler i länet.

Segrande laget. Från vänster, Kalle Brinell, Samuel Wivstad och Adam Stålnäbb
Foto: Morgan Andersson

Bernth Andersson berättade om hörselförstärkare och parabol som fanns för intresserade.

Jan Gustafsson delade ut priset för Miljölistan 2019, här blev det Lennart Wahlén som noterade 203 arter, och sedan var det utlottning av 4 st årskalendrar för 2020 framtagna av Ingemar Lind.

När detta var klart började vi gå igenom dagens observerade arter för att sedan följa upp med att se hur många arter respektive lag samlat ihop.

Under dagen så sågs det 91 olika arter av lagen tillsammans. Detta är nytt rekord för vårt artrally. En ny art för artrallyhistorien noterades, nämligen vitkindad gås.

Några arter som inte ses så ofta blev det också. För tredje gången genom åren så sågs sädgås, observerades i Skåraområdet, Stigtomta, likaså var det tredje gången för bläsgås, även den i Skåraområdet, Stigtomta. Båda arterna sågs senast 2008.

Den nya arten för artrallyhistorien var som sagt vitkindad gås, 1 ex sågs förbiflygande i Nyköpings hamn, och även 1 ex vid Horns båtvarv (kanske samma individ).

Bläsand sågs enbart för tredje gången även den, 2 ex flög förbi Ängudden, Hummelvik i yttre Bråviken. De två föregående åren den noterades var 2001 och 2017.

Stjärtand även i år, i år fanns 1 ex i Järpsätter-Ytterbo våtmark SO Buskhyttan. Det var tredje året i följd, alltså åren 2018 - 2020, den har alltså inte noterats alls tidigare.

Skogsduva enbart för fjärde gången genom åren, sågs i Skåraområdet. Även för hämpling var det fjärde gången i artrallyhistorien, bland annat 1 ex som flög över deltagarna på parkeringen vid restaurangen på Femöre.

Årets segrarlag blev detta år laget Kalle Brinell, Samuel Wivstad och Adam Stålnäbb som krossade de övriga lagen. De lyckades få ihop hela 77 arter, det högsta vinnartalet någonsin, tidigare hade segrarlaget som bäst fått ihop 72 arter 2007. Som tvåa kom två lag Per Astfeldt, Torvald Bergström samt Jukka Väyrynen, Göran Andersson med 65 arter vardera.

Det har nu setts 136 arter (om vi fortfarande räknar med snösiskan), och grågås x kanadagås, denna har ej medräknats i totalen under de 24 år som artrallyt bedrivits.

Efter allt prat och genomgång blev vi idag serverade en tacobuffé efter en hård dags slit.

Vi som arrangerade det hela vill TACKA alla deltagare för en väl genomförd dag i fält, utan Ert deltagande vore det en omöjlighet att genomföra artrallyt.

Jan Gustafsson och Susanne Stilling

Mat
Foto: Göran Andersson

Resultatlista Artrally 2020		Antal arter
1	Samuel Wivstad, Adam Stålnäbb, Kalle Brinell	77
2	Per Astfeldt, Torvald Bergström	65
2	Jukka Väyrynen, Göran Andersson	65
4	Jonny Werdin, Lennart Wahlén, Jan Oldebring, Marcus Oldebring	64
5	Jeanin Day, Teet Sirotkin	63
6	Stig Larsson, Ingvar Jansson, Lasse Skog, Ann Löwbeer	62
7	Johan Bergkvist, Mattias Ohlsberg	62
8	Susanne Stilling, Marianne Mattiasson, Bertil Karlsson	59
9	Eva-Karin Brinell, Inger Midell	59
10	Mats Andersson, Inger Kullander, Mikael Unéus, Jan Linder	58
11	Jan Karlsson, Anders Jönsson, Henrik Andersson	58
12	John Löfgren, Morgan Andersson, Anne Lindgren	57
12	Lars Danielsson, Tomas Gustavsson, Pontus Åkerholm	57
14	Bernth Andersson, Krister Aronsson, Leif Ekblom, Frank van Spelde	55
14	Björn Erixon, Gregorio Para, Kerstin Spjuth, Leif Lindvall	55
14	Maria Gustavsson, Per Flodin, Per Folkesson, Markus Forsberg	55
14	Anita Eriksson, Ulrika Ahlblom, Lillemor Däckfors	55
18	Hilde Nystad, Karl Ingvarson, Fredrik Enoksson	54
19	Ulf Hagström, Per Wallsten	54
20	Hans Norelius, Eva Edmert	52
21	Maria Barkell, Gunhild Wallén, Ann-Marie Thorstenson, Susanne Lindqvist Larsson	42
22	Fredrik Larsson, Kjell Larsson, Hans Larsson	33

Vem skådar vem?, Foto: Göran Andersson

Ejder
Foto: Jan Karlsson

Sörmlands Ejderhusprojekt

på Hävringe 2020

Under 2020 fortsatte studierna av ejderns utnyttjande av våra ejderhus och skydd under häckningstid på ön Hävringe i skärgården utanför Oxelösund, nu för femte året i följd. Ansvarig för projektet är som tidigare Fågelföreningen Tärnan i Nyköping/Oxelösund.

Liksom under 2019 var insatsen i fält från vår sida tidsmässigt något mindre än under åren 2016-2018. Dessutom var antalet tillgängliga ejderhus under 2020 något färre än tidigare, under 2016 fanns 60 st och under 2017-2019 ca 90 st. Då justeringar i form av ombyggnader, förflyttningar och röjningar gjorts under de gångna åren så skedde inför säsongen 2020 även borttagningar av sämre skydd och sådana hus som varit tomma under de första åren. Med de fortsatta justeringarna blev resultatet att det fanns 65 funktionella hus/skydd under 2020.

Arbetet med att iordningställa alla detta års hus/skydd utfördes den 27 mars. Den dagen fanns 400-500 stationära ejdrar runt Hävringe och ca 250 ex sträckte förbi mot nordost. Kring ön fanns då också stationärt 6-8 havsörnar.

Under äggläggningsperiodens första skede gjordes ett besök den 24/4 då det låg ca 2500 ejdrar, med ett stort överskott av hanar, vid Hävringe med omnejd. Vi noterade då två ruvande honor i våra skydd och hittade även några rövade och urätna ejderägg från andra bon, troligen predation av kråka som under året häckade med 2-3 par på ön. Fem havsörnar sågs denna dag.

Två veckor senare, den 7/5, gjordes nästa kontroll och då hittades nio påbörjade ejderhäckningar i våra skydd. Under perioden mellan våra besök hade det varit ganska folktomt på ön och det var troligen en bidragande orsak till att fyra av dessa hade misslyckats p.g.a. plundring. Denna dag fanns det ca 1000 ejdrar och 8 havsörnar vid Hävringe och skären däromkring. Ett par veckor senare, den 19/5, rapporterades 13 havsörnar från samma område.

Ytterligare en vecka senare, den 26-27/5, fanns det ca 800 stationära ejdrar på platsen och nu började äggen kläckas med påföljd att ungarna kom i sjön, 8-9 kullar med totalt 36 små ungar sågs.

Den 1/6 gjordes åter en noggrann kontroll och nu räknades minst 64 små ejderungar runt ön. En stor flock om ca 1000 ruggande (?) ejderhanar låg ett stycke norr om ön, medan ca 500 ådor med ett fåtal gudingar låg närmare intill huvudön. Några få ännu ruvande honor fanns kvar på Hävringe.

Den 9/6 sågs 19 ejderungar vid Hävringe i samband med en sjöfågelinventering i skärgården och samtidigt noterades enstaka ännu ruvande honor samt ca 250 adulta fåglar.

Fortfarande den 3/8 fanns ca 150 adulta kvar tillsammans med 25 små ungar. Dessa relativt sena ungar måste ha kommit ur ägg som värpts i månadsskiftet juni/juli. Kanske var det då omläggningar efter misslyckade försök tidigare under säsongen.

Under 2020 bedömde vi att det häckade något färre ejdrar på Hävringe än under de närmast föregående fyra åren. Antalet adulta fåglar som finns vid ön under april-maj är varje år så stort att det inte ger någon vägledning till hur många par som häckar vid Hävringe eller om det sker några förändringar i populationsstorleken. Sannolikt skall många av dessa fåglar vidare för att häcka längre norrut, kanske t.o.m. så långt bort som vid Ishavet.

Enligt tidigare beräkningar har det årligen häckat drygt hundra par ejder på Hävringe. Med ett snitt på fem ungar per häckning och med 50-60 % (lågt räknat) lyckade häckningar så borde ungproduktionen bli 250-300 ungar som kommer i sjön. Redan under de första dagarna blir dock många av dessa trutmat, men man kan tycka att vi borde se fler ungar än vad vi gör vid våra besök. Framför allt under juni borde det bli fler ungar vartefter tiden går, men icke så.

Under 2020 sågs vid våra tillfälliga och utspridda besök 36+64+19+25 små ungar, alltså totalt ca 140 ungar utspritt under drygt två månader. En möjlig förklaring är att ådorna som tar hand om de ofta större grupperna av ungar faktiskt lämnar området och simmar in mot fastlandet med dem. Detta har setts vid ett par tillfällen och kanske sker allmänt. Varför i så fall? Kan det bero på födobrist i ytterskärgården? Vi ser ju aldrig några halvstora ungar därute.

Ejder
Foto: Jan Karlsson

För första gången under vår femåriga studie så bröts trenden med ökande användning av våra utplacerade hus/skydd, vilket möjligen kan ha berott på att det kanske även var något färre ejdrar totalt som häckade på Hävringe under 2020 jämfört med de närmast föregående åren.

Totalt gjordes detta år häckningsförsök av ejdrar i 17 av våra hus/skydd, men endast tio av dessa blev lyckade. Predation av havsörn vid ejderbona konstaterades vid minst fyra av de sju misslyckade häckningarna.

I våra hus/skydd häckade även en vigg med positivt resultat medan boet av en gräsand som försökte göra detsamma blev rövat.

Fyra svärthonor nyttjade också skydden och lyckades med sina häckningar. Den 17/7 räknades ca 100 små ungar på vattnet, den 3/8 sågs 75 ungar och den 29/8 sågs 25 ungar.
De stora mängderna svärta som rastar vid Hävringe under flyttningen vidare norrut visade sig bl.a. med 546 rastande den 22/5 och 480 rastande den 5/6.

Sörmlands Ejderhusprojekt/arbetsgruppen

Sponsorer - Ejderhusprojektet 2020

STATENS FASTIGHETSVERK

Naturskyddsföreningen
Nyköping & Oxelösund

WWF

WWF HAR DEL-FINANSIERAT DETTA PROJEKT

FSO

FÖRENINGEN SÖDERMANLANDS ORNITOLOGER

LÄNSSTYRELSEN
Södermanlands län

Sörmlands Sparbank

S.S.I.F.

ÖKNASKOLAN
TYSTBERGA

Alvins fond

CRAMO

SSAB

/OPTIMERA/
Bygghandel för proffs

Projekt Skräntärna
i yttre Bråviken 2020

Text: Henrik Andersson (HA) i samråd med Jan Gustafsson och Ulrik Lötberg

Inledning

Några av Fågelföreningen Tärnans medlemmar har under de senaste åren jobbat med den rödlistade skräntärnan. Fågeln pryder vår förenings logga så bara av den anledningen skulle det vara synd om den försvann från vårt område. I vår region har vi det senaste decenniet haft vår största koloni i Bråviken på gränsen mellan Södermanland och Östergötland. De senaste åren har varit bekymmersamma för skräntärnorna. Det har ringmärkts många ungar, men vi beräknar att endast fåtal av dessa blivit flygga. Det har under flera år gjort fina insatser mot misstänkt predator genom att sätta ut minkfällor och utöva jakt på mink innan häckningssäsongen för skräntärnorna startar. På senare år har dock förluster skett under sommaren och det är i huvudsak havsörnen som är deras fiende. Det är Jan Gustafsson som är huvudansvarig för projektet från Tärnans håll och ringmärkningen och övergripande ansvarig för ostkustens skräntärnor är Ulrik Lötberg från Uppsala.

Jag, HA, har tillgång till egen båt och har därför varit den som varit mest tid i området och här kommer en rapport.

Försök till skyddsåtgärder

Efter förra årets (2019) dåliga häckningsresultat var arbetsgruppen lite nedslagna. Vi lägger mycket tid till ringmärkning av ungar, men de överlever bara några veckor. Var det idé att fortsätta? I ett arbetsmöte med Länsstyrelsen och Nyköpings kommun peppade vi dock upp oss. Det kom upp en del förslag på hur man skulle kunna skydda kolonin. Redan förra året placerades det ut halvor av betongrör på öarna och syftet är att ge ungarna en chans att ta skydd i dessa när havsörnsattackerna kommer. Vi pratade även om att försöka få till en örn-skrämma, liknande det koncept som finns vid kolonin vid Stenarna norr om Uppsala. De har placerat en liten båt med en docka i så det ser ut som någon sitter och fiskar. Inköp av båt m.m. skulle innebära större kostnader, så därför ska vi försöka ansöka om

Skräntärna
Foto: Hans Norelius

Skräntärna i Bråviken, Foto: Henrik Andersson

pengar från fonder i framtiden. Nu ordnade Nyköpings kommun fram ett större antal nya cementrör som placerades ut på ön Långa Hållet. Vi byggde också en koja där med två syften. Dels att kunna sitta där och läsa av redan ringmärkta skräntärnor, dels om havsörnen landar kunna kliva ut ur kojan och på så sätt förhoppningsvis få en långvarig effekt hos havsörnen att jaga på andra öar än just här.

Rören placerades ut den 19 april. Vi har haft kolonin häckande på framförallt fyra öar i området. Vi kände att det var goda chanser på att häckning skulle ske på ön Långa Hållet även i år, men det visade sig att de istället valde grannön Hållen. Vi ville inte flytta koja och annat mitt i häckningssäsongen så därför kan vi inte riktigt utvärdera om vår arbetsinsats hade någon positiv påverkan. Skrattmåskolonin som istället häckade här uppfattade vi dock uppskatta rören då många bon lades i direkt anslutning till dem då de åtminstone gav extra vindskydd. Vi såg också att rören senare på säsongen användes av ungar för att söka skydd från den stekheta solen.

Kameraövervakning

Redan förra året fick vi möjlighet att placera ut en kamera vid kolonin. Syftet är att klargöra vilken typ av predatorer som drabbar kolonin. Förra året kom kameran ut väldigt sent, men i år var den på plats redan i april, först på Långa Hållet men sedan flyttades den över till Hållen. Vid Långa Hållet såg vi inte någon havsörn i bild, men de mås och tärnor som fanns på ön gjorde då och då uppflog i panik som tydde på att havsörnen var i närheten. När vi sedan flyttade över kameran till Hållen där kolonin valde att etablera sig i år så fångades havsörnen med attacker tämligen omgående. Kameran är av äldre modell och den är inte manövreringsbar, så det har sina begränsningar. Vi hoppas på att få en modernare i framtiden för att se hela ön och även kunna läsa av ringmärkta fåglar på distans.
Kameran på Hållen visade ganska snabbt på att äldre havsörn gjorde attacker mot kolonin. Det skedde under dygnets alla timmar men framförallt i skymning. Ibland var den kvar långa stunder och gick från bo till bo, vid något tillfälle långt in på natten. Havsörnen flög

Skräntärna i Bråviken, Foto: Henrik Andersson

alltså inte iväg med byte till ungar utan stannade och åt på plats. Vi åkte tämligen omgående ut och konstaterade då förödelsen även utanför bild. När vi var ute i skärgården såg vi mitt på dagen pågående havsörnsattacker på andra öar där den härjade i kolonier av trut och andra måsfåglar.

Kompletterande skyddsåtgärd

Att sitta på distans och konstatera att kolonin håller på att utraderas även detta år var förstås frustrerande. Jag beslutade att försöka med ett billigare alternativ att få örnen att välja andra öar än just att plocka ungar från den skyddsvärda skräntärnan.

Efter flera års arbete med våra skräntärnor så konstaterar jag att de inte är speciellt skygga. Så fort vi håller oss stilla på ön återgår de tämligen snabbt till sina bon och häckningsbestyr. Jag känner också att havsörnen normalt är en mycket skygg fågel som är vaksam för förändringar. Jag ville utnyttja detta och ställde på prov ut en örn-skrämma i formen av en klassisk fågelskrämma. När den placerades ut så bevakade jag sedan skräntärnornas reaktion och som väntat tog det bara en kvart tills de accepterat ”gubben”. Vi fortsatte dagligen att följa händelserna på ön via kameran och nu sågs inte havsörnen till. Min bedömning är att det var ett lyckat koncept. Attacker har iakttagits på skär i närområdet vid flera tillfällen så det är inte så att havsörnarna försvunnit.

Kartläggning av kolonin

Kameran blev ju lite malplacerad inledningsvis då kolonin etablerades sig på Hållen detta år. Kameran flyttades dock över den 18 maj och då hade de redan kommit långt i äggläggningen. Vi har försökt göra besök på ön åtminstone var fjortonde dag för att kunna stämma av läget. Det är av vikt att se när äggen läggs för att senare kunna planera tidpunkt för ringmärkning.

Redan vid besök den 18 maj påbörjades kartläggning av kolonin. Det görs genom att bon markeras upp med nummer. När detta görs kan man på ett helt annat sätt följa upp hur respektive par lyckas med sin häckning. Det

Örnskrämman Olle, Hållen
Foto: Kajsa Mellbrand

var på Hållen 54 bon och totalt 115 ägg. Bara en vecka senare hade havsörnen utraderat 12 av dessa bon. Det hade dock tillkommit 5 nya bon från sent anlända par. Det var nu örnskrämman ställdes ut. Utöver Hållen fanns ett par bon på Långa Hållet, tre bon vid ett skär nära Risskären (där totalt 22 par tillslut häckade, par som anlände från Hållen samt från andra kolonier i Sverige) och ett bo vid Mellre Benskären. Yttre Benskären som tidigare varit häckningslokal var helt tom på skräntärna. I övrigt i den sörmländska skärgården har vi bara sett ett par hålla till vid Grässkären, okänt om de gjorde häckningsförsök.

Ringavläsning

På andra kolonier längs ostkusten finns modernare kameror. Med dessa kan man zooma in och läsa av ringar på distans. Vi har inte denna möjlighet och därför har jag tillbringat en del tid med att fotografera av ringar. Eftersom vi ringmärkt länge i Bråviken ser vi ganska många av våra egna som återkommer år från år. Det ska också sägas att mer än hälften av de vuxna inte har någon ring alls på sig. Efter årets (2020) misslyckade häckning vid Inre Röskär i Östergötland, p.g.a. havsörnsattacker, verkar flera vuxna individer sökt sig upp till Bråviken under juni månad.

Avläst fågel i Bråviken 2020, märkdatum/ plats för ringmärkning:

6/11/2013	Långa Hållet, Srm
6/10/2015	Långa Hållet, Srm
6/25/2013	Inre Röskär, Ög
6/12/2014	Litet skär NV Risskären, Srm
6/24/2013	Långa Hållet, Srm
6/12/2014	Litet skär NV Risskären, Srm
6/10/2015	Långa Hållet, Srm
6/10/2015	Långa Hållet, Srm
6/12/2014	Litet skär NV Risskären, Srm
6/12/2014	Litet skär NV Risskären, Srm
7/9/2013	Stenarna, Björns skärgård, Upl
6/10/2015	Långa Hållet, Srm
6/12/2014	Litet skär NV Risskären, Srm
7/9/2013	Stenarna, Björns skärgård, Upl
6/25/2013	Inre Röskär, Ög
6/16/2014	Inre Röskär, Ög
6/4/2016	Långa Hållet, Srm
6/25/2013	Inre Röskär, Ög
6/4/2016	Långa Hållet, Srm
6/26/2014	Långa Hållet, Srm
6/12/2014	Litet skär NV Risskären, Srm
6/15/2014	Svarta uden, Älgsbådarna, Sml
6/12/2014	Litet skär NV Risskären, Srm
6/16/2014	Inre Röskär, Ög
6/10/2015	Långa Hållet, Srm
2016	Inre Röskär, Ög (Avläst av Per Flodin)

Samverkan över länsgränserna

Vi från Tärnan har blivit än mer engagerade i skräntärnorna i Östersjön genom att t.ex. nu ha tillgång till kamerorna även vid Stenarna i Uppland och Inre Röskär i södra Östergötland. Framförallt Jan Gustafsson har där bidragit med att på distans göra ringavläsningar även på dessa ställen, samt bevaka och följa havsörnar som befunnit sig även i dessa kolonier. Efter begäran har vi också fysiskt varit på plats och hjälpt till att ringmärka ungar vid Stenarna och vid Inre Röskär under tidig säsong. Tyvärr kunde vi i slutet av juni genom kamera konstatera att ungarna vi ringmärkte i kolonin vid Inre Röskär i det närmaste tillintetgjordes av havsörn. Maximalt ses 16 ungar efter attackerna och hur många som kom på vingar är osäkert.

GPS-loggar

Tidigare år har Ulrik Lötberg satt s.k. GPS-loggar på vuxna fåglar. Vi kan på detta sätt följa deras väg ner mot övervintringskvarteren i Västafrika och ibland konstatera att de

stannar längre perioder i södra Spanien eller Grekland, en del till och med övervintrar här. I år kunde vi följa dem på deras väg upp och flera av dem har återvänt till Bråviken igen. Vi kunde också följa en fågel, som vi döpt till Stella, som efter misslyckad första häckning gjorde en resa tvärs över Östersjön till Finland och den ö som den är uppväxt på, för att sedan snabbt återvända och mest troligt lade ägg på en annan ö. Vi ser också att de inte bara fiskar nära häckningsöarna, utan ofta gör långa flygningar in mot t ex insjön Yngaren.

En GPS-logg ligger kvar, stilla, strax norr om Barcelona. Man kan misstänka att rovfågel tagit den. Ulrik har bett kollegor i Spanien att försöka söka upp den för att få klarhet.

Häckningsresultat

Under inventeringar perioden 18-26 maj räknades totalt 71 bon med ägg. Efter en skakig inledning så verkade det ändå som det kunde bli en bra säsong i år. Det var flera par som misslyckades i början p.g.a. havsörnen, men paren stannade kvar i området och lade en ny kull senare i juni. Vi ringmärkte den 9 juni trots allt 51 ungar och ytterligare riktigt små ungar fanns då i några bon. Vi fann samtidigt 8 ungar döda i boet, det var ovanligt många och inga tydliga tecken på predator fanns. Men vi drar inga större slutsatser av det. Det är helt naturligt att en kullunge som kläcks senare inte har samma chans till överlevnad som sina äldre syskon.

Den 29 juni återvände vi till Hållen och ringmärkte 25 ungar och gjorde återkontroll på 34 av de tidigare märkta ungarna. Vår bedömning är att merparten av de vi ringmärkte första vändan blev flygga. Dessutom konstaterade vi i slutet av juni att det tillslut fanns 22 bon på lilla skäret intill Risskären med drygt ett 40-tal ägg. Jag, HA, placerade ut en ny örn-skrämma här. Det fanns även 7 nyetablerade bon på det mindre skäret vid Hållen, dessutom några få nya bon även på huvudön Hållen. Det såg med andra ord ut att bli en riktigt bra säsong.

Den 8 juli var jag på plats igen och jag fann nu en stor nästan flygg unge som dött. Den låg på klippan och hade inga synliga skador alls. Jag fann även 7 fisk-/silvertärnor som låg döda på marken. Det hade dock varit uruselt väder under en längre tid med regn och kyla.

Bild 1: Gorm, Foto: Stefan Andersson
Bild 2: Örnskrämman Molgan, Foto: Kajsa Mellbrand
Bild 3: Gömsle och rör, Foto: Gregorio Para
Bild 4: Kameran, Foto: Henrik Andersson

Kallaste juli sedan många år tillbaka med en maxtemperatur mitt på dagen på ca 15 grader i skärgården.

Vi tänkte att ungarna strukit med av på grund av ihärdigt regn och köld. Om en havsörn varit där bör havsörnen ätit på dem eller flugit iväg med dem. Det hade även skett en minskning av ägg i bon på det västra skäret vid Hållen och här fanns ingen örn-skrämma utplacerad. Det låg nära till hands att havsörnen varit framme här.

Den 18 juli var vi på plats igen och vid skäret intill Risskären ringmärktes 24 ungar. Det var något färre än beräknat och även här låg det döda fisk-/silvertärnor. Svaret kom när vi närmade oss Hållen. Vi fick anledning att gå iland på ett mindre skär där ett kustlabbspar stod, vi ville se efter om de hade ungar. Claes Kyrk anträffade i en klippskreva en av våra sedan flera veckor tidigare ringmärkta skräntärnor död, tillsammans med en död tordmule och en död småskrake. Claes konstaterade att det utan tvekan kommit mink till området. Nu klarnade den hastiga nedgången även för oss. Våra minkjägare har under de år jag, HA, varit med förtjänstfullt hållit undan minken, då har havsörnen varit det stora problemet. Men nu förstod jag att även de fåglar jag funnit någon vecka tidigare var minkens verk. När vi kom fram till Hållen var det bara att konstatera att det inte fanns någonting kvar att ringmärka.

Tre av de nästan flygga ungarna vid Risskären försåg Ulrik Lötberg med GPS-logg. Redan ett par dagar senare, den 22 juli, kom signaler om att inte allt stod rätt till. Plötsligt låg en av loggarna still på Tunabergshalvön. Jan Gustafsson åkte dit och konstaterade att havsörn ätit upp ungen. Det blev en kort men ändå informationsgivande logg. De andra två ungarna verkade vara vid liv, men var inte kvar på häckningsskäret längre. När jag åkte ut var det bara att konstatera att havsörnen tagit merparten av ungarna på det lilla skäret.

Mink och örn grusade alltså våra förhoppningar om en riktigt bra häckningssäsong, men den blev ändå hygglig jämfört med föregående säsonger. Jag kommer framöver vara mycket snabbare med att inse att det kan röra sig om minkangrepp och på så sätt informera våra minkjägare. När det gäller örnen så tror jag ändå att örnskrämmorna hade effekt. De kom dock ut först när örnen redan slagit ut många bon. Det i sin tur gjorde att de blev tvungna att lägga om några veckor senare. Säsongen blir då väldigt utdragen. Även en skygg örn lär sig till sist att det inte verkar vara så farligt. Jag försökte flytta runt örnskrämman för att behålla effekten, men när tärnorna lade om på ett mycket litet skär så går det helt enkelt inte. I samband med att det inte fanns så många alternativa byten på andra öar i mitten av juli drev hungern örnen till att bli modigare och till sist släppte rädslan helt och predationen av omläggningen till stor del slogs ut.

När jag, HA, skriver detta så är vi inne i augusti månad 2020 och det finns inga stationära skräntärnor kvar i Bråviken. Föreningsmedlemmar har dock rapporterat ett stort antal skräntärnor vid Vadsjön utanför Vrena. Som mest 45 stycken, vilket jag tycker är mycket med tanke på den lilla sjön. Jag är övertygad om att det är många av Bråvikens fåglar som tagit in sina ungar där. Per Flodin lyckades fotografera av några ringar och fåglarna kommer även längre ifrån t.ex. Understen strax norr om Grisslehamn.

Våra loggförsedda fåglar fortsätter att ge intressant information nu i augusti 2020. Den ena årsungen befinner sig vid Vinön i Hjälmaren och den andra finns vid Roxen vid Sättunaviken. Det kommer inte att dröja förrän de tar de första stegen söderut. En av de äldre fåglarna har redan lämnat Sverige. T.ex. fågeln som vi döpt till Stella och som även i år misslyckades med sin häckning. Hon bär också en logg och vi ser att hon redan kommit ner till Cadiz-bukten i södra Spanien där hon brukar övervintra.

Sponsorer Skräntärneprojektet 2020

Nyköping

LÄNSSTYRELSEN
Södermanlands län

Åtgärdsprogram
för hotade arter

Foto: Jan Gustafsson

Obestämd amur-/vitgumpad buskskvätta
Foto: Leif Nyström

Miljöskådarlistan 2020

artletartävling för Tärnans medlemmar

Text: Mats Andersson

För att uppmuntra till fågelskådning på ett klimat- och miljövänligt sätt startade Fågelföreningen Tärnan år 2017 "Miljöskådarlistan". Det är en tävling där det gäller att under ett kalenderår se eller höra så många fågelarter som möjligt. Och detta utan att använda bil eller andra motorfordon. Deltagarna registrerar kontinuerligt sina sedda och hörda arter på Tärnans hemsida, där det också går att fortlöpande följa den aktuella ställningen i tävlingen. Under de fyra år som Miljöskådarlistan har varit igång, har sammanlagt 38 olika personer deltagit åtminstone något år. Nio personer har varit med alla fyra åren. 2020 års upplaga av tävlingen lockade sexton personer att deltaga. Dessa registrerade totalt 226 arter tillsammans, fyra fler än föregående år. Sex nya arter för Miljöskådarlistans historia registrerades 2020, nämligen: ängshök, tretåig más, sillgrissla, större piplärka, tajgasångare och bergtajgasångare. Sammanlagt, sedan tävlingen startade 2017, har deltagarna nu registrerat 262 arter! Av övriga mer ovanliga arter som registrerades i tävlingen 2020 kan nämnas bland annat aftonfalk, skärfläcka, dammsnäppa, berglärka, sommargylling och tallbit. Överlägsen vinnare av Miljöskådarlistan 2020 blev Samuel Wivstad med 222 arter, 15 fler än tvåan. Detta är också nytt rekord i tävlingens historia, det tidigare var på 209 arter. På Fågelföreningen Tärnans hemsida www.tarnan.eu, under grön knapp "Miljöskådarlistan", finns regler samt resultat- och artlistor för alla år att läsa.

Ängshök, Foto: Mauri Karlsberg, www.karlsbergsfoto.com

Pilgrimsfalk
Foto: Thomas Larsson

Pilgrimsfalken
i Sörmland 2020

Text: Per Folkesson & Bertil Karlsson

Med bara två lyckade häckningar av fem etablerade par som resulterade i totalt tre ungar blev 2020 ett rätt klent år för pilgrimsfalkarna i Sörmland. Men man får då minnas att det fortfarande är få par sedan återetableringen för bara fem år sedan, så slumpfaktorer får stort genomslag. Detta gör det också vanskligt att försöka peka på orsaker till det magra resultatet, men klart är i alla fall att bristande grannsämja med ett berguvspar verkar ha spolierat en häckning. Kanske kan Corona-sommaren med extremt mycket människor ute i naturen också ha bidragit till extra störningar på någon lokal. Generellt har dock pilgrimsfalkarna haft ett riktigt bra år i södra Sverige, med en fortsatt uppåtgående trend för såväl antal häckningar som ungar på vingarna. Det talar alltså för att vi kan räkna med ett fortsatt inflöde av falkar till vårt område, så det kan löna sig att hålla koll på lämpliga klippväggar i framtiden!

2020 ringmärktes samtliga tre ungar i de kända lyckade häckningarna den 10 juni, när de var omkring 3–4 veckor gamla. Inventering och ringmärkning är en del av det nationella Projekt Pilgrimsfalk, som sedan tidigt 70-tal arbetat med att rädda och bevara falkarna. Under 2020 flyttade projektet från Naturskyddsföreningen in under BirdLife Sveriges paraply, där det kommer att drivas vidare under projektnamnet Pilgrimsfalk Sverige.

BirdLife SVERIGE

PILGRIMSFALK SVERIGE

Berguven
i Södermanlands län 2019-2020

Text: Göran Altstedt

Som en del i riksinventeringen av berguv 2019-2020 presenteras här resultatet i Södermanlands län. Totalt har under riksinventeringen 47 lokaler besökts vid ett eller flera tillfällen. Av dessa 47 lokaler har det noterats uv på 34, med konstaterade par på 15 av dessa. Det har under inventeringen producerats 34 ungar på de 15 lokalerna, 23 under 2019 och elva under 2020. Tyvärr har det under 2020 även förekommit störningar vid några lokaler som resulterat i misslyckad häckning på två av dessa.

Skillnader

En påtaglig skillnad mellan de båda åren var antalet ungar, 23 under 2019 och endast elva under 2020. Antalet häckningar skiljde dock inte lika påtagligt, då det under 2019 var tolv och under 2020 var tio. Antalet lokaler med ensamma uvar var även betydligt fler under 2020 jämfört med året innan. Det konstaterades inga störningar på lokaler 2019, men minst tre under 2020. Den kanske största skillnaden mellan de båda inventeringsåren var rapporteringen. Under 2019 var det en väldigt bra rapportering, både i artportalen och direkt till inventeringsansvariga, men under 2020 var rapporteringen betydligt sämre.

Nyköpings kommun

Under 2019 konstaterades i kommunen nio häckningar med 16 ungar som resultat. Motsvarande för 2020 var fem häckningar som resulterade i nio ungar. Totalt har under inventeringen 25 lokaler besökts. Under inventeringen har tre nya lokaler noterats, två under 2019 och en under 2020. Möjlig störning kan ha skett på en lokal under 2020 där paret under häckningstid har flyttat från ordinarie häckningsplats till en alternativ plats. Lokalen är tämligen väl rapporterad och lättillgänglig, med uppenbar risk att komma för nära boplatsen. På en annan lokal har störning konstaterats. Där har det i berget nära boplatsen placerats ut fjärrutlöst kamerautrustning under häckningstid (!). Det lär ju knappast vara en seriös naturfotograf som beter sig så.

Trosa kommun

Två häckningar konstaterade 2019 med tre ungar som resultat. Resultat för 2020 var en ensam ropande hane och en misslyckad häckning, möjligen orsakad av trädfällning nära boplats under häckningstid. Totalt har tre lokaler besökts under inventeringen och en ny möjlig lokal har upptäckts.

Gnesta kommun

2019 genomfördes en häckning som gav två ungar. Under 2020 påbörjades två häckningar. En lyckades få fram en unge och den andra misslyckades, troligtvis beroende på störning under den känsligaste delen av häckningstiden i april. Totalt har tre lokaler besökts och en ny upptäckts under inventeringen. Sannolikt finns flera häckningar i kommunen då flera kända lokaler inte besökts eller rapporterats ifrån.

Strängnäs kommun

Under 2019 konstaterades en häckning på en välbevakad lokal med hela fyra ungar som resultat. På samma lokal ropade uv under 2020, men någon lyckad häckning kunde inte noteras. Däremot lyckades ett annat par på en tidigare okänd lokal få en unge. Totalt har rapporter från fem lokaler inkommit under inventeringen.

Ingrid Altstedt med en berguvsunge
Foto: Göran Altstedt, www.exulans.se

Bild ovan
Uvklor, Foto: Ingrid Altstedt

Bild till höger:
Göran Altsted med uvunge, Foto: Ingrid Altstedt

Eskilstuna kommun
Ingen konstaterad eller misstänkt häckning under inventeringen. 2019 inkom rapporter om ropande uv från två lokaler och en sedd på annan lokal under häckningstid. 2020 rapporterades endast en ropande uv. Totalt har fyra lokaler besökts.

Flens kommun
2019 kom endast negativa rapporter från en tidigare känd lokal. 2020 ingen rapport alls. 2019 observerades även en berguv under sommaren på en lokal.

Katrineholms kommun
2019 inkom endast negativa rapporter från två kända lokaler. 2020 endast en rapport, men det avsåg trots allt en tidigare okänd lokal där en ropande uv hördes. Totalt tre lokaler inrapporterade.

Vingåkers kommun
Endast negativa rapporter 2019 från en sedan tidigare känd lokal. Inga rapporter alls 2020.

Sammanfattning
Ett stort tack till alla er som på ett eller annat sätt rapporterat berguv under riksinventeringen. Även om det inte uppmärksammas nationellt 2021, så fortsätter inventering av berguv i Södermanland med oförminskad styrka. Alla rapporter är därför värdefulla, positiva som negativa. Rapporter i artportalen under häckningstid döljs för allmän visning och eventuella rapporter till undertecknad behandlas givetvis med sekretess. Värt att tänka på i sammanhanget är att om man rapporterar fynd av spår efter berguv (spybollar t.ex.) under häckningstid så döljs inte rapporten. Detsamma gäller rapporter utanför häckningstid. En uppmaning är därför att antingen ange häckningskriterie eller dölja rapporten om det avser en tänkbar eller känd häckningslokal.
Tveka inte att höra av dig till undertecknad med tips, frågor och funderingar om berguv.

Göran Altstedt
guralt@exulans.se
070 522 60 81

Grönfink
Foto: Per Thyrén, www.flickr.com/photos/71812399@N02

Rödlistan 2020

Utdrag från rödlistan sammanställt av Torbjörn Winqvist

I april 2020 presenterade SLU Artdatabanken och Naturvårdsverket Sveriges rödlista för femte gången. Den första, som kom år 2000, hade föregåtts av listor över hotade ryggradsdjur från 1975 och böcker om flora- och faunavård i jord- och skogsbruket från början av 1980-talet. Sverige har därmed 45 års erfarenhet av att beskriva tillstånd och trender för landets arter, baserad på kontinuerlig insamling och bearbetning av uppgifter om arternas populationer, livsmiljöer och påverkansfaktorer.

Rödlistan är en objektiv redovisning av tillståndet för Sveriges flora och fauna och följer den internationella naturvårdsunionens kriteriesystem för att kategorisera arter efter deras utdöenderisker. Bedömningarna görs av artansvariga vid SLU Artdatabanken, tillsammans med mer än 100 ledamöter fördelade på 14 expertkommittéer. Förutom ryggradsdjur bedöms fiskar, fjärilar, skalbaggar, ryggradslösa djur, kärlväxter, mossor, svampar, lavar m fl. Av totalt 4 746 rödlistade arter rör 116 fåglar.

I kategoriseringen ingår inga värderingar av hur angeläget det är att bevara eller göra insatser för en viss art, utan bedömningarna syftar strikt till att kvantifiera utdöenderisken. Rödlistan kan betraktas som en barometer för arternas tillstånd och är ett viktigt kunskapsunderlag i naturvårdsarbetet, men även i beslut kring exempelvis fysisk planering och areella näringar.

Våra grannländer Danmark, Finland och Norge tar fram uppdaterade rödlistor inom ungefär samma tidsfönster som Sverige, vilket öppnar för utbyte av erfarenheter och information.

Precis som 2015 trycks rödlistan i fickformat med en tillhörande, men fristående, analysrapport. Båda kan laddas ned på SLU Artdatabankens webbplats ***www.artdatabanken.se*** och på webbapplikationen ***artfakta.se/naturvard*** finns bland annat en dokumentationstext för varje art som förklarar varför arten är rödlistad. I webbapplikationen går också att ladda ned fakta om rödlistade arter, till exempel information om var arten finns, dess ekologi, varför den är rödlistad och vad man kan göra för att förbättra situationen för arten.

Begreppen rödlistade respektive hotade arter
Rödlistade arter uppfyller någon av kriterierna Nationellt utdöd, Akut hotad, Starkt hotad, Sårbar, Nära hotad eller Kunskapsbrist.

Hotade arter är beteckningen på de mest utsatta av de rödlistade, d.v.s. Sårbar, Starkt hotad och Akut hotad.

Rödlistade fåglar i Sverige
Fåglar - 2020 års rödlista jämfört med 2015 års rödlista
Bland kategorin fåglar har antalet rödlistade arter ökat med 21 arter, vilket visar på en tydligt negativ trend, även om antalet hotade arter endast ökar med en art. Det rör sig i flera fall om reella försämringar, till exempel för flera simänder och tropikflyttande tättingar, men även för vanliga arter som gråkråka, skrattmås, björktrast och rödvingetrast.

Talltita, Foto: Jan Karlsson

Antal rödlistningsbara, bedömda, rödlistade och hotade arter i respektive orga-nismgrupp 2020. Andelen bedömda arter baseras på antalet rödlistningsbara arter. Andelen hotade och rödlistade arter baseras på antalet bedömda arter.

	Antal möjliga att rödlista	Antal be-dömda av möjliga	Antal rödlistade av bedömda	Antal hotade av bedömda
Fåglar	253	253	116 (46 %)	53 (21 %)

Sverige - Nytillkomna taxa jämfört med 2015 års rödlista. Bedömd kategori anges i parenteser.

alfågel (NT)	hornuggla (NT)	stenfalk (NT)
björktrast (NT)	järpe (NT)	strandskata (NT)
bläsand (VU)	kricka (VU)	svartsnäppa (NT)
drillsnäppa (NT)	kråka (NT)	svartvit flugsnappare (NT)
entita (NT)	rödvingetrast (NT)	tallbit (VU)
fiskmås (NT)	rörsångare (NT)	talltita (NT)
gravand (NT)	skedand (NT)	tofsvipa (VU)
grönfink (EN)	skrattmås (NT)	ärtsångare (NT)
grönsångare (NT)	slaguggla (NT)	
havstrut (VU)	smådopping (NT)	

Ej längre rödlistade taxa jämfört med 2015 års rödlista
Livskraftiga (LC)

brandkronad kungsfågel	kungsfågel	sånglärka
gröngöling	skäggmes	ängspiplärka

Ej bedömda (NE)
nötkråka
silltrut
sädgås

Rödlistade fåglar i Sörmland

Av de 116 arter i som rödlistats i Sverige återfinns 75 arter i Sörmlands län. Dessa anges som

- 59 bofasta arter, varav 22 tillkommit sedan 2015.
- 5 tillfälliga eller endast förvildade
- 11 utdöda i länet, tidigare bofasta

Bofasta arter i Sörmland som rödlistats. Nytillkomna arter markerade med - NY

backsvala	havsörn	skrattmås - NY
berguv	hornuggla - NY	skräntärna
bivråk	hussvala	smådopping - NY
björktrast - NY	järpe - NY	småfläckig sumphöna
brun glada	kornknarr	spillkråka
brunand	kricka - NY	stare
buskskvätta	kråka - NY	strandskata - NY
busksångare	kungsfiskare	svart rödstjärt
drillsnäppa - NY	kungsörn	svartvit flugsnappare - NY
duvhök	kustlabb	svärta
ejder	lundsångare	sävsparv
entita - NY	mindre hackspett	talltita - NY
fiskmås - NY	pilgrimsfalk	tobisgrissla
flodsångare	rapphöna	tofsvipa - NY
gravand - NY	rosenfink	tornseglare
gråtrut	roskarl	trastsångare
grönfink - NY	rödvingetrast - NY	vaktel
grönsångare - NY	rördrom	årta
gulsparv	rörsångare - NY	ärtsångare - NY
havstrut - NY	skedand – NY	

Tillfälliga arter i länet som rödlistats
Bläsand
Sommargylling
Storspov
Tretåig hackspett
Vassångare

Utdöda arter i länet enligt rödlistan

Bergand	Härfågel	Svart stork
Blåkråka	Höksångare	Svarttärna
Brushane	Mellanspett	Tofslärka
Dubbelbeckasin	Ortolansparv	

Faktorer bakom rödlistningen

Rödlistade arter av alla slag i Sverige

Skog och jordbruksmark är de två landskapstyper där flest rödlistade arter förekommer. Många arter lever i gränszonen mellan olika landskapstyper eller flyt-tar sig mellan dem. Detta kan innebära att en art kan förekomma i mer än en landskapstyp. Drygt 50 % av alla rödlistade arter förekommer i skogen, och ungefär lika stor andel förekommer i jordbruks-landskapet. För 43 % av de rödlis-tade arterna är skogen en viktig hemvist, medan jordbruks-landskapet är viktigt för 34 % av arterna. För arter som är mer geografiskt begränsade är det viktigt att även beakta hur stor andel som är rödlistad av det totala antalet arter som förekommer i landskapstypen. Exempelvis står fjäll för endast ca 7 % av alla rödlistade arter, men nästan hälften av alla rödlistade arter som är knutna till denna landskapstyp är hotade.

Det kan finnas flera skäl till att arters populationer minskar. De två faktorer som påverkar flest arter i Rödlistan 2020 är avverkning och igenväxning. Avverkning har stor negativ påverkan på ungefär 1 400 arter. Oftast är det fråga om arter som kräver, eller gynnas av, skoglig kontinuitet – bland annat eftersom de har svårt att överleva hyggesfasen och deras substrat eller miljö inte hinner byggas upp innan skogen åter avverkas. Igenväxning har också en stor negativ inverkan på drygt 1 400 arter. Förtätning och igenväxning finns i olika landskapstyper och har flera bakomliggande orsaker. Det moderna jordbruket gör att markanvänd-ningen blir mer intensiv och storskalig än förr, genom att små och medelstora jordbruksföretag läggs ner eller uppgår i större enheter. Detta har också lett till förändrad skötsel av marker som tidigare hävdats genom slåtter eller bete och inneburit att värdefulla småbiotoper, ängs- och betesmarker antingen vuxit igen eller planterats med skog. På de marker som fortfarande betas är betestrycket ofta för högt för arter som gynnas av extensiv hävd, det gäller främst för arter som lever av nektar eller pollen. Intensifierat jordbruk bidrar till ökad näringsbelastning i form av gödsling, näringsläckage och också spridning av kemiska be-kämpningsmedel, vilket har negativa effekter på vattenmiljöer. Ökad näringsbe-lastning och brist på naturliga störningar som brand och översvämning bidrar i sin tur också till igenväxning av såväl gräsmarker som skog, våtmarker och strandmiljöer. Andra viktiga påverkansfaktorer är bottentrålning, exploatering för bebyggelse, minskande värdartspopulationer (främst på grund av askskott- och almsjukan), vattenreglering, invasiva arter och ett förändrat klimat.

Drillsnäppa
Foto: Lars Sundin, www.flickr.com/photos/lamasuma

Gräshoppsångare:
Foto: Leif Nyström

Sörmlands fågellokaler

lokaler.fso.one

Text: Peter Lantz

Fågellokaler i Sörmlands län är en eminent guidebok från 2013. Boken rymmer ett urval av länets främsta lokaler. I början av 2019 inleddes en diskussion inom FSO om att göra en digital variant av lokalguiden. Fördelen med en digital guide är bl.a. att den kan rymma i princip obegränsat med lokaler och även kompletteras med ny information vartefter. Dessutom kan man alltid ha den med sig via sin smartphone och den blir inte slutsåld. Det är bakgrunden till att FSO beslutade att skapa en digital fågellokalsguide för Sörmland.

En mindre arbetsgrupp (Jan Gustafsson, Tormod Kelén och Peter Lantz) bildades för att utröna tekniska alternativ, lägga upp en arbetsplan och utföra arbetet. Först var idén att det skulle vara en app, men det visade sig bli relativt dyrt med avgifter till Google och Apple och till apputvecklare. Valet blev därför att skapa en responsiv webbsida, d.v.s. en sida som tillåter layouten att förändras beroende på vilken skärmstorlek och skärmupplösning som besökaren har, och beroende på vilka funktioner som webbläsaren stödjer.

Gråhäger, Foto: Christine Gilljam

Fågellokaler i Sörmlands län är en eminent guidebok från 2013. Boken rymmer ett urval av länets främsta lokaler. I början av 2019 inleddes en diskussion inom FSO om att göra en digital variant av lokalguiden. Fördelen med en digital guide är bl.a. att den kan rymma i princip obegränsat med lokaler och även kompletteras med ny information vartefter. Dessutom kan man alltid ha den med sig via sin smartphone och den blir inte slutsåld. Det är bakgrunden till att FSO beslutade att skapa en digital fågellokalsguide för Sörmland.

En mindre arbetsgrupp (Jan Gustafsson, Tormod Kelén och Peter Lantz) bildades för att utröna tekniska alternativ, lägga upp en arbetsplan och utföra arbetet. Först var idén att det skulle vara en app, men det visade sig bli relativt dyrt med avgifter till Google och Apple och till apputvecklare. Valet blev därför att skapa en responsiv webbsida, d.v.s. en sida som tillåter layouten att förändras beroende på vilken skärmstorlek och skärmupplösning som besökaren har, och beroende på vilka funktioner som webbläsaren stödjer. Fördelarna med en webbsida är att man inte är beroende av krav och kostnader från Google och Apple, informationen kan enkelt uppdateras fortlöpande, informationen fungerar på alla enheter och informationen är inte "inlåst" i en app utan finns tillgänglig och sökbar för alla. Dessutom går det enkelt att skapa länkar till lokaler för att bifoga in i ett inlägg i t.ex. BAND.

Sigtunaån, Foto: Bertil Kalrsson

Arbetet började med lokalerna i Nyköping och Oxelösund. Därefter har det fyllts på och målet är att det ska finnas lokaler med från länets samtliga kommuner. Tanken är att lokalguiden ska underlätta att hitta till lokalerna, ge tips om obsplatser, vilka arter man kan förvänta sig och när man bäst besöker lokalerna. Förhoppningen är även att guiden ska ge inspiration till att besöka nya platser.

Lokalguiden når man på adressen lokaler.fso.one. Ett tips för snabb åtkomst är att öppna sidan och skapa en genväg till sin startskärm. Eventuella frågor, förslag på förbättringar och gärna tips om nya lokaler skickas till kontakt@fso.one.

BirdLife Sverige arbetar sedan en tid med att bygga en digital guide om Svenska fågellokaler motsvarande den vi har gjort. I nuläget har FSO ett fortlöpande samråd med BirdLife om detta arbete. När BirdLife:s arbete är klart kommer FSO att överväga för och nackdelar med att Sörmlands fågellokaler skulle kunna bli en integrerad del i detta projekt.

Buskskvätta
Foto: Leif Nyström

Kungsörn
Foto: Pekka Pulsa

Kungsörnsinventering 2020

Text: Jan Gustafsson

Under 2020 har inventering i några utvalda områden gjorts på uppdrag av Länsstyrelsen i Södermanlands län. Vi tackar Länsstyrelsen då de bidragit med ekonomiska medel för att inventerare har kunnat få reseersättning samt att det arbetsmaterial som behövts införskaffats utan att belasta inventerare eller lokala fågelföreningar med kostnader.

Undersökning har gjorts i fyra områden, varav två av dessa gränsade till varandra så att det blev ett stort sammanhängande område. Inventering har utförts under tre perioder av

året, period 1 under 1 februari – 31 mars, period 2 under 1 juni – 31 juli, samt period 3 under 1 augusti – 15 september.

Under period 1 har äldre örnar noterats i alla de inventerade områdena, i två av dessa har spelflykt noterats. Tyvärr har dessa spelflyktstillfällen eller andra indikationer inte kunnat registreras som säkrare kriterier utifrån de normer som finns från Naturvårdsverket.
Från period 2 har de två områdena där spelflykt noterats studerats extra noga, vi har i kartmaterial skapat ett rutmönster med koder för varje ruta. Områdena har blivit besökta vid flertalet tillfällen och varje delruta har kontrollerats utan något positivt resultat.

I period 3 har besök gjorts på liknande sätt som under period 1, alltså eftersök från bra platser med god sikt efter flygande äldre kungsörnar eller årsungar av kungsörn. Ingen kontakt har gjorts med kungsörn under period 3.

Från de andra områdena i länet där det historiskt har noterats kungsörn under häckningstid har inga inventeringar gjorts. Från dessa områden har inte heller några rapporter inkommit om kungsörn till arbetsgruppen för kungsörn i länet.

Sammanfattningsvis kan vi utifrån årets inventering konstatera att flera av de undersökta områdena är under starkt skogsbruk, samt att de stora granbarkborreangreppen gör att åtgärder i skogen ökar. Vi ser alltså under 2020 inga säkerställda häckningar eller tecken på att häckning gjorts. Vi bedömer trots detta att arten har ett antal revir i länet Södermanland, vi anser att antalet revir sannolikt ligger på samma nivå som under i stort sett hela perioden 210-2019, alltså 10-12 revir. Några av dessa revir ligger i gränstrakterna till andra län, vilket gör att vissa par kan alternera mellan oss och Östergötland och Närke.

Sävsångare

Smådopping

Stenskvätta

Sädesärla

Samtliga foton: Per Thyrén,
www.flickr.com/photos/71812399@N02

Kungsörn och författaren Yvonne Bolin Bolorin
Foto: Christina Bremfält

Havsörnsvalsen
i Ripsa socken

Text: Yvonne Bolin Bolorin

Det har berättats om den i 90 år. Några visste sanningen men det var ryktena som tog överhanden. Det ska finnas en stor fågel här, sa ryktena, en havsörn. Men ingen har sett den på många år nu. Vad har hänt?

Till och med traktens kyrkoherde engagerade sig till sist i frågan. Var är havsörnen? Den stora mäktiga havsörnen som hela bygden talat om i så många år. Som så många hade sett och saknat och ville se igen.

Plötsligt en dag gick larmet. Den är tillbaka! Havsörnen är tillbaka! Kyrkoherden och hembygdsföreningen ordnade med en hemvändardag och hoppades få se den.

Man skulle träffas och återse den, dricka kaffe och dela minnen.

Så kom Corona. Hemvändardagen ställdes in. Kvar var bara de nya ryktena om att havsörnen äntligen var tillbaka. Två nybörjare i Tärnans fågelförening fick se den en dag. Den var verkligen stor och mäktig, precis som de hört sägas. De såg den allt oftare och började ta med sig andra som också fick beskåda den. Denna beryktade, omtalade havsörn som det talats om i bygden i 90 års tid. Stolta bjöd de båda nybörjarna med sig en mer erfaren fågelskådare från Tärnan. Med en enda blick på den väldiga fågeln stack hon hål på valsen om havsörnen.

Detta här är en kungsörn, sa hon. En kungsörn, en 2K hona. Troligen unge till det sista häckande paret i denna trakt på 30-talet. Sa hon efter lite research.

Så dog den havsörnsvalsen. Verkligheten tog vid men är minst lika spännande. För kungsörnen finns i verkligheten och sitter på en gren i Ripsa skola och har gjort det sedan 1931 då hon hittades död i en kråkfälla och stoppades upp och skänktes till den nybyggda skolan. Där har hon suttit i trappuppgången och blickat ner på alla elever som sprungit upp och ner i trapporna. Där har hon suttit och blickat ut genom fönstren över Ripsas skogar och fält, ut över ett liv hon var ämnad till men nästan inte fick leva. Och där har hon suttit och varit kungsörn medan berättelsen om henne förvandlade henne till en havsörn.

Skolan blev privatägd på 60 talet. Kungsörnen fick vara kvar. Ägarbyte skedde och kungsörnen var kvar. Ännu ett ägarbyte och kungsörnen togs ner under en period men fick komma tillbaka till sin plats då människor som gästade skolan berättade för den nye ägaren om fågelns historia.

I år har hon suttit i Ripsa skola i 90 års tid. Hon börjar få upprättelse vad gäller sin identitet, för de båda nybörjarna har under sommaren visat henne ett par hundra gånger och berättat för alla att den beryktade havsörnen är en kungsörn och vad som utmärker en sådan. Tittar man ut genom skolans fönster idag när vi skriver 2021, kan man ha turen att få se en riktig kungsörn flyga förbi.

Tärnans kungsörnsprojekt pågår och inte långt från Ripsa skola finns en av de platser där man regelbundet står och söker efter dem. De häckar, sannolikt, återigen i bygden. Men om du inte har turen att få se en levande kungsörn därute så knacka på dörren till Ripsa skola och du ska få uppleva att stå under vingarna på en 90 årig kungsörnsdam som sett hur tiderna förändrats, barn bli både vuxna och åldriga och kungsörnssläktet försvinna och komma tillbaka.

För livet går vidare, det går alltid vidare. Det kan även en uppstoppad kungsörn lära oss.

Havsörn och silvertärna
Foto: Leif Nyström

Skräntärnan KC9

Text: Jan Gustafsson

Genom färgmärkning av skräntärnor kan man ibland lyckas läsa av dessa färgringar med tubkikare. Fågeln KC9 som föddes på ett skär vid Risskären i Bråviken, Nyköping 2014, har efter det att den fick sin färgring blivit avläst vid flera tillfällen. Bilden på fågeln i denna artikel är tagen av Thomas Larsson i samband med att den fick sin stål- och färgring.

Redan den första vintern så lästes den av i området kring Cadiz i Spanien, avläst den 23 januari 2015, den är vid avläsning alltså en 2K fågel, och den kommer inte återvända till Sverige förrän om några år om den inte blir drabbad av något tragiskt.

2018 så kom den tillbaka till Sverige, i varje fall är det första gången som den blir avläst i landet. Den blir avläst på Stenarna i nordöstra Uppland i den skräntärnekoloni som finns där. Vi får förmoda att den var en häckande fågel då avläsningen ägde rum den 1 juni. Den återvände alltså inte till sitt födelseområde.

Redan den 28 september 2018 kommer nästa avläsning av KC9, nu återigen från området vid Cadiz i Spanien och nästa avläsning är den 14 januari 2019 i samma område. Vi kan nu vara ganska säkra på att den övervintrar varje år i detta område.

Sedan dröjer det till den 16 maj 2020 innan vi får en ny avläsning på KC9, undertecknad läste då av fågeln med tubkikare på Tornmaden, Strandstuviken, Nyköping. Denna dag var den tillsammans med ytterligare 17 skräntärnor och minst 8 av dessa var färgmärkta, tyvärr gick inte dessa att läsa av från "gamla" fågeltornet då avståndet blev för långt och att de ibland stod i vatten.

Nu kan man fundera på om den var på resa till Stenarna i nordöstra Uppland för häckning, den borde vara igång redan, eller om den hade bytt häckningsområde och var på en mindre utflykt från Bråviken.

Skall bli spännande att se om vi kan få nya avläsningar av KC9 framöver, både från häckningslokal och övervintringsplatsen i Spanien.

Så vi vill uppmuntra alla som kan/har möjlighet att läsa av färgmärkta skräntärnor att göra det. Rapportera sedan in din avläsning till Naturhistoriska riksmuseet, genom att använda denna länk; https://www.nrm.se/4.1416bda210eb7cf4e788000103.html

Hållen
Foto: Henrik Andersson

Sillgrisslan häckar
med mer än 100 par 2020

Text: Jan Gustafsson

Under 2020 har sillgrisslan noterats i större antal i den yttersta av Oxelösunds skärgård, främst då vid Hävringe och Källskären. Under våren noterades den med stora flockar, vid besök på Hävringe av fågelskådare. Detta gjorde att vi som inventerar skräntärna i Sörmland extra vaksamma när vi gjorde vår årliga stora inventeringsrunda i Oxelösunds skärgård den 9 juni. När vi passerar det tidigare häckningsområdet vid öarna kring Källskären noterar vi att det finns stora ansamlingar på vattnet av sillgrissla, och givetvis massvis med tordmule. På ön Tordmulen får vi se ett stort antal sillgrisslor som står samlade vid ett stort parti med stora stenblock. Vi kan nu ana att här finns det många fåglar som häckar, bland dessa sillgrisslor står också en hel del med tordmule. Vi ser via foto på individerna som står vid stenarna att en fågel har en vingmärkning, vilket gör det hela ytterligare intressant, för nu skulle vi kanske få veta varifrån fåglar i kolonin har kommit. Tyvärr lyckas vi inte att utröna mer om denna individ.

Vi beslutar att vi skall kontakta länsstyrelsen för att få tillstånd att besöka öarna i området, det är fågelskydd vilket gör att landstigning samt en yta runt öarna är förbjuden att vistas på.

Sillgrissla och tordmule
Foto: Henrik Andersson

Sillgrisslemärkning, då behövs det många personer som arbetar. Foto: Henrik Andersson

Kontakt tas med myndigheten, och snabbt och smidigt har vi papperstillstånd m.m. för att kunna utföra kontroller samt ringmärkning av bl.a. sillgrissla i området.

Första landstigningsbesöket på Tordmulen

Henrik Andersson besöker sillgrisslorna redan den 18 juni som en rekognosering inför kommande ringmärkningen. Han koncentrerade sig enbart på sillgrissla och tordmule på denna ö denna gång. Han ville gärna få bättre foto på den vingmärkta fågeln som vi såg vid inventeringen för några dagar sedan, för att få kunskap om varifrån den hade sitt ursprung.
Vid besöket tycktes det först vara dåligt med individer av sillgrissla. Det kom någon enstaka och satte sig vid stora stenen där vi såg dem tidigare på öns sydostsida. Men lite senare kom det individer med fisk i munnen och då förstod jag att det måste finnas häckning. Det gav ingen tur med ringavläsning, men jag såg att det verkade vara tre håligheter som var aktuella för sillgrisslorna på denna sida.

Innan jag lämnade ön så gick Henrik fram och kikade in och blev då förundrad över att det var så många individer tätt sammanpackade, hans erfarenhet av tordmule är att de ligger mera ifrån varandra. Henrik såg några få nykläckta ungar, men de övriga tror Henrik att de låg och ruvade. Henriks erfarenhet av tordmule är att de lämnar bohålan när man kikar in, men sillgrisslorna satt bestämt kvar.

Henrik gick sedan runt ön för att se om det fanns fler bohålor. Här fanns två hålor till vid nordostsidan. Även här några få nykläckta ungar. Henrik bedömer att det totalt var 40 individer som låg i bohålorna, det kan förstås ha varit fler.

På norra sidan av ön låg en stor flock alkor. När Henrik tittade närmare på den så innehöll den både tordmule och sillgrissla. Tordmularna var fler, men Henrik uppskattar de fiskande sillgrisslorna till ca 80 ex. Totalt skulle det alltså vara 120 individer och den bedömningen gjordes även vid inventeringen för en vecka sedan.

Ulrik, Claes och Christina jobbar med sillgrisslemärkning. Foto: Henrik Andersson

Första ringmärkningsbesöket
Vårt första ringmärkningsbesök på ön Tordmulen blir den 27 juni. Vi har samlat ihop kunnig personal, vi är 7 st, samt utrustning som behövs för detta arbete. Vi har anlitat bl.a. Claes Kyrk som är en van märkare av sillgrissla och tordmule från Stockholms skärgård. Vi som kommer arbeta med ringmärkningen är Henrik Andersson, Jan Gustafsson, Kajsa Mellbrand, Per Flodin, Ulrik Lötberg, Christina Rueda samt Claes Kyrk. Vår båtförare är Fredrik Blomqvist. Claes lägger upp taktiken för oss berättar hur vi skall positionera oss vid den första bohåleområdet. Väl framme vid stenblocken och dess håligheter under så ser vi ett stort antal sillgrisslor samt en del tordmular, även en del ungar av sillgrissla ses. Vi får nu olika uppdrag, det första viktiga är att spärra av alla utgångar som finns, vilket gör att fåglarna stannar kvar under stenarna. Därefter börjar Claes att med specialutrustning fånga in sillgrisslor (och några tordmular), samt även ungar av sillgrissla, några av oss får endast sitta och spärra av utgångar, medan andra få vara transportör till Ulrik som sitter och ringmärker fåglarna.

Efter väl genomfört arbete byter vi område och tar oss till det område som vi upptäckte vid vårt första besök med båt. Här utförs samma procedur. Efter ca 2 timmar på ön avslutar vi arbetet, då vi inte kan störa för länge. Vi känner oss nöjda med vad vi utfört. Vi har ringmärkt 127 adulta sillgrisslor, 11 ungar av sillgrissla samt 5 adulta tordmular och 1 unge av tordmule. Vi kontrollerade även 9 adulta sillgrisslor som var märkta på annan plats i Sverige, se nedan om var. Det finns fortfarande ägg av båda arterna i grottorna, så ytterligare besök planeras. Vi bedömer att det kan finnas upp mot ca 120 – 140 häckande par av sillgrissla på ön Tordmulen. Vi har fångat 136 adulta och vi uppskattar att det utöver dessa ligger ca 175 ex i vattnet runt ön. Hur många par av tordmule som häckar på denna ö är osäkert, men det rör sig säkert om närmare 100 par i varje fall.

Sillgrisslan ligger ca 14 dagar före tordmulen i sin häckningscykel, så de häckande tordmularna har i stort sett bara ägg än så länge medan sillgrisslan just har börjat kläcka. Ganska snabbt efter att ungen kläckts så tar föräldrar med sig ungar och ger sig ut, simmandes, långt ut i havet och försvinner från häckningsområdet.

Nytt besök planeras till att vara om ca 10 dagar för att kunna fånga in mer av båda arterna.

Andra ringmärkningsbesöket

Tyvärr ställde vädret till det för oss så vårt andra besök på ön Tordmulen blev inte av förrän den 18 juli, vilket skulle visa sig blev lite för sent för att maximera fångst av främst tordmule, men även av sent häckande sillgrisslor. Vi var denna gång Jan Gustafsson, Jan Oldebring, Gregorio Para, Kajsa Mellbrand, Ulrik Lötberg och Claes Kyrk. Vår båtförare var även denna gång Fredrik Blomqvist.

Även denna gång så berättade Claes hur vi skulle gå tillväga då vi hade några nya arbetare med oss. Vi försöker utbilda så många som möjligt för detta arbete, för att vi i framtiden skall kunna ha personal. Man behöver vara minst 6 personer och max ca 10 personer vid ett arbetspass. Arbetet flöt på bra även denna gång och vi kunde denna gång ringmärka 6 adulta sillgrisslor och 2 ungfåglar. Vi kontrollerade även 5 sillgrisslor som vi märkte vid vårt förra besök. Av tordmule märkte vi 2 adulta och 14 ungar.

Kommande år

Under åren 2021 och 2022 kommer ytterligare inventeringar och ringmärkning utföras i området. Vi kommer då även att försöka uppskatta antal fåglar/häckande par av alla de arter som finns i detta område, vi kommer även utföra kontroller/inventeringar vid Vattungarna, Hävringe samt Grässkären i Oxelösunds skärgård.

Bilaga 1

Härifrån kom de sillgrisslor som hade en främmande ring.

- ACT 633 märkt som årsunge 2017 på Stora Karlsö, Gotland.

Per med tordmule, Foto: Kajsa Mellbrand

- ACS 675 ringbyte till ADJ 680, märkt 2015 som årsunge på Österskär, Grän utanför Nåttarö Stockholm.
- ADH 742 märkt som vuxen 2017 på Söderskär, Gunnarstenarna, Stockholm.
- ACJ 782 märkt som årsunge 2014 på Stora Karlsö, Gotland.
- ABX 802, märkt som vuxen 2013 på Stor skär utanför Utö, Stockholm.
- ABX 216 märkt som vuxen 2012 på Västerskär, Grän, Stockholm.
- ABE 853 ringbyte till ADJ 741, märkt som årsunge 2009 på Österskär, Grän, Stock holm. Kontrollerad på Österskär, Grän, Stockholm 7 juli 2010.
- ACC 933 märkt som årsunge 2014 på Söderskär, Gunnarstenarna, Stockholm.
- ACC 162, märkt som årsunge 2014 på Bonden, Ångermanland.

Bilaga 2

Historik om sillgrisslan i Sörmland

Uppgifter hämtade från Artportalen och de rapporter som publicerats i bl.a. tidskriften Fåglar i Sörmland.

1957

Första häckningen för rapportområdet (Källskären?) konstateras (Larsson, 1973). Förteckningen över Sörmlands Fåglar, 1992.

1960

Som komplettering till uppsatsen om Källskären-Vattungarnas fågelliv i VF 18:97 (Vår Fågelvärld) att sillgrissla år 1960 befunnits häckande på Lövjeskär bland de inom Oxelösunds stad belägna Källskären i Södermanland. Vissa misstankar om häckning har förelegat tidigare. Ett fotografi av en grissleunge taget 1957 och publicerat i VF 18.120, torde som Viking Olsson påpekat, föreställa en sillgrissla och även ägg har tidigare anträffats, vilka nu med säkerhet kan sägas ha tillhört sillgrissla. Vid ett besök, med Kungl. Domänsstyrelsens medgivande gjorde på Lövjeskär den 12.6 1960, upptäcktes flera sillgrisslor i de stora tordmuleflockarna. Antalet var minst 9. Fyra ägg anträffades på exakt samma plats där de ovannämnda äggen och ungen låg. Alla äggen låg under ett block på skärets sydligaste udde, ca 2 m ö. h. och 10 m från stranden. Under blocket fanns också två tordmuleägg. Möjligen

Janne med sillgrissla, Foto: Henrik Andersson

Christina och Ulrik märker en sillgrissla, Foto: Kajsa Mellbrand

kan enstaka ytterligare par häcka på något av de intilliggande skären, ty också vid dem syntes några sillgrisslor. Av övriga alkor var tordmulorna minst lika talrika som 1957, och liksom då fanns också några få par tobisgrisslor (Bengt Jonsell). VF, årgång 19, 1960, nr 4.

1976
Två ex vid Hamnskär, Bälinge den 17.7. Från 1976 års häckningssäsong har det tillkommit två observationer, 2 ex sågs söder Trutbådarna, Tystberga den 24.5 och en årsunge i samma område den 23.7, vilket tyder på en häckning i ett nytt område. Arten häckar årligen i en liten koloni om ca 50 par i Källskärsområdet, Oxelösund.

1977
Under andräkning i Oxelösunds yttre skärgård den 30.1 sågs sammanlagt 7 ex. Arten häckar årligen i en liten koloni om ca 50 par i Källskärsområdet, Oxelösund.

1978
Ett ex uppehöll sig vid Hamnskär, Hartsö skärgård, Bälinge den 6.6. Arten häckar i en liten koloni i Källskärsområdet, Oxelösund, men har under senare år setts på flera håll i de norra delarna av skärgården under häckningstid.

1979
Minst 8 ex vid Hamnskär, Bälinge, Hartsö skärgård den 17.7, där även ett häckningsförsök kunde konstateras. Ett rötägg och 2 gamla fåglar vid boplats.

1980
Minst tre par häckade på Hamnskär, Bälinge, Hartsö skärgård.

1981
Häckar på Lövjeskär och Tordmulen i Källskärsområdet sydost Oxelösund. Den 14.7 uppskattades där antalet häckande par genom individräkning till 65 par och 45 ungar ringmärktes. Häckning förekom även på Hamnskär, Hartsö-området, där 5 ex sågs den 17.4 och antalet par uppskattades till mellan 5 och 9, samtidigt som 4 ungar märktes den 16.7. Populationen i rapportområdet är således 70-80 par, då arten bara häckar regelbundet på

dess lokaler. 1972 var antalet par 49 och arten förekom endast i Källskärsområdet (Larsson 1973). Först 1979 konstaterades den första häckningen på Hamnskär.

1984
I Hartsöarkipelagen som mest ca 30 ex under våren, minst en häckning då 1 pull ringmärktes 16.7. 1 + 1 ex observerades 27.12 och 30.12 i området.

1985
Inom Hartsö-arkipelagen, Bälinge sågs som mest 6 ex i maj och under juli konstaterades en misslyckad häckning på Hamnskär, Bälinge.

1986
Cirka tio par häckade på Hamnskär, Bälinge, Hartsö skärgård och det är det mesta som noterats. Sju boungar och 14 vuxna fåglar ringmärktes i juli. Samtidigt gjordes fem kontroller: Fyra fåglar var märkta på Hamnskär 1980-83, medan den femte var märkt på Grän utanför Nynäshamn 1982.

1987
Observationer från Hartsöarkipelagen under april-juli, dock ingen häckning känd.

1988
Häckningsförsök på Torskbåden, Bälinge, Hartsö skärgård.

1989
Häckningsförsök på ett nytt skär i Hartsöarkipelagen, Bälinge. Därutöver en observation av tre ex Femöre, Oxelösund 7.10.

1992
Inga kända häckningar i Hartsö-Enskär arkipelagen detta år.

1998
Ett ex Garkast, Bälinge, Hartsö skärgård 8.2. Inga rapporter från sommaren och om antalet häckningar som normalt finns i ytterskärgården.

1999
Ca 100 ex Källskären, Oxelösund 27.2. Inga rapporter från sommaren och om antalet häckningar som normalt sett finns i ytterskärgården.

2000
Två rapporter, 1 ex Enskär, Nyköping 7.1 och 1 ex Femörehuvud, Oxelösund 6.2. Även detta år inga rapporter från häckningstid.

2001
Ett ex Källskären, Oxelösunds skärgård 28.1 och 20 ex Källskären, Oxelösunds skärgård 19.2. Endast två rapporter från vintern, inga häckningsrapporter från ytterskärgården.

2002
Häckningar; ca 800 ex runt/på Källskären 1.6. Många av dessa fåglar får man anse tillhöra de häckande fåglarna, hur många par som häckar kan man ju bara spekulera i, men maxsiffran är väl runt 400 par(om man halverar den rapporterade summan). I övrigt inga häckningsrapporter eller vinterfynd.

2003
Från och med i år så tar vi in rapporter om möjliga häckningar också, förut endast häckningar. Detta gör att en jämförelse med förra året kan göras då en uppskattning gjordes på grundval av hur många fåglar som sågs vid Källskären. Förra året gjordes en uppskattning på ca 400 par på grund av att man såg ca 800 ex vid Källskären. Årets räkning visar på drygt 1000 par vid Källskären.

2004
Inga inventeringar är gjorde under året i ytterskärgården och därför inga uppgifter om antalet häckande eller troligtvis häckande par. Förra året fanns det drygt 1000 par vid Källskären. Vinterfynd är ovanliga, inget sådant är gjort under de två föregående åren.

2006
Rapporter från två öar i Oxelösunds skärgård, ca 750 par rapporterade från lämplig biotop. Inga häckningsstudier gjorda. År 2003 uppskattades det till ca 1000 par vid Källskären. Fynd (lämplig häckbiotop): 1500 ex, par i lämplig häckbiotop Lövjeskär, Källskären, Oxelösund 3.5-14.5. 2 i par, par i lämplig häckbiotop, Grässkären, Oxelösund 14.5.

2007
Inga häckningsrapporter inkomna detta år. Vi får väl då anse att det är ganska oförändrat mot förra årets rapporter. Förra året angavs det ca 750 par från lämplig biotop, men inga häckningstudier gjordes. År 2003 gjordes det en uppskattning om ca 1000 par vid Källskären.

2008
Mellan Hävringe och Källskären i Oxelösunds skärgård finns det sedan lång tid tillbaka några stora kolonier med flera hundra par gemensamt häckande sillgrisslor och tordmular. Sillgrisslan är sannolikt den dominerande arten, kanske dubbelt så vanlig som tordmulen just här. Några egentliga räkningar har inte skett i år, men möjligen kan det röra sig om en viss minskning av sillgrissla och ökning av tordmule. Framtida noggrannare räkningar får bekräfta eller dementera detta. I övriga skärgården är annars sillgrisslan en sparsam besökare och det har faktiskt endast totalt inkommit åtta rapporter om 14 fåglar. Hälften av dessa fynd har gjorts i Hartsö skärgård.

2009
Alkor är notoriskt svåra att inventera och beståndsuppskatta då ett enskilt kortare besök på en lokal knappast ger en rättvis bild av det korrekta antalet par. Under häckningstid kan ena föräldern vara hos ungen och därmed dold medan den andra kanske är ute och fiskar. Under sådana omständigheter ser man bara en mindre andel av kolonins invånare. Å andra sidan kan man ibland se för många alkor vid ett skär med få kända bon. Möjligen är det ett utslag av misslyckade häckningar eller boplatsbrist, men det kan även indikera att alkor är sociala och regelbundet besöker varandras kolonier om det finns flera inom räckhåll. Sammantaget ger det ovanstående som sagt att det är svårt med beståndsuppskattningar utan att man gör upprepade besök på häckningsplatser och ger sig tid. Från 2003 har vi uppgifter som indikerar ca 1000 par kring skären söder om Hävringe i Oxelösunds yttre skärgård. Under 2006 räknades ca 750 par sillgrisslor från samma område. Sedan dess har vi inte några detaljerade uppgifter utan endast uppskattningar från fågelkunniga som rört sig i området om att det kan röra sig om viss minskning. I år har vi som synes återigen några detaljerade rapporter från just detta område, men antalen är långt ifrån de förväntade. Vad som skulle behövas i detta område är förstås en inventering för att försöka slå fast om vi har en påtaglig minskning av stammen av sillgrissla eller inte. Utöver häckningsfynden har vi även ett spektakulärt inlandsfynd. Detta skedde under en period av hårt väder på västkusten med stora uppträdanden av utpräglat pelagiska arter. Man kan nog tänka sig att denna sillgrissla drev in över land i samband med den hårda västvinden. Häckningstid: 50 ex i lämplig biotop Vattungarna, Oxelösund 25.5. 25 ex i lämplig biotop Gula skäret, Källskären, Oxelösund 25.5. 20 ex i lämplig biotop Tordmulen, Källskären, Oxelösund 6.6. Inlandsfynd: 1 ad rastande Bibybron, Hedfjärden, Eskilstuna 1-6.10.

2010
Under året har inga inventeringar gjorts, knappt några besök i häckningsområdena inom rapportområdet. Från häckningstid finns det några rapporter från skärgården, men inga riktiga häckningsrapporter.

2011
Några få rapporter under häckningstid, dessvärre nästan inga rapporter med häckningskriterium. Dock har inga inventeringar gjorts, inte heller tycks häckningsområdena ha besökts. Häckningstid: 1 ad lämplig biotop Torskbådan, Nyköping 11.6.

2012
Inga rapporter om häckningar från Oxelösunds yttre skärgård under året. Tyvärr tycks häckningsöarna inte ha besökts överhuvudtaget, varför vi inte vet hur det står till för arten. Ett anmärkningsvärt fynd från december gjordes och detta är faktiskt det enda rapporterade decemberfyndet i vårt rapportområde. Vinterfynd: 1 ex rastande Femörehuvud, Oxelösund 15.12.

2013
Även i år så saknas det tyvärr uppgifter från kolonierna vid Källskären. Vi har egentligen inte fått in några rapporter härifrån överhuvudtaget sedan år 2006 och så vitt vi vet har ingen inventerat området sedan 2003. Under året har vi förvisso fått in några få rapporter om sillgrisslor från Oxelösund, vilket förhoppningsvis tyder på att grisslorna fortfarande finns kvar där ute. Läget är dock osäkert, varför en inventering vore önskvärd. Häckningstid (1 maj-31 jul): 1 ex lämplig biotop Oxeludden, Askö, Trosa 6.5. 20 ex lämplig biotop Oxelösunds skärgård, Oxelösund 26.5. 1 ad lämplig biotop Hävringe, Oxelösund 7.6.

2015
Vi har noterat en kraftig minskning av det Sörmländska beståndet under den senaste 10-årsperioden. Vid förra kustfågelinventeringen (2003) så noterades det över 1000 par på öarna Lövjeskären, Stångskär och Tordmulen i Oxelösunds yttre skärgård. Under årets inventering rapporterades uppskattningsvis 21

par på dessa öar. Det är tyvärr oklart varför sillgrisslan har minskat så dramatiskt. I synnerhet då övriga alkor inte har minskat i någon större omfattning samt att sillgrisslan i Stockholms skärgård har ökat med 1400 % under samma tidsperiod. Måhända är det så att våra sillgrisslor helt enkelt bara har bytt häckningsöar? Häckningsfynd: 10 2K+ obs i häcktid, lämplig biotop Södra Stångskär, Oxelösund 6.5. 2 2K+ par i lämplig häckbiotop Tärnsklubben, Oxelösund 5.6. 30 2K+ par i lämplig häckbiotop Tordmulen, Oxelösund 5.6.

2017

Totalt så har det noterats 26 stycken sillgrisslor under häckningstid inom rapportområdet, samtliga från Oxelösunds yttre skärgård. Det överensstämmer väl med föregående år, men siffran är mycket lägre än de 1000 par som fanns där runt år 2003. En teori är att majoriteten av dessa fåglar har flyttat till Stockholms skärgård då detta område har sett en kraftig ökning av häckande sillgrissla under samma tidsspann. Fynd under häckningstid: 1 ex. obs i häcktid, lämplig biotop Hävringe, Oxelösund 24.4. 5 adult obs i häcktid, lämplig biotop Tärnsklubben, Källskären, Oxelösund 25.5. 16 adult obs i häcktid, lämplig biotop Tordmulen, Källskären, Oxelösund 25.5. 3 adult obs i häcktid, lämplig biotop Lövjeskär, Källskären, Oxelösund 25.5. 1 adult obs i häcktid, lämplig biotop Källskären NV, Oxelösund 26.5.

2018

Under häckningstid har det rapporterats 12 stycken sillgrisslor från Oxelösunds yttre skärgård, vilket är lägre än förra året då 26 stycken rapporterades. Anmärkningsvärt är att årets sista fynd är från 8 november vilket är det näst senaste fyndet någonsin i rapportområdet. Det senaste fyndet är från 15 december 2012. Fynd i häckningstid: 12 2K+ obs i häcktid, lämplig biotop Tordmulen, Källskären, Oxelösund 4.5. Första och sista fynd: 4 2K+ sträckande O Femöreflagen, Femöre, Oxelösund 5.4. 1 ex. rastande Stora Byttan, Vattungarna, Oxelösund 8.11.

2019

Under häckningstid har det rapporterats 27 stycken individer i lämplig biotop från Oxelösunds skärgård. Det är fler än de tolv individer som rapporterades förra året, men i linje med åren närmast innan dess. Fynd under häckningstid på lämpliga lokaler: 2 2K+ obs i häcktid, lämplig biotop Södra Stångskär, Källskären, Oxelösund 7.6. 25 2K+ obs i häcktid, lämplig biotop Tordmulen, Källskären, Oxelösund 7.6.

Under de stora stenarna häckar sillgrisslorna,
Foto: Henrik Andersson

Fiskgjuse
Foto: Mauri Karlsberg, www.karlsbergsfoto.com

Projekt Fiskgjuse

I västra Mälaren

Text: Håkan Gilledal

Projektpresentation och reflektioner kring havsörnens återkomst

Inventeringar i västra Mälaren inleddes 1971, fiskgjusen var det året riksinventeringsart. Tre delområden har ingått: Ridö-Sundbyholmsarkipelagen, Lilla Blacken-området och Östra Galten, totalt 3 landmil i ost- västlig riktning och c:a 8 km i nord-sydlig. Ett syfte de första åren, förutom inventering, var att utröna i vilken grad fiskgjusarna i västra Mälaren belastats av den biocidanvändning, och främst då DDT, som bl.a. drabbat havsörn med äggskalsförtunning som följd. Leif Carlsson och nu bortgångne Tony Haglund, för många kända OKE:are (Ornitologiska klubben i Eskilstuna), tog därför initiativet till att göra bobalebesök genom klättring. Tidigt under häckningscykeln samlades äggskalsrester och eventuella rötägg in och senare besöktes bon med lyckad häckning där en liten bit från en av ungarnas stjärtpennor klipptes av. Material som sedan skickades till Naturhistoriska Riksmuseet för möjlighet till analyser. I samband med dessa besök gjordes även ringmärkningar. Effekter av miljögifter, i sådan grad att dessa skulle ha påverkat populationsutvecklingen påtagligt negativt kunde, utifrån häckningsresultaten, inte konstateras.

År 1977 provade jag, tillsammans med Karin Stafström Gilledal, som jag numera är gift med, att inventera med hjälp av tubkikare. En metod som skulle komma att ersätta eller vissa år komplettera de klättringar och ringmärkningar som fram till dess gjorts. Från och med år 1983 har all inventering utförts med hand- och tubkikare.

Metoden att använda tubkikare har haft den fördelen att ungar i samtliga bon med häckning kunnat räknas. Vid klättring finns ju bon som inte kan nås av bl. a. säkerhetsskäl. Ett problem kan dock vara att säkert konstatera om häckning misslyckats tidigt på säsongen alternativt att ingen häckning påbörjades. Något som f. ö. lär vara svårt att avgöra även vid klättring om denna inte görs snart efter det att en häckning avbrutits. Ett sätt att försöka eliminera detta är förstås att vara på plats tidigt på säsongen och då helst i början eller kring mitten av maj.

Inom projektet har även bonas status kontinuerligt noterats, varvid förekomsten av till synes intakta tomma bon kan ge en bild av möjliga påbörjade och tidigt misslyckade häckningar.

Ambitionsnivån har varierat lite genom åren. Under totalt 14 år (1977, 1979-1986 samt 2005 – 2009) har helt kompletta inventeringar gjorts d.v.s. samtliga ungar i alla kända bon med häckning har räknats. Därmed har då, så långt möjligt, exakta häckningsutfall (reproduk-tionstal) kunnat tas fram. (Ett litet mörkertal måste man förstås alltid räkna med).

Från år 2010 har inriktningen främst varit att räkna antalet påbörjade häckningar liksom att konstatera om dessa lyckats eller misslyckats. I bon med lyckad häckning har dock antalet ungar, eller minst antal ungar, fastställts i sådan omfattning att ett reproduktionstal inom ett max.– min.-intervall kunnat uppskattats för respektive delområde och år.

Inventeringsarbeten knutna till projektet får anses ha avslutats i och med säsongen 2018.

Det har fram till dess blivit 201 boträd med minst en konstaterad häckning och totalt 1086 häckningar. Därtill 54 bon där ingen säker häckning noterats. Under de senaste åren har även nära nog alla gamla och nya boträd uppsökts för att fastställa koordinater med hjälp av GPS.

Möjligheter till olika former av utvärderingar finns nu utifrån det material som insamlats under de 48 åren.

Ett exempel kan vara:

Hur fungerar ett fiskgjusebo med samverkande faktorer som boträd, omgivande träd, läge, närhet till olika former av friluftsaktiviteter, möjlig predation av duvhök och kråka, skogsavverkningar etc. Mot bakgrund av detta: Hur ser det perfekta fiskgjuseboet ut?

Havsörnens återetablering

Parallellt med fiskgjuseinventeringarna har, sedan 2006, etableringen av havsörn i områdena följts upp på ett sannolikt nära nog komplett sätt. Detta genom Länsstyrelsen i Västmanlands län med Per Hedenbo som samordnare

och behjälplig med transporterna. Ringmärkningarna har sedan utförts av Bjarne Modigh på uppdrag från Naturhistoriska Riksmuseet. Även Björn Helander utförde åren 2001-2005 ringmärkningar och då i det första kända havsörnsboet i Ridö- Sundbyholmsarkipelagen.

Jag har i en redovisning under rubriken "Häckningsutfall före och efter havsörn", sist i artikeln, utgått från att havsörn etablerade sig i Ridö-Sundbyholmsarkipelagen år 2000. Ett lite osäkert årtal, men något år fel skulle inte påverka redovisningen annat än högst marginellt. I Östra Galten upptäcktes dock första paret 2005 och i Lilla Blacken-området 2006. Att havsörnen påverkat minskningen av häckande fiskgjusar i västra Mälaren är helt uppenbart. I vilken grad dock?

De gjorda inventeringarna ger en komplex bild.

Några exempel på det:

Av 9 häckningar i Lilla Blacken-området 2006 misslyckades 8. Ett havsörnspar hade då uppehållit sig i området varför jag dristade mig att i SR:s Naturmorgon misstänka att dessa utsatt fiskgjuseungarna för predation. Lite förhastat då orsaken, sannolikt, var att paret var ute efter ett lämpligt eget bo och då stört ut gjusarna. Året därpå, 2007, häckade också havsörnsparet i ett av fiskgjusebona och fick där fram 2 ungar. Häckningsutfallet för, även detta år, 9 fiskgjusehäckningar i området blev nu mycket bra med 1,89 ungar per påbörjad häckning.

År 2013 fanns i Östra Galten en havsörnshäckning 590 meter från det närmaste fiskgjuseboet. I båda bona blev 3 ungar flygga. Samma år i Ridö-Sundbyholmsarkipelagen låg, på motsvarande sätt, det närmaste fiskgjuseboet 640 meter från ett havsörnsbo. Havsörnarna fick fram 2 ungar och gjusarna 3.

Havsörnar, upptagna av egna bobestyr och revirhävdande gentemot ej häckade örnar behöver uppenbarligen inte utgöra några större problem för ett fiskgjusepar i grannskapet.

Adulta ej häckande havsörnar, som i fallet i Lilla Blacken-området år 2006, kan som framgått, utgöra ett stort problem, något som även torde kunna gälla för ej könsmogna fåglar.

Något som utredningen kan påvisa är att reproduktionstalen i Ridö-Sundbyholmsarkipelagen och Lilla Blacken-området, för ett succesivt minskat antal påbörjade häckningar, visar sig vara nära nog exakt desamma före och efter havsörnens etableringar i respektive delområde.

I Östra Galten har t.o.m. häckningsutfallen förbättrats rätt påtagligt efter tiden för havsörnsetableringen. Se vidare under "Häckningsutfall före och efter havsörn".

Populationsförändringar

Åren 1977- 1986 (10 år) var, för alla tre delområdena, det genomsnittliga antalet häckande par 36,4. Runt 20 år senare, 2005 – 2009 (5 år) var det genomsnittligt 29,0 häckningar, alltså en minskning med 20 %.

Ytterligare 5 år senare har under åren 2014 – 2018 i genomsnitt runt 20 häckningar påbörjats inom de tre delområdena. Alltså en minskning med c:a 45 % jämfört med åren 1977 - 1986 och c:a 30 % jämfört med åren 2005 – 2009.

Den beskrivna situationen, med minskande antalet häckningar i västra Mälaren, är dock inte unik jämfört med flera andra väldokumenterade reproduktionsområden.

I Båven har inga inventeringar gjorts de senaste 3 åren men 2017 häckade endast 12 par enligt Uno Andersson, välkänd tillsyningsman här under 27 år. Vid inventeringar 1977 och 1978 gjorda av Kent Carlsson, Leif Carlsson och Tony Haglund, på uppdrag av FSO, hittades båda åren 28 påbörjade häckningar. Fem år senare, 1983, inventerade Tony Haglund och Tage Wahlberg med medel från Naturvårdsverket. 29 påbörjade häckningar kunde konstateras. Populationen har alltså från de inventerade åren i slutet av 1970-talet och början av 1980-talet fram till 2017 mer än halverats. (En minskning med 57- 59 %). Sedan dess upplevs dessutom minskningen ha fortsatt enligt samtal med Uno efterhäckningssäsongen 2020.

Jan Sondell rapporterar i Fåglar i Kvismaren 2018:3 om mycket stora populationsnedgångar i Himmermossen, Sottern och St Mellösa i

Fiskgjuse
Foto: Pekka Pulsa

Närke. 14 bon med 21 ungar i Sottern 1998 och 2018 endast 2 bon med 2 ungar!! Han ser den allt tätare havsörnsstammen som orsaken.

I Färnebofjärden nationalpark har Inga-Britt Persson ansvarat för inventeringar sedan år 2002. De första fem åren (2002-2006) påbörjades i snitt 15,2 häckningar mot i snitt 8,0 de fem senaste åren (2016-2020). En minskning med 47 %. Hon har även uppgifter från Mikael Hakes inventeringar år 1998 då 23 häckningar påbörjades.

I Kilsviken strax norr om Gullspång på Vänerns östra sida gjordes av Thomas Landgren, innan hans bortgång, inventeringar under många år. Åren 1990 – 1994 påbörjades t.ex. i genomsnitt 19,0 häckningar mot 8,6 åren 2011 – 2015. En minskning med 55 %.

Undantag finns dock:
I södra Vänern nära Läckö slott, närmare bestämt i Rackeby och Kållandsös skärgårdar har årliga inventeringar gjorts av Anders Widestrand under 35 år.
Antalet häckningar har varierat från 12 till 21 och då tämligen spritt genom åren.

Även här var bästa femårsperioden 1990 – 1994 men då med ett genomsnitt på 19.2 häckningar. Detta att jämföra med 17,4 åren 2016-2020 vilket ger en minskning med endast 9 %. Jämför med inventeringarna i Kilsviken ovan! Havsörn har häckat i området under c:a 20 år och med 3 par 2020. Reproduktionstalen för fiskgjusen har, nästan utan undantag, varit bra eller mycket bra, (medeltal: 1,63). En fördjupad analys av förhållandena här vore förstås mycket intressant.

Vilka orsaker kan ha medverkat till minskningen av antalet häckande fiskgjusar i västra Mälaren?
- Friluftslivet på sjön utgör, som tidigare, en mycket påtaglig faktor. Även om det till stora delar ändrat karaktär under årens lopp, upplevs spontant som om störningarna legat på ungefär samma nivå.

- En gradvis försämrad tillgång till bra boträd måste ses som en annan faktor. En överårig tall, med en utbredd stadig topp, måste generellt ses som det bästa boträdet. Att boval i granar och även lövträd med kortare omloppstid vad gäller beständighet nu ofta väljs belyser situationen. Nya boplatser och därmed troligen också nya fiskeplatser skapar sannolikt turbulens i relationerna till andra häckande par.

- Havsörnars vana (ovana!) att genskjuta fiskgjusar på väg till boet med fisk s. k kleptoparasitism är givetvis en ny faktor som spelar in och som förstås påverkas av avståndet över öppet vatten mellan fiskgjuseboet och nyttjade fiskeplatser. Ovisst dock hur omfattande företeelsen är, men helt klart en tillkommande störningsfaktor.

- Utfodringen av fiskgjuse och havsörn med s.k. skräpfisk från bl. a. yrkesfiskare och för havsörnens del även slaktavfall från jakt ökar givetvis överlevnaden av havsörn och därmed trycket på fiskgjusen. (Samtidigt som den dessutom gör fiskgjusen mer orädd för människor vilket kan bli ödesdigert både under flyttningen och vistelsen i Västafrika utifrån risken att bli påskjuten).

Slutsats
Friluftslivets påverkan, svårighet att hitta bra boträd numera delvis i konkurrens med havsörn och ovanpå det havsörnars kleptoparasitism, förstärkt av en ökad överlevnad genom utfordring borde sammantaget kunna vara skälet till det minskande antalet häckande gjusar.

Erforderligt reproduktionstal?
Osäkerhet har rått om vilket reproduktionstal som är erforderligt för upprätthållandet av en stabil population och så torde väl fortfarande vara fallet? De reproduktionstal som redovisas under ”Häckningsutfall före och efter havsörn” ligger dock högre än de siffror som, åtminstone tidigare, uppgivits. Trots uppenbarligen goda reproduktionstal genom åren har populationen periodvis minskat från åren 1977-1986 med en högsta notering på 43 häckningar år 1980. De senaste åren har ju i snitt bara runt 20 häckningar påbörjats men med reproduktionstal som bedöms vara i nivå med tidigare år. Ändå ökar inte antalet påbörjade häckningar?

Var finns eller fanns nu de fåglar som saknas/saknades i västra Mälaren?
- Att ett ökat antal, ej längre häckande, fåglar skulle uppehålla sig i de inventerade områdena upplevs, om än subjektivt, inte vara troligt. Det stora antalet fåglar det handlar om borde man ha lagt märke till.

- Närmast annan förklaring till hands är förstås att fiskgjusarna sökt sig bort från sjön och vistas längre in på fastlandet. Den numera vanliga förekomsten av mård lär motsäga att etableringar här skulle kunna äga rum i någon större omfattning. Fiskgjusehäckningar är ju, för gemene man, skyddade i Artportalen varför inga eftersökningar av häckande fåglar här kan göras. Men om nu alla saknade gjusar från tidigare stora reproduktionsområden som västra Mälaren och Båven skulle ha sugits upp av omgivande landskap vore det märkligt om detta inte uppmärksammats och pratats om vilket inte verkar vara fallet.
- Händer då något, utöver tidigare rapporter, under flyttningen eller under vistelsen i Västafrika? Rimligen borde det, i så fall, även återspeglas hos t.ex. populationen vid Läckö slott där antalet häckande par bara är 9 % färre jämfört med början av 1990-talet d.v.s. innan havsörn etablerade sig i området.

Vid kontakt med Falsterbo fågelstation och Nils Kjellén, som här ansvarar för sträckfågelräkningarna i Naturvårdsverkets regi, uppger han att man inte sett någon större minskning av antalet sträckande fiskgjusar under senare år. Man har heller inte noterat någon signifikant minskning av passerande ungfåglar. Gjusen är dock ingen termikflyttare och drar följaktligen bara förbi varför det blir mycket få observationer som utgör underlag för bedömningen. Därtill osäkert hur stor andel av sträckande gjusar som passerar över Falsterbonäset.

Någon enkelt godtagbar förklaring till var de saknade fiskgjusarna finns eller funnits har såvitt jag vet inte presenterats. Sannolikt ännu mindre någon dokumenterad sådan.

Slutligen kan finnas anledning att påtala att fiskgjusen ju generellt sett, men till en viss grad, är anpassningsbar och att de gjusar som uppehåller sig i västra Mälaren under sin häckningstid har sina erfarenheter utifrån den verklighet som här råder. En framtida verklighet där behovet av boplattformar placerade i träd på noga utvalda platser sannolikt är av avgörande betydelse för populationens storlek. Åtgärder som kompensation för ett landskap och ett landskapsutnyttjande allt mer fjärmat från det som fiskgjusen ursprungligen anpassats till. Exempel på lämplig plats förefaller kunna vara längs farleder där båtfolk passerar utan att stanna eller ges utrymme att ägna gjusarna någon mer påträngande uppmärksamhet samtidigt som en mänsklig närvaro på distans finns. Ett scenario som havsörn, åtminstone inte i samma grad som fiskgjusen, verkar ha hunnit anpassa sig till.

Häckningsutfall före och efter havsörn
Framtagandet av häckningsutfallen (reproduktionstalen) baseras på två beräkningsmetoder:

1. Bara häckningar med känt utfall tas med. Nackdelen, förutom att inte alla häckningar kommer med, är att antalet misslyckade häckningar ofta blir överrepresenterade och reproduktionstalet då blir för lågt.

2. Förutom häckningar med känt utfall tas bon med minst 1 resp. minst 2 ungar med. Okänt antal ungar uppskattas (interpoleras) här som det genomsnittliga antalet i bon med känt antal. Blir givetvis inte ett exakt resultat, men alla häckningar, där känt om lyckad eller misslyckad, kommer med.

- Ett genomsnitt av de två värdena borde kunna ses som det närmast exakta man kan komma.

- Häckningar, där ej känt om lyckad eller misslyckad, kan förstås inte räknas in i sammanställningen på nästa sida.

Reproduktionstal samt antal häckningar som underlag för dessa före och efter havsörnens etablering i respektive område

Tabellens övre rad: Reproduktionstal med det interpolerade värdet inom parentes och det genomsnittliga i fet stil.

Tabellens nedre rad: Antal häckningar med känt utfall som underlag samt inom parantes antal häckningar med känt utfall plus de som har ett interpolerat utfall.

	Före havsörn	Efter havsörn	Alla år
Ridö - Sundbyholmsarkipelagen	1,46 (1,59) **1,53** 293 resp (369)	1,43 (1,64) **1,54** 111 resp (184)	1,46 (1,61) **1,54** 404 resp (552)
Lilla Blacken området	1,35 (1,51) **1,43** 98 resp (141)	1,29 (1,54) **1,42** 55 resp (83)	1,33 (1,53) **1,43** 153 resp (224)
Östra Galten	1,39 (1,52) **1,46** 134 resp (176)	1,67 (1,75) **1,71** 54 resp (67)	1,47 (1,59) **1,53** 188 resp (245)
Alla tre delområderna	1,42 (1,56) **1,49** 525 resp (686)	1,46 (1,64) **1,55** 220 resp (334)	1,43 (1,59) **1,51** 745 resp (1021)

Västa Mälaren

Mer om projektet finns att läsa i rapporten "Fiskgjusen. Inventeringar i västra Mälaren 1971-2009" utgiven av Länsstyrelsen i Södermanlands län år 2011. Finns enklast tillgänglig på nätet genom rubriken ovan.

Pilgrimsfalk
Foto: Pekka Pulsa

En pilgrimsfalk
skjuten 2020

Text: Per Folkesson och Bertil Karlsson

En tråkig incident inträffade under året, en 1K pilgrimsfalk från en av årets Sörmlandshäckningar blev påskjuten i Gnesta kommun. Händelsen inträffade den 4 augusti. Fågeln hittades och lämnades in till Stockholms Viltfågel Rehab som efter röntgen kunde konstatera hagel och en bruten högervinge. Händelsen polisanmäldes men trots att skottet orsakade en direkt nödlandning d.v.s. platsen där fågeln påträffades måste också ha varit platsen där den sköts lades utredningen ner efter en tid. Nu slutade det hela lyckligt för den unga falkhonan. Den 25 oktober kunde fågeln släppas efter 55 dagars rehabilitering.

Att rehabilitera just arten pilgrimsfalk till ett utsläppbart skick är svårare än för många andra arter. Pilgrimsfalkens sätt att jaga med hög fart och snabba inbromsningar ställer stora krav på ett helt perfekt skelett. Läkta benbrott måste ha en lika stor styrka som benstommen i övrigt. Stockholms Viltfågel Rehab jobbar bland annat med att filma med höghastighetskamera när falken flyger i voljär, allt för att vara riktigt säkra på läkningen går så bra att den klarar ett liv i det fria. Nu hoppas vi att vi om några år kommer att få ett återfynd av honan i något berg i Sörmland. Alla observationer av märkta pilgrimsfalkar mottages med tacksamhet men särskilt om det är Metallring BLÅ på vänster ben och Färgring R5 BLÅRÖD på vänster ben, då är det den.

Älling – En tre veckor gammal ringmärkt älling som får sin tars mätt.
Foto: Pär Söderquist

Gräsänder

som sätts ut för jakt är inte som andra gräsänder

Text: Johan Elmberg, Pär Söderquist, Gunnar Gunnarsson och Lisa Dessborn
Högskolan Kristianstad

Varje sommar sätter svenska jägare ut hundratusentals gräsänder i hopp om en god jakt till hösten. Sörmland är ett av de landskap där denna verksamhet är intensivast. Efter 10 år av forskning kan vi berätta mer om vad utsättningarna av änder har för effekter – i Sörmland och i Sverige i stort.

I hundratals år har man ägnat sig åt att föda upp och sätta ut gräsänder. Ibland för att de är vackra att se på, eller bara för att man vill ha fler av dem. Oftast har dock skälet varit att få fler att skjuta under höstens jakt. Den senare verksamheten har pågått länge, också i Sverige, men till nyligen visste man inte särskilt mycket om hur det går för dessa änder efter utsättning. Inte heller vad verksamheten har för effekter på naturen i stort. År 2010 fick vi pengar från Naturvårdsverket att studera dessa frågor.

Nu när vi har en hel del resultat att redovisa känns det extra angeläget att nå ut till Sörmlands ornitologer. Skälet är att under detta årtionde av forskande i ämnet är det inget annat svenskt landskap från vilket projektet fått så många telefonsamtal, förfrågningar och epost. Helt klart är utsättning av gräsänder något som engagerar Sörmland, och då inte bara fågelskådare, utan också tidningar, radio, ”vanligt folk” och jägarna själva. Vi börjar med att berätta om våra resultat i stort, för att avsluta med en utblick från Sörmlands horisont.

För ornitologer är gräsanden en alldaglig bekantskap och vårt lands talrikaste simand. Vi kan se kullar i de flesta typer av sjöar och småvatten, ja också längs kusten. Även utom häckningstiden finns det gott om gräsänder i alla slags våta miljöer. Arten är också ett av världens vanligaste jaktvillebråd. Av en världspopulation om cirka 20 miljoner individer skjuts varje år upp mot tio miljoner. Det är alltså många som tycker om gräsänder, men av lite olika skäl.

Utsättningar då och nu

Under tidigt 1900-tal började man i Nordamerika föda upp gräsänder för att sätta ut dem i våtmarker. Tanken var att de skulle möjliggöra en högre avskjutning, men de utsatta änderna klarade sig dåligt i naturen och flyttade inte som vilda. Redan på 1930-talet dömde man ut utsättningar som ineffektiva. Istället bestämde man sig för att satsa på att återskapa våtmarker och för att anpassa den årliga avskjutningen efter den vilda stammens aktuella storlek, så kallad ”adaptiv förvaltning”.

I Europa blev utvecklingen den motsatta. Här fortsatte utsättningar av farmade ällingar för jaktändamål. Sedan 1970-talet har denna verksamhet dessutom ökat åtskilligt, både geografiskt och i antal utsatta fåglar. Varje sommar sätts mer än tre miljoner ällingar ut i vatten runt om i Europa. Enbart i Frankrike är siffran 1,4 miljoner och i Sverige är det årligen mer än 250 000 som sätts ut, vid 2-3 veckors ålder.

Med tiden har dessa utsättningar fått ökad uppmärksamhet. Här finns kritiska röster, bland allmänheten, ornitologer och djurrättsfolk, men också bland jägarna själva. Samtidigt ger verksamheten stora inkomster för en del uppfödare och markägare. I vissa områden har mängder av små våtmarker anlagts eller återskapats som en del av utsättningarna.

Utsättning – Tre veckor gamla ällingar blir utsläppta i en våtmark i Skåne.
Foto: Pär Söderquist

Ett forskningsprojekt inleds
För att lära oss mer om deras öde ringmärkte vi under 2011–2018 mer än 13 500 ällingar som sattes ut runt om i Sverige för jaktändamål. Det kan låta som mycket, men är alltså bara en bråkdel av det totala antalet som sätts ut. Vi besökte även muséer runt om i Norden för att samla in vävnad för genetisk analys och för att mäta näbbar på bevarade vilda gräsänder som levde för länge sedan, innan utsättningarna blev storskaliga.

För att studera utsättningarnas effekter på vilda fåglar och groddjur inventerade vi 2017–2018 32 våtmarker i jordbrukslandskapet i Skåne samtidigt som vattenprover togs. Dessa våtmarker var av tre olika typer; naturliga, restaurerade och anlagda: i 13 av dem skedde utsättningar av ällingar.

Inte så många som skjuts
Återfynden av utsatta änder visar att det i genomsnitt endast är 23 % av dem som skjuts under hösten på den lokal där de släpptes. De ”mest effektiva” utsättarna sköt upp mot 50 %, men på det hela taget var det alltså tre fjärdedelar som fick ett annat öde.

Så vart tar de vägen? Externa återfynd (utanför utsättningsegendomarna) av de utsatta änderna visar att bara 4 % av alla återfynd gjordes mer än tre kilometer från utsläppsplatsen. Så om de inte blir skjutna där de sätts ut – och det är väldigt få som flyttar iväg – vart tar då resten vägen?

Genom så kallade fångst-återfångst-analyser uppskattade vi den årliga överlevnaden till cirka 2 % hos de utsatta änderna. Detta kan jämföras med vilda gräsänder märkta vid samma ålder, vilka har en årlig överlevnad på över 20 %. Många utsläppta ällingar dör alltså troligen redan innan jakten börjar. Varför vet vi inte, men säkert tas en del av predatorer som minkar, rävar och rovfåglar.

Den låga överlevnaden kan också bero på att de farmade änderna inte är lika väl anpassade till ett liv i det vilda. Våra jämförelser av historiska vilda (de som hamnade i muséer mellan 1831 och 1970), nutida vilda och farmade gräsänder visar att näbbmorfologin har förändrats sedan de storskaliga utsättningarna började. I klartext betyder det att farmade änder har näbbar som är en smula mer gåslika,

Utsläppta – Tre veckor gamla ällingar precis efter utsättning i en våtmark i Skåne.
Foto: Pär Söderquist

alltså kortare, bredare och högre än de vildas, samt att denna trend har börjat smyga sig in i den frilevande populationen. Möjligtvis är utsatta änder även mer naiva gentemot rovdjur, vilket skulle göra dem till enklare byten.
Trots den låga överlevnaden tyder våra beräkningar på att runt 5 000 farmade änder blir en del av den vilda populationen varje år i Sverige. Detta skulle motsvara drygt 1 % av landets uppskattningsvis 200 000 gräsandspar i senvinterstam.

Genetiskt annorlunda
Våra genetiska analyser av historiska vilda, nutida vilda och farmade änder i Europa visar att det i dagsläget inte är någon genetisk skillnad mellan vilda änder från olika länder. De är alltså bra på att blanda sig med varandra.

Däremot finns det skillnader mellan farmade och nutida vilda änder samt genetiska spår av att farmade änder också på europeisk nivå blandar sig med den vilda populationen. Hur och om dessa genetiska skillnader påverkar ändernas väl och ve, finns det ännu ingen kunskap om.

Biologisk mångfald och vattenkvalitet
Anlagda våtmarker anses ibland ha lägre biologisk mångfald än naturliga och restaurerade, i alla fall vad gäller fåglar. När hundratals gräsänder också sätts ut i våtmarken under häckningssäsongen kan man tänka sig att det får konsekvenser för den vilda fågelfaunan. Utsättningar med tillhörande stödutfodring av spannmål vid vattnet kan också tänkas påverka vattenkvalitet och därmed känsliga arter i våtmarken, till exempel groddjur.

När vi inventerade våtmarker med och utan utsättningar i Skåne såg vi ingen påverkan på den biologiska mångfalden vad gäller fåglar och groddjur. Överraskande var också att anlagda våtmarker hade högre artrikedom av fåglar och groddjur än naturliga och restaurerade våtmarker.

Trots att vissa våtmarker med utsättningar hade extremt höga halter av näringsämnen visade alltså vår studie att anläggning av våtmarker gynnar den biologiska mångfalden av fåglar och groddjur och att utsättningar av gräsänder inte har en negativ inverkan på artrikedomen hos dessa faunagrupper.

Från Sörmlands horisont
Som sagt är Sörmland ett av de landskap där flest änder sätts ut för jaktändamål. Under två säsonger märkte vi 860 ällingar som sattes ut i Mälardalen. Återfynden från dem tecknar en bild som avviker en smula från den i Götaland. Vid jakterna sköts 35% av änderna på den egendom de sattes ut. Detta är en högre siffra än på gårdarna i Götaland. Notabelt är också att det vid jakterna i Mälardalen sköts fler vilda än utsläppta gräsänder, vilket antyder att de senare – eller utfodringen av dem - lockar många vilda artfränder till dessa våtmarker.

Precis som vid utsättningarna i Götaland var det extremt få av de utsläppta mälardalsänderna som skapade långväga återfynd: 1 %, att jämföra med riksgenomsnittet på 7 % för ringmärkta vilda gräsänder. De 13 långväga återfynden från utsättningarna i Mälardalen bildar inte desto mindre ett mönster som är typiskt för vilda gräsänder; 11 av dem återfanns under hösten längs den naturliga flyttningsvägen mot sydväst. Tre av återfynden gjordes i september i Småland, Skåne och Danmark. Fem återfynd i december – vilket vi förmodar indikerar övervintringsområdet – gjordes alla i Skåne och Danmark. Av de resterande höståterfynden sköts en i Småland och två i Danmark. De få mälardalsänder som överlevde jakten där de sattes ut flyttade alltså åt samma håll som vilda gör, men vi vet inte om de gjorde det med ”egen kompass”, eller om de slog följe med vilda änder.

Åtta av de långväga återfunna mälardalsmärkta utsatta änderna sköts under sin första och fyra under sin andra höst/vinter. En riktig överlevare var fem och ett halvt år gammal när den slutade sina dagar på Själland under jullovet 2018. Detta ligger i linje med överlevnadsmönstret hos vilda änder – de flesta dör under sitt första eller andra levnadsår, medan enstaka änder uppnår betydligt högre ålder.

Många obesvarade frågor
När projektet nu avslutats kvarstår en del viktiga kunskapsluckor. Vi vet fortfarande ganska litet om vad som händer alla de utsatta ällingar som varken skjuts på plats eller återfinns någon annanstans. Vi vet heller inte var ”smärtgränsen” går lokalt, alltså hur många ällingar en viss våtmark klarar av utan att andra arter eller vattenkvalitén blir lidande. Om de genetiska spår av utsättningarna vi kan se i den vilda populationen spelar någon egentlig roll för den senares kvalitet och anpassningsförmåga i ett föränderligt klimat, ja det får framtida forskning utvisa.

Vill du veta mer?
Följande uppsatser kan laddas ner fritt via sitt DOI-nummer.

Söderquist, P., Gunnarsson, G., Elmberg, J. & Dessborn, L. 2021. Survival of wild and farmed-released Mallards: the Swedish example. European Journal of Wildlife Research 67:19. doi.org/10.1007/s10344-021-01465-7

Söderquist, P., Elmberg, J., Gunnarsson, G., Thulin, C.-G., Champagnon, J., Guillemain, M., Kreisinger, J., Prins, H.H.T., Crooijmans, R.P.M.A. & Kraus, R.H.S. 2017. Admixture between released and wild game birds:
a changing genetic landscape in European mallards (Anas platyrhynchos). European Journal of Wildlife Research 63: 98. doi.org/10.1007/s10344-017-1156-8

Söderquist, P., Norrström, J., Elmberg, J., Guillemain, M. & Gunnarsson, G. 2014. Wild mallards have more “goose-like” bills than their ancestors: a case of anthropogenic influence? PLoS ONE 9(12): e115143. doi.org/10.1371/journal.pone.0115143

Pär Söderquist (par.soderquist@hkr.se)
Johan Elmberg (johan.elmberg@hkr.se)

Svartmes häckar

i stenmur, Palmtorps allé Oxelösund

Text: Jan Karlsson

Jag hörde den sjunga mars-april i trädgården men reflekterade inte på det så mycket. Det är ca 100 meter till skogen, den brukar höras sjunga vinter till sommaren alltid från skogen. Men nu var den alltid där oftast lågt, nu sågs den utanför potatiskällaren ett flertal gånger kring den 20 april.

Rätt som det var flög den in i ett litet hål, en trekantig springa mellan stenarna ca 60 cm från marken med mat i näbben. Den hade nog matat en ruvande partner ett tag. Kring mitten på maj matades det ungar för fullt. En dag var det riktigt liv, den 3 juni, några stycken ungar flög ut och skrek på mat, sen matades det både i muren och lös-fladdrande ungar samtidigt knappt flygga.

Skatan var där och nöp ungar, hur många var svårt att kolla, det pågick några dagar. Men tillslut blev det ändå några små som klarade sig. En udda boplats kan jag tycka, är det någon annan som har haft någon liknande häckningsplats?

Svartmes
Foto: Jan Karlsson (samtliga bilder i artikeln)

Föreningen Södermanlands Ornitologer (FSO) Verksamhetsberättelse för 2020

Styrelsen för Föreningen Södermanlands Ornitologer (FSO) avger härmed följande verksamhetsberättelse för år 2020.

Styrelse & funktionärer
Styrelsen:

Ordförande:	Ingvar Jansson, Nyköping
Ledamot:	Leif Carlsson, Eskilstuna
Ledamot:	Jan-Eric Hägerroth, Nyköping
Ledamot:	Anton Johansson, Nyköping
Ledamot:	Yngve Meijer, Strängnäs

Adjungerade:
Till styrelsen har Eva Olofsson, Eskilstuna och Monica Ström, Katrineholm varit adjungerade. Göran Altstedt, Nyköping, har varit adjungerad i frågor som rör Hartsö-Enskärs verksamhet.

Revision:

Revisor:	Staffan Karlsson, Nyköping (sammankallande)
Revisor:	Steffan Kluge, Malmköping
Revisorsuppleant:	Vakant

Viltförvaltning:
I Länsstyrelsens viltförvaltningsdelegation är Leif Carlsson representant för ideell naturvård (inkl. FSO).

Redaktion för det Sörmländska fågelåret 2019:
Redaktör: Vakant
Ansvarig utgivare: Ingvar Jansson/FSOs ordförande
Redaktion: Jan Gustafsson, Oxelösund (koordinator) samt en redaktionsgrupp bestående av: Eva-Karin Brinell, Kalle Brinell, Johan Ehrenkrona, Yonas Ericsson, Markus Forsberg, Bertil Karlsson och Torbjörn Winqvist.

Regional rapportkommitté:
Anton Johansson, Nyköping (sammankallande), Göran Andersson, Kalle Brinell, Fredrik Enoksson, Per Flodin, Jan Gustafsson, Jan Hägg, Peter Lantz, Yngve Meijer, Petter Sundin, Samuel Wivstad

Föreningen Södermanlands Ornitologers hemsida:
Tormod Kelén ansvarar för hemsidan och dess uppdateringar.
Adressen är www.sormlandsornitologerna.se

Valberedning:
Leif Carlsson, Eskilstuna (OKE), Ingvar Jansson, Nyköping (Tärnan), Yngve Meijer, (SOK)

Medlemstal:
Medlemskap i FSO sker sedan 2009 genom medlemskap i lokalförening. Medlemsantalet i lokalklubbarna anslutna till FSO per den 31/12 2020 är drygt 600. Därtill kommer ett antal familjemedlemmar.

Medlemskontakter:
Årsboken ”Det Sörmländska Fågelåret 2019” distribuerades till medlemmarna under sensommaren.

Styrelsemöten under 2020:
2020-01-21 Studiefrämjandets lokal i Flen
2020-03-04 Studiefrämjandets lokal i Flen
2020-10-15 Ludgo-Spelviks Bygdegård

Årsmötesdag:
På grund av Covid-pandemin så blev årsmötet inställt.

Höstmötet:
Höstmötet blev också inställt denna gång.

Hartsö-Enskär fågelstation:
Verksamheten bedrevs under lite mer än fyra höstveckor (19/9-18/10).

Gråhakedopping
Foto: Per Flodin

Mindre strandpipare
Foto: Christine Gilljam

Externa årsmöten:
Inga externa årsmöten i år på grund av Covid-pandemin.

Avgivna yttranden:
Remissärenden som har behandlats under 2020 är utlagda på FSOs hemsida.

Övrigt:
Covid-pandemin påverkade föreningen och lokalföreningarna mycket i form av bland annat inställda aktiviteter och inställda möten. Viss del av föreningsarbetet såsom Rrk Sörmland har dock kunnat fortsätta genom videomöten. Arbetet med föreningens hemsida och fågellokalsguide fortsätter. I nuläget, 2020-12-31, finns fågellokaler för kommunerna Katrineholm, Nyköping, Oxelösund, Trosa och Vingåker inlagda. Fågellokalsguiden kan nås på adressen: https://lokaler.fso.one

Ingvar Jansson, ordförande

Ornitologiska klubben i Eskilstuna/OKE Verksamhetsberättelse för 2020

Föreningen har beslutat att ha sitt årsmöte under andra halvan av 2020, därför ingen verksamhetsberättelse för 2020 på föreningssidan.

Gransångare
Foto: Leif Nyström

Rödstrupig piplärka
Foto: Kalle Brinell

Strängnäs Ornitologiska Klubb (SOK) Verksamhetsberättelse för 2020

Medlemmar
Klubben består vid årsskiftet 2020/2021 av 143 fullbetalande medlemmar och 49 familjemedlemmar, totalt 192 medlemmar. Under 2020 har 12 nya medlemmar samt 3 familjemedlemmar tillkommit. Medlemsavgiften har under året varit 200:- för fullbetalande medlem och 50:- för familjemedlem. Medlemskapet i SOK innebär även medlemskap i Föreningen Södermanlands Ornitologer (FSO). Av medlemsavgiften går 35:- resp. 5:- till FSO.

Styrelsen m.m.
Styrelsen har under året bestått av: Bengt Larsson ordförande, Leif Ekblom vice ordförande, Ulf Gustafsson kassör, Yngve Meijer ledamot, Gunilla Oleniusson ledamot, Maria Barkell ledamot, Sven Blomqvist ersättare, Viveka Eriksson ersättare, Peter Hennix och Petter Sundin har varit adjungerade till styrelsen.

Revisorer har varit Jonas Jörnemark (sammankallande) och Kjell Eriksson samt som revisorsersättare Markku Kemppi. Valberedningen har varit Markku Kemppi (sammankallande).

Klubbens hemsida har med Peter Hennix som webbredaktör refererat aktuella händelser i fågelvärlden såväl inom som utanför kommunen. Redaktör för vår tidning har Ulf Gustafsson varit.

Styrelsen har under året genomfört elva (11) protokollförda styrelsemöten. Styrelsemötena har fr.o.m. april genomförts digitalt, förutom augustimötet som kunde hållas utomhus. Det ordinarie årsmötet hölls 2020-03-11, med 32 medlemmar närvarande. Bengt Larsson omvaldes som ordförande. Som årsmötesordförande hade Lars Liljenstolpe anlitats. Måns Hernqvist, Gotland, visade bilder och berättade efter mötet om örnrehabilitering. Efter årsmötet hölls ett konstituerande styrelsemöte.

Klubbtidning
Vår tidning ”Observerat i Strängnäs kommun” har under året utkommit med tre nummer, varav nr 1, som sedvanligt är, innehöll en årsrapport över inrapporterade observationer under 2019 inom kommunen. Redaktör för tidningen är Ulf Gustafsson.

SOK:s informationskanaler m.m.
Hemsidan har kontinuerligt uppdaterats av Peter Hennix. Under året har hemsidan utvecklats i flera steg, dels för att underlätta sökning i den, dels för att anpassas till läsning i mobiltelefon och läsplatta.

Informationsfoldern ”Visst gillar du fåglar” har uppdaterats och finns att ladda ned från hemsidan.

Digitalt nyhetsbrev har ca 1 g/månad skickas ut till alla medlemmar som lämnat en mejladress. medlemmarna. Redaktör har Peter Hennix varit.

Medlemsmejl används för att informera inför kommande aktiviteter mm.
Facebook-gruppen ”SOK-Skådarna” används frekvent och Kjell Eriksson är administratör.

Artportalens Checklista har många fördelar som vi försöker lära oss mer av.

Bandgruppen ”Fågellarm i Strängnäs Kommun” används mer och mer frekvent av ca 106 användare och Maria Barkell är administratör.

Instagramsidan ”sokbirds” används för att sprida information om SOK och kommunens

fågelliv genom att visa upp medlemmars bilder på fåglar i Strängnäs Kommun. Maria Barkell är administratör.

SOK sms-grupp finns för att de lite mer udda fågelobservationerna snabbare ska nå ut bland intresserade medlemmar. Många är anslutna till tjänsten, som nyttjas relativt frekvent.

Organisationstillhörighet
Fr.o.m. 2009-01-01 är SOK ansluten till Föreningen Södermanlands Ornitologer (FSO). Syftet är att stärka den sörmländska ornitologin gentemot omvärlden.

Fältstationen Rördrommen
Fältstationen är ett samarbetsprojekt mellan naturskyddsföreningarna och fågelklubbarna i Strängnäs och Eskilstuna samt Eskilstuna Biodlarförening. Stationen har öppet för allmänheten alla röda dagar från mars till oktober. SOKs medlemmar kan delta som stugvärdar under denna period. En styrgrupp leder och planerar verksamheten. SOK:s representant i gruppen har varit Sven Blomqvist med Gunilla Oleniusson som ersättare. SOK-medlemmarna Ingrid Karlsson, Lars Broberg och Ture Persson ingår också i gruppen. Eftersom all extern verksamhet, utom örn- och gåsräkningarna, varit inställda p.g.a. pandemin, har gruppen endast sammanträtt ett fåtal gånger under året. Några s.k. skolpaket har inte heller erbjudits. Underhållsarbeten av fågeltorn och dess omgivningar har fortlöpt som planerat och där har Ture Persson, Sven Blomqvist m.fl. gjort en stor arbetsinsatsinsats.

Fältstationen har varit öppen som vanligt, men med begränsningar för antalet besökare inomhus. Man har dock konstaterat att ovanligt många människor rört sig på utflyktsstigar, utsiktspunkter och fågeltorn i området. Fältstationen har på så sätt varit en resurs för det ökade behovet av friluftsliv under pandemiisoleringen. Sedan mer än 40 år bedriver Lars Broberg ringmärkning med slöjnät i vassen nedanför Fältstationen, så även i år.

Varje år i månadsskiftet feb-mars administreras från Fältstationen en inventering av örnar i Mälaren och Hjälmaren med omgivningar. Projektet leds av Sten Ullerstad, Eskilstuna, och Yngve Meijer från SOK är tillsammans med Håkan Gustafsson från Eskilstuna samordnare av rapporteringen. Grågässen runt Sörfjärden inventeras 2-3 gånger per år. En gåsåker finns vid Fältstationen. Fältstationen medverkar i Storfågelsgruppen, gällande ”Stora betande fåglar vid Sörfjärden” och följer utvecklingen av svanarnas, tranornas och gässens påverkan i Sörfjärdsområdet. Gruppen leds av Länsstyrelsen och Sven Blomqvist är SOKs representant.

Föreningen Södermanlands Ornitologer (FSO)
Styrelsekurs, årsmöte liksom höstmöte inställdes p.g.a. pandemin. Yngve Meijer har varit SOK:s representant i FSO:s styrelse. Fr.o.m. december 2014 är Petter Sundin knuten till Rrk Södermanland och svarar för delen duvor – hackspettar, och Yngve Meijer svarar för delen vadare sedan 2017. FSO:s sedvanliga årsbok, som gavs ut under hösten 2020, innehåller bl.a. en redovisning av SOK:s verksamhet under 2019, en artikel av Lars Broberg om ”Jorduggla häckade i Strängnäs kommun för 30 år sedan”.

Klubbens aktiviteter
a) Inventeringar m.m.
Under året har 190 olika arter i kommunen inrapporterats till Artportalen, vilket är 11 färre än 2019. Med detta hamnar Strängnäs på sjätte plats i Södermanland. Flest arter hade Nyköping med 242 st. 266 rapportörer har under året lagt in sammanlagt 44 911 fågelrapporter från Strängnäs kommun i ARTPORTALEN. Det är 21 fler rapportörer än 2019. Av rapportörerna är bara 70 från Strängnäs (8 fler än 2019). Övriga 196 rapportörer är besökare i kommunen, vilket är ett tecken på att naturen i Strängnäs attraherar besökare inte bara från de omgivande kommunerna utan även långväga gäster från Lund, Skåne, i söder till Skellefteå, Västerbotten, i norr, Visby, Gotland i öster och Mölndal i väster. Flest rapporterade arter inom kommunen hade Markku Kemppi med 181 arter. Bland lite mer ovanliga arter kan nämnas prutgås, spetsbergsgås, sjöorre, alfågel, järpe, rapphöna, vaktel, ägretthäger, kungsörn, blå kärrhök, röd glada, brun glada, kornknarr, småfläckig sumphöna, småspov, spovsnäppa, mosnäppa, dvärgbeckasin, dvärgmås, kungsfiskare, pilgrimsfalk, råka, kärrsångare, flodsångare, vassångare, ringtrast, mindre flugsnappare, forsärla, rödstrupig piplärka, tallbit, vinterhämpling, och ortolansparv. Arter som inte anses spontana och arter av högsta skyddsklassen som är rapporterade med häckningskriterier ingår inte i ovanstående

Havsörn. Foto: Thomas Larsson

statistik. Ingen ny kommunart noterades under 2020. Örnräkningen 2020-02-29 omfattade 89 bemannade punkter i fem län från Nynäshamn och Lidingö i öster till Vänern och Vättern i väster. Räkningen samordnades av Fältstationen Rördrommen, där 20 personer skötte olika rapporteringssysslor. Vid örnräkningen, som genomfördes för 20.e gången, inrapporterades totalt 125 havsörnar jämfört med 239 stycken 2019. Antalet är ett av de lägsta som har rapporterats på många år vilket hänger samman med den milda vintern och att flertalet större sjöar var isfria. I västra delen av inventeringsområdet bidrog dessutom en tät dimma vilket drog ner sikten till i det närmaste noll efter klockan 11.00. Från Mälaren rapporterades 19 stycken öster om Hjulstabron och 67 väster därom. Strängnäs kommun bidrog med 19 örnar. Örnrapporter inkom från 11 av de 14 observationsplatserna. SOK har genomfört inventering av två rutter avseende nattfåglar genom Yngve Meijers försorg. En rutt inventeras med 20 platser under fem (5) minuter var vid tre (3) tillfällen i april, maj och juni. En rutt är i Länna/Åker och en i på Selaön/Mariefred. Vid inventeringen har också Leif Ekblom och Maria Barkell medverkat. SOK deltog i den Kungsörnsinventering som har genomförts i Södermanland. SOK har även deltagit i Birdlife Sveriges nationella inventeringar av berguv och backsvala. I Birdlife Sveriges årliga räkning av "Vinterfåglar inpå knuten" rapporterades det från 101 matningar (167 matningar 2019) i kommunen och 42 arter (46 arter 2019) noterades. 3-i-topp blev talgoxe, blåmes och pilfink.

b) Exkursioner

Under år 2020 påverkades vår verksamhet kraftigt av corona-pandemin. Från början av mars ställdes all planerad verksamhet in och SOKs medlemmar fick avstå många gemensamma klubbaktiviteter. Däremot har några skådare bland Backsvalorna på initiativ av Maria Barkell träffats och skådat tillsammans ute i fågelmarkerna, "Fågelskådning på avstånd." Exkursionerna återupptogs i liten skala med "Dagledigа" i september. Totalt har 15 aktiviteter genomförts, med från 4 och upp till 32 deltagare per gång.

c) Studiecirklar

Under året genomfördes i samarbete med Studiefrämjandet studiecirkeln "Vinterfåglar och fågelmatning", vilken startade redan under hösten 2019 och avslutats med fyra utedagar (exkursioner) i fält. Fem deltagare har genomfört cirkeln. De två nedanstående cirklarna om "Vårfåglarnas ankomst samt fåglarnas flyttningsmekanism" startades under våren

med sex innelektioner och fyra exkursioner, men fick avbrytas p.g.a. coronapandemin:
• En cirkel i Strängnäs med fyra deltagare
• En cirkel i Stallarholmen med tio deltagare
(Två cirklar startades också i Eskilstuna med tolv resp. fyra deltagare)

Ledare för dessa cirklar var Leif Ekblom.

d) Resor
Årets ugglesafari, fjällresan till Dalarna/Härjedalen och höstens havsfågelskådning i Halland blev inställda p.g.a. pandemin.

e) Andra aktiviteter
Årets nygamla aktivitet, SOKs Artrace, initierat av Maria Barkell, genomfördes i mitten av februari. Aktiviteten lockade 13 deltagare fördelade på 4 olika lag, vilka under sex intensiva timmar letade fågelarter inom kommunens gränser. Totalt observerades 61 olika arter, vinnarlaget ”Lag Falköga” hittade 47 av dessa och erhöll ett fint vandringspris. Senast av SOK arrangerade artrally genomfördes för 20 år sedan. Fågeltornskampen med Fågelskådningens dag liksom Äventyrsdagen och Mälardagen fick ställas in.

f) Föreläsningar m.m.
Ingemar Linds planerade filmvisning i november blev p.g.a. pandemin inställd.

g) Backsvalorna
Den planerade tjejskådarresan till Öland 12-17 maj, med 10 deltagare, fick ställas in p.g.a. pandemin, likaså Backsvalornas kvällsutflykt den 28 maj.

Studiefrämjandet
Studiefrämjandets kontor har varit bemannat men lokalerna har varit stängda för gruppverksamhet under huvuddelen av året.

Övrigt
SOK:s två fågelmatningar, en vid Bågskyttebanan och den andra i Gorsingelund har under vintersäsongen varit igång och skötts om av Inger och Bo Karlsson respektive Yngve Meijer.

Gorsingelund är ett fågelrikt och lättåtkomligt Natura2000-område, där medlemmarna i SOK och Naturskyddsföreningen i Strängnäs delar på ansvaret för lättare skötsel, t.ex. av gångstigar och områdets många fågelholkar.

SOK är ansluten till SEVAB:s föreningssponsring. När en abonnent tecknar lokalproducerad Strängnäs-el hos SEVAB och väljer en förening inom Strängnäs kommun går en sponsringssumma till denna förening. Om ingen förening väljs att sponsra går sponsringspengarna till en allmän pott som sedan alla föreningar får dela på. Den obligatoriska föreningsträffen blev i år inställd. 49 föreningar är anslutna och SOK är den åttonde största föreningen. 95 abonnenter har valt vår förening, vilket är ett mycket bra resultat. De sju före oss är de stora idrottsföreningarna. 42 % har inte valt någon förening, vilket gör att allmänna potten i år blev 2050:- till varje förening. Det aktiva valet ger oss 5225:- och totalt 7275:-, ett icke oansenligt tillskott i kassan.

Råcksta å vattenråd bildades 2019. Kommunerna Strängnäs, Flen och Eskilstuna ingår, liksom markägare, näringsidkare och intresseorganisationer. Sven Blomqvist representerar SOK. Området börjar med Flättsjön i Eskilstuna kommun och slutar i Marielundsviken i Mälaren. Marvikarna m.fl. sjöar i Åkers bergslag ingår. Rådet har fått LONA-medel för att utarbeta en handlingsplan för att förbättra den ekologiska statusen för de sjöar och vattendrag som ingår. Statusen i vattendragen är genomgående dålig enligt den senaste undersökningen som utfördes 2016. En arbetsgrupp för utarbetandet av handlingsplanen har bildats och en studieresa längs avrinningsområdet har företagits. Man har även ordnat en halv studiedag om pågående projekt för allmänheten. Upphandling av en miljökonsult för underlag för handlingsplanen har påbörjats. Rådet har också ansökt om medlemskap i Mälarens vattenvårdsförbund.

En markägare har vid Lännasjön i Söderlänna skapat ett 2 hektar stort nytt våtmarksområde, delvis bekostat via Naturvårdsverkets LONA-bidrag (Lokala naturvårdssatsningen) Det kan säkert bli ett nytt, intressant besöksmål för fågelskådare.

Klubben har under året varit medlem i projektet ”Kungsörn 72” för att stödja dess verksamhet.

Styrelsen SOK

Verksamhetsberättelse KVO 2020 - FÖRSLAG

Styrelse
Styrelsen har under året bestått av Monica Ström vice ordförande, Gunilla Carlsson sekreterare, Torbjörn Lundahl kassör, Marie-Louise Nyman ledamot, Ulrika Ahlblom ledamot, Kerstin Norin ledamot, Karl-Evert Andersson ledamot och Gunnar Westermark ledamot.

Revisorer
Torsten Andersson och Håkan Lernefalk.

Valberedning
Leif Carlsson, John-Erik Nyman och Krister Andersson.

Webmaster
Gunilla Carlsson.

Årsmöte
Föreningens årsmöte hölls den 15 mars och 18 medlemmar var närvarande. Krister Aronsson, Lillemor Däckfors och Hasse Karlsson avgick ur styrelsen. Till nya ledamöter valdes Karl-Evert Andersson och Gunnar Westermark. Dessvärre hade valberedningen ej funnit någon kandidat till ordförandeposten för styrelsen. Årsmötet beslutade att den posten ska vara vakant. Årsmötet beslöt också att uppdra till styrelsen att utreda vidare och ta fram nödvändigt underlag som behövs för att anordna ett räcke till Vännervasspången. Den ekonomiska ramen beslöts till 10 000 kr. Styrelsen fick mandat av årsmötet att fatta de beslut som behövs för att genomföra projektet.

Medlemsantal
Föreningen hade vid årets slut 83 fullbetalande medlemmar, vilket är en liten nettoökning jämfört med 2019, trots att verksamheten under året varit kraftigt begränsad p.g.a. pandemin. Dessutom tillkommer 28 familjemedlemmar, vilket ger totalt 111 medlemmar.

Styrelsemöten
Styrelsen har p.g.a. pandemin bara träffats vid 4 tillfällen för protokollförda styrelsemöten. För den löpande verksamheten har kontakter inom styrelsen förts via mail och telefon.

Aktiviteter
Föreningens verksamhet under året har kraftigt påverkats av pandemin och de begränsningar som det har medfört. Vi hann dock börja året med det traditionsenliga Artrallyt i februari. Därefter följde årets örnräkning och en uggleutflykt i mars. Aktiviteterna startade i oktober med tisdagsgruppens träffar men med vissa förhållningsregler p.g.a. pandemin. Det blev fyra välbesökta utflykter. Höstens planerade inomhusaktiviteter ställdes in.

Fågelmatning
KVO har under våren och hösten ansvarat för fågelmatningen vid Tornskogens parkering. Under hösten har även matningen vid Ramsjöhult återupptagits med en ny matningsutrustning som bedöms vara "vildsvinssäker".

Fågelobservationer
Invasionen av tallbit från 2019 fortsatte under januari 2020. En rödhuvad dykand uppehöll sig i Näsnaren mellan 15 februari och 21 april. Den lockade många skådare från andra föreningar. En rödhuvad dykand rastade även under hösten i Lilla Näsnaren, 7-17 november. En hökuggla lockade också skådare till Bromshult i Vingåker under tiden 3 februari till 16 mars. Tre rastande fjällpipare på Tybblefälten rapporterades mellan den 11 och 14 maj. En brandkronad kungsfågel observerades vid Vingåkersån, Lönntorp, Högsjö den 29 mars. Röd glada har observerats regelbundet från 26 mars till 9 oktober, bl.a. vid Stora Malm och Vingåkersslätten. Även brun glada har observerats vid 13 olika tillfällen under maj - augusti, bl.a. i Flodatrakten, vid Tybb-

Fjällpipare, Tybblefälten, Foto: Krister Andersson

Ägretthäger, Foto: Hans Karlsson

Tjäder, Foto: Karl-Evert Andersson

lefälten och på Vingåkersslätten. En sommargylling rapporterades den 25 maj strax utanför Valla samhälle. Kornknarr rapporterades vid flera tillfällen vid 5 olika lokaler, bl.a. vid vattenskidklubben/St Djulö. En jorduggla födosökte vid Marieberg i mitten av maj och en pärluggla hördes i närheten av Myrgryten i slutet av maj/början på juni. De sista dagarna i maj observerades en ägretthäger vid Floden i Floda. Även Fyrtorps våtmark, Båsenberga och Dagöholms viltvatten fick besök av ägretthäger under sommaren och tidig höst. Den sista observationen av ägretthäger gjordes den 1 november över Tybblefälten. En busksångare hördes vid Sävstaholms slott och senare även vid Jägern. Kärrsångare rapporterades från Vingåkers reningsverk, Sjövikstornet, Vingåkersslätten och Vegersberg. Trastsångare hördes bl.a. vid Jungfrun, Bie och vid Sjövikstornet. Vid Tegnebols våtmark konstaterades den första häckningen av gråhakedopping i Södermanlands län sedan 1955. En pilgrimsfalk har under året observerats i Vingåkerstrakten. En obs är rapporterad även från Sjöholmskärret. Blåhake rapporterades från Tybblefälten och Sjövikstornet i början av september. En rödstrupig piplärka observerades på Vingåkersslätten den 4 september. En tajgasångare hördes vid ett par tillfällen vid Sjövikstornet i september. En vattenrall hördes vid Sjövikstornet den 6 och 12 december och en observerades även den 26 december vid Backabadet.

Övrigt

KVO har medverkat i FSO's initiativ till en hemsida "Fågellokaler i Sörmland" med text och bilder inom KVO´s område. Länsstyrelsen har lovat att tillhandahålla material till ett räcke till spången ut till Vännervassön.

KVO Styrelse

Flens Ornitologiska Förening Verksamhetsberättelse för 2020

Föreningen har beslutat att ha sitt årsmöte under andra halvan av 2020, därför ingen verksamhetsberättelse för 2020 på föreningssidan.

Härfågel
Foto: Per Flodin

Fågelföreningen Tärnan Nyköping/Oxelösund Verksamhetsberättelse för 2020

Styrelsen för Fågelföreningen Tärnan Nyköping/Oxelösund lämnar härmed följande verksamhetsberättelse för verksamhetsåret 2020.

Allmänt
Den sedan i mars pågående pandemin Covid-19 har präglat hela vårt samhälle. Så också Tärnans verksamhet. På grund av Covid-19 och de långtgående restriktioner som myndigheterna beslutat om från och med mars månad har Tärnans verksamhet fått anpassas till detta. Därför har i princip alla planerade innemöten ställts in och vi har inte haft några fysiska styrelsemöten. Däremot har vi så långt det varit möjligt genomfört vårt årliga program med exkursioner och fågelskådning vid till exempel tornkvällarna vid Strandstuviken.

Styrelse
Styrelsen har bestått av Mats Andersson, Per Astfeldt, Christina Bremfält, Ingvar Jansson, Anton Johansson, Stig Larsson och Marianne Mattiasson. Yvonne Bolin Bolorin har varit adjungerad till styrelsen under året.

Funktionärer
Ordförande: Ingvar Jansson. Vice ordförande: Per Astfeldt. Sekreterare: Anton Johansson. Kassör: Stig Larsson. Revisor: Staffan Karlsson och revisor suppleant: Jan Sjöstedt. Valberedning: Sofi Nordfeldt och Lars Lindberg (sammankallande). Hemsideansvarig i styrelsen: Ingvar Jansson. Webbmaster: Tormod Kelén. Programkommitté: Per Astfeldt, Jan Karlsson, Olle Pers och Susanne Stilling. Redaktion: Jan Gustafsson. Layout: Jan Gustafsson.

Medlemsantal
Föreningen hade 315 medlemmar den 31 december 2020.

Styrelsesammanträden
Under året har föreningens styrelse inte haft något protokollfört styrelsemöte på grund av Covid-19. Däremot har styrelsen vid flera tillfällen haft avstämningar och fattat beslut i olika frågor via mail.

Årsmöte
Årsmöte hölls den 27 februari i Pensionärernas Hus i Nyköping. Drygt 30 personer hade hörsammat kallelsen och var på plats. Efter sedvanliga årsmötesförhandlingar berättade Per Folkesson till bilder från en resa till Nya Zeeland.

Övriga föreningsmöten
Den 29 januari arrangerades ett möte om hur Artportalen fungerar, hur man rapporterar och hur viktigt detta är för att bland annat gynna fågelskyddet. Ansvariga Jan Gustafsson och Per Flodin.

Den 11 februari berättade Hasse Svensson och Jan-Eric Hägerroth om tjäderns liv och leverne och hur det ser ut med förekomsten i Sörmland.

Exkursioner och skådartillfällen
Under året hade en rad olika exkursioner och skådartillfällen planerats att genomföras. Tyvärr blev många av dessa under våren och sommaren inställda på grund av Covid-19. Nedan följer ett urval av de exkursioner och skådartillfällen som blev av.

Artrallyt, också detta numera en tradition i Tärnans program, gick av stapeln den 18 januari mellan kl. 08.00 och 15.00 och under ledning av Jan Gustafsson och Susanne Stilling. Det var 24:e gången rallyt ”kördes” med 22 deltagande lag, totalt 66 deltagare. Rallyt avslutades som brukligt är med samling, prisutdelning, eftersnack och god mat på restaurang Sailor Kickis i Oxelösund. Segrande lag detta

år blev med 77 arter, högsta notering någonsin, laget Kalle Brinell, Samuel Wivstrand och Adam Stålnäbb. Grattis! Andraplatsen med 65 arter delades av två lag, Per Astfeldt och Torvald Bergström samt Jukka Väyrynen och Göran Andersson.

Den 16 februari besöktes ett antal av de kända lokalerna för strömstare under ledning av Olle Pers. Dagen bjöd på dåligt väder men ändå hittades några strömstarar.

Under året fortsatte det tidigare temat med tornkvällar vid Strandstuviken. Vårens och försommarens tornkvällar blev inställda. I augusti genomfördes två tornkvällar, den 12 och 19 augusti, ansvariga för arrangemanget har var Ragnar Falk respektive Per Astfeldt.

Nyköpings Frisksportarklubbs traditionsenliga arrangemang i samarbete med Tärnan och Na-turskyddsföreningen i Södra Sörmland, ”Vandring i Tintomaras spår”, fick ställas in på grund av Covid-19. Likaså det traditionsenliga arrangemanget Fågelskådningens Dag och Tornkampen på Labro fick på samma grunder ställas in.

Under tre dagar, 5, 6 och 13 september, kunde man tillsammans med Jan Gustafsson och Jan Karlsson skåda fågel i princip hela dagarna på Marsäng, en av våra absolut bästa fågellokaler.

Den 26 september arrangerades en exkursion till Skåraområdet under ledning av Yvonne Bolin Bolorin och Susanne Stilling.

Den 3 oktober arrangerade Tärnan den ”Stora fågelräknardagen”, EuroBirdwatch 2020, vid Horns båtvarv. Ansvarade för arrangemanget som genomomfördes i samarbete med Studiefrämjandet gjorde Bertil Karlsson.

Den 11 oktober gavs det möjlighet under ledning av Janne Sjöstedt att skåda fågel vid Marsäng.

Verksamhet och projekt/arrangemang
Under året har en rad arrangemang, projekt och inventeringar genomförts av Tärnan. Nedan följer ett urval av dessa inventeringar, projekt och arrangemang.
Under hösten genomförde Tärnan en studiecirkel med temat ”Fågellokaler”. På grund av Covid-19 blev det bara utomhusträffar. Kerstin Spjuth och Yvonne Bolin Bolorin administrerade cirkeln och som handledare medverkade Susanne Stilling, Olle Pers och Björn Erixon.

Fågelföreningen Tärnan har fått uppdrag av Länsstyrelsen att inventera fågellivet i fågel- och sälskyddsområdet Hävringe - Källskären i Oxelösunds skärgård under åren 2020 - 2022. I uppdraget ingår ringmärkning av sjöfåglar bl.a. sillgrissla. Under året genomfördes det första årets arbete under ledning av Jan Gustafsson.

Under året har Tärnans programblad skickats ut till medlemmarna vid två tillfällen.

Under året har vi också kunnat glädjas över vår fantastiska, välskötta och mycket välbesökta hemsida med adress http://tarnan.eu. Bakom Tärnans hemsida döljer sig ett omfattande engagemang och arbete av Jan Gustafsson, Susanne Stilling och vår webbmaster Tormod Kelén.

Vårens planerade skådning för måndagslediga fick tyvärr ställas in. Däremot träffades de ”måndagslediga” 10 förmiddagar, 2 mer än vad som planerats under hösten för att skåda fågel och ha trevligt tillsammans under ledning av Björn Johansson, Mats Andersson och Alf Andersson.

Under året har föreningen fortsatt medverkat i arbetet med att stärka samarbetet mellan FSO och de olika lokala fågelföreningarna i Sörmland.

Som tidigare deltar Tärnan i Nyköpings kommuns Naturvårdsberedning. Beredningens syfte är att upprätthålla en fortlöpande och tidig dialog mellan kommunen och de ideella föreningarna i bl.a. plan-, natur- och miljöfrågor. Rådet träffas ett par gånger om året. Jan Gustafsson har varit Tärnans representant under det gångna året.

Miljöskådningen startade 1 januari 2017 och har fortsatt ytterligare med en omgång 2020. Den ska ses som en kul och prestigelös tävling för alla Tärnans medlemmar, där det handlar om att hitta så många fågelarter som möjligt under ett år, utan att använda bil eller andra motordrivna färdmedel. Miljöskådarlistan

2020 lockade 16 deltagare. Överlägsen vinnare blev Samuel Wivstad med 222 arter. Sex nya arter för Miljöskådarlistan registrerades år 2020; ängshök, tretåig más, sillgrissla, större piplärka, tajgasångare och bergtajgasångare.

Av övriga mer ovanliga arter kan nämnas bland annat aftonfalk, skärfläcka, dammsnäppa, berglärka, sommargylling och tallbit. Under de fyra år som Miljöskådarlistan har hållit på har deltagarna nu totalt registrerat 262 arter.

Föreningen har också svarat på ett antal remisser från Länsstyrelsen och Nyköpings och Oxelösunds kommuner.

Slutligen finns nu sedan många år en LINE BAND grupp för intresserade Tärnanmedlemmar som heter Tärnan. LINE BAND har blivit mycket populär och ca 400 medlemmar finns nu på ”bandet”. Anton Johansson har varit ansvarig för att allt kring bandet fungerat.

Medlemsavgift

Vid årsmöte 2020 beslöts att medlemsavgiften för 2021 skall vara oförändrad, 200 kr för full-betalande medlem och 50 kr för medlem < 25 år och 10 kr för stödjande medlem.

Slutord

Som vanligt har arbetet under året i Tärnan och styrelsen präglats av idérikedom och idogt arbete, god stämning och fint kamratskap. Styrelsens uppfattning är att Tärnan har mycket goda möjligheter att också fortsättningsvis utvecklas på ett bra sätt. Särskilt viktigt tycker vi det är att nå ut till ungdomarna.

Styrelsen vill tacka alla frivilliga som lagt ner mycket och engagerat arbete i klubben, insatser som klubben inte skulle klara sig utan.

Styrelsen tackar för det gångna året 2020 och ställer sina platser till årsmötets förfogande. Vi hoppas att den kommande styrelsen skall möta samma stöd som vi gjort i vårt arbete.

Ingvar Jansson/ordförande

Ladusvala
Foto: Gunnar Lundmark

Sillgrissla i Södermanlands skärgård
Foto: Henrik Andersson

LÄNSSTYRELSEN
Södermanlands län

ger ekonomiskt stöd till utgivandet av årsboken

Hartsö-Enskär fågelstation

Genom ideellt arbete som ringmärkare eller assistent kan du göra en ovärderlig insats för fågelforskningen. Som assistent behöver du inte vara fågelexpert, men du ska gilla fåglar.

Det går även utmärkt att förlägga föreningsexkursioner till ön.

Fågelstationen är belägen på ön Enskär i Hartsöarkipelagens södra del som en sista utpost mot det öppna havet. Stationen drivs av FSO och verksamhet har här bedrivits sedan 1965.

Mer info: Göran Altstedt,
hartso.enskar@sormlandsornitologerna.se

Du kan också stödja verksamheten genom att köpa fågelstationens keps, dekaler, fågelholkar m.m.
se försäljningssidan för Hartsö-Enkärs fågelstation i årsboken.

Hur bli medlem i FSO för år 2022?

Föreningen Södermanlands Ornitologer (FSO) är en regional förening som i huvudsak arbetar med frågor och aktiviteter av regionalkaraktär. Exkursioner och andra lokala aktiviteter äger rum genom lokalföreningarna.

Medlem i lokalförening betalar endast medlemsavgift till lokalföreningen som i sin tur betalar 35 kr/medlem och 5 kr/familjemedlem till FSO. Medlemmar i de sörmländska lokalklubbarna i Eskilstuna, Strängnäs, Nyköping/Oxelösund, Flen och Katrineholm/Vingåker ansluts nu via sina lokalföreningar till FSO och ska således inte betala någon medlemsavgift direkt till FSO. En ytterligare förändring är att medlemsavgift och årsbok separeras.

Årsboken

Som medlem i lokalförening som har årsboken inbakad i lokalföreningens medlemsavgift så behöver man inte göra något för att få årsboken Det sörmländska Fågelåret 2021.

I lokalförening som INTE har årsboken inbakad i medlemsavgiften förskottsbetalar man som medlem i lokalklubb 100 kr till lokalklubben och där man anger vad inbetalning avser och från vem. Lokalföreningen sköter därefter resten åt betalande medlem. Årsboken kommer då sedan automatiskt under hösten 2022.

Den som inte är medlem i en ansluten lokalklubb, erhåller årsboken Det sörmländska Fågelåret 2021 genom förskottsinbetalning av 270 kronor (inkl. porto) till FSOs postgiro 773 78-8.

Glöm inte att ange vad inbetalningen avser och vem som betalt in med komplett adress.

Regionalförening

Föreningen Södermanlands Ornitologer

Ingvar Jansson
Hemsida: www.sormlandsornitologerna.se
E-post fso@sormlandsornitologerna.se

Lokalföreningar i Sörmlands län och kontaktpersoner:

Ornitologiska klubben i Eskilstuna

Eva Olofsson
Hemsida: www. oke.sormlandsornitologerna.se
E-post: oke@sormlandsornitologerna.se
Rapportmottagare: Bo Gustafsson

Strängnäs ornitologiska klubb

Maria Barkell
Hemsida: www.strangnasornitologerna.se
E-post: kontakt@strangnasornitologerna.se
Rapportmottagare:
Yngve Meijer (070-626 26 93)

Katrineholm – Vingåkers ornitologer

Torbjörn Lundahl
Hemsida: www. kvo.sormlandsornitologerna.se
E-post: kvo@sormlandsornitologerna.se

Flens ornitologiska förening

Jukka Väyrynen
Hemsida: www.fof.sormlandsornitologerna.se
E-post: fof@sormlandsornitologerna.se

Fågelföreningen Tärnan

Nyköping/Oxelösund
Ingvar Jansson (070-570 70 25)
Hemsida: www.tarnan.eu
E-post: tarnan@sormlandsornitologerna.se

Studie främjandet

Studiefrämjandet är samarbetspartner med FSO.